

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут економіки і права
Кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЗА ОКР
«МАГІСТР» НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 8.18010011 –
«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

Черкаси – 2014

УДК 378.147.111

ББК 74.480.28

М 54

ISBN

Рецензенти:

к.ю.н., доцент

кафедри державно-правових дисциплін ЧНУ ім. Б. Хмельницького
Дробот Жанна Анатоліївна

к.ю.н., доцент,

завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Черкаського
факультету Національного університету «ОЮА»
Локтева-Маклашова Наталія Валентинівна

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького
(протокол № 4 від 24 грудня 2013 р.)*

Відповідальні за випуск: доц. В.А. Іващенко, доц. Н.О. Попова

Методичні рекомендації з самостійної роботи для студентів заочної форми навчання за ОКР «Магістр» напряму підготовки «Інтелектуальна власність». Укладачі: В.М. Боковня, В.І. Василенко, В. А. Іващенко, С.В. Корновенко, О.А. Кульбашна, І.М. Лубко, Н.О. Попова, О. М. Тараненко, С. М. Тараненко, С. В. Тростіна – Черкаси: видавництво Ю.А. Чабаненко, 2014. – 358 с.

УДК 378.147.111

ББК 74.480.28

М 54

©ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2014

©Автори, 2014

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Перелік предметів за ОКР «Магістр»	
Авторське право і суміжні права.....	5
Вступ до інтелектуальної власності.....	25
Економіка інтелектуальної власності.....	39
Експертиза інтелектуальної власності.....	51
Захист від недобросовісної конкуренції.....	77
Захист прав інтелектуальної власності.....	99
Інтелектуальна власність в інноваційній сфері.....	140
Інформаційне право.....	150
Маркетинг інтелектуальної власності.....	170
Методика викладання курсу «Інтелектуальна власність».....	179
Методологія та методи наукового дослідження.....	195
Міжнародне законодавство у сфері інтелектуальної власності.....	203
Набуття прав інтелектуальної власності.....	210
Основи договірного права.....	233
Основи евристики.....	247
Патентне законодавство зарубіжних країн.....	251
Патентно-технічна інформація та документація.....	256
Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти.....	265
Право інтелектуальної власності Європейського Союзу.....	272
Право промислової власності.....	285
Правові засади зобов'язальних відносин.....	300
Розпорядження правами інтелектуальної власності.....	316
Управління інноваційними проектами.....	339
Управління інтелектуальною власністю.....	348
3. Рекомендації для написання контрольних робіт	355

Пояснювальна записка

Однією з форм навчального процесу у вищих навчальних закладах, згідно з пунктом 3 «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 2.06.93 № 161. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.11.93 за № 173), є самостійна робота студентів (СРС). Значною мірою саме СРС забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості студента. СРС завершує завдання інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися справжнім надбанням людини.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів: набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

Представлені методичні матеріали для СРС за ОКР «Магістр» передбачають можливість проведення магістрантами самоконтролю знань, набутих під час лекційних занять. Вони містять програму курсу, тематику семінарських занять та контрольних робіт, список рекомендованої літератури та джерел. Виконання самостійної роботи сприятиме ґрунтовному засвоєнню магістрантами знань.

«Авторське право і суміжні права»

Дисципліна «Авторське право і суміжні права» вивчає загальні положення авторського права, історію виникнення, тенденції розвитку, основні інститути права інтелектуальної власності, серед яких важливе місце посідає інститут авторського права і суміжних прав. Навчальна дисципліна «Авторське право і суміжні права» тісно взаємопов'язана з іншими дисциплінами, що викладаються для студентів магістратури. Також прослідковується її взаємозв'язок з навчальною дисципліною «Набуття прав інтелектуальної власності», яка детально вивчає процедуру державної реєстрації прав на об'єкти авторського права і суміжних прав та договорів, які стосуються права автора на твір, порядок отримання свідоцтва на об'єкт авторського права, різні форми розпорядження правами авторів і суб'єктів суміжних прав.

Змістом і метою курсу є вивчення питань правового регулювання відносин, пов'язаних із створенням, розпорядженням та використанням результатів творчої діяльності людини, розкриття змісту основних нормативних актів у сфері авторського права і суміжних прав, розуміння їх ролі у регулюванні суспільних відносин.

Основним завданням вивчення дисципліни є забезпечення основи формування правового мислення студентів та умінь:

- вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі;
- проводити аналіз та робити аргументовані висновки;
- демонструвати знання конституційних положень, цивільного законодавства та законодавства з авторського права і суміжних прав, практику його застосування та знання основних проблем курсу;
- використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, робота з нормативними актами, написання наукових повідомлень, рефератів тощо).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- чинне авторське законодавство;
- поняття, суб'єкти та об'єкти авторського права і суміжних прав;
- правові норми інституту авторського права та суміжних прав;
- історію розвитку авторського права;
- міжнародні стандарти в галузі авторського права та суміжних прав;
- норми законодавства щодо відповідальності за правопорушення у сфері авторського права і суміжних прав;

- економічні аспекти, зокрема методи оцінки, способи комерціалізації об'єктів авторського права і суміжних прав;

- порядок захисту прав інтелектуальної власності на твір, виконання, фонограму, відеограму, програму організації мовлення.

При проведенні контрольних заходів студенти повинні уміти тлумачити чинне законодавство з авторського права і суміжних прав; вірно застосовувати норми авторського права та суміжних прав; показувати глибокі знання фундаментальних категорій цього інституту, які є базою пізнання та застосування діючого законодавства, вміння самостійно вирішувати складні практичні завдання, вміння аналізувати конкретні обставини з урахуванням економічних та правових реалій; розробляти конкретні пропозиції, щодо вдосконалення законодавства з авторського права і суміжних прав; складати тексти документів, необхідних для набуття та реєстрації прав на об'єкти авторського права; здійснювати оцінку прав на об'єкти авторського права і суміжних прав; розпоряджатися майновими правами, зокрема, складати проекти відповідних договорів; ефективно використовувати передбачені законом засоби захисту прав інтелектуальної власності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 162 години – 4,5 кредитів ECTS. З них для студентів заочної форми навчання лекційних – 6 год., практичних – 4. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають екзамен. На лекційний розгляд виносяться теми: «Поняття, загальна характеристика та джерела авторського права і суміжних прав. Історія розвитку авторського права і суміжних прав. Міжнародна охорона авторського права і суміжних прав»; «Об'єкти та суб'єкти авторського права»; «Об'єкти та суб'єкти суміжних прав» На семінарських заняттях розглядається тема «Майнові права авторів та інших суб'єктів авторського права»; «Виникнення, здійснення та межі авторських прав.». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Засвоєння студентами курсу «Авторське право і суміжні права» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складання вдома конспекту завдань та організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи та екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття, загальна характеристика та джерела авторського права і суміжних прав. Історія розвитку авторського права і суміжних прав. Міжнародна охорона авторського права і суміжних прав

Авторське право в об'єктивному розумінні. Авторське право у суб'єктивному розумінні. Авторське право в системі права України. Завдання, які ставляться перед авторським правом. Ідеї охорони авторського права у Середньовічній Англії. Система привілеїв як засіб захисту авторського права. Поняття та загальна характеристика Статуту Анни. Вплив філософських концепцій у Німеччині на розвиток охорони авторського права. Міжнародний період охорони авторських прав. Конституція України як джерело авторського права і суміжних прав. Регулювання нормами Цивільного кодексу відносин, пов'язаних із створенням і використанням творів науки, літератури та мистецтва. Загальна характеристика підзаконних нормативно-правових актів як джерел авторського права і суміжних прав. Суміжні права в об'єктивному розумінні. Суміжні права суб'єктивному розумінні. Суміжні права в системі права України. Завдання, які ставляться до суміжних прав. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Всесвітня конвенція про авторське право. Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення («Римська конвенція»). Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм. Договір ВОІВ про виконання і фонограми. Договір ВОІВ про авторське право. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники. Угода про співробітництво в сфері авторського права і суміжних прав.

Тема 2. Об'єкти та суб'єкти авторського права

Поняття та загальна характеристика об'єктів авторського права. Вимоги до творів як об'єктів авторського права. Самостійні та несамостійні (похідні і складені) твори як об'єкти авторського права. Поняття суб'єктів авторського права. Загальна характеристика суб'єктів авторського права. Характеристика співвідношення понять автор та суб'єкт авторського права. Здійснення авторських прав неповнолітніх та недієздатних громадян. Спадкоємці та інші правонаступники як суб'єкти авторського права. Поняття та загальна

характеристика співавторства. Види співавторства. Умови, які ставляться для настання співавторства. Вітчизняні й іноземні громадяни як суб'єкти авторського права.

Тема 3. Особисті немайнові та майнові права авторів творів науки, літератури і мистецтва

Поняття особистих немайнових прав автора. Загальна характеристика особистих немайнових прав автора. Природа особистих немайнових прав. Право авторства. Право на авторське ім'я. Право на оприлюднення твору та на його відкликання. Право захисту честі і репутації автора.

Поняття та загальна характеристика майнових прав автора. Класифікація майнових авторських прав. Поняття та види винагороди за використання творів автора. Загальна характеристика права слідування. Випадки вільного використання творів. Строк охорони майнових прав автора.

Тема 4. Виникнення, здійснення та межі авторських прав

Поняття та ознаки автора. Первісне авторське право. Похідне авторське право. Умови що ставляться до твору науки, літератури та мистецтва. Здійснення автором комплексу своїх прав самостійно. Здійснення авторських прав з допомогою представників. Правонаступники як суб'єкти здійснення авторських прав. Причини переходу твору до суспільного надбання. Права та обов'язки членів суспільства по відношенню до твору, який перейшов до суспільного надбання.

Поняття авторського договору. Зміст та сторони авторського договору. Права та обов'язки сторін в авторському договорі. Припинення та розірвання авторського договору.

Тема 5. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав

Умови, що ставляться до об'єктів суміжних прав. Умови, що ставляться до виконання як до об'єкту суміжних прав. Умови, що ставляться до фонограми (відеограми) як до об'єкту суміжних прав. Умови, що ставляться до програм організацій мовлення як до об'єкту суміжних прав.

Поняття суб'єктів суміжних прав. Види суб'єктів суміжних прав. Поняття та види співавторства у суміжних правах.

Тема 6. Права виконавців виробників фонограм, виробників відеограм. Права організацій мовлення

Поняття та зміст прав виконавців. Майнові права виконавців. Особисті немайнові права виконавців. Строк охорони прав виконавців.

Поняття та зміст прав виробників фонограм. Майнові права виробників фонограм. Особисті немайнові права виробників фонограм. Строк охорони прав виробників фонограм.

Поняття та зміст прав організацій мовлення. Майнові права організацій мовлення. Особисті немайнові права організацій мовлення. Строк охорони прав організацій мовлення.

Тема 7. Управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав

Цілі управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав. Організації, що здійснюють управління майновими правами інтелектуальної власності на колективній основі. Поняття колективного управління та його роль у здійсненні авторського права і суміжних прав. Види організацій колективного управління.

Тема 8. Особливості діяльності організацій колективного управління

Специфіка форм та характеру діяльності організацій колективного управління авторськими та суміжними правами. Функції організацій колективного управління авторськими та суміжними правами. Становлення системи колективного управління

Тема 9. Захист авторських прав

Поняття та порядок захисту авторського права та суміжних прав. Види порушення авторського права та суміжних прав. Цивільно-правовий порядок захисту авторського права

Тема 10. Відповідальність за порушення авторського права та суміжних прав

Адміністративна відповідальність з порушення авторського права та суміжних прав. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права та суміжних прав. Норми щодо державного контролю за виготовленням та розповсюдженням товарів, які містять об'єкти авторського права та суміжних прав

Тема 11. Захист авторського права в мережі Інтернет

Проблема захисту авторських прав в мережі Інтернет. Порушення авторських прав електронними сайтами. Засоби та способи захисту авторського права в мережі Інтернет.

Тема 12. Поняття плагіату. Пошук плагіату в текстах

Визначення основного поняття плагіат. Різниця плагіату і піратства. Шляхи виявлення плагіату. Інтернет – сервіси для пошуку плагіату

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Майнові права авторів та інших суб'єктів авторського права

1. Поняття та загальна характеристика майнових прав автора.
2. Класифікація майнових авторських прав.
3. Поняття та види винагороди за використання творів автора.
4. Загальна характеристика права слідування.
5. Випадки вільного використання творів.
6. Строк охорони майнових прав автора.

Практичні завдання:

(Вирішення практичних завдань має бути підготовлене в письмовому вигляді в зошиті для семінарських занять)

Варіант 1.

Завдання 1.

При написанні дипломної роботи М. використав декілька цитат з книги, автором якої був Ш., без зносок, не вказавши імені автора та джерела запозичення.

Чи були в даному випадку порушені авторські права Ш., а якщо так, то які саме? Чи мав М., взагалі, право використовувати цитати без згоди автора, а якщо мав, то яких вимог йому слід було дотримуватись? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на чинне законодавство.

Завдання 2.

Учасники музичного колективу К., С. і Л. 15 жовтня 1999 р. грали на весіллі. Виконувана ними програма включала близько 50 пісень, серед яких були, зокрема:

- українська народна пісня «Горіла сосна»;
- пісня «Червона рута» (слова і музика В.Івасюка);
- пісня «Лиш вона» (слова і музика Т.Чубая - соліста сучасної групи «Плач Єремії»);
- написана автором, який жив у 18 ст., пісня «Смереки».

Визначте правомірність виконання кожної з наведених пісень. Проаналізуйте п. 7 ч. 1 статті 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права». У яких випадках допускається публічне виконання музичних творів без згоди автора чи інших осіб, які мають авторське право?

Завдання 3.

Тищенко звернувся в 1994 р. до видавництва «Тетрис» з позовом, у якому просив припинити розповсюдження та вилучити всі примірники опублікованого видавництвом роману «Шлях у небуття», а також про відшкодування завданої реальної та компенсацію моральної шкоди. Свої вимоги він мотивував тим, що написаний батьком в 1952 р. роман в 1955 р. був опублікований в журналі «Вітчизна» і відтоді не публікувався. Після смерті в 1964 р. батька він успадкував право, яке видавництво проігнорувало.

Представник видавництва заперечував позовні вимоги і вказав, що строк дії авторського права спадкоємця закінчився в 1980 р. – тобто через 25 років після смерті. Крім того, видавництво почало підготовку до видання роману та випустило в світ першу партію тиражу до вступу Закону України «Про авторське право та суміжні права» в силу і не могло передбачити лібералізації прав спадкоємців.

Заслухавши аргументи сторін, суд виніс рішення на користь позивача.

Проаналізуйте ситуацію та рішення суду. Підготуйте варіант свого власного рішення по справі.

Завдання 4.

Суша звернулась до суду з позовом до Червоного про захист її прав на курсову роботу. В процесі розгляду справи суд вияснив тотожність обох курсових робіт, які при перевірці були повернені викладачем на повторне виконання як такі, що не мають самостійного

характеру і є плагіатом. Курсова робота позивачки надійшла поштою в деканат 10 жовтня 1998 р. з Львівської області, а на перевірку була представлена 16 жовтня цього ж року. Курсова робота Червоного – жителя Харкова, подана 15 жовтня і надійшла на кафедру 17 жовтня. Цього ж дня обидві роботи були передані на перевірку та рецензування. Відповідач стверджував, що роботу він писав із навчального посібника, це стверджувала і позивачка.

Суддя призначив літературознавчу експертизу, яка дала висновок, що обидві роботи списані з одного навчального посібника і виконані незалежно. В роботах є незначні тотожні відхилення від тексту першоджерела.

Визначте, що в даному випадку є об'єктом авторського права? В яких випадках дозволяється вільне використання авторських прав? Чи виникає авторське право на курсову роботу? Яке рішення слід винести по справі?

Варіант 2.

Завдання 5.

В 1992 році видавництво «Обрій» опублікувало повість Зотова «Випадок у горах». В червні 1994 р. автору стали відомі факти використання його твору без згоди, а саме:

- невеликий уривок з повісті був зачитаний в літературній програмі по обласному радіо;
- повість додатково видана тиражем 800 примірників рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих та іншим видавництвом;
- за сюжетом повісті написана п'єса і відбулася вистава в Харківському театрі юного глядача;
- уривок з повісті опублікований у одному із літературних журналів та хрестоматії сучасної української літератури для школярів;
- видавництво «Новий час» опублікувало повість у перекладі на російську мову і частину тиражу імпортувало до Росії;
- один з інститутів виготовив 50 примірників твору для використання в навчальному процесі. При цьому в деяких місцях твір переривався коментарями стосовно літературних прийомів та образів, якими користувався автор.

Підготуйте письмові відповіді на поставлені питання і поясніть на цьому прикладі межі дії авторського права.

Завдання 6.

Програміст за фахом Мороз розробив комп'ютерну програму для ведення автоматизованого бухгалтерського обліку на підприємствах. Програма була створена за трудовим договором, укладеним гр. Морозом (автором) з приватним підприємством «Альтаір». Після закінчення роботи над програмою автор передав її роботодавцю, за що той сплатив йому обумовлену договором грошову винагороду. Через деякий час (приблизно півроку) автору програми стало відомо, що приватне підприємство «Альтаір» уклало декілька авторських договорів, згідно з якими право на використання вищевказаної програми було передано іншим підприємствам. Гр. Мороз, вважаючи себе автором програми, звернувся до суду з позовом на приватне підприємство «Альтаір», в якому прохав суд винести рішення про припинення розповсюдження програми і відшкодування йому завданих збитків. Свої вимоги позивач мотивував тим, що згідно з чинним законодавством саме йому, а не відповідачу, належить авторське право на створену програму та що умовами трудового договору не було передбачено право відповідача на розповсюдження програми.

Яке рішення повинен прийняти суд? Що таке комп'ютерна програма і які особливості регулювання відносин по їх створенню та використанню? Які особливості режиму службових комп'ютерних програм?

Завдання 7.

Художник-аматор купив у магазині картину автора Якименка і зробив декілька копій, які підготував до продажу. Коли автор картини Якименко з'явився до покупця, художника-аматора, щоб скопіювати свою картину і побачив копії, зроблені із перекрученням кольорового фону, він запропонував ці копії знищити.

Покупець не погодився з цією пропозицією і заявив, що він придбав картину в магазині, став її власником і як власник може розпоряджатися нею як завгодно. Тому він відмовляє автору в копіюванні його картини. Автор звернувся до суду за захистом своїх прав.

Яке рішення повинен винести суд?

Завдання 8.

Два автори створили малюнки, які були використані при випуску швейних виробів. Автори почали вимагати від адміністрації

підприємства укладення з ними угоди на використання їх малюнків, посилаючись на те, що на всі твори, в тому числі і створені в порядку службового завдання, авторське право належить самим авторам.

Адміністрація відхилила вимоги авторів, вказуючи на те, що в трудовому договорі прямо записано, що право на використання всіх творчих результатів праці авторів належить працедавцю.

Хто має рацію в цьому спорі? Які права авторів службових творів?

Семінарське заняття № 2

Тема: Виникнення, здійснення та межі авторських прав.

1. Виникнення авторського права. Презумпція авторського права.
2. Державна реєстрація авторського права в Україні.
3. Поняття та види авторського договору.
4. Зміст і сторони авторського договору.
5. Припинення та розірвання авторського договору.
6. Правові засади укладання окремих видів авторських договорів (договір про передачу права на використання твору, договір про передачу (відчуження) авторських прав, договір замовлення).
7. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на твір відповідно до Цивільного кодексу України.

Практичні завдання:

(Вирішення практичних завдань має бути підготовлене в письмовому вигляді в зошиті для семінарських занять)

Варіант 1

Завдання 1.

С. є автором слів і музики до пісні «Свіжий вітер». До С. звернулася відома співачка О. з пропозицією укласти авторський договір. С. було представлено проект майбутнього авторського договору, у якому передбачались, зокрема, наступні умови:

- 1) до О. переходили всі майнові права на пісню;
- 2) О. набуває право при виконанні пісні називати себе її автором;
- 3) О. набуває права здійснювати будь-які зміни, переробки, аранжування пісні, а С. зобов'язується не висувати проти цього жодних заперечень, незалежно від характеру цих дій та їх впливу на пісню;
- 4) С. не вправі самостійно використовувати пісню, а також передавати права на її використання іншим третім особам;

5) С. позбавляється права в подальшому створювати подібні з даною пісні, крім випадків, якщо це ґрунтується на замовленні О.

С. звернувся із запропонованим проектом авторського договору до юриста. Дайте правову оцінку кожній із наведених умов авторського договору.

Завдання 2.

Багрій, як правонаступниця авторських прав свого батька – відомого письменника, подала позов до спільного підприємства «Флора» про незаконне використання її права інтелектуальної власності, що виразилось у виданні СП книги батька тиражем 100 тис. примірників.

В процесі підготовки справи до слухання було встановлено, що за своє життя її батько передав рукопис засновнику СП для ознайомлення і між ними велась підготовка проекту виключної ліцензійної угоди, але смерть автора перешкодила її укладенню. За заповітом автор передав усі свої права дочці, яка після вступу в права спадкоємниці їх уступила Московському видавництву «Максим». Відповідач також пояснив, що в період підготовки договору на підставі попередньої домовленості переказав на рахунок автора обумовлену частину авторської винагороди і представив копію відповідного платіжного документа. Позивачка наполягала на тому, що договір її батьком не був підписаний і про одержання ним сум за платіжним документом їй нічого не відомо.

Яке рішення повинен винести суд? Чи є порушення прав інтелектуальної власності позивачки? Якщо є, то які заходи їх захисту передбачає чинне законодавство?

Завдання 3.

Краснова звернулася до видавництва «Юридична практика» з позовом, в якому просила стягнути з нього авторську винагороду та відшкодувати заподіяну моральну шкоду. В позові вона вказала, що у виданому CD - ROM дипломні, курсові роботи і реферати без її відома була вміщена написана нею дипломна робота.

Як доказ вона представила дискету із записом своєї роботи. Як потім було встановлено, запис роботи на дискету був зроблений за рік до випуску у продаж згаданого диску. Витік інформації з її домашнього персонального комп'ютера виключався. Копію дискети із записом дипломної роботи на вимогу вищого навчального закладу,

у якому вона навчалась, позивачка додала до матеріалів самої дипломної роботи.

Як слід вирішити справу? Які факти мають значення для її вирішення?

Варіант 2

Завдання 4.

Видавництво «Центрінформ» випустило серію брошур з тостами і піснями від Олексія Балдакова, куди без згоди авторів та їх правонаступників включено їхні твори без виплати авторської винагороди. Дочка та внучка поета Льва Ошаніна заявили видавництву претензію, а коли конфлікт не вдалося владнати, то звернулася з позовом про компенсацію морального збитку на суму 2200 мінімальних зарплат.

Проведіть юридичний аналіз наведеної ситуації. Яке рішення повинен винести суд? Підготуйте проект судової справи.

Завдання 5.

Композитор разом з поетом створили декілька весільних пісень, які були виконані в концертному залі. Видавництво звернулось до авторів з пропозицією про видання цих пісень.

З ким повинен бути укладений цей договір, якщо видавництво має намір водночас видати ноти з текстом, а також ноти і текст окремо?

Завдання 6.

Автори навчального посібника «Обчислювальна техніка» уклали угоду з видавництвом, не вказавши в угоді строку випуску твору в світ та строку дії угоди. По закінченні року від дня передання видавництву рукопису автори поцікавились, коли їх посібник буде випущений у світ. Не одержавши конкретної відповіді, вони передали даний посібник іншому видавництву, домовившись про строк видання. Угоду з першим видавництвом вони пообіцяли розірвати. Коли автори повідомили видавництво про розірвання угоди, видавництво їм відповіло, що оскільки в угоді строк не був передбачений, це означає, що права на даний посібник передані видавництву назавжди і автори цього посібника більше ніякими авторськими правами не користуються.

Чия позиція в цьому спорі є обґрунтованою і як він повинен бути вирішений, якщо автори звернуться з позовом до суду?

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Підстави для обмеження строку охорони майнового права автора.
2. Вільне використання творів без виплати винагороди.
3. Вільне використання творів з виплатою винагороди.
4. Цитування як один із видів обмежень авторського права.
5. Право на винагороду за використання творів та її форми. Встановлення розміру і порядку виплати авторської винагороди. Мінімальні ставки авторської винагороди.
6. Причини переходу твору до суспільного надбання.
7. Права та обов'язки членів суспільства по відношенню до твору, який перейшов до суспільного надбання.
8. Принципи правової охорони творів.
9. Порядок здійснення державної реєстрації авторського права та договорів, які стосуються права автора на твір.
10. Передання та перехід майнових авторських прав.
11. Відповідальність сторін за порушення авторського договору.
12. Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права.
13. Передача права на використання твору.
14. Здійснення автором комплексу своїх прав самостійно.
15. Здійснення авторських прав з допомогою представників.
16. правонаступники як суб'єкти здійснення авторських прав.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Ідеї охорони авторського права у Середньовічній Англії.
2. Система привілеїв як засіб захисту авторського права.
3. Поняття та загальна характеристика Статуту королеви Анни.
4. Вплив філософських концепцій у Німеччині на розвиток охорони авторського права.
5. Порівняльна характеристика ЗУ «Про авторське право і суміжні права» редакцій 1993 та 2001 років.
6. Авторське право в об'єктивному розумінні.
7. Авторське право у суб'єктивному розумінні.
8. Співвідношення понять «авторське право» і «суміжні права».
9. Авторське право в системі права України.
10. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

11. Всесвітня конвенція про авторське право.
  12. Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення («Римська конвенція»).
  13. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм.
  14. Договір ВОІВ про виконання і фонограми.
  15. Договір ВОІВ про авторське право.
  16. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники.
  17. Угода про співробітництво в сфері авторського права і суміжних прав.
  18. Становлення системи правової охорони авторського права і суміжних прав в Україні.
  19. Становлення та розвиток державного управління в авторському праві та суміжних правах.
  20. Характеристика співвідношення понять автор та суб'єкт авторського права.
  21. Здійснення авторських прав неповнолітніх та недієздатних громадян.
  22. Вітчизняні й іноземні громадяни як суб'єкти авторського права.
  23. Юридичні особи як суб'єкти авторського права.
  24. Службові твори як об'єкти авторського права.
  25. Природа особистих немайнових прав.
  26. Підстави для обмеження строку охорони майнового права автора.
  27. Вільне використання творів без виплати винагороди.
  28. Вільне використання творів з виплатою винагороди.
  29. Цитування як один із видів обмежень авторського права.
  30. Право на винагороду за використання творів та її форми.
- Встановлення розміру і порядку виплати авторської винагороди. Мінімальні ставки авторської винагороди.
31. Причини переходу твору до суспільного надбання.
  32. Права та обов'язки членів суспільства по відношенню до твору, який перейшов до суспільного надбання.
  33. Принципи правової охорони творів.
  34. Порядок здійснення державної реєстрації авторського права та договорів, які стосується права автора на твір.
  35. Передання та перехід майнових авторських прав.
  36. Відповідальність сторін за порушення авторського договору.

37. Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права.
38. Передача права на використання твору.
39. Здійснення автором комплексу своїх прав самостійно.
40. Здійснення авторських прав з допомогою представників.
41. правонаступники як суб'єкти здійснення авторських прав.
42. Сфера дії суміжних прав.
43. Принципи та критерії виникнення суміжних прав.
44. Презумпція суміжних прав.
45. Визначення суб'єктів суміжних прав у законодавстві зарубіжних країн.
46. Знак охорони суміжних прав.
47. Необхідність охорони прав виконавців.
48. Диригент музичних і музично-драматичних творів як суб'єкт суміжних прав.
49. Режисери-постановники як суб'єкти суміжних прав.
50. Загальна характеристика права виконавця на публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір).
51. Право виконавця на фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань.
52. Право виконавців на відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду.
53. Особливості права виконавця на розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності.
54. Право виконавця на комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі.
55. Загальна характеристика права виконавця на розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором.
56. Необхідність охорони прав виробників фонограм і відеограм.
57. Права виробника фонограми або відеограми та охорона авторських прав і прав виконавців.
58. Необхідність охорони прав організацій мовлення.
59. Розвиток колективного управління правами в Україні.
60. Цілі та функції авторських організацій.
61. Організації охорони і розпорядження авторськими правами.
62. Видавничі організації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2-х книгах / За ред. А.С.Довгерта. – Книга 1: Нормативно-правові акти і документи. Європейська інтеграція України. – К., 2001. – 520 с.
2. Амангельди А. Авторський договір как основание возникновения обязательств // Теорія і практика інтелектуальної власності. – №4 – 2009. – С. 18 – 31.
3. Андрощук Г. Приєднання України до міжнародних договорів з інтелектуальної власності стане кроком на шляху до СОТ: комент. фахівця // Світ. – 2001. – Жовт. – С. 37–40.
4. Андрощук Г. Проблеми правової охорони неоригінальних баз даних // Теорія і практика інтелектуальної власності. – №1 – 2009. – С. 14 – 28.
5. Афанасьєва К. Авторське право: практичний посібник / К. Афанасьєва. – К.: Атіка, 2006. – 224 с.
6. Базилевич В. Інтелектуальна власність / В. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
7. Бентли Л., Шерман Б. Право інтелектуальної собственности: Авторское право / Пер. с англ. В.Л. Вольфсона. СПб.: «Юридический центр Пресс», 2004. – 535 с.
8. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (Паризький акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р.) // Закони України / Інститут законодавства при Верховній Раді України. – К., 1998.– Т.14.– С.468-492.
9. Бершадський О. Поняття та ознаки твору в авторському праві // Право України.– 2000. – №4.
10. Близнак И., Леонтьев К. Всемирная конвенция об авторском праве: основные принципы и положения. // Интеллектуальная собственность. – 2004. – №3.– С. 4 – 8.
11. Бондаренко С, Коротяєва Ю. Досвід Угорщини у галузі дотримання і захисту авторських прав // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 1. – С. 3.
12. Бондаренко С. Авторське право і суміжні права / С. Бондаренко. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.
13. Бондаренко С. Захист авторського права і суміжних прав у національному законодавстві. // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 9 – 10. – С.15 – 18.
14. Бондаренко С. Колективне управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав – невід'ємний елемент сучасної системи охорони прав інтелектуальної власності // Матеріали

щорічної конференції Асоціації правників України. – К. : Видавництво «Еліт Прінт». – 2004. – С. 75-88.

15. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.

16. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права: навч. посібник. К.: ПВП, 2004. – 258 с.

17. Ващинець І. І. Деякі питання визначення правового статусу творів мультимедіа / І. І. Ващинець // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 4. – С. 98-105.

18. Ващинець І. Проблеми реалізації права слідування на Україні // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 3. – С. 23–28.

19. Власюк Н. Трансформація законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 11. – С. 3-6

20. Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 р. // Інтелектуальна власність: нормативно-правові акти // Под общ. ред. А.Д. Святоцкого, В.П. Петрова. – Т. 2. – К.: Ін Юре, 1999.

21. Глухівський Л. Деякі новації в авторському праві і суміжних правах // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 12. – С. 13 – 16.

22. Даневич Б. Распределение прав на авторство. Проблемные аспекты распределения прав интеллектуальной собственности между работником и работодателем / Б. Даневич, С. Крахмалева // Юридическая практика. – 2009. – № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurpractika.com/article.php?id=100097993>.

23. Дроб'язко В. Міжнародна охорона авторського права і суміжних прав // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 6. – С. 3-11.

24. Дроб'язко В. Правове регулювання авторських прав в Європейському Союзі // Теорія і практика інтелектуальної власності. – №1 – 2009. – С. 3 – 14.

25. Дроб'язко В. Становлення системи правової охорони авторського права і суміжних прав в Україні // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 8. – С. 4-9.

26. Дроб'язко В. Супутникове мовлення та авторське право // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 8. – Ст. 24-28.

27. Дроб'язко В.П. Європейський досвід колективного управління правом слідування. // Інтелектуальний капітал. – 2002. – №2. – С.20 – 29.

28. Дроб'язко Р. Інтеграція України до Європейського Союзу в галузі авторського права і суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2000. – №6–7. – С.22 – 26.

29. Еннан Р. Формування європейських стандартів охорони авторських і суміжних прав // Україна – ЄС – Європа: нові виклики та модернізація відносин. Збірник матеріалів VII міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів УАЗТ. – К.: УАЗТ, 2007. – С. 181–183.

30. Ефективність застосування законодавства в сфері авторського права і суміжних прав (Інформація з матеріалів ДДІВ до вересневих слухань Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти) // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 8. – С. 10 – 19.

31. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994.– №14.– Ст. 64.

32. Закон України «Про архітектуру і архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 р. // Юридичний вісник України. – 1999.– №26. – С.4.

33. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 11 липня 2001 року №2627-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 43. – Ст. 214.

34. Закон України «Про кінематографію» від 13 січня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №22. – Ст.114.

35. Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 р., зміненого 2 жовтня 1979 р.)» від 31 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995.– №21.– Ст.155.

36. Закон України «Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав», прийнятий Верховною Радою України 27 січня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995.– №5. – Ст. 32.

37. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», прийнятий Верховною Радою України 23 березня 2000 року № 1587-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 24. – Ст.183.

38. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №10.– Ст.43.

39. Кодекс України про адміністративні правопорушення, прийнятий Верховною Радою України 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122

40. Конвенція про утворення Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р. // Интеллектуальная собственность: нормативно-правовне акти / Под общ. Ред. А.Д. Святоцького, В.П. Петрова. – Т. 2. – К.: Ин Юре, 1999.

41. Кримінальний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25-26. – Ст.1311

42. Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27 грудня 2001 р. // Офіційний вісник. – 2001. – №52. – Ст. 2369.

43. Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27 грудня 2001 р. № 1756 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – Ст. 2369.

44. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 5. – Ст. 129.

45. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державного департаменту інтелектуальної власності» від 17 травня 2002 р. № 674 // <http://www.rada.gov.ua>

46. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» від 18 січня 2003 р. № 71 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 5. – Ст. 128.

47. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: підручн. для студ. ВНЗ/ МОН України; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге переробл. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 672 с.

48. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

49. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

50. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: галузеві аспекти / Кол. авторів: О.П. Орлюк, О.Д. Святоцький, Т.С. Демченко, В.М. Крижна, О.О. Стефан та інші. – К., 2006. – 416 с.

51. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти авторського права і суміжних прав: оглядовий лист Вищого господарського суду України від 06.05.2005 N 01-8/784 // www.arbitr.gov.ua

52. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_012

53. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_045&print=1

54. Цивільне право України: Академічний курс: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – Т. 1. Загальна частина – 696 с.

55. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. – №40-44. – Ст. 356.

ВСТУП ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Навчальна дисципліна «Вступ до інтелектуальної власності» передбачена для вивчення циклом практичної та професійної підготовки навчального плану спеціальності 8.18010011 – «Інтелектуальна власність» ОКР «магістр».

Метою курсу є формування знань про інтелектуальну власність та її місце у розвитку суспільства, особливості літературної і науково-технічної діяльності, функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, вивчення питань правового регулювання відносин, пов'язаних із створенням, розпорядженням та використанням результатів творчої діяльності людини, розкриття змісту основних нормативних актів з права інтелектуальної власності, розуміння їх ролі у регулюванні суспільних відносин.

Дисципліна включає 7 тем, які складено на основі чинного законодавства України та міжнародно-правових актів з урахуванням основних теоретико-методологічних підходів щодо вивчення інтелектуальної власності, вироблених вітчизняною та зарубіжною наукою.

Основним завданням вивчення дисципліни є забезпечення основи формування умінь студентів:

- вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі;
- проводити аналіз та робити аргументовані висновки;
- оволодіти методикою оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності;
- демонструвати знання законодавства, практику його застосування та знання основних проблем курсу;
- використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, написання наукових повідомлень, рефератів).

При проведенні контрольних заходів студенти повинні уміти тлумачити чинне законодавство з права інтелектуальної власності; вірно застосовувати його норми; показувати глибокі знання фундаментальних категорій цього інституту, які є базою пізнання та застосування діючого законодавства, вміння самостійно вирішувати практичні завдання, вміння аналізувати конкретні обставини з урахуванням економічних та правових реалій; розпоряджатися майновими правами, зокрема, складати проекти відповідних договорів; ефективно використовувати передбачені законом засоби захисту прав інтелектуальної власності.

Студенти повинні знати:

- поняття інтелектуальної власності в правовій науці;
- офіційне закріплення поняття інтелектуальної власності;
- система інтелектуальної власності: плюралізм думок;
- міжнародний досвід правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.;
- заснування і діяльність міжнародних організацій інтелектуальної власності;
- правове регулювання у сфері інтелектуальної власності в Україні;
- система органів державного управління у сфері інтелектуальної власності в Україні;
- правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 108 години. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 8 годин: 4 години – лекційні заняття, 4 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми: «Поняття та система інтелектуальної власності», «Міжнародний досвід правового регулювання у сфері інтелектуальної власності».

На семінарських заняттях розглядаються теми «Поняття та система інтелектуальної власності», «Міжнародний досвід правового регулювання у сфері інтелектуальної власності». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Теми і питання семінарських занять укладені з розрахунком на ґрунтовне та детальне вивчення матеріалу, для чого обов'язковим є використання не тільки навчальної літератури, а й додаткової спеціальної літератури та законодавчих актів. Кожен студент повинен підготувати один реферат по запропонованій тематиці.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття та система інтелектуальної власності

Поняття інтелектуальної власності в правовій науці. Теорія права власності, пропріетарна теорія. Теорія інтелектуальних прав. Формування теорії особистих прав. Теорія виключних прав. Сучасне трактування інтелектуальної власності. Офіційне закріплення поняття інтелектуальної власності. Система інтелектуальної власності: плюралізм думок. Три основні напрями розвитку думки щодо структури інтелектуальної власності.

Тема 2. Міжнародний досвід правового регулювання у сфері інтелектуальної власності

Регулювання сфери інтелектуальної власності у стародавньому світі та Середньовіччі (від найдавніших часів до XII ст.). Формування цивілізованого регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності у ремісничо–мануфактурний період (XII – XVI ст.). Монарший привілей. Перший охоронний документ. Закон Венеціанської республіки. Оформлення конституційних засад у регулюванні сфери інтелектуальної власності у промисловий період (XVII – XVIII ст.). «Статут про монополії» Статут Анни. Найважливіші етапи розвитку глобальної системи охорони інтелектуальної власності в XIX – на початку XXI ст. Паризька Конвенція. Бернська Конвенція. Мадридська угода. Гаазька угода. Всесвітня конвенція про авторське право. Ніщцька угода. Дипломатична конвенція в Римі. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів. Стокгольмська конвенція. Договір про патентну кооперацію. Женевська конвенція. Будапештський договір про міжнародне визначення депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури. Договір про закони щодо товарних знаків. Договір ВОІВ про авторське право. Договір ВОІВ про виконання фонограми. Угода ТРІПС.

Тема 3. Заснування і діяльність міжнародних організацій інтелектуальної власності

Створення, функції та повноваження Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Основоположні документи ВОІВ. Основні напрями діяльності ВОІВ. Структура ВОІВ. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності: Європейська патентна організація; Євроазійська патентна організація; Товариство товарних знаків; Міждержавна рада для координації спільної діяльності зі створення Міждержавної системи охорони промислової власності держав СНД; Африканська організація інтелектуальної власності; Африканська регіональна організація промислової власності.

Тема 4. Правове регулювання у сфері інтелектуальної власності в Україні

Розвиток системи правової охорони у сфері інтелектуальної власності на українських землях у складі Російської імперії. Регулювання відносин у інтелектуальної власності на українських

землях у складі Австро–Угорської імперії. Законотворча діяльність національних урядів у сфері інтелектуальної власності у роки Української революції (1917 – 1921 рр.). Радянська правова система сфери інтелектуальної власності. Основні етапи становлення сучасного законодавства України про інтелектуальну власність. Законодавча база права інтелектуальної власності в сучасній Україні. Загальні положення про сучасну систему захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Тема 5. Система органів державного управління у сфері інтелектуальної власності в Україні

Загальна характеристика державної системи охорони інтелектуальної власності. Установи виконавчої гілки (Міністерства освіти і науки України) державної системи правової охорони інтелектуальної власності України. Державний департамент інтелектуальної власності. «Український інститут промислової власності» та його філія «Український центр інноватики та патентно–інформаційних послуг». Державне підприємство «Українське агентство з авторських і суміжних прав». Державне підприємство «Інтелзахист».

Тема 6. Адміністративна реформа в Україні 2010 р. та реорганізація державної служби інтелектуальної власності

Указ президента України про адміністративну реформу від 9 грудня 2010 р. Державна служба інтелектуальної власності: функції повноваження прерогативи.

Тема 7. Правовий статус представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)

Правовий статус та повноваження представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) відповідно до чинного законодавства України. Права та обов'язки представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Набуття та припинення права займатися діяльністю патентного повіреного.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1.

Тема: Поняття та система інтелектуальної власності

1. Дискусії навколо поняття інтелектуальної власності у правовій науці.
2. Поняття «інтелектуальна власність», закріплене у Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
3. Поняття «інтелектуальна власність» відповідно до Угоди про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності.
4. Поняття «інтелектуальна власність» відповідно до Договору до Енергетичної Хартії.
5. Основні підходи до структури інтелектуальної власності у сучасній правовій думці.

Семінарське заняття №2

Тема: Поняття та система інтелектуальної власності

1. Елементи правового регулювання у сфері інтелектуальної власності у найдавніші часи.
2. Правове регулювання у сфері інтелектуальної власності У XII – XVII ст.
3. Міжнародні договори у сфері інтелектуальної власності XIX – XX ст.
4. Міжнародні договори у сфері інтелектуальної власності на початку XXI ст.
5. Конституційне регулювання сфери інтелектуальної власності в європейських країнах.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Теорія права власності ІВ.
2. Теорія особистих прав ІВ.
3. Теорія інтелектуальних прав.
4. Паризька конвенція про охорону промислової власності.
5. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.
6. Мадридська угода.
7. Гаазька угода.
8. Всесвітня конвенція про авторське право.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

9. Ніщцька угода.
10. Римська конвенція.
11. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів.
12. Стокгольмська конвенція.
13. Договір про патентну кооперацію.
14. Женевська конвенція.
15. Будапештський договір.
16. Договір про закони щодо товарних знаків.
17. Договір ВОІВ про авторське право.
18. Договір ВОІВ про виконання фонограми.
19. Угода ТРІПС.
20. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
21. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на промислові».
22. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».
23. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».
24. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів».
25. Сутність та зміст Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем».
26. Сутність та зміст Закону України «Про авторське право і суміжні права».
27. Сутність та зміст Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».
28. Сутність та зміст Закону України «Про захист від економічної конкуренції».
29. Сутність та зміст Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».
30. Сутність та зміст Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм».
31. Сутність та зміст Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування».
32. Повноваження Президента України у процесі регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні.

33. Повноваження Верховної Ради України у процесі регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні.
34. Повноваження Кабінету Міністрів у процесі регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні.
35. Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності.
36. Всеукраїнська асоціація патентних повірених України.
37. Товариство винахідників і раціоналізаторів України.
38. Українська асоціація власників товарних знаків.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Теорія особистих прав.
2. Основні етапи становлення сучасного законодавства України про інтелектуальну власність.
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 р.
4. Набуття та припинення права займатися діяльністю патентного повіреного.
5. Закон Венеціанської республіки «Про привілеї».
6. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури 1977 р.
7. Теорія інтелектуальних прав.
8. Європейська патентна організація (ЄПО).
9. Поняття «інтелектуальна власність», закріплене у «Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності».
10. «Український інститут промислової власності».
11. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 р.
12. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків 1891 р.
13. Поняття «інтелектуальна власність», закріплене в «Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» від 1993 р.
14. Державний департамент інтелектуальної власності.
15. Поняття «інтелектуальна власність», закріплене в «Договорі до Енергетичної Хартії від 1994 р.».
16. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС).
17. Система інтелектуальної власності: плюралізм думок.
18. Євразійська патентна організація (ЄАПО).
19. Бернська конвенція з охорони літературних і художніх творів 1886 р.

20. Законодавча база права інтелектуальної власності у сучасній Україні.
21. Елементи правового регулювання інтелектуальної власності в Античності.
22. Створення, функції та повноваження Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
23. Найважливіші етапи у розвитку глобальної системи охорони інтелектуальної власності у XIX – на початку XXI ст.
24. «Українське агентство з авторських і суміжних прав».
25. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків 1957 р.
26. Права та обов'язки представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).
27. Правове регулювання інтелектуальної власності у середньовіччі (монарші привілеї, патенти).
28. Женевська Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм 1971 р.
29. Правове регулювання інтелектуальної власності у XVII – XVIII ст.
30. Правовий статус та повноваження представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) відповідно до чинного законодавства України.
31. Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків 1925 р.
32. Правове регулювання нормами конституцій та конституційних законів інтелектуальної власності в країнах Європи на сучасному етапі.
33. Міжнародна (Римська) конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення 1961 р.
34. «Інтелзахист».
35. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів 1961 р.
36. «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг».
37. Стокгольмська конвенція 1967 р.
38. Загальна характеристика державної системи охорони інтелектуальної власності.
39. Договір про закони щодо товарних знаків 1994 р.
40. Загальні положення про систему захисту прав інтелектуальної власності.
41. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 р.

42. Договір ВОІВ про авторське право та Договір ВОІВ про виконання фонограми 1996 р.
43. Африканська організація інтелектуальної власності (ОАПІ).
44. Договір про патентне право.
45. Товариство товарних знаків (СТМ).
46. Розвиток системи правової охорони у сфері інтелектуальної власності в Україні у XVIII – XIX ст.: історико-правовий аспект.
47. Поняття інтелектуальної власності у правовій науці.
48. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності.
49. Теорія права власності.
50. Міждержавна рада для координації спільної діяльності зі створення Міждержавної системи охорони промислової власності держав СНД (МДР).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуліна І., Роботягова Л. Депонування мікроорганізмів в Україні: програма розвитку // Інтелектуальна власність. – 2008. № 3. – С. 29–31.
2. Бондаренко С., Коротаєва Ю. Досвід Угорщини у галузі дотримання і захисту авторських прав // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 1. – С. 3.
3. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури // www.WIPO.int.
4. Бутнік-Сіверський О. Економіка інтелектуальної власності. К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права», 2009.
5. Віденська конвенція про правонаступництво держав стосовно договорів // www.WIPO.int.
6. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів // www.WIPO.int.
7. Галянтич М Адміністративно-правовий захист прав суб'єктів промислової власності // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 1–2. – С. 14 – 17.
8. Гілленбранд Г. Правовий захист біотехнологічних винаходів: передумови, зміст, обсяг та перспективи на майбутнє // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 3. – С. 42–46.
9. Дмитришин В.С. Набуття та передання авторських прав на комп'ютерні програми: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В.С. Дмитришин; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. – К., 2008. – 20 с.

10. Дмитришин В.С. Проблеми удосконалення законодавства України про охорону прав на комп'ютерні програми / В.С.Дмитришин // Актуальні проблеми охорони інтелектуальної власності. Матеріали виступів 8-ї міжнародн. Наук.-практ.конф. (Алушта, 6 – 11 вересня 2004 р.) / Мін.осв.науки, Держ.дапарт.інтел.власн., 2004. – С. 203–210.

11. Дмитришин В.С. Реалізація державної політики у сфері легалізації програмного забезпечення та боротьби з неправомірним його використанням / В.С.Дмитришин // Актуальні проблеми інтелектуальної власності. Матеріали 7-ї міжнародн. Наук.-практ.конференції (Алушта, 1–5 вересня 2003 р.) / Мін.осв.науки, Держ.дапарт.інтел.власн., 2003. – С. 18-26.

12. Дмитришин В.С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні : навч.посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.С.Дмитришин. – К.: Держ. вищ. навч. закл. держ. ін.-т інт.власності, 2008. – 248 с.

13. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.

14. Жаров В. Адміністративний порядок захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні // Право України. –1999. – № 5. – С.47 – 53.

15. Жаров В. Захист права інтелектуальної власності. – К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права», 2009.

16. Жаров В. Інтелектуальна власність в Україні: правові аспекти набуття, здійснення та захисту прав. – К.: Ін Юре, 2000.

17. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 01.12.1998 р.№ 284–XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 3. – Ст. 14.

18. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. № 3322–XII. // Офіційний вісник України. – 1993. – № 26. – Ст. 157.

19. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 1 грудня 1998 р. // Голос України. –1998. – 22 грудня.

20. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р, // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 9. – Ст. 56.

21. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р. (В редакції Закону України від 01.06.2000 р.) // Відомості Верховної Ради України. –2000. – № 37. – Ст. 307.

22. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. –№7.– Ст. 34.

23. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
24. Закон України «Про приєднання України до Будапештського договору про міжнародне визнання депонувань мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28 квітня 1977 р. та Інструкції до нього від 31.01.1981р.» від 01.11.2001 р. №2730–III. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1834.
25. Закон України «Про приєднання України до Договору про патентне право» від 22 листопада 2003 р. № 245–IV // Відомості Верховної Ради України № 2003. – № 3. – Ст. 20.
26. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 р, № 493–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13. – Ст. 93.
27. Интеллектуальная собственность: Словарь–справочник. – М: Инфра–М, 1995.
28. Коваль А. Порухення авторського права і суміжних права: актуальність, новели, перспективи кримінально-правової охорони // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 3. – С. 17-22.
29. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. –1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 40. – Ст. 2090.
30. Кожарская Й., Прахов Б. Патентное право. – К.: ЗАО «Институт интеллектуальной собственности и права», 2008.
31. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 – №30. – Ст. 141.
32. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001 – № 25 – 26.
33. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про офіційну публікацію заяви про надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого промислового зразка та клопотання про її відкликання» від 03.08.2001 р. № 575 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1614.
34. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі)» від 16.07.2001 р. № 521 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 31. – Ст. 1438.
35. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами

заявки на винахід (корисну модель)» від 04.04.2002 р. № 238. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – Ст. 888.

36. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр деклараційних патентів України на секретні корисні моделі» від 14.11.2001 р. № 738 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2124.

37. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр деклараційних патентів України на секретні корисні моделі» від 14.11.2001 р. № 738 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 21.

38. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи» від 12.04.2001 р. № 291 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 804.

39. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на секретні винаходи» від 14.11.2001 р. № 739 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2125.

40. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки» від 12.04.2001 р. № 290 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18.

41. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Правил складання та подання заявки на промисловий зразок» від 18.02.2002 р. № 110. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 11. – Ст. 531.

42. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Регламенту Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності» від 15.09.2003 р. № 622. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 40. – Ст. 2148.

43. Паладій М. Захист біотехнологічних винаходів в Україні, // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 7–8. – С. 7–11.

44. Парижская конвенция по охране промышленной собственности // www.WIPO.int.

45. Підопригора О. Проблеми цивільно–правового захисту права інтелектуальної власності // Інтелектуальний капітал. – 2002. – № 2. – С. 4–7.

46. Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи, затвержене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 291 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 12. – Ст. 804.

47. Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 290 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 803.

48. Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 р. № 545 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938) // Офіційний вісник України. – 1997. – № 35. – Ст. 1536.

49. Пономарьов М. Про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 9. – С. 16 – 21.

50. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності» від 28 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 790.

51. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» від 23 грудня 2004 р. № 1716 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 51. – Ст. 3354.

52. Право інтелектуальної власності: Підруч. для студентів ВНЗ / За ред. проф. О. Орлюк, проф. О. С. вятоцького. – К.: Ін.Юре, 2007.

53. Притика Д. Організаційно-правові засади діяльності спеціалізованих колегій по захисту інтелектуальної власності // Право України. – 2002. – № 6. – С. 62 – 64.

54. Рекомендації по укладенню договору між роботодавцем і винахідником або автором промислового зразка, про винагороду за створений у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця винахід або корисну модель, або промисловий зразок // Інновація. – 1995. – № 10 – 13.

55. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про визначення повноважних органів, відповідальних за виконання Угоди про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності» від 05.05.2003 р. № 258-р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18 – 19. – Ст. 863.

56. Святоцький О. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності у судовому порядку // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 3 – 4. – С. 13 – 16.

57. Селиванов М.В. Иск о признании права на компьютерную программу // Технический прогресс и эффективность производства: Вестник Харьковского государственного политехнического университета. Спецвыпуск «Интеллектуальна собственность». Выпуск 93. – 2000. – 256 с.

58. Селіванов М.В. Захист права на комп'ютерну програму (авторсько-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / М.В. Селіванов; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2002. — 20 с.

59. Селіванов М.В. Правові підстави та докази визнання права на комп'ютерну програму // Вісник Університету внутрішніх справ. — 2000. — Спецвипуск. — С.197 — 200.

60. Указ Президента України «Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні». Зі змінами і доповненнями, внесеними Указами Президента України від 22.10.1993 р. № 477/93 та 22.06.1994 р. № 324/94. // www.zakon.rada.gov.ua.

61. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // www.zakon.rada.gov.ua.

62. Цитович Л. Уголовно-правовые аспекты защиты авторских прав // Интеллектуальная собственность. — 2001. — № 10. — С. 33-36.

63. Чеботарьов В., Троцька В. Національні та зарубіжні реалії правового поля у сфері виробництва та розповсюдження лазерних дисків. // Интеллектуальна власність. — 2002. — № 9 — С. 33-17.

64. Шелепова К. Роль митних органів у захисті прав інтелектуальної власності // Интеллектуальна власність. —2010.—№ 1.— С. 27-31.

«Економіка інтелектуальної власності»

Навчальний курс «Економіка інтелектуальної власності» входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності 8. 18010011 «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Включення дисципліни до навчального плану зумовлена тим, що євроінтеграція, міжнародна співпраця і перехід України до сучасної ринкової економіки, економічний розвиток її переважно за інноваційним шляхом не можливі без створення та ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності, підготовки сучасних менеджерів інтелектуальної власності, а також підтримки національної системи інтелектуальної власності на сучасному рівні. Саме ці напрями діяльності держави в XXI ст. створюють можливість забезпечення сталого комерційного успіху вітчизняних підприємств, зміцнення їх позицій на ринку, довгострокової конкурентоспроможності їх продукції та забезпечення економічної безпеки країни на світовому ринку.

Мета вивчення курсу полягає у формуванні системи знань з економіки інтелектуальної власності, та показі теорії і практики функціонування ринкових структур та механізмів взаємодії суб'єктів економічної діяльності, пов'язаних з інтелектуальним капіталом.

Для опанування курсом «Економіка інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 162 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно з навчальним планом студентам заочної форми відводиться 10 аудиторних годин, з яких 6 годин – лекційні заняття, 4 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Економіка інтелектуальної власності з позиції економічної теорії, її складові та особливості», «Оцінка вартості інтелектуальної власності та механізм формування ціни», «Формування фінансової та облікової політики в сфері інтелектуальної економіки». На практичних заняттях розглядаються теми «Оцінка вартості інтелектуальної власності та механізм формування ціни», «Формування фінансової та облікової політики в сфері інтелектуальної економіки». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Завданнями курсу є: з'ясувати поняття та суть виробничих сил та виробничих відносин, структуру господарського механізму; розкрити сутність та економічний зміст інтелектуального капіталу; з'ясувати питання організації господарської та підприємницької

діяльності; вивчити організаційні форми та правові аспекти бізнесу; вивчити методи ціноутворення та оцінки вартості інтелектуального продукту; показати систему сучасного обліку, фінансових відносин та процедуру укладання угод; використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, написання наукових повідомлень, рефератів).

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні володіти методикою дослідження економічних явищ, процесів і механізмів їх функціонування. Студенти повинні отримати навички щодо оцінки об'єктів інтелектуальної власності при постановці їх на бухгалтерський та податковий облік.

Вивчення економіки інтелектуальної власності повинно базуватися на знаннях, здобутих студентами при опануванні основ інтелектуальної власності, економічної теорії, фінансів та бухгалтерського обліку та ін.

Засвоєння студентами курсу «Економіка інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Економіка інтелектуальної власності з позиції економічної теорії, її складові та особливості

Предмет економіки інтелектуальної власності. Зміст та структура виробничих сил та виробничих відносин. Економічна система. Економічний прогрес. Механізм ринку. Ринкова економіка. Ринкова рівновага. Господарський механізм. Ціна та прибуток. Державне регулювання економіки. Правове забезпечення інтелектуальної економіки.

Тема 2. Інтелектуальний капітал, його економічна природа, класифікація видів та властивості механізму його функціонування

Капітал як економічна категорія. Зміст інтелектуального капіталу. Види інтелектуального капіталу. Економічна природа інтелектуального капіталу. Інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу.

Тема 3. Інтелектуальна економіка – складова інноваційної моделі розвитку

Інвестиції та їх джерела. Інтелектуальна економіка та інноваційна діяльність. Інноваційна модель розвитку. Міжнародний рух капіталу. Економічна безпека.

Тема 4. Інтелектуальна власність в системі господарської діяльності

Господарська діяльність (економічний зміст та нормативне забезпечення). Інтелектуальні ресурси в господарській діяльності. Роль промислової власності у діяльності підприємств. Корпоративні трансакції та права. Активи інтелектуальної власності. Попередня оцінка. Ефективність використання. Економічний аналіз нематеріальних активів.

Тема 5. Оцінка вартості інтелектуальної власності та механізм формування ціни

Мета оцінки інтелектуальної власності. Методика оцінки вартості інтелектуальної власності. Нормативне забезпечення оціночної діяльності. Механізм формування цін.

Тема 6. Механізм комерціалізації інтелектуальної власності та його державне регулювання

Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт. Людський капітал та інтелектуальні ресурси. Механізм комерціалізації інтелектуальної власності. Правове забезпечення комерціалізації.

Тема 7. Формування фінансової та облікової політики в сфері інтелектуальної економіки

Фінанси в системі економічних відносин. Фінанси в системі інтелектуальної економіки. Податкова система. Інтелектуальна біржа. Нематеріальні активи (фінансова та облікова політика).

Тема 8. Інтелектуальна власність як об'єкт обліку, її нормативне забезпечення та класифікація нематеріальних активів

Бухгалтерський облік нематеріальних активів. Система рахунків бухгалтерського обліку. Класифікація нематеріальних активів. Оприбуткування об'єктів бухгалтерського обліку.

Тема 9. Знос (амортизація) нематеріальних активів та методи її визначення

Вимоги до проведення амортизації. Методи амортизації. Переоцінка нематеріальних активів.

Тема 10. Операції з нематеріальними активами в системі бухгалтерського обліку з урахуванням національних стандартів бухгалтерського обліку

Одержання та передача нематеріальних активів. Внесення активів до статутного капіталу. Придбання нематеріальних активів. Продаж нематеріальних активів бухгалтерський облік роялті. Облік гудвілу.

Тема 11. Оподаткування операцій з нематеріальними активами

Операції надходження нематеріальних активів. Операції придбання нематеріальних активів. Операції з продажу нематеріальних активів. Оподаткування роялті.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Оцінка вартості інтелектуальної власності та механізм формування ціни

1. Економічна сутність оцінки вартості інтелектуальної власності та мета її оцінки.
2. Методика оцінки вартості інтелектуальної власності.
3. Нормативне забезпечення регулювання оціночної діяльності.
4. Механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1.

Визначити вартість патенту на вибухобезпечну лампу, що належить компанії БЛМ за такими даними:

- продуктивність складає, у середньому, 10 тис. Ламп на рік;
- економічний термін служби патенту оцінюється у 10 років;
- розмір роялті, визначений виходячи з досвіду компанії по

продажу ліцензій на право виробництва ламп складає:

- 1-й рік – 10%
- 2-й рік – 8%
- 3-й рік – 7%
- З 4-го по 10 рік – 8%

- ставка дисконту вибрана у розмірі 15%;
- ціна однієї лампи – 25 грн.

Завдання 2.

Визначити вартість прав на комп'ютерну програму, якщо:

1. Програму було створено протягом двох місяців;
2. Програму розробили дві особи;
3. Середня заробітна платня програміста склала 5000 грн. на місяць;
4. Нарахування на заробітну платню склали 20 %;
5. Амортизація програмного забезпечення дорівнює 1500 грн.;
6. Амортизація технічних засобів (комп'ютерів та ін.) 2000;
7. Вартість електроенергії склала 1000 грн.;
8. Вартість витратних матеріалів склала 500 грн.;
9. Послуги сторонніх організацій – 3000 грн.

Завдання 3.

Визначити вартість прав на рукопис книги, якщо автор передає рукопис видавцю за авторським договором за наступних умов:

1. Строк дії договору 2 роки;
2. Тираж у перший рік склав 1 тис. екз., у другий рік – 2 тис. екз.;
3. Вартість одного екземпляру склала 50 грн.;
4. Гонорар буде виплачено у формі роялті;
5. Ставка роялті – 15 %.

Завдання 4.

Визначити розмір авторської винагороди (роялті) за публічне виконання опери, якщо:

1. кількість місць в оперному театрі – 1200;
2. середня вартість одного квитка – 20 грн.;
3. на виставі аншлаги.

Визначити розмір винагороди автору музики, автору лібрето, хореографу, режисеру постановнику, художнику сценаристу, художнику по костюмах

Семінарське заняття № 2

Тема. Формування фінансової та облікової політики в сфері інтелектуальної економіки

1. Фінанси в системі економічних відносин.
2. Фінанси в системі інтелектуальної економіки. Податкова система.
3. Інтелектуальна біржа або біржі прав інтелектуальної власності.
4. Фінансова політика нематеріальних активів.
5. Облікова політика нематеріальних активів.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1.

Підприємство «Дніпро» отримало безоплатно від підприємства «Веселка» програмне забезпечення, справедлива вартість якого на дату отримання становила 10000 грн. Тривалість корисної експлуатації складає 5 років, обраний прямолінійний метод нарахування амортизації. Програмне забезпечення буде використовуватись відділом маркетингу.

Зробіть бухгалтерські записи, які будуть здійснені в обліку підприємства «Дніпро».

Завдання 2.

Підприємство «Дніпро» отримало грант від фонду «Веселка», умовами використання якого передбачено придбання програмного забезпечення. Справедлива вартість нематеріального активу на дату отримання становила 8000 грн. Тривалість корисної експлуатації дорівнює 5 років, обраний прямолінійний метод нарахування амортизації. Програмне забезпечення буде використовуватись для виконання досліджень з метою удосконалення технології виробництва.

Зробіть бухгалтерські записи, які будуть здійснені в обліку підприємства «Дніпро».

Завдання 3.

ВАТ «Дніпро» отримало від підприємства «Веселка» патент на винахід в оплату за 3000 простих акцій. Номінальна вартість однієї акції 1 грн. Балансова вартість програмного забезпечення 5000 грн.

Зробіть бухгалтерські записи, які будуть здійснені в обліку підприємства «Дніпро».

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Економіка інтелектуальної власності з позиції економічної теорії, її складові та особливості
2. Моделі та види ринків.
3. Сутність ринкової економіки.
4. Інтелектуальний капітал, його економічна природа, класифікація видів та властивості механізму його функціонування.
5. Людський інтелектуальний капітал – підґрунтя розвитку бізнесу в XXI ст.
6. Інтелектуальна власність як товар та як капітал.
7. Інтелектуальна економіка – складова інноваційної моделі розвитку.
8. Теоретичні засади щодо інноваційного та постіндустріального розвитку світової економіки.
9. Типи інноваційної моделі розвитку світової економіки.
10. Державна правова підтримка інноваційної активності у країнах ЄС.
11. Теоретичні та практичні передумови переходу світової економіки на інноваційну модель розвитку.
12. Інтелектуальна власність в системі господарської діяльності.
13. Складові стратегії попередження ризиків у господарській діяльності підприємств.
14. Формування фінансової та облікової політики суб'єкта господарської діяльності (підприємства, організації, установи), в сфері інтелектуальної економіки
15. Фінансова політика України: стан та напрями подолання кризових явищ в корпоративному секторі економіки.
16. Фінансова криза та шляхи її подолання.
17. Система формування фінансових ресурсів підприємства.
18. Інтелектуальна власність як об'єкт обліку, її нормативне забезпечення та класифікація нематеріальних активів.
19. Операції з нематеріальними активами в системі бухгалтерського обліку з урахуванням національних стандартів.
20. Правове регулювання бухгалтерського обліку нематеріальних активів.
21. Порядок проведення інвентаризації об'єктів права інтелектуальної власності та відображення її результатів.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

22. Бухгалтерський облік та оподаткування об'єктів права інтелектуальної власності
23. Спеціальні податкові режими.
24. Податкові системи.
25. Правове регулювання податкового обліку нематеріальних активів.
26. Знос (амортизація) нематеріальних активів та методи її визначення.
27. Механізми комерціалізації інтелектуальної власності та їх державне регулювання.
28. Правові аспекти захисту економічної конкуренції у сфері трансферу технологій.
29. Нормативно-правове регулювання оцінки прав інтелектуальної власності та стандарти оцінки у цій сфері.
30. Етапи проведення оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності, їх послідовність та зміст робіт.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст та структура виробничих сил та виробничих відносин. Економічна система.
2. Сутність, структура та механізм ринку. Ринкова економіка.
3. Ринкова рівновага та механізм її досягнення.
4. Сутність та структура господарського механізму.
5. Витрати виробництва, ціна та прибуток.
6. Державне регулювання економіки.
7. Складові економіки інтелектуальної власності та її правове забезпечення.
8. Капітал як економічна категорія та його роль в господарській діяльності.
9. Сутність та економічний зміст інтелектуального капіталу.
10. Класифікація видів інтелектуального капіталу.
11. Економічна природа видів інтелектуального капіталу та властивості їх функціонування.
12. Інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу.
13. Сутність та джерела інвестицій.
14. Інноваційна діяльність в сфері інтелектуальної економіки.
15. Інноваційна модель розвитку економіки та її стратегія.
16. Міжнародний рух капіталу та економічна інтеграція.
17. Економічна сутність оцінки вартості інтелектуальної власності та мета її оцінки.

18. Методика оцінки вартості інтелектуальної власності.
19. Нормативне забезпечення регулювання оціночної діяльності.
20. Механізм формування цін в сфері інтелектуальної власності.
21. Господарська діяльність, її економічний зміст та нормативне забезпечення.
22. Корпоративні трансакції та корпоративні права.
23. Інтелектуальна власність як складова активів, її ознаки.
24. Попередня оцінка та оцінка доцільності придбання інтелектуальної власності.
25. Показники ефективності використання інтелектуальної власності.
26. Фінанси в системі економічних відносин.
27. Фінанси в системі інтелектуальної економіки. Податкова система.
28. Інтелектуальна біржа або біржі прав інтелектуальної власності.
29. Фінансова політика нематеріальних активів.
30. Облікова політика нематеріальних активів.
31. Принципи побудови та організації бухгалтерського обліку об'єктів нематеріальних активів.
32. Система рахунків бухгалтерського обліку.
33. Класифікація нематеріальних активів за господарсько-обліковою ознакою.
34. Вимоги до проведення амортизації нематеріальних активів.
35. Методи амортизації нематеріальних активів.
36. Переоцінка нематеріальних активів.
37. Внесення нематеріальних активів до статутного капіталу.
38. Придбання нематеріальних активів за рахунок коштів підприємства.
39. Продаж нематеріальних активів.
40. Бухгалтерський облік роялті.
41. Бухгалтерський та податковий облік гудвілу як об'єкта нематеріальних активів.
42. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт.
43. Людський капітал та інтелектуальні ресурси в господарській діяльності.
44. Комерціалізація інтелектуальної власності та її механізм.
45. Правове забезпечення комерціалізації інтелектуальної власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова В.П., Щедрина Т.У.: Трансфер науково-технічної продукції. Ліцензія як засіб обміну науково-технічними досягненнями та ефективного їх використання. // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. – Вип. 7 / Голов. ред. О.П.Степанов. К.: КНЕУ, 2001, – С. 148-163.
2. Андрощук Г. Інноваційна діяльність в Україні: економічний механізм стимулювання. // Інтелектуальна власність. – 2000. – № 12. – С. 23-30.
3. Борко Ю.Л. Окремі аспекти формування фінансової політики в Україні. – К.: Наукові праці НДФІ, № 2 (18). 2002.
4. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. Конспект лекцій. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2003. – 296 с.
5. Бутнік-Сіверський О.Б. Ринковий механізм господарювання. Теоретико-методологічні проблеми формування: Монографія / За ред. П.П.Борщевского: – К.: ЦСП «Компас», 1995. – 304 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред. професор Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ЖІТІ. – 2010. – 608 с.
7. Василик О.Д. Теорія Фінансів: Підручник. К.: НІОС. – 2011. – 416 с.
8. Гончарова Н.П. Концептуальные подходы к инновационному развитию промышленности // Стратегія економічного розвитку України: Гончарова Н.П., Наук. зб. – Вип. 7 / Голов. ред. О.П.Степанов. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 113-121.
9. Дробозина Л.А. Финансы: Учебник для вузов / Под ред. проф. Л.А. Дробозиной. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2009. – 527 с.
10. Економіка інтелектуальної власності: навчальний посібник / укладачі: Цибульов П., Солошенко П., Цибульська Л. – Маріуполь: «Рената». – 2010. – 148 с.
11. Жаров В., Максимова Н. Концепція розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності: шлях реалізації // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 2. – С. 3-6.
12. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».
13. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
14. Закон України «Про охорону права на винаходи і корисні моделі».

15. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».
16. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».
17. Закон України. «Про інвестиційну діяльність».
18. Закон України. «Про інноваційну діяльність».
19. Закон України. «Про господарські товариства».
20. Закон України. «Про авторське право і сумісні права».
21. Зинов В., Шамшин С. Сравнение разных методов оценки стоимости интеллектуальной собственности // Интеллектуальна власність. – 2002. – №4. – С. 15–39.
22. Зинов В. Проблеми комерціалізації результатів досліджень і розробок. // Интеллектуальна власність. – 2000. – № 3. – С. 35-42.
23. Зинов В., Сафарун К. Интеллектуальный капитал на базовой характеристике стоимости бизнеса // Интеллектуальна власність. – 2001. – №5–6. – С. 23-35.
24. Зубілевич С. Облік нематеріальних активів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 10. – С. 3-12.
25. Интеллектуальная собственность в Украине: правовые основы и практика. – Науч, прак. изд.: В 4-х Т. /Под общ. ред. А.Д.Святоцкого – Т. 4: Оценка интеллектуальной собственности. Бухгалтерский учет и налогообложение /А.Б.Бутник-Сиверский, А.П.Гавриленко, С.А.Довгий и др.; Под ред. А.Б.Бутник-Сиверского, А.Д.Святоцкого. – К.: Ин Юре, 1999. – 384 с.
26. Клименко А., Пустовіт М. Нематеріальні активи: від придбання до ліквідації. – Х.: Фактор, 2006. – 400 с.
27. Крайнев П.П. Интеллектуальна економіка: управління промисловою власністю: Монографія. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 448с.
28. Красовська А. Шляхи впровадження інноваційних проектів в Україні // Интеллектуальна власність. – 2001. – № 3. – С. 12-15.
29. Кулаков С. Правові основи для виплати роялті // Интеллектуальна власність. – 2001. – № 1 – 2. – С. 36-40.
30. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2004. – 632 с.
31. Лишиленко О. Фінансовий облік. – К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2008. – 556 с.
32. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів // За ред. О.Б.Бутніка-Сиверського: Кол.авторів: О.Б.Бутніка-Сиверського, Ю.Л.Борко, В.В.Клявлін, та ін.: Наук.-прак. вид. – К.: Видавничий Дім Ін Юре, 2000. – 348 с.

33. Немчин О., Бутнік-Сіверський О.Б. Сучасний стан інноваційного розвитку України // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 1. – С. 32–39.
34. Общая теория финансов: Учебник / Л.А.Дробозина, Ю.Н. Константинова, Л.П.Окунева и др.; Под ред. Л.А.Дробозиной. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 256 с.
35. Олейко В. Інтелектуальний капітал: методологічні аспекти // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 6. – С. 43-46.
36. Обремчук В.Ф. Маркетинг інноваційної діяльності // Стратегія економічного розвитку України: Наук. 36. – Вип. 1 / Голов. ред. О.П.Степанов. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 191-197.
37. Оценка имущества и оценка имущественных прав в Украине. Монография / Н.Лебедь, В. Ларцев, С.Спринько, Н.Жиленко, В.Пашков. Под ред. Н.Лебедь. – К.: ООО «Информационно-издательская фирма «Принт-Экспресс», 2002. – 688 с.
38. Практичний посібник з оподаткування нематеріальних активів // За ред. О.Б.Бутнік-Сіверського, Ю.Л.Борко, В.В.Клявлін та інш.: Наук.-практ. вид. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 348 с.
39. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.А.Підопригори, О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім ін Юре, 2007. – 696 с.
40. Податковий кодекс України.
41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.10 1999. № 242.
42. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2009. – 384 с.
43. Рубан В., Чубкова О., Некрасов В. Інноваційна модель сучасного розвитку України: методологія досвід // Економіка України. 2003. – № 6. – С. 14-19.
44. Сіласв В., Гавенко В. Економіка інтелектуальної власності: навчальний посібник. – Донецьк: ДонДУУ. – 2007. – 200 с.
45. Цыбулев П.Н. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. пособие. – К.: –Ин-т интеллект, собств. и права, 2005. – 192 с.
46. Цивільний кодекс України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2009. – 400 с.
47. Черевко В. Про розвиток інноваційної діяльності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 11-12.

48. Чухно А. Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірність розвитку // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 48–55, № 12. – С.61-67.

49. Яценко М. Інформаційний аналіз і маркетинг в інноваційній діяльності // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 2–3. – С. 42-47.

50. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект // Інтелектуальний капітал. – 2002. – № 1. – С.16-27.

51. Паламарчук В. інтелектуальна власність у правовому вимірі // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 1–2. – С. 3-8.

52. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 236 с.

53. Основи зкономической теории: Учебник / С.В.Мочерный, К.Симоненко, В.В.Секретарюк, А.А.Устенко; Под общ. ред. В.Мочерного. – К.: В-во «Знання», 2000. – 607 с.

54. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Пер. с англ. под. ред. Ковалик. СПб: Питер, 2001. – 288 с.

55. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.

56. Концепція створення біржі прав інтелектуальної власності. Проект// Інтелектуальна власність. – 2002. – № 2-3. – С. 67-75.

«Експертиза інтелектуальної власності»

Сучасні досягнення цивілізації є результатом творчої діяльності людства протягом історичного розвитку суспільства. Запорукою стабільного поступального розвитку економічних відносин будь якої країни є високий рівень науки і техніки, який зумовлений значною мірою рівнем правового регулювання відносин інтелектуальної власності. Важливість останніх для України не можна переоцінити. Гарантії захисту майнових прав інтелектуальної власності є невід’ємним атрибутом стабільного розвитку кожної цивілізованої країни.

Правильне уявлення про захист майнових прав інтелектуальної власності є важливою теоретичною передумовою для вивчення усього курсу і кожного з його правових інститутів.

Грунтовне вивчення підстав та умов захисту майнових прав інтелектуальної власності потрібно фахівцю з інтелектуальної

власності незалежно від сфери його майбутньої професійної діяльності. Передумови розвитку цієї сфери інтелектуальної власності, стан сучасних відносин, міжнародні норми та перспективи вдосконалення законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності в Україні необхідно засвоїти майбутнім фахівцям.

Однією з важливих умов успішного розвитку економіки держави є передусім визнання за власниками комплексу особистих немайнових та майнових прав на результати інтелектуальної діяльності з метою подальшого надійного забезпечення правового захисту цих прав. Тому вивчення основних тем курсу «Експертиза інтелектуальної власності» є важливими для підготовки спеціалістів в галузі інтелектуальної власності.

Мета курсу надати студентам знання з теорії і практики експертизи об'єктів інтелектуальної власності. У загальних рисах ввести майбутнього магістра в коло проблематики теорії експертизи. Дати чітке уявлення про місце експертизи в процесі захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності її власниками та особами яким це право перейшло за законом чи договором.

На даний час творчі люди (винахідники, автори творів, раціоналізатори виконавці та ін.) здебільшого необізнані з механізми захисту своїх прав в сфері інтелектуальної власності від протиправних посягань, або володіють ним не в достатньому обсязі. Тому в ході вивчення матеріалів по даній дисципліні студентам буде надано можливість ознайомитись з основними принципами та методами захисту прав творців способом судової експертизи, як одним з елементів юрисдикційного захисту.

Завданням курсу є опанування таких тем курсу як поняття доказів і доказування у цивільному, кримінальному та адміністративному процесі; поняття експертизи як засобу доказування у справах з порушення прав інтелектуальної власності; правові засади призначення експертизи у цивільних, кримінальних та адміністративних справах з порушення прав інтелектуальної власності; процесуальні права та обов'язки експерта: форма та зміст висновку експерта; дослідження та оцінка судом висновків експерта у справах з порушення прав інтелектуальної власності.

Для опанування курсом «Експертиза інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 108 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають іспит.

Згідно з навчальним планом, студентам заочної форми відводиться 24 аудиторних годин, з яких 12 години лекційні заняття, 12 години – практичні заняття. На лекційний розгляд та практичні заняття виносяться всі теми курсу. Частина програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Теми і питання практичних занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використання не лише основної літератури, яка складається з підручників та базових нормативно правових актів, але й спеціальної літератури, а саме науково практичних коментарів Цивільного та Господарського кодексів України, практики загальних і господарських судів, спеціальних досліджень проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях у юридичних виданнях.

По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому відповісти на усі питання, що виникають зі змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань.

Опанувавши курс, студент повинен знати: чинне законодавство; базову термінологію права в сфері ІВ; розвиток законодавства щодо захисту прав інтелектуальної власності; практику застосування законодавства із призначення і проведення експертиз; напрямки вдосконалення правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності за допомогою експертного супроводження.

Студент повинен уміти: тлумачити чинне законодавство; вірно застосовувати норми права інтелектуальної власності; надавати юридичні консультації у сфері призначення експертиз в сфері інтелектуальної власності; складати проекти відповідних процесуальних і процедурних документів щодо призначення та проведення експертиз в сфері інтелектуальної власності.

Засвоєння студентами курсу «Експертиза інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складанню вдома конспекту завдань, які задавались, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття доказів і доказування у цивільному, кримінальному та адміністративному процесі

Що таке докази в судових справах. Які види доказів існують. Який порядок отримання доказів у справах. Що таке процес доказування. Які порядки доказування існують. Що підлягає доказуванню у цивільних справах, щодо порушення прав на об'єкти ІВ.

Тема 2. Поняття експертизи як засобу доказування у справах з порушення прав інтелектуальної власності

Що таке судова експертиза як загальне поняття. Які бувають види експертиз. Що таке судова експертиза в сфері інтелектуальної власності.

Різновиди експертиз в сфері інтелектуальної власності. Які обставини доводяться в ході проведення судових експертиз в сфері ІВ. Які особливості проведення експертиз в сфері ІВ відносно інших видів експертних досліджень. Яка відмінність експертизи від дослідження.

Тема 3. Правові засади призначення експертизи у цивільних, кримінальних та адміністративних справах порушення прав інтелектуальної власності

Що таке порядок призначення експертизи. В чому полягає сутність порядку призначення експертиз в сфері ІВ. Які підстави для призначення експертиз або досліджень в цивільних, кримінальних чи адміністративних справах. Коли, в яких випадках, в обов'язковому порядку призначаються експертизи. Чи існують обов'язкові випадки коли повинна бути призначена експертиза в сфері ІВ. Які дії експерта після призначення експертизи.

Тема 4. Процесуальні права та обов'язки експерта

Які права та обов'язки має судовий експерт відповідно до законодавства. В яких нормативних актах закріплено права і обов'язки експерта. В яких випадках експерт має право відмовитись від проведення експертизи. В якому вигляді експерт надає висновок. Чи має право експерт самостійно збирати докази. Порядок отримання експертом додаткових матеріалів.

Яка відповідальність експерта за невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків. Порядок ознайомлення експертом з матеріалами справи.

Тема 5. Форма та зміст висновку експерта

Що таке форма висновку експерта. Які бувають форми висновків. Що таке консультація експерта. Яких принципів повинен дотримуватись експерт при проведенні експертизи. Що означає відповідність висновку.

Яким чином перевіряється повнота висновку експерта. Що таке спеціальні знання. Що таке загальні знання.

Тема 6. Дослідження та оцінка судом висновків експерта у справах з порушення прав інтелектуальної власності

Для чого необхідна перевірка висновку експерта. Що перевіряється судом у висновку експерта. Що таке перевірка і що таке оцінка висновку експерта. Які способи перевірки належності висновку експерта. Що таке перевірка допустимості висновку. Які завдання суду при виявленні недоліків в експертизі. Чи має висновок експерта пріоритет перед іншими доказами по справі.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Поняття доказів і доказування у цивільному, кримінальному та адміністративному процесі

1. Поняття доказів в судочинстві.
2. Поняття та сутність доказування.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

Семінарське заняття № 2.

Тема: Поняття експертизи як засобу доказування у справах з порушення прав інтелектуальної власності

1. Поняття експертизи.
2. Види експертиз в сфері інтелектуальної власності.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

Семінарське заняття № 3.

Тема: Правові засади призначення експертизи у цивільних, кримінальних та адміністративних справах з порушення прав інтелектуальної власності

1. Поняття призначення експертизи.
2. Підстави призначення експертизи.
3. Випадки обов'язкового призначення експертизи.
4. Порядок дій після призначення експертизи.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

Семінарське заняття № 4.

Тема: Процесуальні права та обов'язки експерта

1. Джерела прав та обов'язків судового експерта.
2. Сутність прав та обов'язків експерта.
3. Наслідки недотримання прав та обов'язків.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

Семінарське заняття № 5.

Тема: Форма та зміст висновку експерта

1. Письмова форма висновку.
2. Відповідність висновку.
3. Повнота висновку.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

Семінарське заняття № 6.

Тема: Дослідження та оцінка судом висновків експерта у справах з порушення прав інтелектуальної власності

1. Процесуально організаційна оцінка.
2. Фактична оцінка.
3. Методична та логічна оцінка висновку експерта.

Завдання

Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, участі у дискусії, написання рефератів.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Виникнення права інтелектуальної власності на корисну модель
2. Основні форми і засоби захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності.
3. Визначення тотожності та схожості знаків для товарів і послуг при проведенні судових експертиз.
4. Питання єдності винаходу та особливості експертизи заявок, пов'язаних з порушенням єдності винаходу.
5. Експертиза заявки на винахід і корисну модель згідно з національним законодавством.
6. Нові технології і авторське право комп'ютерні програми і бази даних, правове забезпечення їх охорони.
7. Охорона прав інтелектуальної власності на комерційні найменування в Україні.
8. Правова охорона промислового зразка.
9. Судова експертиза промислових зразків.
10. Захист об'єктів авторського та суміжних прав в аудіовізуальній сфері: судово експертна діяльність в аудіовізуальній сфері.
11. Зміст особистих майнових прав автора за законодавством України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття доказів в судових справах.
2. Які види доказів існують.
3. Порядок отримання доказів у справах.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

4. Поняття процесу доказування.
5. Які обставини підлягають доказуванню у цивільних справах, щодо порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.
6. Поняття судової експертизи.
7. Види експертиз.
8. Поняття судової експертизи в сфері інтелектуальної власності.
9. Різновиди експертиз в сфері інтелектуальної власності.
10. Обставини, що доводяться в ході проведення судових експертиз в сфері інтелектуальної власності.
11. Особливості проведення експертиз в сфері інтелектуальної власності відносно інших видів експертних досліджень.
12. Відмінність експертизи від дослідження.
13. Поняття порядку призначення експертизи.
14. Сутність порядку призначення експертиз в сфері інтелектуальної власності.
15. Підстави призначення експертиз або досліджень в цивільних, кримінальних чи адміністративних справах.
16. Випадки обов'язкового призначення експертиз.
17. Випадки обов'язкового призначення експертиз в сфері інтелектуальної власності.
18. Дії експерта після призначення експертизи.
19. Права та обов'язки судового експерта відповідно до законодавства.
20. Нормативні акти, що закріплюють права і обов'язки експерта.
21. Випадки відмови експертом від проведення експертизи.
22. Форма надання висновку експерта.
23. Чи має право експерт самостійно збирати докази.
24. Порядок отримання експертом додаткових матеріалів.
25. Відповідальність експерта за невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків.
26. Порядок ознайомлення експерта з матеріалами справи.
27. Форма висновку експерта.
28. Які бувають форми висновків.
29. Консультація експерта.
30. Принципи експертизи.
31. Відповідність висновку.
32. Яким чином перевіряється повнота висновку експерта.
33. Що таке спеціальні знання.
34. Що таке загальні знання.

35. Для чего необходима проверка выводов эксперта.
36. Что проверяется судом у выводов эксперта.
37. Что такое проверка и что такое оценка выводов эксперта.
38. Способы проверки надежности выводов эксперта.
39. Что такое проверка допустимости выводов.
40. Які завдання суду при виявленні недоліків в експертизі.
41. Чи має висновок експерта пріоритет перед іншими доказами по справі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аблезгова О.В. Коммерческое использование интеллектуальной собственности в России и зарубежных странах. – М.: ИТК «Дашков и К», – 300с.
2. Абрамов С.Н. Советский гражданский процесс. – М., 1952. – 467 с.
3. Авдеева Г.К. «Проблеми судово–експертного дослідження контрафактної аудіовізуальної продукції (за матеріалами кримінальних справ)»: Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юр. наук. – Х., НЮАУ, 2006. – 20 с.
4. Аверьянова Т.В. Судебная экспертиза. Курс общей теории. – М.: Норма. – 480 с.
5. Алексеев П.В., Панин А.В. Философия. – М.: Проспект, 1996. – 504 с.
6. Алексеев С.С. Проблемы теории права. Курс лекций в двух томах. Т. 1. – Свердловск, 1973. – 320 с.
7. Алиев И.А., Аверьянова Т.В. Концептуальные основы общей теории судебной экспертизы. – Баку, 1992. – 257 с.
8. Арсеньев В.Д., Заблоцкий В.Г. Использование специальных знаний при установлении фактических обстоятельств уголовного дела. – Красноярск, изд-во Краснояр. ун-та, 1986. – 167 с.
9. Арсеньев В. Д. К вопросу о внутреннем убеждении судебного эксперта //Тр. ВНИИСЭ. – М., 1973. – Вып. 5.
10. Арсеньев В.Д. Заключение эксперта в уголовном процессе / / Социалистическая законность. – 1973. – № 4. – С. 29-32.
11. Арсеньев В.Д. О понятии заключения эксперта в свете общей теории судебных доказательств // Актуальные вопросы теории судебн и экспертизы. Сб. науч. тр. ВНИИСЭ. – М., 1976. – С.21.
12. Афанасьев С.Ф. Проблемы истины в гражданском судопроизводстве. – Саратов, 1999. – 156 с.

13. Афанасьев С.Ф. Специфика судебного познания в гражданском процессе // Вестник Саратовской государственной академии права. – 1996. – № 1. – С. 38-41.
14. Баулин О.В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел. – М.: ОАО «Издательский дом «Гродец»», 2004. – 272 с.
15. Белкин Р.С. Собрание, исследование и оценка доказательств. Сущность и методы. – М.: Юрид. лит., 1966. – 170 с.
16. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. От теории к практике. – М., 1988. – 615 с.
17. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. – М.: Мегатрон–XXI, 2000. – 334 с.
18. Белкин Р.С., Качаров Г.И., Миньковский Г.М., Эйсман А.А., Винберг А.И. Теория доказательств в советском уголовном процессе. В 2-х т. Т. 2. – М.: Юрид.лит., 1966. – 584с
19. Белкин А.Р. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве. – М.: Норма, 2005.– 528 с.
20. Бертран Рассел. Історія західної філософії. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
21. Боннер А.Т. Установление обстоятельств гражданских дел. – М., 2000. – 179 с.
22. Боннер А.Т. Установление истины в правосудии и социально-нравственная оценка фактов // Государство и право. – 1990. – № 1.
23. Бородин С.В., Палиашвили А.Я. – Вопросы теории и практики судебной экспертизы. – М.: Госюриздат, 1963. – 180 с.
24. Baur/Grunsky. Zivilprozeßrecht, 8. – В., 1994.
25. Бурков И.В., Мурзинов А.В. Заключение эксперта как вид доказательств. – Транзит–Икс, 2001. – 328 с.
26. Вальдман В.М. Логические принципы при формулировании выводов эксперта // Сб. науч. тр. Ташкентского НИИСЭ, 1974. – Вып. 10.
27. Ванеева Л.А. Судебное познание в советском гражданском процессе. – Владивосток, 1972.– 180 с.
28. Васьяковский Е.В. Учебник гражданского процесса. – М.: Зерцало, 2003. – 441 с.
29. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад, і глов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
30. Великий словник сучасної української мови / За ред. В.Г. Приступка. – Л.: ФКТ, 2002. – 1290 с.

31. Вукот А., Зайцев И.М. Гражданский процесс России. – М., 1999. – 250 с.
32. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди / Упоряд.: В.С. Ковальський, Л.П. Ляшко. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 400 с.
33. Власов А.А. Адвокат как субъект доказывания в гражданском и арбитражном процессе. –М., 2000. – 168 с.
34. Галкин В.М. Средства доказывания в советском уголовном процессе. – М., ВНИИИСЭ, 1968. Ч. 2 – С. 8.
35. Галянтич М. Патентний суд України – нагальна проблема створення єдиної системи захисту промислової власності // Інтелектуальна власність. – 1999. – № 1.–С. 3-6.
36. Гольмстен А.Х. Учебник русского гражданского судопроизводства (5–е изд. СПб., 1913). / Цитується по: Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебное пособие. 2–е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005.896 с.
37. Гончаренко В.И. Использование данных естественных и технических наук в уголовном судопроизводстве. – Киев: Выща школа, 1980. – 240 с.
38. Горский Г.Ф., Кокорев Л.Д., Элькинд П.С. Проблемы доказательств в советском уголовном процессе. – Воронеж, 1978. – 290 с.
39. Грабрюнер Марианна. Разрешение споров в федеральном патентном суде Германии // Семинар «Разрешение споров в суде и применение норм права», Киев, 25–26 июня 2002 г. – С. 14.
40. Гражданский процесс / Под ред. Комаров В.В. – Х.: ООО «Одиссей», 2001. – 356 с.
41. Гражданское процессуальное право Украинской ССР / Штефан М.И., Дрижчаная Е.Г., Радзиевская Л.К. и др. – К.: Вища школа, 1989. – 278 с.
42. Гражданский процесс Украины: Учебное пособие / Под ред. Червоного Ю.С. – Х.: Одиссей, 2003. – 320 с.
43. Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебное пособие. 2–е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005. – 896 с.
44. Гражданский процесс Украины: Учебное пособие / Под ред. К.И. Комиссарова, Ю. Осипова. – М.: БЕК, 1996. – 360 с.
45. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота. 3–е изд.–М., 2000. – 359 с.
46. Гражданский процесс. Курс лекции, читанных проф. Ю.С. Гамбаровым. 1894–95 ак.г. / Цитується по: Гражданский процесс.

Хрестоматия: Учебное пособие. 2-е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005. – 896 с.

47. Гражданский процессуальный кодекс Украины. Научно-практический комментарий / Автор комментария В.И. Тертышников. – Харьков: Консум, 1999.– 415 с.

48. Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебное пособие. 2-е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005. – 896 с.

49. Гражданское процессуальное право России / Под ред. М.С. Шакарян. – У : Былина, 1998.–420 с.

50. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность. – М.: Юристъ, 2004. – 238 с.

51. Грузкова В.Г. Об объеме специальных знаний судебного эксперта // Актуальные вопросы судебной экспертизы и криминалистики. – Харьков, 1998.– С. 37.

52. Гукасян Р.Е., Ченцов Н.В. Некоторые проблемы науки советского гражданского права на современном этапе // Материально-правовые и процессуальные средства охраны и защиты прав и интересов хозяйствующих субъектов. – Калинин, 1987. – С. 114.

53. Гурвич М.А. Лекции по советскому гражданскому процессу.– М., 1950.

54. Гуреев П.П. Теория судебных доказательств в советском гражданском процессуальном праве // Курс советского гражданского процессуального права. В 2-х т. Т.1. – М.: Наука, 1981. –3 24 с.

55. Давтян А.Г. Гражданское процессуальное право Германии. – М.: Городец-издат, 2000. – 320 с.

56. Давтян А.Г. Экспертиза в гражданском процессе. – М., 1995. – 230 с.

57. Дахно И.И. Право интеллектуальной собственности: Научно-справочное пособие. – К.: ТП-ПРЕСС, 2004. – 224 с.

58. Добровольский А.А., Иванова С.А. Основные проблемы исковой формы защиты права. – М., 1979. – 170 с.

59. Додин Е.В. Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов советского государственного управления. – Киев, Одесса, 1976.– 180 с.

60. Додин Е.В. Доказательства в административном процессе. – М., 1973. – 224 с.

61. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Системы. Задачи кодификации. Сборник статей. – М.: Статут., 2005. – 416 с.

62. Доля Е.А. Использование в доказывании результатов оперативно- розыскной деятельности. – М: Изд-во СПАРК, 1996. – 128 с.
63. Дорохов В.Я. Проблемы истины, понятие доказательства и природы видов доказательств в советском уголовном процессе: докт. дис. – М., ВКШ КГБ, 1975.–280 с.
64. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник, – К.: Хрінком Антре, 2004. – 512 с.
65. Дулов А.В. Вопросы теории судебной экспертизы. Минск, изд-во Белорус.ун-та, 1959. – 230 с.
66. Елисеев Н.Г. Гражданское процессуальное право зарубежных стран. Источники, судоустройство, подсудность. – М.: Статут, 2000. – 450 с.
67. Экспертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 388 с.
68. Енгельман И.Е. Курс гражданского судопроизводства (Юрьев, 1912); Нефедьев Е.А. Учебник русского гражданского судопроизводства. (М., 1909) // Цитується за: Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебн е пособие. 2-е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005. – 896 с.
69. Смелянова І. Проблеми призначення та проведення судової експертизи на стадії апеляційного провадження у цивільному процесі // Право України. – 2005 – № 8. – С. 3-8.
70. Жбанков В.А. Получение образцов для сравнительного исследования. – М., 1992.– 178 с.
71. Жилин Г.А. Экспертиза по гражданскому делу в судебной практике // Комментарий российского законодательства. – М., 1995. – 160 с.
72. Жуков Ю.М. Судебная экспертиза в советском гражданском процессе. – 250 с.
73. Jessnitzer/Frieling. Der gerichtliche Sachverständige. Kuhn; Berlin; München, 1992.
74. Зайцев И.М. Судебное решение как процессуальный документ // Российская юстиция. – 1995. – № 4.
75. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності: проблеми вступу до СОТ. – Матеріали слухань у Комітеті з питань науки і освіти ВРУ / Упорядник Г.О. Андрощук. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 359 с.

76. Законодательство в сфере интеллектуальной собственности стран мира: Коллекция Всемирной организации интеллектуальной собственности. – Сектор патентного права, 2005. – 108 с.

77. Звягинцева Л.М., Плюхина М.А., Решетникова И.В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам: Учебно–практическое пособие. – М.: НОРМА–ИНФРА, 1999. – 288 с.

78. Зинин А.М., Майлис Н.П. Судебная экспертиза: Учебник. – М., 2002. – 328с.

79. Зирін О.А. Авторське право в аудіовізуальних мистецтвах. Судова практика // Інтелектуальний капітал. – 2003. – № 1. – С. 15-23.

80. Идрис Камил. Интеллектуальная собственность – мощный инструмент экономического роста: Пер. с англ. – ВОИС, Роспатент, 2004. – 450 с.

81. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. В 4–х т. Т. 3 Промислова власність / Г.О. Андрощук, С.О. Довгий, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. В.Л. Петрова, В.О. Жарова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 565 с.

82. Интеллектуальная собственность. Основные материалы: Учеб. Пособие. Ч.3.–К., 1998. – 89 с.

83. Кавасс И., Скринька Д. Защита интеллектуальной собственности и ТРИПС // Інтелектуальна власність. – 1999. –№ 6.– С.5-15.

84. Капферер Жан–Ноэль. Торговые марки: испытание практикой. Новые реальности современного брэндинга: Пер. с. Фр. – М.: Консалтинговая группа «ИМИДЖ–Контакт»; ИНФРА–М, 2002. – 211 с.

85. Карпухина С.И. Защита интеллектуальной собственности и патентование. – М.: Международные отношения. – 2004. – 400 с.

86. Керимов Д.А. Философские проблемы права. – М.: Мысль, 1972. – 540 с.

87. Клейнман А.Ф. Основные вопросы теории доказательств в советском гражданском процессе. – М., Л.: Изд–во АН СССР, 1950. – 340 с.

88. Новейшие течения в советской науке гражданского процессуального права. – М 1967.– 280 с.

89. Коваленко А.Г. Исследования средств доказывания в гражданском судопроизводстве. – Саратов: Изд–во Сар. ун–та, 1989. – 367 с.

90. Козловський А.А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. – Чернівці: Рута, 1999. – 295 с.
91. Кокорев Л.Д., Котов Д.П. Этика уголовного процесса. – Воронеж, 1993. – 230 с.
92. Крук В.М. Стратегія і тактика цивільного процесу. – К.: АТІКА, 2002. – 30 с.
93. Курылев С.В. Объяснения сторон как доказательство в советском гражданском процессе. – М., 1956. – 250 с.
94. Курылев С.В. Основы теории доказывания в советском правосудии. – Минск, 1969. – 248с.
95. Ларин А.М. От следственной версии к истине. – М., 1976. – 196 с.
96. Лаюзин М. Споры о столкновении исключительных прав на товарный знак и объекты авторского права // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 10. – С 59-70.
97. Лейбниц. О врожденных понятиях. Соч. Т.2. – М., 1983. – 320 с.
98. Лившиц Ю.Д., Кудрявцева А.В. Вопросы использования специальных познаний в уголовном процес се. – Челябинск, 2001. – 84 с.
99. Лупинская П.А. О понятии судебных доказательств // Учен. Зап. ВЮЗИ. Вып. 71.–М., 1968. – С. 52.
100. Лупинская П. Основания и порядок принятия решений о недопустимости доказательств // Российская юстиция. – 1994. – №11.
101. Макуев Р.Х. Теория государства и права: Учебник. – М.: Юристъ, 2006. – 572 с.
102. Малышев К.И. Курс гражданского судопроизводства. Т. 1. п. 7.1. СПб., 1876. / Цитується по: Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебное пособие. 2–е изд. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. – М., «Городец», 2005. – 896 с.
103. Махнов В.Н. Теория и практика использования знаний сведущих лиц при расследовании преступлений: докт. дис. – М., 1993. – 527 с.
104. Международные договоры и соглашения в области охраны интеллектуальной собственности. – М., 1997. – 357 с.
105. Мельников В. Судебная защита авторских прав на фотографию в Великобритании // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 8. – С. 69-76.

106. Мурадян Э.М. Истина как проблема судебного права. – М.: Юристь, 2004.–312 с.
107. Надгорный Г.М. Гносеологические аспекты понятия «специальные знания». В сб. Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев: Высшая школа, 1980. – Вып. 21. – С.42.
108. Назначение и производство судебных экспертиз: Пособие для следователей, судей и экспертов. – М., 1998. – 140 с.
109. Науково–практичний коментар до Цивільного законодавства України. В 4–х т. Т.П. Право інтелектуальної власності. Зобов'язальне право / А.Г. Ярома, В.Я. Карабань, В.В. Кривенко, В.Г. Ротань. – К.: А.С.К., 2004. – 864 с.
110. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. /За відповід. ред. О.В. Дзери (кер.авт.кол.), Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця. – К.: Хрінком Антре, 2005. – Т. I. – 832 с.
111. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В.М. Коссака. – К.: Істина, 2004. – 976 с.
112. Необходимые доказательства и практика их использования в гражданском процессе. – Саратов, 1987. – 95 с.
113. Ніколаюк С.І., Никифорчук Д.Й., Томма Р.П., Банко В.І. Протидія злочинам у сфері інтелектуальної власності: Науково–практичний посібник. – К.: КНТ, 2006. – 192 с.
114. Носырева Е.И. Виды современного гражданского судопроизводства и их классификация // Заметки о современном гражданском и арбитражном процессуальном праве / Под ред. М.К. Треушникова. – М.: ОАО «Издательский дом «Гродец»», 2002. – 352 с.
115. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В.В. Лазарева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристь, 2005. – 575 с.
116. Орлов Ю.К. Основы теории доказательств в уголовном процессе. – М., 2000.–270 с.
117. Орлов Ю.К. Заключение эксперта и его оценка (по уголовным делам). – М., 1995.– 180 с.
118. Орлов Ю.К. Производство экспертизы в уголовном процессе. – М., 1981. – 120 с.
119. Орлов Ю.К. Внутреннее убеждение при оценке доказательств (правовые аспекты) // Вопросы борьбы с преступностью. – М., 1981, Вып. 35. – С. 37.
120. Орлов Ю.К. Заключение эксперта как источник выводного знания в судебном доказывании (уголовно–процессуальные,

криміналістическіе і логіко–гносеологіческіе проблемі):
Автореф. докт. дис. – М., 1993. – 35 с.

121. Осипов Ю.К. К вопросу об объективной истине в судебном процессе // Правоведение. – 1960. – № 2. – С. 129.

122. Основы судебной экспертизы. Часть 1. Общая теория. – М., 1997. – 280 с.

123. Особенности рассмотрения и разрешения отдельных категорий гражданских дел (Исковое производство) / Под ред. И.К. Пискарева. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец»», 2005. – 512 с.

124. Особенности рассмотрения отдельных категорий гражданских дел. – М.: Изд-во МГУ, 1995.– 320 с.

125. Охрана промышленной собственности в Германии. – М.: ВИПСН, 1995. – 189 с.

126. Оценка доказательств судом первой инстанции по гражданским делам. – М., 1977. – 245 с.

127. Палиашвили А.Я. Заключение эксперта как один из источников доказательств // Советская юстиция. – 1971. – № 12. – С. 32.

128. Палиашвили А.Я. Экспертиза в суде по уголовным делам. – М.: Юрид.лит., 1978.–230 с.

129. Патентное законодательство зарубежных стран в 2-х томах. Т. 2 – М.: Прогресс, 1987.–528 с.

130. Педенчук А.К. Заключение судебного эксперта: логика, истинность, достоверность. Докт. дис. –М., 1995 – 508 с.

131. Петрухин И.Л. Экспертиза как средство доказывания в советском уголовном процессе. –М.: Юрид. лит., 1984. – 170 с.

132. Правовая охрана и использование изобретений, полезных моделей, промышленных образцов, товарных знаков, знаков обслуживания т: Собрание законодательных и нормативных правовых актов. – М: Роспатент, Ось-89. – 2004. – 480 с.

133. Право інтелектуальної власності: Академічний курс. / За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – 2-ге вид. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 672 с.

134. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За редакцією Ю.М. Капіци: кол. авторів: Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйов та ін. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 1104 с.

135. Практика розгляду господарських спорів судами України. Довідник на 2006 рік: збірник. – К.: Юридична практика, 2006. – 256 с.
136. Притузова В.А. Заключение эксперта как доказательство в уголовном процессе. – М., Госюриздат, 1959. – 78 с.
137. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони: 36. Нау. Статей / За ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 548 с.
138. Прохоров А.Г. Принцип допустимости средств доказывания в советском гражданском процессуальном праве: Автореф. дис... канд.юр.наук. – Свердловск, 1979 – 24 с.
139. Прохоров–Лукін Г.В. Експертиза об'єктів інтелектуальної власності // У виданні: Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Хрінком Антре, 2004. – 388 с. – С. 362 – 270.
140. Пучинский В. Оценка доказательств в российском гражданском и арбитражном процессуальном праве // Хозяйство и право. – 2005. – № 8. – С. 32-44.
141. Пучинский В .К. Признание стороны в советском гражданском процессе. – М, 1955. – 170 с.
142. Pieper. Richter und Sachverständiger im Zivilprozeßrecht ZfP 84. S. 1; Friederichs. Richter und Sachverständiger aus Sicht der Sozialgerichtsbarkeit ZfP 83. – S. 394.
143. Ратинов А.Р. Вопросы познания в судебном доказывании // Сов. Государство и право. – 1964. – № 8. – С. 14.
144. Рахунов Р.Д. Теория и практика экспертизы в советском уголовном процессе. – М., 1953. – 280 с.
145. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия. От истоков до наших дней. Античность. – М., 1984. – 269 с.
146. Ренкель А.Ф. Третейский патентный суд. – М.: ИНИЦ, 1998.– 73 с.
147. Решетникова И.В., Ярков В.В. Гражданский процесс: Курс лекций. 3-е изд. – М.: Норма, 2005. – 336 с.
148. Решетникова И.В. Доказательственное право Англии и США. – Екатеринбург, Изд-во УрГЮА, 1997. – 240 с.
149. Решетникова И.В. Курс доказательственного права в российском гражданском судопроизводстве. – М.: Изд-во НОРМА, 2000. – 288 с.

150. Решетникова И.В. Система судов гражданской юрисдикции в Англии // Правовые системы и практика правового регулирования. – Екатеринбург, 1992. – С. 34.
151. Российская Е.Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе. – М.: Норма, 2005. – 656 с.
152. Российская Е.Р., Усов А.И. Судебная компьютерно-техническая экспертиза. – М., 2001 – 318 с.
153. Rosenberg/Schwab/Gottwald. Zivilprozessrecht. – München, 1993.
154. Русслис С. Судопроизводство по патентам в Германии // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. – 2006. – № 4. – С. 41-49.
155. Сахнова Т.В. Судебная экспертиза. – М.: Городец, 1999. – 368 с.
156. Селина Е. Эксперт или свидетель? // Законность. – 1997. – № 6. – С. 34.
157. Сборник постановлений Пленумов Верховного Суда СССР и РСФСР (РФ) по уголовным делам. – М.: Изд-во Спарк, 1997. – 329 с.
158. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2004. – 752 с.
159. Смирнова С.А. Судебная экспертиза на рубеже XXI века. Состояние, развитие. Проблемы. – СПб., 2004. – 290 с.
160. Советский гражданский процесс / Под ред. А.А. Добровольского, А.Ф. Клейнмана. – М., 1975. – 357 с.
161. Советский гражданский процесс / Под ред. М.А. Гурвича. – М., 1967. – 353 с.
162. Современный словарь иностранных слов. – М., 1993. – 781 с.
163. Соловко Ю. Як можна оцінити сучасний стан охорони інтелектуальної власності в Україні // Матеріали круглого столу «Забезпечення доказів у цивільному та господарському процесі»: Київ, ВРУ, 16 грудня 2002 р. – С. 20.
164. Соловьев В. Философское начало цельного знания. – Минск, 1999. – 862 с.
165. Справочник по доказыванию в гражданском судопроизводстве / Под ред. И.В. Решетниковой. – М.: изд-во НОРМА, 2002. – 480 с.

166. Судово–експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 344 с.
167. Schreiber. Die Urkunde im Zivilproze. – Berlin, 1982.
168. Талимончик В. Разрешение споров, связанных с охраной интеллектуальной собственности, в рамках ВОИС // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 10. – С. 42–50.
169. Теньков С.О. Коментар судової практики з господарських справ. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 384 с.
170. Тетенькин В.А. Проверка доказательств в структуре уголовно– процессуального доказывания. –М., 1985. – С. 19-20.
171. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Под ред. Н.В. Жорина. – М.: Юрид. лит., 1973. – 340 с.
172. Теория и практика установления истины в правоприменительной деятельности. – Иркутск, 1985.–250с.
173. Тихомиров Ю.А. Коллизионное право. – М., 2000. – 320 с.
174. Толстой Л. Об истине, жизни и поведении. – М., 1998. – С. 80; Круглов А. Словарь. Психология и характерология понятий. Российское гуманистическое общество. Кн.1. – М., 2000. – 380 с.
175. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Под ред. Н.В. Жогина.–М., 1973.–250 с.
176. Тертышников В.И. Гражданский процесс. Курс лекций. – Харьков: «Консум», 2001. – 240 с.
177. Треушников М.К. Судебные доказательства. 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец», 2005. – 288 с.
178. Трубников П.Я. Судебное разбирательство гражданских дел для отдельных категорий. – М.: Былина, 2000. – 340 с.
179. Устьянцева Т.В. Значение психологических факторов формирования выводов эксперта // Вопросы криминалистической экспертизы и правовой кибернетики. – М., 1971. – 240 с.
180. Фаткуллин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания. – Казань: Изд-во Казан, ун-та, 1976. – 102 с.
181. Филимонов Б.А. Основы теории доказательств в германском уголовном процессе. – М., 1994. – 220 с.
182. Фиш Майкл. Урегулирование патентных споров в судах Великобритании // Семинар «Разрешение споров в суде и применение норм права», Киев, 25–26 июня 2002 г. – С. 3.
183. Флоренский П.А. Соч. Т.1. Столп и утверждение истины. – М., 1990. – 178 с.

184. Фокина М.А. Современные проблемы доказательности права: сравнительный анализ ГПК и АПК 2002 г. // АПК и ГПК 2002 г.: сравнительный анализ и актуальные проблемы правоприменения. – М., 2004. – С. 280.
185. Фурса С.Я. Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково–практичний посібник. – К.: Видавець Фурса С.Я., КНТ, 2005. – 256 с.
186. Хайдеггер М. Его – Бытие и время. – М., 1997. – 314 с.
187. Хейворд П. Урегулирование споров в Патентном ведомстве Великобритании // Семинар «Разрешение споров в суде и применение норм права», Киев, 25–26 июня 2002 г. – С. 6.
188. Хрестоматия по гражданскому процессу / Под ред. М.К. Треушникова. – М., 1996. – 896 с.
189. Хутыз М.Х. Общие положения гражданского процесса. Историко–правовое исследование. – М., 1979. – 188 с.
190. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О.В. Дзера (кер. авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – 2-ге вид. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 1. – 736 с.
191. Ціркаль В. Переврка та оцінка висновку експертизи на досудовому слідстві і у суді // Право України. – 2005. – № 8. – С. 60–63.
192. Цюра Т.В. О правовом регулировании процесса доказывания в Украине // Заметки о современном гражданском и арбитражном процессуальном процессе / Под ред. М.К. Треушникова. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец»», 2002. – 180 с.
193. Чельцов М.А. Советский уголовный процесс. – М., 1962. – 243 с.
194. Чечот Д.М. Судебные доказательства. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота. – М., 1996. – 320 с.
195. Чучукало О. Встановлення істини як мета доказування // Право України. – 2006. – № 1. – С. 57–60.
196. Щербаковский М.Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: Учебно–практическое пособие. – Х.: Эспада, 2005. – 544 с.
197. Шламов М.П. Теория улик. – М., 1960. – 190 с.
198. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 624 с.

199. Штефан О.О. Цивільне процесуальне право у схемах: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2004. – 208 с.
200. Эйсман А.А. Заключение эксперта. Структура и научное обоснование. – М.: Юрид.лит., 1967. – 291 с.
201. Экман П. Психология лжи. – СПб., 2000. – 267 с.
202. Энциклопедия судебной экспертизы / Под ред. Д.ю.н. Т.В. Аверьяновой и д.ю.н. Е.Р. Российской. – М.: Юрист, 1999. – 552 с.
203. Юдельсон К.С. Проблема доказывания в советском гражданском процессе. – М., 1951. – 198 с.
204. Юдельсон К.С. Судебные доказательства. – М., 1956. – 229 с.
205. Юридичні терміни: Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Либідь, 2003. – 256 с.
206. Яковлева Р. Методика проведения экспертизы контрафактной картографической продукции // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 10. – С. 51-58.
207. Яковлев Я.М. К вопросу о формировании убеждения судебного эксперта // Правовые и методологические проблемы судебной экспертизы: Сб. науч. тр. ВНИИСЭ. – М., 1974. – Вып. 10.
208. Янушкевич И.П. Практикум по гражданскому и патентному прав. – М.: ИНИЦ Роспатента, 1998. – 66 с.
209. Ярков В.В. Принципы арбитражного процессуального права: Учебник. – М., 1998. – 245 с.
210. Конституція України: Офіційний текст прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – Із змінами станом на 1 січня 2006 р. – К.: Концерн «Видавничий Дім»Ін Юре», 2006. – 144 с.
211. Цивільний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім»Ін Юре», 2004. – 472 с.
212. Цивільний процесуальний кодекс України. Прийнятий 18 березня 2004 р. – К.: ВЕЛЕС, 2005. – 128 с. (Офіційний документ).
213. Господарський кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім»Ін Юре», 2004. – 224 с.
214. Господарський процесуальний кодекс України. Прийнятий 6 листопада 1991 р. (зі змінами). (Офіційний документ)– К.: ВЕЛЕС, 2005.– 56 с.
215. Кримінальний кодекс України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім»Ін Юре», 2004. – 240 с.

216. Кримінально–процесуальний кодекс України. (Офіційний документ). – К.: ВЕЛЕС, 2006.– 176 с.
217. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» Ін Юре», 2004. – 304 с.
218. Кодекс адміністративного судочинства України. Прийнятий 6 липня 2005 р. – К.: Видавничий Дім «Скіф», 2005. – 108 с.
219. Кодекс законів про працю України: Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім» Ін Юре», 2004. – 160 с.
220. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. N 4038–XII // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 28. – Ст.232. (зі змінами, внесеними згідно із Законами N 662–IV від 03.0.2003 р., ВВР, 2003, N 27, ст.209; N 1992–IV від 09.09.2004 р., ВВР, 2005, N 1, ст.14).
221. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792–XII в редакції Закону України від 11 липня 2001 р. 2627–III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 43. – Ст.214 (з наступними змінами і доповненнями).
222. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р. № 3678–XII в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. № 1771–III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 37. – Ст. 307.
223. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. № 3688–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34.
224. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3689–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 7. – Ст. 36. (з наступними змінами і доповненнями).
225. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. № 752–XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.
226. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 р. № 3116–XII в редакції Закону України від 17 січня 2002 р. № 2986–III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 23. – Ст. 163.
227. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 5 листопада 1997 р. № 621/97–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 8. – Ст. 28.
228. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

229. Закон України «Про наукову і науково–технічну діяльність» від 13 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України 2003. – №13. – Ст. 93
230. Закон України «Про наукову і науково–технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 9. – Ст. 56.
231. Ухвала СКЦС ВСУ від 06.07.94 // БЗіЮПУ. – 1995. – № 3. – 4.2. – С. 265.
232. Ухвала ВК ВСУ від 20.02.01 // ВВСУ. – № 4. – С. 16.
233. Ухвала ВК ВСУ від 19 вересня 2000 р // ВВСУ. – 2001. – №1. – С. 16.
234. Рішення Ради 94/800/СС // OBL 336 від 23.12.1994. – № 1.
235. Про судові рішення: Постанова Пленуму ВСУ від 29.12.76 № 11 (зі змінами, внесеними пост. Пленуму від 24.04.81 № 4, від 25.12.92 № 13 та від 25.05.98 № 15) // Постанови Пленуму ВСУ. В 2 т. – К., 2000. – Т. 1. – С. 287–297.
236. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.97 № 8 (із змінами, внесеними постановою Пленуму ВСУ від 25 травня 1998 р. № 15) // Судово–експерта діяльність. Довідник для суддів. – К., 2001. – С. 190–203.
237. Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов’язаних із захистом права інтелектуальної власності: Рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 29.03.2005 № 04–5/76
238. Ухвала СКЦС ВСУ від 06.01.93 р. // БЗіЮПУ. – 1995. – № 3. – Ч. 2. – С. 250.
239. Постанова Президії Кримського ОС від 06.12.65 // БЗіЮПУ. – 1995. – № 3. – С. 212.
240. Постанова Пленуму ВСУ № 9 від 01.11.96 р. «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» // Право Украины. – 1996. – № 12. – С. 92.
241. Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 14.01.2002 р. № 01–8/31 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність».
242. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності // Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів. – К.: «Вимір», Секретаріат Міжвідомчої комісії з питань вступу до СОТ, 1998. – С. 336–370.

243. Євразійська патентна конвенція від 09.09.1994 р. // Інтелектуальна власність / За заг. ред. О.Д. Святоцького, В.Л. Петрова. У 2-х т. Т.2 «Промислова власність». – К., 2000. – 149 с.
244. Паризька конвенція з охорони промислової власності від 20.03.1983 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України, 1990. – № 1. – Ст. 320.
245. Всесвітня Конвенція про авторське право 1952 р. // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 891–896.
246. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 р. // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 913–934.
247. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 976–987.
248. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, прийнятий в Мадриді 28 червня 1989 р. // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 988 – 999.
249. Гаазький акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 1016–1023.
250. Договір про патентне право та Інструкція до договору про патентне право (прийняті Дипломатичною конференцією 1 червня 2000 р.) // Охорона інтелектуальної власності: Нормативно-правові акти / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – С. 1139–1168.
251. Директива 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р. про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності // ОВ L 157,3.4.2004. – С. 45–84.
252. Про затвердження Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1994 р. №778 // Судово-експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 64–65.

253. Про затвердження Положення про науково–консультаційну та методичну раду з проблем судової експертизи при міністерстві юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 13 жовтня 2000 р. № 49/5 // Судово– експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 66–70.

254. Щодо Положення про кваліфікаційні класи судових експертів: Наказ Міністерства юстиції України від 30 листопада 1995 р. № 360/6 // Судово– експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 71–74.

255. Про затвердження Положення про Державний реєстр атестованих судових експертів державних і підприємницьких структур та громадян: Наказ Міністра юстиції України від 15 квітня 1997 р. №149/7 // Судово–експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 75–79.

256. Спільний наказ Міністерства юстиції України та Академії правових наук України від 28.08.2002 р. № 644/7–112 «Щодо атестації експертів Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності».

257. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 р. № 53/5: у редакції наказу Міністерства юстиції України від 30.12.04 р. N 144/5, зі змінами, внесеними наказом Міністерства юстиції України від 10.06.05 р. №59/5.

258. Інструкція про особливості здійснення судово–експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: затверджена Наказом Міністра юстиції України від 24.12.2003 р. № 70/5 // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2003 р. за № 1209/8530.

259. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. – М., 2005. – 165 с.

260. Федеральний конституційний закон від 21 липня 1994 р. №1–ФКЗ «Про Конституційний Суд Російської Федерації».

261. Рішення Федерального суду ФРН. ВОН ЮТ, 1959. 2315 // Германия: Конституция и правопорядок. Ведомство печати и информации федерального правительства. – Бонн, 1994.

262. Гражданский процессуальный кодекс Федеративной Республики Германия: пер. с нем. // Германия: Конституция и правопорядок. Ведомство печати и информации федерального правительства. – Бонн, 1995.

«Захист від недобросовісної конкуренції»

Перехід до ринкової економіки, докорінні зміни у державному регулюванні економічних відносин значно підвищили роль права, що в свою чергу обумовило необхідність створення нової «правової» бази «господарської» діяльності. До законодавства України за останні роки внесено нові поняття, терміни, виникли нові правові інститути, що виходять за межі старої «правової» системи. Серед них можна зазначити «монополізм», «зловживання монополієм (домінуючим) становищем», «недобросовісна конкуренція», «антимонопольна політика», «антимонопольне регулювання», «економічна концентрація» тощо.

У навчальній програмі висвітлено основні напрями законодавства щодо захисту економічної конкуренції України. Вона покликана допомогти студентам як у вивченні норм конкурентного законодавства, так і застосуванні в повсякденному житті.

Вивчення курсу «Захист від недобросовісної конкуренції» спрямоване на підвищення правосвідомості тих осіб, хто його вивчає, дає змогу висвітлити як юридичні, так і економічні аспекти науки щодо захисту економічної конкуренції майбутніми магістрам. Дисципліна є теоретичною основою сукупності знань, вмінь, навичок, якими оволодіє майбутній фахівець у сфері інтелектуальної власності.

Мета викладення курсу сформувати у студентів-магістрів необхідні правові та економічні знання щодо науки конкурентного права, які невід'ємно пов'язані з їхньою професійною підготовкою та подальшою професійною діяльністю, зокрема:

- сприяти засвоєнню необхідних правових та економічних знань щодо захисту від недобросовісної конкуренції, які безпосередньо пов'язані з їхньою професійною підготовкою та подальшою професійною діяльністю,
- опанування відповідною сукупністю знань, вмінь і навичками у сфері правового регулювання здійснення економічної конкуренції;
- сприяти піднесенню методологічної культури, інтенсифікації творчих зусиль студентства, розвитку їхньої пізнавальної діяльності, актуалізації знань;
- сприяти формуванню у студента наукового світогляду, креативності (спроможності творчо реалізувати своє фахове та культурницьке покликання), правничого мислення, правосвідомості, правничої культури, моральних та інших якостей фахівця.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння фундаментальних знань щодо правового забезпечення економічної конкуренції в Україні;
- набуття умінь і навичок застосовувати норми конкурентного законодавства;
- оволодіння засобами творчої діяльності, формування здатності мислити самостійно, спираючись на здобуті теоретичні знання;
- висвітлення юридичних, у тому числі і колізійних питань, що виникають у процесі застосування законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- проблемні питання курсу захисту від недобросовісної конкуренції;
- законодавчі засади раціонального використання конкурентного законодавства, організаційно-правові заходи охорони конкуренції, регулювання монополії;
- систему антимонопольних органів, їх завдання, повноваження та принципи діяльності;
- види юридичної відповідальності та санкції за порушення конкурентного законодавства;
а також уміти:
  - застосовувати норми щодо захисту від недобросовісної конкуренції на практиці, а саме: як суб'єкта господарювання захищати себе від неправомірних дій органів державної влади і управління, а також від неправомірних дій конкурентів; як посадової особи запобігати прийняттю неправомірних рішень, точніший кваліфікації неправомірних дій органів державної влади і місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання, як громадянина захистити свої права споживачів;
  - узагальнювати практику застосування конкурентного законодавства та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
  - правильно використовувати роз'яснення законодавчих, виконавчих, судових та інших органів у процесі застосування норм конкурентного законодавства;
  - проводити пропаганду конкурентного законодавства серед широкого загалу;
  - підбирати літературу з теми заняття, складати конспекти і тези виступів, робити правову інформацію;

- застосовувати правові знання з конкурентного права для оцінки поведінки суб'єктів господарювання на предмет правопорушення і приймати обґрунтовані рішення щодо реалізації норм конкурентного законодавства у практичній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години з 3 кредити ECTS. З них для студентів заочної форми навчання лекційних – 4 год. семінарських занять 2 год. На лекційний розгляд виносяться теми: «Конкуренція та монополія як об'єктивні властивості соціального ринкового господарювання», «Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)». Решта програмного матеріалу вивчаються студентами самостійно.

Курс вивчається протягом одного семестру. Кожен магістр повинен підготувати одну контрольну роботу по запропонованій темі, по закінченню курсу магістри складають залік.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Конкуренція та монополія як об'єктивні властивості соціального ринкового господарювання

Поняття та завдання ринку. Економічне та юридичне значення ринку. Інститути самоорганізації ринкового обміну. Умови функціонування ринку. Суб'єкти та структурні елементи ринку. Ознаки товарного ринку.

Поняття та економічний зміст конкуренції. Юридичний зміст конкуренції. Співвідношення понять «конкуренція», «підприємницька» діяльність.

Функції конкуренції в соціально орієнтованій економіці. Функція врівноваження. Функція розміщення. Інноваційна функція. Регулююча функція. Контролююча функція. Види конкуренції. Позитивні та негативні риси конкуренції.

Поняття та економічний зміст монополії. Юридичний зміст монополії. Форми (способи) монополістичної концентрації. Організаційно-правові способи. Договірні-правові способи. Позитивні та негативні риси монополії. Види монополій. Природна монополія. Фактична (легальна) монополія. Штучна монополія. Поняття моно- і олігопсонії. Поняття двосторонньої монополії. Поняття олігополії.

Поняття та умови функціонування ринкової структури. Типи ринкових структур. Досконалий конкурентний ринок. Недосконалий конкурентний ринок. Досконала конкуренція та монополія як ідеальні ринкові структури. Ознаки досконалої конкуренції. Ознаки монополії.

Монополістична конкуренція та олігополія як реальні ринкові структури. Ознаки монополістичної конкуренції. Ознаки олігополії.

Співвідношення ринку та конкуренції. Співвідношення конкуренції та монополії.

Тема 2. Об'єктивна необхідність і регулюючий вплив держави при забезпеченні умов конкурентної боротьби (змагальності)

Захист конкуренції як діяльність держави. Об'єкти антимонопольного захисту. Соціально-економічні функції системи захисту конкуренції.

Звичаєве право і конкуренція. Обмеження свободи торгівлі в загальному праві. Монополія та таємні змови в загальному праві.

Виникнення загальнонаціонального антитрестівського законодавства в США. Закон Шермана 1890 р. Закон Клейтона 1914 р. Закон про Федеральну торгову комісію 1914 р.

Зарубіжний досвід забезпечення змагальності у правилах ринкового господарювання.

Поняття і структура конкурентного законодавства в Україні. Економіко-правова характеристика конкурентного законодавства. Мета і механізм реалізації конкурентного законодавства. Загальна характеристика конкурентних правовідносин в Україні.

Тема 3. Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)

Поняття монопольного (домінуючого) становища: кількісний та якісний критерії. Етапи визначення монопольного (домінуючого) становища. Визначення товарних і географічних меж ринку.

Поняття господарюючого суб'єкта (групи суб'єктів господарювання). Наслідки визнання групи суб'єктів господарювання.

Кількісними показники структури ринку: кількість суб'єктів господарювання, що діють на ринку; частки господарюючих суб'єктів, що діють на відповідному ринку; показники рівня ринкової концентрації.

Якісні показники структури ринку: умови вступу на ринок потенційних конкурентів (наявність потенційних конкурентів; наявність бар'єрів вступу на ринок; витрати вступу на ринок); відкритість ринку для зовнішніх постачальників. Поняття та ознаки ринкової влади.

Тема 4. Поняття і складові елементи системи антимонопольного регулювання в Україні

Правова природа і предмет інституту антимонопольного регулювання в Україні. Нормативне та організаційне регулювання. Система державного антимонопольного регулювання в Україні.

Елементи системи антимонопольного регулювання в Україні, антимонопольна політика. Суб'єкти, об'єкти та принципи антимонопольного регулювання. Конкурентне (антимонопольне) законодавство. Конкурентне законодавство та антимонопольний інститут (антимонопольне законодавство). Правова характеристика дії Закону України «Про захист економічної конкуренції» у просторі стосовно осіб та щодо відносин. Антимонопольні органи: завдання і специфіка правового статусу.

Характерні ознаки правовідносин, що виникають у процесі антимонопольного регулювання.

Тема 5. Правові основи діяльності антимонопольних органів України

Система антимонопольних органів. Структура і принципи діяльності антимонопольних органів в Україні. Порядок утворення і діяльність колегіальних органів Антимонопольного комітету України.

Статус державного уповноваженого та голови територіального відділення Антимонопольного комітету України. Виключна компетенція Антимонопольного комітету України.

Класифікація повноважень Антимонопольного комітету України: контрольні; організаційно-розбудовчі; припинювальні (право відновлювальні).

Правове становище територіальних відділень Антимонопольного комітету України. Способи формування їх компетенції.

Принципи розмежування компетенції антимонопольних органів та інших органів державної влади. Взаємодія антимонопольних органів з органами влади та управління, із засобами масової інформації та громадськими організаціями.

Тема 6. Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання

Спостереження як організаційно-правовий захід антимонопольного регулювання. Реалізація антимонопольними органами права доступу до інформації. Порядок і підстави визнання

суб'єктів господарювання монополістами. Наслідки отримання статусу монополіста. Надання рекомендацій державним органам.

Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання. Контроль за структурою ринку (економічною концентрацією). Правові засоби попереднього та подальшого контролю. Планові та позапланові перевірки за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.

Контроль за дотриманням вимог у процесі перетворення державної власності. Контроль за дотриманням антимонопольних вимог при прийнятті рішень органами влади та управління. Контроль за дотриманням антимонопольних вимог у процесі антимонопольного регулювання.

Особливості здійснення державного контролю у сфері природних монополій.

Присікальні (каральні) заходи антимонопольного регулювання.

Тема 7. Антиконтурентні узгоджені дії

Поняття узгоджених дій суб'єктів господарювання. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки антиконтурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання. Класифікація видів антиконтурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.

Узгоджені дії суб'єктів господарювання, на які не поширюються заборони щодо їх вчинення.

Узгоджені дії, які можуть бути дозволеними. Типові вимоги до узгоджених дій.

Тема 8. Зловживання монополічним (домінуючим) становищем як різновид монополістичних правопорушень

Поняття зловживання монополічним (домінуючим) становищем на ринку.

Умови застосування ст.13 Закону України «Про захист економічної конкуренції в Україні». Суб'єктивні ознаки зловживання монополічним (домінуючим) становищем на ринку

Об'єктивні ознаки зловживання монополічним (домінуючим) становищем на ринку.

Тема 9. Недобросовісна конкуренція

Поняття недобросовісної конкуренції.

Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця). Неправомірне використання чужих позначень,

рекламних матеріалів, упаковки. Неправомірне використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Порівняльна реклама.

Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця). Купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом. Схиляння до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця). Схиляння постачальника до дискримінації покупця (замовника). Підкуп працівника постачальника та підкуп працівника покупця (замовника). Досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці. Неправомірне збирання комерційної таємниці. Розголошення комерційної таємниці. Схиляння до розголошення комерційної таємниці. Неправомірне використання комерційної таємниці.

Тема 10. Правова характеристика інших порушень конкурентного законодавства

Обмежувальна та дискримінаційна діяльність як різновид порушень конкурентного законодавства

Невиконання рішення, попереднього рішення антимонопольних органів або його виконання в неповному обсязі.

Порушення законодавчих вимог про узгодження дії та економічної концентрації.

Порушення у сфері реалізації антимонопольними органами права доступу до інформації.

Обмеження в господарській діяльності суб'єкта господарювання у відповідь на те, що він звернувся до антимонопольного органу із заявою про порушення конкурентного законодавства.

Тема 11. Санкції за порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції

Види відповідальності за порушення конкурентного законодавства та стадії її здійснення. Строки притягнення до відповідальності. Поняття та види санкцій за порушення конкурентного законодавства.

Присікальні (оперативні) санкції. Штрафні (каральні) санкції. Відшкодування збитків.

Відповідальність за порушення вимог Положення про узгоджені дії. Відповідальність за порушення вимог Положення про контроль за економічною концентрацією.

Тема 12. Порядок виконання рішень і розпоряджень за порушення законодавства про захист економічної конкуренції

Порядок виконання рішень і розпоряджень. Особливості виконання рішення про накладення штрафу. Порядок виконання рішень про накладення адміністративних стягнень.

Судовий контроль за діяльністю антимонопольних органів. Повідомлення про судові справи. Одмін інформацією.

Перевірка рішень. Перегляд рішень. Підстави для зміни та скасування чи визнання недійсним рішень.

Визначення та обчислення термінів у законодавстві про захист економічної конкуренції.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

1. Поняття та завдання ринку.
2. Поняття та економічний зміст конкуренції.
3. Функції конкуренції в соціально орієнтованій економіці.
4. Поняття та економічний зміст монополії.
5. Поняття та умови функціонування ринкової структури.
6. Співвідношення ринку та конкуренції.

Теми рефератів і повідомлень

1. Інститути самоорганізації ринкового обміну.
2. Умови функціонування ринку.
3. Суб'єкти та структурні елементи ринку.
4. Ознаки товарного ринку.
5. Поняття та економічний зміст конкуренції.
6. Юридичний зміст конкуренції.
7. Співвідношення понять «конкуренція», «підприємницька» діяльність.
8. Юридичний зміст монополії.
9. Форми (способи) монополістичної концентрації.
10. Організаційно-правові способи.
11. Типи ринкових структур.
12. Досконалий конкурентний ринок.
13. Недосконалий конкурентний ринок.
14. Досконала конкуренція та монополія як ідеальні ринкові структури.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Монополія: юридичний та економічний зміст.
2. Структура ринку та види ринкових ситуацій.
3. Звичаєве право та конкуренція. Принципи участі держави в регулюванні конкурентних відносин.
4. Правова природа підтримки конкуренції в Україні.
5. Конкурентне законодавство: поняття, структура та механізм реалізації.
6. Зміст правовідносин, що виникають у процесі реалізації конкурентного законодавства.
7. Сфера застосування Закону України «Про захист економічної конкуренції».
8. Поняття монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання.
9. Поняття суб'єкта (групи суб'єктів) господарювання в контексті антимонопольного регулювання.
10. Поняття відносин контролю в діяльності групи суб'єктів господарювання.
11. Етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання.
12. Визначення товарних меж ринку.
13. Визначення географічних меж ринку.
14. Кількісні показники стану конкурентного середовища як критерій монопольного (домінуючого) становища.
15. Якісні показники стану конкурентного середовища як критерій монопольного (домінуючого) становища.
16. Ринкова влада та її ознаки.
17. Поняття, основні напрями та складові системи антимонопольного регулювання в Україні.
18. Конкурентна (антимонопольна) політика: поняття, суб'єкти та об'єкти.
19. Завдання та принципи діяльності антимонопольних органів.
20. Структура та організація діяльності антимонопольних органів України.
21. Компетенція антимонопольних органів.
22. Форми участі антимонопольних органів у суді
23. Специфіка правового статусу антимонопольних органів України.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

24. Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання.
25. Реалізація права доступу до інформації в діяльності антимонопольних органів.
26. Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання.
27. Порядок і підстави надання суб'єкту господарювання статусу підприємства-монополіста.
28. Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання
29. Концентрація суб'єктів господарювання та умови її здійснення.
30. Попереднє одержання дозволу антимонопольних органів на економічну концентрацію чи узгоджені дії суб'єктів господарювання.
31. Підвідомчість заяв про надання дозволу на узгоджені дії чи економічну концентрацію суб'єктів господарювання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Проаналізувати характерні ознаки ідеальних і неідеальних ринкових структур, зазначивши на їх недоліки та переваги.
2. Характеристики, що визначають структуру ринку.
3. Сутність практичної цінності знань про «досконалу конкуренцію»?
4. Якими позитивними і негативними рисами характеризується конкуренція?
5. Співвідношення понять «ринок», «конкуренція» та «монополія».
6. Які приклади природних монополій Ви знаєте?
7. Чим загрожують вільній конкуренції продаж з навантаженням?
8. Прийоми нецінової конкуренції.
9. Ваше уявлення про франчизу.
10. Обґрунтувати необхідність запровадження державного захисту економічної конкуренції.
11. Дати історичну характеристику розвитку процесів державного захисту ринкових відносин.
12. Обґрунтувати конституційно-правову природу державного захисту конкуренції.

13. Дати визначення конкурентного законодавства і зазначити основні чинники механізму його реалізації.
14. Розкрити сутність таких категорій, як «товарний ринок», суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання.
15. Охарактеризуйте механізм антимонопольного регулювання через розкриття його структурних елементів.
16. Окреслити предмет і сформулювати завдання інститут антимонопольного регулювання.
17. Виділити елементи системи антимонопольного регулювання.
18. Зазначити на суб'єкти та об'єкти антимонопольного політики.
19. Проаналізувати сферу дії Закону України «Про захист економічної конкуренції».
20. Здійснити класифікацію норм законодавства про захист економічної конкуренції. Висвітлити сутність і значення його оціночних понять.
21. Проаналізувати основні напрями реалізації повноважень антимонопольних органів України.
22. Специфіка правового статусу Антимонопольного комітету України.
23. Проаналізувати і розкрити зміст спостереження як різновиду організаційно-правових заходів антимонопольного регулювання.
24. Виокремити підстави та дати характеристику порядку проведення перевірок щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції.
25. Дати визначення щодо суб'єктного складу природних монополій.
26. Сформулювати поняття і зазначити кваліфікуючі ознаки порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
27. Зазначити критерії класифікації порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
28. Зазначити умови застосування ст.13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
29. Проаналізувати суб'єктний склад правопорушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем.
30. Проаналізувати об'єктивний аспект правопорушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем.
31. Проаналізувати суб'єктний склад правопорушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.

32. За яких умов можливе звільнення від відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій?

33. Зазначити підстави та висвітлити порядок отримання дозволу з боку органів Антимонопольного комітету України за вчинення антиконкурентних узгоджених дій.

34. Проаналізувати підстави застосування відповідальності за анти конкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

35. Здійснити розмежування між правопорушеннями у вигляді недобросовісної конкуренції та обмежувальної практики монопольного характеру.

36. Зазначити на підстави порушення провадження у справах про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

37. Висвітлити процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції.

38. Порядок розгляду заяви про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

39. Правові наслідки розгляду заяви про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

40. Процесуальні особливості розгляду заяв і справ про надання дозволу на антиконкурентні узгоджені дії та економічну конкуренцію.

41. Розпорядження, які можуть прийматися за результатами розгляду справ про надання дозволу на антиконкурентні узгоджені дії та економічну концентрацію.

42. Терміни притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

43. Види рішень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

44. Класифікація санкцій за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

45. Засоби забезпечення виконання рішень антимонопольних органів.

46. Правова характеристика органам і посадовим особам, які безпосередньо здійснюють реалізацію юридичної відповідальності за порушення конкурентного законодавства.

47. Сутність нагляду та контролю за рішенням антимонопольних органів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анохіна І. О. Правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2005. – 18 с.
2. Антимонопольна діяльність: Підручник / За ред. В. Д. Лагутіна.
3. Безух О. В. Захист від недобросовісної конкуренції у сфері про мислової власності: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – К., 2001. – 18 с.
4. Безух О. В. Співвідношення законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції із законодавством, яке регулює використання об'єктів інтелектуальної власності // Вісник господарського судочинства. – № 1. – 2001. – С. 168-75.
5. Безух О. Неправомірне використання ділової репутації в конкуренції // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 5. – С. 18-22.
6. Беляневич О. А. Механізм правового регулювання відносин, що виникають у сфері економічної конкуренції // Конкуренція. – 2003. – № 3 (6). – С. 28-30.
7. Бильденс А. Основные черты германского и европейского антимонопольного права // Основы немецкого торгового и хозяйственного права. – М., 1995. – С. 63-75.
8. Біла Л. Р. Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Одеса, 1995. – 24 с.
9. Варламова А. Н. Правовое регулирование конкуренции в России. – М.: ЮрИнформ, 2000. – 273 с.
10. Всесвітня конвенція про авторське право 1952, Женева, 6 вересня 1952 р. (ратифіковано у листопаді 1973 р.).
11. Галкин В. В. Методы недобросовестной конкуренции: Экономическое содержание и правовое регулирование. – Воронеж, 1996. – 107 с.
12. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
13. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р.
14. Государственные органы могут быть нарушителями антиконкурентного законодательства // Юридическая практика. – 2004. – № 6 (320). – 10 февр. – С. 18-19.

15. Гражданское и торговое право капиталистических государств: Учебник. – М., 1993. – 560 с.
16. Грановский А. Критерии согласия на экономическую концентрацию субъектов хозяйствования // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. – № 8. – С. 11-14.
17. Гусейнов Я. У нас новый статус // Юридическая практика. – 2004. – № 4 (318). – 27 янв. – С. 1, 5.
18. Дахно І. І. Антимонопольне право: Курс лекцій. – Н., 1998. – 352 с.
19. Договір про закони щодо товарних знаків (Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності), Женева, 27 жовтня 1994 р. (ратифіковано 13 жовтня 1995 р.).
20. Доллан Э., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель. – СПб., 1992. – 496 с.
21. Еременко В. И. Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции в зарубежных странах. – М., 1997. – 182 с.
22. ЕЭС: Римский договор от 25.03.57 г. // МТС. – 1990. – № 5. – С. 24-27.
23. Жидков О. А. Антитрестовское законодательство США. – М., 1963. – 181 с.
24. Жуковська Н. Е. Антимонопольне регулювання підприємницької діяльності: Текст лекцій. – Н., 1995. – 25 с.
25. Журик Ю. В. Розгляд Антимонопольними органами України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. – Хмельницький, 2006. – 147 с.
26. Журик Ю. В. Розгляд Антимонопольним комітетом України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Київ, 2004. – 19 с.
27. Закон Шермана 1890 г., Закон Клейтона 1914 г., Закон о ФТК 1914 г., – Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран // Законодательство о компаниях и конкуренции. – М., 1987. – С. 197-202.
28. Залеская М. В. Недобросовестная конкуренция: Некоторые проблемы неправомерного получения, использования и разглашения конфиденциальной коммерческой информации // Законодательство и экономика. – М., 1998. – Вып. 5. – С. 23-34.
29. Качалин В. В. Система антимонопольной защиты общества в США. – М., 1997. – 271 с.

30. Каштанов О. С. Правовий захист від антиконкурентних дій в економічній конкуренції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2005. – 16 с.

31. Кемпбелл Р. Макконел, Стенли Л. Брю. Экономикс: принципы, проблема и политика. – Н., 1993. – 785 с.

32. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984; додаток до № 51. – Ст. 1122.

33. Козлов В. Штрафные санкции // Конкуренция: Вестник Антимонопольного комитета Украины. – 2002. – № 1. – С. 23-32.

34. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

35. Корчак Н. М. До питання про зміст поняття «недобросовісна конкуренція» // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. – Вип. 103. Правознавство. – Чернівці: Рута, 2001. – С. 45-48.

36. Корчак Н. До питання про правову природу інституту антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 12. – С. 48-51.

37. Корчак Н. До питання про предмет інституту антимонопольного регулювання // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 1. Сер. «Право». – Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2002. – С. 101-105.

38. Корчак Н. Загальні положення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 2. – С. 7-9.

39. Корчак Н. М. Інститут антимонопольного регулювання як засіб державного впливу в умовах змішаної економіки // Науковий вісник ЧДУ. Вип. 147. Правознавство. – Чернівці, 2002. – С. 49-52.

40. Корчак Н. М. Правова природа та види норм в інституті антимонопольного регулювання: Ерліхівський зб. / Юрид. ф-т Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Вип. 3. (За матеріалами доповідей та виступів учасників Всеукраїнської наукової конференції «Сутність, цілі та засоби права». м. Чернівці, 3–5 травня 2002 р.). – Чернівці: Рута, 2002. – С. 143-148.

41. Корчак Н. М. Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – К., 1996. – 25 с.

42. Корчак Н. М. Співвідношення норм та оціночних понять в інституті антимонопольного регулювання: Конкуренція // Вісник Антимонопольного комітету України. – 2004. – № 3 (12). – С. 32-36.

43. Корчак Н. М. Теоретико-правові засади антимонопольного регулювання: міжнародний та вітчизняний досвід. – Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні та політичні науки. Спецвипуск / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К.-Дніпропетровськ, 2003. – С. 418-421.

44. Корчак Н. М. Цілі та історичні витоки антимонопольних норм // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. – Сер. «Правознавство»: Зб. наук. праць. – 2002. – Вип. 131. – С. 22-25.

45. Корчак Н. Матеріально-правове значення презумпцій в інституті антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 1. – С. 6-9.

46. Корчак Н. Соціально-правова природа відповідальності в інституті антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 11. – С. 67-71.

47. Костусев О. Антимонопольне законодавство та конкурентні органи СНД // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – №10. – С. 3-7.

48. Кримінальний кодекс України від 05.04.01 // Відомості Верховної Ради України, 2001. – № 25–2. – Ст. 131.

49. Кузьміна С. А. Захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 18 с.

50. Кулишенко В. Неправомерное использование деловой репутации в конкуренции в виде незаконного использования товара другого производителя и копирования его внешнего вида // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 5. – С. 31-34.

51. Кулішенко В. С. Захист від неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання у конкуренції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2003. – 17 с.

52. Лук'янець Д. Правова природа і особливості відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 8. – С. 78-80.

53. Макаренко Г. Новий статус Антимонопольного комітету України // Юридичний вісник України. – 2004. – № 7. – 14–20 лют.

54. Малиновская В. О совершенствовании антимонопольного законодательства // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. – № 8. – С. 8-10.

55. Малиновська В. С. До питання про несумлінну конкуренцію у підприємницькій діяльності // Вісник Вищого господарського суду України. – № 3. – 2000. – С. 227-229.

56. Маляренко В. Роль судебной власти в защите экономической конкуренции // Конкуренція: Вісник Антимонопольного комітету України. – 2003. – № 1. – С. 3.

57. Мамутов В. К., Чувпило О. О. Господарче право зарубіжних країн: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. – К.: Ділова Україна, 1996. – 352 с.

58. Мельник С. Б. Монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання на ринку: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2001. – 20 с.

59. Мельник С. Злоупотребления монопольным положением на рынке // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. – № 12.

60. Мельниченко А. Водослив за счет потребителя // Юридическая практика. - 2004. – № 16 (330). – 20 апр. – С. 1, 11-13.

61. Мельниченко А. Прибыльная фумигация (особенности привлечения к ответственности за нарушение конкуренции органов власти) // Юридическая практика. – 2004. – № 6 (320). – 10 февр.

62. Местный орган власти может быть признан нарушителем конкурентного законодательства // Юридическая практика. - 2004. № 16 (330). – 20 апр. – С. 15, 16.

63. Методика визначення відносин контролю: Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 24.12.02 № 397-р.

64. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: Затв. розпорядженням АМК України від 05.03.02 № 49-Р (зареєстр. в МЮ України 01.05.02 за № 317/6605).

65. Нойффер И. Т. Основы законодательства против недобросовестной конкуренции // Основы немецкого торгового и хозяйственного права. – М., 1995. – С. 76-84.

66. О ратификации Договора о проведении согласованной антимонопольной политики: Закон Украины от 16 января 2003 г. // Официальный вестник Украины. – 2003. – № 7. – Ст. 273.

67. Першиков Є. В. Деякі питання правозастосовчої діяльності органів антимонопольного комітету України // Вісник Вищого господарського суду України. – 1999. - № 3. – С. 113-118.

68. Подоляк П. Правовий статус антимонопольних органів в арбітражному процесі // Вісник ВАС України. – 1998. – № 2. – С. 235-277

69. Положення про Міжвідомчу комісію з питань демонополізації економіки: Затв. Указом Президента України від 02.03.95.

70. Положення про одержання згоди Антимонопольного комітету України на створення холдингових компаній у процесі корпоратизації і приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 №6-Р (зареєстр. в МЮ України 05.07.94 за № 150–94) (із змін. і допов.).

71. Положення про одержання згоди Антимонопольного комітету України на поглинання господарюючих суб'єктів у процесі приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 № 8-Р (зареєстр. в МЮ України 05.07.94 за № 148–94) (із змін. і допов.).

72. Положення про порядок надання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання (Положення про узгоджені дії): Затв. розпорядженням АМК України від 12.02.02 № 26-р (зареєстр. в МЮ України 07.03.02 за № 228/6526).

73. Положення про порядок погодження з Антимонопольним комітетом України проектів установчих документів та планів розміщення акцій холдингових компаній, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 № 7-Р (зареєстр. в МЮ України 05.07.94 за № 149–94) (із змін. і допов.).

74. Положення про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів державної влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання: Затв. розпорядженням АМК України від. 01.04.94 № 4-Р (зареєстр. в МЮ України 20.04.94 за № 78-94) (із змін. і допов.).

75. Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про контроль за економічною концентрацією): Затв. розпорядженням АМК У від 19.02.02 № 33-Р (зареєстр. в МЮ України 21.03.02 за № 284/6572).

76. Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції: Затв. розпорядженням АМК України від 25.12.01 № 182-р (зареєстр. в МЮ України 13.02.02 за № 139/6427).

77. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України: Затв. наказом АМК України від 23.02.01 № 32-р (зареєстр. в МЮ України від 30.03.01 за № 291/5482).

78. Положення про фірму: Затв. Постановою ЦВК і РНК СРСР від 22.06.27.

79. Положення про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації: Затв. Указом Президента України від 11.05.94.

80. Порядок надання органами Антимонопольного комітету України висновків щодо умов приватизації підприємств-монополістів: Затв. наказом АМК України, ФДМ України від 01.12.97 № 81/01/1342 (зареєстровано в МЮ України 18.12.97 за № 602/2406).

81. Постульга В. С конкуренцией шутить опасно // Юридическая практика. – 2004. – № 3 (316). – 20 янв. – С. 1, 4.

82. Правила розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції в Україні: В ред. розпорядження АМК України від 12.02.02 № 24-р (зареєстр. в МЮ України 27.02.02 за №200/6488).

83. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.

84. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.93 (із змін. і допов.).

85. Про відкликання пункту 5 оглядового листа Вищого господарського суду України від 03.12.04 № 04/5–3180 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції»: Лист Вищого господарського суду від 29.03.05 № 01-8/515.

86. Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів): Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.96.

87. Про державну програму демонополізації економіки та розвитку економіки: Схвалено Постановою Верховної Ради України від 21.12.93.

88. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): Лист Вищого господарського суду від 03.12.04 № 04-5/3180.

89. Про доповнення інформаційного листа Вищого господарського суду України від 29.10.03 № 01-8/1335 «Про практику Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції»: Лист Вищого господарського суду від 25.03.05 № 01-8/488.

90. Про Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення правового захисту економічної конкуренції»: Лист Вищого господарського суду від 07.07.05 № 01-8/1201.

91. Про запровадження ліцензування діяльності господарюючих суб'єктів у сфері природних монополій: Указ Президента України від 17.11.98.

92. Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за подання заяви про надання згоди на створення, реорганізацію і ліквідацію суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів від 2 липня 1998 р. № 996 // Офіційний вісник України. – 1998. – №26.

93. Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 9. – Ст. 405.

94. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.96 (із змін. і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

95. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

96. Про основні засади конкурентної політики в 2002–2004 році: Указ Президента України від 19 листопада 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2056.

97. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.

98. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України 16.06.99 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №32. – Ст. 267.

99. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.

100. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34.
101. Про практику Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції (Інформ. лист ВГСУ від 29.10.03 у справі № 01-8/1335) // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 1.
102. Про практику Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції: Лист Вищого господарського суду від 29.10.03 № 01-8/1335.
103. Про природні монополії: Закон України від 20.04. 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 30. – Ст. 238.
104. Про промислово-фінансові групи в Україні: Закон України від 21.11.95 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – Ст. 88.
105. Про регулювання фондів оплати праці працівників підприємств-монополістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 5.05.97.
106. Про створення (реєстрацію), реорганізацію і ліквідацію промислово-фінансових груп: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.96 № 781 // Уряд. кур'єр. – 1996. – 1 серп.; Офіційний вісник України. – 1998. – № 34. – Ст. 1277; 2002. – № 8. – Ст. 344.
107. Про удосконалення спостережень за цінами і тарифами: Роз'яснення Президента України від 19 листопада 2001 р. № 328/2001-рп. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2060. – С. 14–16.
108. Саниахметова Н. А. Правовая защита конкуренции в предпринимательстве Украины. – Одесса: АО «БАХВА», 1998. – 243 с.
109. Семенова Л. Н. Антимонопольне і конкурентне право: Курс лекцій. – К., 1999.
110. Смітюх А. В. Звичай як джерело права в контексті нового законодавства України (перспективи застосування господарськими судами) // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 1. – С. 344–348.
111. Создание препятствий к доступу на рынок является злоупотреблением // Юридическая практика. – 2004. – № 8 (322). – 24 февр. – С. 20.
112. Теньков С. Перспективи та практичні аспекти застосування звичаїв ділового обороту у судовій практиці // Юридичний вісник України. – 2004. – № 5 (499). – 31 січ. – 6 лют.

113. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання: Затв. розпорядженням АМК України 12.02.02 № 27-р (зареєстр. в МЮ України від 07.03.02 за № 239/6527).

114. Тотьев К. Ю. Конкурентное право (Правовое регулирование конкуренции): Учебник. – М., 2000.

115. Туйск И. Хозяйственно-правовые санкции за нарушение законодательства о защите экономической конкуренции // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 7. – С. 9-12.

116. Туйськ І. І. Антимонопольні правоохоронні засоби: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 2003. – 19 с.

117. Удалов Т. Г. Конкурентне право: Навч. посіб. – К.: Школа, 2004. – 496 с.

118. Харченко П. Г. Адміністративно-правові заходи забезпечення захисту від недобросовісної конкуренції в діяльності органів антимонопольного комітету України: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Київ, 2005. – 19 с.

119. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

120. Черненко С. О. Межі товарних ринків // Конкуренція. – 2002. – № 2. – С. 29-32.

121. Шептий А. Монополист или нет: как карта ляжет // Юридическая практика. – 2004. – № 16 (330). – 20 апр. – С.1; 10.

122. Шуміло І. А. Відповідальність за порушення законодавства про захист конкуренції: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – Донецьк, 18 с.

123. Экономика предприятия. Конкурентное право и политика поощрения конкуренции: Толковый словарь. – М., 1997. – 111 с.

РЕСУРСИ: Електронна нормативно-правова база, Інтернет:

Офіційні сайти державних органів:

1. Верховна Рада України - portal.rada.gov.ua
2. Президент України - <http://www.president.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>
4. Конституційний Суд України - <http://www.ccu.gov.ua>
5. Верховний Суд України - <http://www.scourt.gov.ua>
6. Вищий господарський суд України - <http://www.arbitr.gov.ua>
7. Уповноважений з прав людини - <http://www.ombudsman.kiev.ua>

8. Юридична газета - <http://www.yur-gazeta.com>
9. Юридичний радник - <http://www.yurradnik.com.ua>
10. Юридичний журнал «Юстиніан» - <http://www.justinian.com.ua>
11. Правознавець. Підручники, монографії, повнотекстові журнали «Право України» і «Юридичний вісник України» – <http://www.pravoznavec.com.ua>
12. Повнотекстова бібліотека. Підручники, монографії – <http://www.inl.com.ua/books/inde.html>
13. Інтернетвидання «Юриспруденція» Книги, статті, судова практика – <http://www.lawyer.org.ua>
14. Бібліотека юриста. Навчальна і довідкова юридична література – <http://www.lawbook.by.ru>
15. Економіко-правова бібліотека. Підручники, монографії, коментарі – <http://vuzlib.net>
16. Бібліотека он-лайн – <http://library.biz.ua>
17. Бібліотека он-лайн – <http://readbookz.com>

«Захист прав інтелектуальної власності»

Сьогодні в країні на всіх рівнях професійної освіти йде процес переосмислення понять людських ресурсів, поваги до інтелектуального, творчого потенціалу, ступеня компетентності працівника, його готовності до праці в сучасних умовах. Основну роль у цьому має відігравати вища освіта-фундаментальна, наукова, загальнокультурна, практична підготовка магістра з урахуванням його індивідуальності, де відбувається орієнтація на особистість, на становлення національного інтелекту, який формується на базі глибоких знань світової і національної культури, екологічних проблем, досягнень прогресу. Необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців з інтелектуальної власності широкого профілю, зорієнтованих на розв'язання питань правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності.

Логічним і виправданим є теза про те, що якщо у державі високий рівень науки то і люди живуть у ній набагато краще. За короткий період незалежності нашої країни інтелектуальна діяльність набуває все більшого пріоритету. Цю неспростовну аксіому належним чином усвідомлюють всі громадяни адже інтелектуальна, творча діяльність у сучасних умовах все більшою мірою зумовлює як стратегію так і тактику соціально-економічного розвитку та будь-якого іншого прогресу країни. Не випадково саме головною продуктивною силою в наш час виступають інтелект, знання і творчий потенціал,

які мають стати визначальними факторами розвитку українського суспільства. Як приклад частка нових, або вдосконалених технологій, товарів, обладнання, які містять інтелектуальні здобутки, у розвинутих країнах сягає 70-85% приросту ВВП. Тому не є новиною, щоб захистити цей інтелектуальний продукт, перед нашою країною, як і іншими країнами світу постало завдання сформувавши і запровадити сучасну модель державної системи правової охорони і захисту інтелектуальної власності від будь-яких посягань. Тому, вивчення таких тем з навчальної дисципліни, як поняття, форми та способи захисту прав інтелектуальної власності, захист прав інтелектуальної власності від контрафакції та піратства, забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в судах, вивчення світового досвіду захисту прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS та інших мають важливе значення для підготовки фахівців в даній галузі.

Для опанування курсу «Захист прав інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 162 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають екзамен. Згідно навчального плану студентам заочної форми навчання відводиться 10 аудиторних години, з яких 6 години лекційні заняття, 4 години практичних занять, самостійна робота – 152 годин. На лекційний розгляд виносяться теми: «Загальні положення про захист прав інтелектуальної власності»; «Захист прав інтелектуальної власності від контрафакції та піратства»; «Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в судах»; «Адміністративний захист прав інтелектуальної власності та правозастосовчі заходи на митному кордоні»; «Міжнародні та закордонні аспекти захисту права інтелектуальної власності». На практичних заняттях розглядаються теми: «Захист прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок»; «Захист прав на комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Основою вивчення програмного змісту курсу «Захист прав інтелектуальної власності» повинні стати матеріали лекцій, тематичних консультацій, так і самостійна та індивідуальна робота студентів, з використанням нормативно-правових актів, судової практики, наукової та навчальної літератури, які містять інформацію про основні інституції, що стосується прав інтелектуальної власності та висвітлюють організаційно-правові засоби їх захисту. В процесі опрацювання матеріалів лекції та навчальної літератури рекомендуємо студентам звернути увагу на наступне, що при розгляді тих чи інших питань до теми їх доцільно

розглядати з позиції сучасних методологічних вимог юрисдикційних форм забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, виходячи із національного та зарубіжного досвіду. Водночас, як свідчить практика опрацювання належним чином всього комплексу нормативно-правових актів, наукової та навчальної літератури суттєво підвищує фаховість, та професіоналізм майбутнього фахівця у сфері інтелектуальної власності. Адже тільки активна та цілеспрямована пошукова робота, яка пов'язана з опрацюванням відповідного масиву джерел дає можливість більш якісніше підготуватися до засвоєння відповідної теми дисципліни. Опанувавши курс, студент повинен знати: стан основних проблем, що виникають при захисті порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності; форми і способи захисту цих прав; основні дії власника охоронного документа в разі виявлення порушення його прав; знати основні види та підстави настання юридичної відповідальності, що настають за порушення прав інтелектуальної власності, вміти визначати коло органів до яких необхідно звертатися за захистом порушених прав та законних інтересів; вільно орієнтуватися у сучасній класифікації об'єктів інтелектуальної власності та судовій практиці вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності; вміти правильно тлумачити та застосовувати положення нормативно-правових актів, визначаючи при цьому організаційно-правові засоби захисту прав, які застосовуються в разі порушення цих прав в Україні і світовому співтоваристві. Засвоєння студентами курсу «Захист прав інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складання вдома конспекту завдань та організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і складання екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Загальні положення про захист прав інтелектуальної власності.

Поняття охорони та захисту права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності як об'єкт захисту. Нормативно-правова база захисту права інтелектуальної власності. Підстави для захисту права інтелектуальної власності. Форми та способи захисту прав інтелектуальної власності. Юрисдикційна форма захисту прав

інтелектуальної власності. Неюрисдикційна форма захисту прав інтелектуальної власності. Цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності.

Тема 2. Захист прав інтелектуальної власності від контрафакції та піратства.

Масштаби контрафакції та піратства. Підробка товарів і торговельних марок, етикеток та упаковок. Фонограми, аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, як об'єкти піратства. Причини, соціальні і економічні наслідки контрафакції і піратства. Міжнародні стандарти захисту від контрафакції і піратства. Форми захисту прав інтелектуальної власності від контрафакції і піратства. Кримінальна відповідальність за контрафакцію і піратство. Цивільна відповідальність за контрафакцію і піратство. Способи забезпечення цивільного позову у справах про контрафакцію та піратство. Адміністративна відповідальність за контрафакцію і піратство.

Тема 3. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в судах.

Міжнародні стандарти захисту прав інтелектуальної власності в судах. Захист прав інтелектуальної власності в рамках судової системи США. Захист прав інтелектуальної власності в судах України. Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Види судів. Верховний суд України. Вищі спеціалізовані суди України: Вищий адміністративний суд України та Вищий господарський суд України. Апеляційні суди. Місцеві суди. Цивільне судочинство. Господарське судочинство. Кримінальне судочинство. Адміністративне судочинство.

Тема 4. Адміністративний захист прав інтелектуальної власності та правозастосовчі заходи на митному кордоні.

Роль адміністративних заходів захисту прав інтелектуальної власності. Мета адміністративних процедур і правозастосовчих заходів на митному кордоні. Положення Угоди ТРІПС, що стосуються адміністративних процедур і правозастосовних заходів на митному кордоні. Адміністративні процедури щодо захисту прав інтелектуальної власності. Адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні відповідно до положень Угоди ТРІПС. Адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності в

США. Адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні в Україні.

Тема 5. Захист авторських і суміжних прав.

Загальні положення про авторське право та суміжні права. Правова охорона об'єктів авторського права і суміжних прав відповідно до міжнародних стандартів. Основні положення захисту авторських прав, передбачені Угодою ТРІПС. Поняття захисту авторського і суміжних прав. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав. Кримінально-правові способи захисту авторського і суміжних прав. Адміністративно-правові способи захисту авторського і суміжних прав. Адміністративні процедури. Найбільш поширені способи порушення авторського і суміжних прав та боротьба з ними.

Тема 6. Захист прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Порушення прав авторства. Порушення права на подання заявки на видачу патенту. Порушення прав на авторське ім'я. Неправомірне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, захищених патентом. Позадоговірне порушення патентних прав. Способи захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Цивільно-правові засоби захисту прав на винаходи, корисну модель, промисловий зразок. Адміністративний порядок захисту прав на винаходи, корисну модель, промисловий зразок. Кримінально-правові засоби захисту прав на винаходи, корисну модель, промисловий зразок. Міжнародні стандарти щодо захисту прав на винаходи, корисні моделі, промисловий зразок, що передбачені Угодою ТРІПС.

Тема 7. Захист прав на комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення.

Поняття захисту права на комерційне найменування. Форми захисту права на комерційне найменування. Способи захисту права на комерційне найменування. Відповідальність за порушення права на комерційне найменування. Порушення прав на торговельну марку. Способи захисту прав на торговельну марку. Цивільно-правові засоби охорони торговельних марок. Засоби адміністративного характеру охорони торговельних марок. Кримінально-правові засоби охорони торговельних марок. Судова практика України про захист прав на торговельні марки. Порушення прав на використання географічного

зазначення. Способи захисту прав на географічне зазначення. Захист географічних зазначень в актах міжнародного законодавства.

Тема 8. Захист прав на наукові відкриття, топографії інтегральних мікросхем та раціоналізаторські пропозиції.

Поняття «наукове відкриття» та його ознаки. Об'єкти наукових відкриттів. Право на наукове відкриття. Міжнародний досвід щодо правової охорони наукових відкриттів. Захист прав авторів. Поняття та критерії охороноздатності топографії інтегральної мікросхеми. Захист прав на топографії інтегральних мікросхем. Способи захисту прав на топографії інтегральних мікросхем. Власники прав на раціоналізаторські пропозиції. Зміст прав на раціоналізаторську пропозицію. Захист прав на раціоналізаторську пропозицію.

Тема 9. Захист прав на комерційну таємницю.

Комерційна таємниця як об'єкт інтелектуальної власності. Мета захисту прав на комерційну таємницю. Положення Угоди ТРІПС щодо захисту прав на комерційну таємницю. Правова підстава для захисту права на комерційну таємницю. Правові засоби захисту права на комерційну таємницю. Цивільно-правові способи захисту прав на комерційну таємницю. Кримінально-правовий порядок захисту прав на комерційну таємницю. Адміністративно-правовий порядок захисту прав на комерційну таємницю в Україні.

Тема 10. Захист прав інтелектуальної власності на сорти рослин і породи тварин.

Об'єкти правової охорони сортів рослин і порід тварин в Україні. Суб'єкти права на сорт рослин, породи тварин. Права та обов'язки володільців патенту на сорт рослин породи тварин. Захист прав селекціонерів і патентоволодільців згідно із законодавством України. Захист прав на сорти рослин в Україні.

Тема 11. Міжнародні та закордонні аспекти захисту права інтелектуальної власності.

Міжнародна система інтелектуальної власності. Правове регулювання торгівлі правами інтелектуальної власності на міжнародному рівні. Світовий досвід охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Досвід США, Великої Британії та інших країн світу. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди ТРІПС.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Захист прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок

- 1.Порушення права авторства.
- 2.Порушення права на подання заявки на видачу патенту.
- 3.Порушення прав на авторське ім'я.
- 4.Неправомірне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, захищеного патентом.
- 5.Порушення ліцензійного договору та позадоговірне порушення патентних прав.
6. Форми захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
- 7.Адміністративний порядок захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
- 8.Цивільно-правові засоби захисту прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
- 9.Кримінальна відповідальність за порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
- 10.Захист прав на винаходи за міжнародними стандартами.

Завдання для обов'язкового самостійного виконання:

1. Яку правову охорону надає патент на винахід його володільцю (якого часто називають «патентоволоділець»)?
- 2.Що є порушенням прав на запатентований винахід?
3. До якої міри необхідно змінити запатентований винахід для того, щоб подати заявку на видачу патенту як на новий винахід?
4. Чи може опублікований патент на винахід безперешкодно копіюватися?
5. Які умови мають бути виконані для видачі примусової ліцензії?
6. Процес отримання патенту на винахід включає такі основні дії заявника?
7. Способами цивільно-правового захисту прав на винахід та корисну модель відповідно до положень ст.34, 35 ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» є?
8. Які елементи механізму захисту прав і законних інтересів авторів та патентовласників ви можете назвати?
9. Які способи захисту прав власників патенту на промисловий зразок визначені чинним законодавством?

10.Адміністративний порядок розгляду спорів у сфері промислової власності здійснюється на основі якої процедури?

11.Органами, що здійснюють адміністративну юрисдикцію є?

12.Які типові порушення прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки ви знаєте?

13.У чому полягає вимога про відшкодування збитків?

*Задача 1.*Провізор Ворона при виконанні завдання за трудовим договором на фармацевтичній фабриці 19.12.2012 року запропонував вав використати пружину для чіткого дозування порошкоподібних ліків. Після тримісячного використання запропонованого способу була виявлена його велика ефективність. Ворона підготував заявку на винахід за назвою «Використання пружини в якості ємкості для порошкоподібних матеріалів». У формулі винаходу він зазначив, що винахід являє собою пружину з щільно прилягаючими витками, яка використовується у якості ємкості для порошкоподібних матеріалів, де за допомогою важелів, пружина розтягується і опускається відповідний матеріал. Тобто, для розвантаження достатньо розтягнути пружину і порошок, що там знаходиться висипається. 10 грудня цього ж року Воронін запропонував адміністрації фабрики запатентувати даний винахід, але, не отримавши відповіді, 11.04.2013 року подав заявку в Установу від власного імені. Проте у розгляді заявки на винахід Вороніну було відмовлено посилаючись на порушення ним чинного законодавства.

Завдання. Чи порушив Воронін чинне законодавство? Чи можна віднести до порушення законодавства те, що відомості про сутність винаходу виявились загальнодоступними впродовж п'яти місяців до дати подачі заявки в Установу? Вирішіть справу по суті та дайте правову оцінку діям сторін.

Задача 2. Віктор розробив новий медичний препарат, який, на його думку, лікує від застуди. В основу його винаходу закладені народні засоби, які вживала його бабуся, коли він був маленьким і застуджувався. Він подає заявку на видачу патенту України на свій винахід.

Завдання. Які необхідно надати Віктору матеріали та документи, щоб б довести, що він має право на одержання патенту відповідно до законодавства України?

Задача 3. Віктор одержав патент України на винахід, об'єктом якого є формула нових ліків проти застуди. Він починає продавати ліки у своєму кіоску під торговельною маркою «Вилікуйся сам». Ліки користуються популярністю. У зв'язку з високим попитом на ліки Віктор продає їх по 100 гривень за флакон. Незабаром він виявляє, що деякі аптеки продають ліки під такою же торговельною маркою по 50 гривень. Він купує один недорогий флакон, приносить його в лабораторію та виявляє, що ці ліки являють собою розведений варіант його запатентованого винаходу та є абсолютно неефективні при лікуванні застуди.

Завдання. Які права ІВ Віктора порушили зазначені аптеки? Які засоби судового захисту прав слід застосувати? Підготуйте відповідь.

Задача 4. При виконанні трудових обов'язків працівник Штепа створив винахід «Пристрій для виміру електроструму». Вважаючи, що йому належать особисті немайнові і майнові права інтелектуальної власності, він подав заявку з метою отримання охоронного документа на зазначений об'єкт. Довідавшись про це, роботодавець, оскільки в трудовому договорі не було вирішено питання розподілу прав на створені винаходи, звернувся до юриста з проханням дати роз'яснення, які права він має на цей об'єкт і яким чином він може їх реалізувати та захистити.

Завдання. Дайте аргументовану відповідь, який винахід визнається службовим? Як розподіляються права між працівником і роботодавцем на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору? Визначте правовий порядок захисту прав на даний об'єкт ІВ сторонами? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 5. Громадянин С. винайшов новий продукт, що може бути використаний в харчовій промисловості. З ним він звернувся до фахівців з проханням пояснити чи може такий продукт бути запатентований і вважатись винаходом. Йому пояснили, що даний продукт не має винахідницького рівня, а тому винаходом вважатись не може.

Завдання. Дати письмову відповідь на такі запитання. Чи може за таких умов продукт вважатись винаходом? Чи можна виходячи із змісту задачі захистити право на результати інтелектуальної праці використовуючи форми та способи, які передбачені законодавством?

Семінарське заняття №2

Тема: Захист прав інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку, географічне зазначення

1. Поняття захисту права на комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення.
2. Форми захисту права на комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення.
3. Загальна характеристика способів захисту права на комерційне найменування, торговельну марку та географічне зазначення.
4. Цивільно-правові засоби охорони торговельних марок.
5. Кримінально-правові засоби захисту прав на торговельні марки в Україні.
6. Адміністративно-правові засоби захисту прав на торговельні марки.
7. Спеціальні засоби захисту права на комерційне найменування.
8. Кримінальна відповідальність за порушення права на комерційне найменування.
9. Захист права на комерційне найменування антимонопольними органами.
10. Порушення прав на використання географічного зазначення.
11. Способи захисту прав на географічне зазначення.

Завдання для обов'язкового самостійного виконання:

1. Які символи можуть мати правову охорону за законодавством про торговельні марки?
2. Що на вашу думку є порушенням прав на торговельну марку?
3. Чим відрізняється комерційне найменування від торговельної марки?
4. Чи може комерційне найменування належати фізичній особі?
5. Назвіть правову підставу для захисту права на торговельну марку?
6. Які загальні способи захисту можуть бути застосовані для захисту права на торговельну марку та комерційне найменування?
7. Які докази можуть бути використані під час розгляду судом справ про порушення прав на торговельну марку та комерційне найменування?
8. Чим відрізняється географічне зазначення від торговельної марки та комерційного найменування?
9. Коли та у яких випадках може бути припинене право на використання географічного зазначення?

10. Які спори про географічні зазначення розв'язують суди відповідно до їхньої компетенції?

11. Випадки, які не є порушенням прав володільця свідоцтва на географічне зазначення?

12. Які існують способи реєстрації торговельних марок в іноземних державах.

Задача 1. КСП якому належить завод «Бер» без дозволу Кілійського винзаводу – власника знака для товарів і послуг «Вінок Дунаю» – випускав і реалізовував з лютого по квітень 2012 р. вино за аналогічною назвою відповідно до сертифіката відповідності, виданого Закарпатським державним центром стандартизації, метрології і сертифікації (ДЦСМС). Після отримання заявки уповноваженого представника Кілійського винзаводу Закарпатський ДЦСМС припинив дію вказаного сертифіката на випуск і реалізацію заводом «Бер» вина «Вінок Дунаю». За експертним висновком патентного повіреного використання заводом «Бер» знака для товару і послуг (пляшка, етикетка і кольєретка) Кілійського винзаводу на ринку однорідних товарів може ввести споживача в оману стосовно виробника вина. Територіальне відділення Антимонопольного комітету України порушило адміністративне провадження у справі.

Завдання. Як слід кваліфікувати дії КСП якому належить завод «Бер»? Яке рішення слід прийняти по справі? Які можливі способи захисту порушених прав і санкції впливу на протиправні дії порушника? Вирішіть справу.

Задача 2. Володимир написав складну комп'ютерну програму для перекладу з англійської на українську мову та продає свою комп'ютерну програму в кіосках з використанням торговельної марки «ПЕРЕКЛАД». В той же час хоче також отримати захист прав на цю торговельну марку, оскільки він, чув, що такий захист прав допоможе йому припинити продаж незаконних копій його комп'ютерної програми іншими особами.

Завдання. Чи може позначення «ПЕРЕКЛАД» бути зареєстровано як торговельна марка? Яка додаткова інформація необхідна для прийняття такого рішення?

Задача 3. Підприємець Іванов придумав назву «Ванюша» для своєї фірми та вирішив, що буде цю назву використовувати як комерційне найменування. В той же час він вирішив захистити дане комерційне найменування.

Завдання. Надайте юридичну консультацію з приводу умов та порядку реєстрації відповідної назви як комерційного найменування. Який порядок розгляду спорів пов'язаних із відмовою у реєстрації даного найменування? Дайте письмову відповідь.

Задача 4. Підприємство Б., що є власником торговельної марки «Каштан» вирішило добровільно відмовитись від майнових прав на цю торгову марку, оскільки особливих прибутків це не приносило. Проте через деякий час ця марка почала користуватись більшим попитом на ринку. Підприємство Б зацікавилось у тому щоб відновити свої права.

Завдання. Які існують підстави для відновлення прав на торговельну марку? Чи можливо відновити це право згідно до умови задачі? Які дії необхідно для цього здійснити? Підготуйте письмову відповідь.

Тестове завдання: 1. Відомості про комерційне найменування містяться у: а) патенті; б) свідоцтві; в) реєстрі; г) нікуди не заносяться. 2. Майнові права на торговельну марку є чинними протягом: а) 10 років; б) 20 років; в) 50 років; г) безстроково. 3. Не можуть отримати правову охорону позначення, які: а) відображають державний герб України; б) містять аббревіатуру ВОІВ; г) всі названі вище позначення.

Завдання для письмової контрольної роботи¹.

Теоретичні питання:

1. Проблема інтелектуального піратства в світовому масштабі та в українському контексті.

2. Заходи збереження доказів по справах, що виникають зі спірних правовідносин у сфері інтелектуальної власності.

3. Державна система охорони та захисту права інтелектуальної власності.

4. Форми захисту прав інтелектуальної власності від контрафакції і піратства.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

5. Порядок і основні форми захисту авторських і суміжних прав.
6. Адміністративно-правові способи захисту авторських і суміжних прав.
7. Кримінально-правові засоби захисту авторських і суміжних прав.
8. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності на митному кордоні в Україні.
9. Захист прав інтелектуальної власності в рамках судової системи України.
10. Дії, що визнаються порушенням прав інтелектуальної власності та їх загальна характеристика.
11. Адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні в Україні та інших країнах світу.
12. Державна політика у сфері захисту права інтелектуальної власності.
13. Юрисдикція адміністративних судів у сфері захисту прав інтелектуальної власності.
14. Права власника охоронного документа у випадку виявлення порушення його прав.
15. Захист прав на раціоналізаторську пропозицію.
16. Захист прав на сорти рослин в Україні.
17. Цивільно-правові та адміністративні засоби захисту прав на торговельні марки.
18. Кримінально-правові засоби захисту прав на торговельні марки.
19. Захист прав володільців комерційної таємниці.
20. Захист прав на винаходи за міжнародними стандартами.
21. Захист прав на топографії інтегральних мікросхем.
22. Світовий досвід охорони та захисту прав інтелектуальної власності.
23. Способи захисту прав на географічне зазначення.
24. Захист прав інтелектуальної власності на наукові відкриття.
25. Захист прав патентоволодільців на породи тварин.
26. Захист прав на корисну модель та промисловий зразок.
27. Засоби, що застосовуються для захисту прав інтелектуальної власності в США.
28. Правові засади захисту комп'ютерних програм.
29. Захист особистих немайнових прав авторами в Інтернет-ЗМІ.
30. Захист прав на знаки для товарів і послуг господарськими судами.

Тестове завдання.

1. Захист авторського права – це:
  - а) прийняття нормативного акта в сфері авторського права;
  - б) встановлення правового режиму об'єктів авторського права;
  - в) звернення до суду із позовом про поновлення права, що порушене;
  - г) звернення до міліції із заявою про порушення авторського права.
2. Юрисдикційний спосіб захисту права ІВ здійснюється:
  - а) самим автором;
  - б) третейським судом;
  - в) апеляційним судом;
  - г) уповноваженими на це державними органами.
3. Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може винести рішення, зокрема, про:
  - а) вилучення з цивільного обороту суб'єктів, які виготовляли або вводили у цивільний оборот об'єкти з порушенням права інтелектуальної власності;
  - б) вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, що використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності;
  - в) застосування разового грошового стягнення разом з відшкодуванням збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності;
  - г) опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.
4. До якої судової інстанції ви звернетесь за захистом порушених прав інтелектуальної власності:
  - а) вищі спеціалізовані суди;
  - б) органи державного управління;
  - в) Державну судову адміністрацію;
  - г) суди загальної юрисдикції.
5. В якій інстанції розглядається спеціальний порядок захисту прав інтелектуальної власності:
  - а) апеляційні суди;
  - б) суди загальної юрисдикції;
  - в) третейський суд;
  - г) Державна митна служба України.

6. До якої судової інстанції Ви звернетесь за захистом порушених прав на топографії інтегральних мікросхем:

- а) Вищий спеціалізований суд;
- б) органи державного управління;
- в) Антимонопольний комітет України;
- г) суди загальної юрисдикції.

7. До якої державної інстанції Вам необхідно звернутися за захистом порушених прав інтелектуальної власності у спеціальному (адміністративному) порядку?

- а) Місцеві господарські суди;
- б) органи державного управління;
- в) Антимонопольний комітет України;
- г) Державна митна служба України

8. Протиправними діями, які визнаються порушенням прав на винахід є:

- а) виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі) без дозволу власника патенту;
- б) застосування процесу, що охороняється патентом;
- в) нанесення знаку на будь-який товар, для якого знак зареєстровано;
- г) застосування товарного знаку в діловій документації чи рекламі.

9. Які дії визнаються такими, що порушують права промислового зразка?

- а) застосування дії, що охороняється патентом;
- б) нанесення знаку будь-якого товару, для якого знак зареєстровано;
- в) застосування товарного знаку в діловій документації або рекламі;
- г) виготовлення виробу із застосуванням запатентованого зразка.

10. Які дії визнаються такими, що порушують права на використання зареєстрованого зазначення походження товару?

- а) застосування процесу, що охороняється патентом;
- б) використання зареєстрованого зазначення географічного походження товару;
- в) застосування товарного знаку в діловій документації чи рекламі;
- г) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару як видової назви.

11. Які дії визнаються такими, що порушують права торговельної марки?

а) виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі) без дозволу власника патенту;

б) застосування процесу, що охороняється патентом;

в) нанесення знаку на будь-який товар, для якого знак зареєстровано;

г) застосування товарного знаку в діловій документації або рекламі та мережі Інтернету.

12. На яку суму має бути завдана шкода власникам прав на торговельну марку для того щоб настала кримінальна відповідальність?

а) від 1 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

б) від 100 до 200;

в) від 200 до 999;

г) 1000 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

13. Які законодавчі акти в Україні охороняють та захищають права на об'єкти інтелектуальної власності?

а) Закон України «Про охорону прав на промислові зразки»;

б) Закон України «Про судоустрій і статус суддів»;

в) Закон України «Про авторське право і суміжні права»;

г) Кримінальний кодекс України.

14. До суб'єктів права інтелектуальної власності не відносяться:

а) автори творів;

б) будь-яка фізична чи юридична особа;

в) спадкоємці та правонаступники;

г) організації, що керують майновими правами авторів на колективній основі.

15. Який охоронний документ видається заявникові на сорт рослин:

а) свідоцтво про право власності;

б) ліцензія;

в) патент;

г) свідоцтво про право авторства.

16. Яким документом надається правова охорона на комерційну таємницю:

а) договором про нерозголошення;

б) не існує охоронних документів які б її охороняли;

в) патент;

г) свідоцтво.

17. Яке позначення, що використовують є знаком охорони авторського права:

- а) ®;
- б) ™;
- в) ©;
- г) не існує таких позначень.

19. Як називається процес, що пов'язаний із збереженням прав правовласника об'єкта інтелектуальної власності у разі їх порушення:

- а) захист;
- б) охорона;
- в) збереження;
- г) відшкодування.

20. Що з наведеного нижче не відноситься до порушення прав на

Винахід:

- а) застосування запатентованого процесу;
- б) застосування запатентованого промислового зразка;
- в) виготовлення товару із застосуванням запатентованого винаходу;
- г) пропонування для продажу товару із застосуванням запатентованого винаходу.

21. Що з наведеного нижче не відноситься до порушення прав на географічне зазначення місця походження товару:

- а) нанесення назви географічного походження товару на упаковку;
- б) нанесення назви географічного походження товару на рахунок;
- в) використання назви географічного походження товару у рекламі;
- г) отримання свідоцтва на назву географічного походження товару.

22. Що з наведеного нижче не відноситься до порушення прав на торговельну марку:

- а) нанесення марки на об'єкт ;
- б) згадування марки у маркетингових дослідженнях;
- в) нанесення марки на бірку;
- г) зберігання товару з маркою.

23. Спiр, сугь якого зводиться до оскарження третьою особою процедури видачі патенту, вiдноситься до:

- а) оскарження результатiв iнтелектуальної дiяльностi, що є об'єктом iнтелектуальної власностi;

б) спір щодо порушення прав у зазначеній сфері;

в) спір щодо порушення власності;

г) оскарження неправомірних дій органів державної влади щодо видачі охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності.

24. Формою захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності без звернення за допомогою до державних чи інших компетентних органів є:

а) адміністративна;

б) неюрисдикційна;

в) юрисдикційна;

г) судова.

25. Формою захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, яка передбачає розірвання договору співпраці між контрагентами є:

а) неюрисдикційна;

б) юрисдикційна;

в) адміністративна;

г) правова.

26. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності у господарських судах поширюється на?

а) адміністративне судочинство;

б) цивільне судочинство;

в) господарське судочинство;

г) кримінальне судочинство.

27. Якому порядку захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності відповідає захист порушених прав в органах Антимонопольного комітету України?

а) господарський;

б) судовий;

в) спеціальний;

г) економічний.

28. Який вітчизняний нормативно-правий акт регулює правовідносини за умови вирішення суперечки щодо захисту прав на об'єкт інтелектуальної власності органом державного управління?

а) Митний кодекс України;

б) Господарський кодекс України;

в) Кримінальний кодекс України;

г) Кодекс України про адміністративні правопорушення.

29. Який спосіб захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності передбачено за публічний показ відеофільмів?

а) судовий;

- б) адміністративний;
- в) господарський;
- г) правовий.

30. Засобом захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності адміністративному порядку є?

- а) позов;
- б) заява;
- в) клопотання;
- г) скарга.

31. Засобом захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в судовому порядку є?

- а) позов;
- б) заява;
- в) судовий ордер;
- г) скарга.

32. Розмір завданої шкоди, який передбачений Законом про кримінальну відповідальність за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності встановлено такий ?

- а) до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- б) понад 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) понад 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- г) понад 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

33. Як називається доказ, наданий у письмовому вигляді при розгляді суперечки щодо права на об'єкти інтелектуальної власності?

- а) речовий;
- б) показання свідків;
- в) переконливий;
- г) документальний.

34. Вік особи, з якого може наставати кримінальна відповідальність за порушення права на комерційну таємницю в Україні:

- а) суб'єктом злочину може бути лише особа, що досягла встановленого кримінальним законом віку до вчинення злочину;
- б) особа, яка досягла загального віку кримінальної відповідальності;
- в) особа у віці від 14 до 18 років;
- г) особа у віці від 18 років і старше.

35. Кримінальним кодексом України передбачений вид відповідальності за порушення права на комерційну таємницю як:

а) штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

б) штраф від 1000 до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

в) позбавлення волі на 30 діб;

г) позбавлення волі від 2 до 5 років.

36. Які дії визнаються порушенням прав на корисну модель:

а) пропонування для продажу товару із застосуванням запатентованої корисної моделі;

б) застосування процесу, що охороняється патентом;

в) пропонування для продажу товару із застосуванням запатентованого винаходу;

г) виготовлення виробу із застосуванням запатентованого промислового знака.

37. Які дії визнаються порушенням права на назву географічного зазначення місця походження товару?

а) використання назви географічного зазначення місця походження товару за кордоном;

б) використання назви географічного зазначення місця походження товару без свідоцтва про право на його використання;

в) використання назви географічного зазначення місця походження товару, якщо товар не походить з нього;

г) використання назви географічного зазначення місця походження товару за умови наявності відповідного свідоцтва.

38. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності передбачає такі види спорів, як:

а) оскарження результатів інтелектуальної діяльності;

б) спір щодо порушення прав;

в) спір щодо порушення власності;

г) оскарження неправомірних дій органів державної влади щодо видачі охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності.

39. Оберіть способи, які використовуються для попередження порушення прав інтелектуальної власності:

а) попередження правопорушення через засоби реклами;

б) рекламна кампанія, що має на меті поінформування інших осіб про право власності підприємства на об'єкти інтелектуальної власності;

в) усне попередження правопорушника;

г) звернення до третейського суду.

40. Формами захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є:

- а) юрисдикційна;
- б) неюрисдикційна;
- в) адміністративна;
- г) правова.

41. Способами захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є:

- а) неюрисдикційний;
- б) цивільно-правовий;
- в) загальний (судовий);
- г) спеціальний (адміністративний).

42. Види адміністративних стягнень, які накладаються за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності:

- а) попередження;
- б) штраф;
- в) засудження;
- г) банкрутство контрагента.

43. Антимонопольним комітетом України за порушення правил недобросовісної конкуренції накладається штраф :

- а) неправомірне використання чужого імені;
- б) відтворення зовнішнього вигляду виробу;
- в) подання заявки на отримання комерційного найменування;
- г) подання заявки на отримання свідоцтва на назву місця географічного походження товару за умови, що його виробництво не має жодного відношення до географічного місця походження.

44. Що має вимагати власник прав на об'єкт інтелектуальної власності від особи, що порушила його права:

- а) визнання права на заподіяну шкоду;
- б) визнання права власника;
- в) припинення дій, що порушують права на даний об'єкт ;
- г) відшкодування витрат на розробку винаходу та на отримання патенту.

45. Розмір доходів, неправомірно одержаних правопорушником, може бути встановлений за допомогою наступних засобів доказування:

- а) свідчення свідків;
- б) свідчення відповідача про розмір одержаних доходів;
- в) повідомлення в ЗМІ;
- г) повідомлення в мережі Інтернет.

Практичні завдання.

1. Порядок отримання авторської винагороди (роялті)?
2. Які функції щодо охорони та захисту прав ІВ здійснюють окремі органи державної влади?
3. Контрафакція і піратство є незаконними діями. До незаконних дій, за які відповідно до ККУ настає кримінальна відповідальність, належать?
4. Судовий, або позовний, порядок захисту прав ІВ застосовується у всіх випадках, крім тих винятків, які прямо передбачені в законодавстві?
5. В цивільних справах про захист прав ІВ суд може винести рішення, окрім застосування превентивних заходів щодо порушення прав ІВ та збереження відповідних доказів, також рішення про?
6. Які тимчасові засоби захисту прав за міжнародними стандартами надаються власнику прав ІВ у разі цивільного позову?
7. Які види грошового відшкодування та покарання передбачені міжнародними стандартами за порушення прав ІВ у разі кримінального позову?
8. Вимога до реєстрації торговельних марок з метою застосування правозастосовних заходів на митному кордоні?
9. Які права повинні бути надані відповідачу при розгляді справ в адміністративному порядку, що стосуються прав ІВ?
10. Чим відрізняються контрафактні товари від піратських?
11. Які права повинні бути надані імпортеру при виникненні у нього підозри, що його товари є контрафактними або піратськими?
12. Чи вимагає Угода ТРІПС здійснення контролю за експортом товарів?
13. Які заходи може вжити працівник митного органу для визначення того, чи дійсно товар є незаконним?
14. До основних положень Угоди ТРІПС щодо набуття, обсягу та здійснення суміжних прав належать такі?
15. Доведення факту порушення авторських прав вимагає, по суті, підтвердження?
16. Фактами, що мають матеріально-правове значення у справах про порушення авторських прав (власне предмет доказування) є?
17. За результатами розгляду справи повинна бути винесена постанова, в якій може бути зазначено про?
18. З метою виконання покладених на нього завдань державний інспектор з питань ІВ має право?

19. Якими засобами захисту прав зможе скористатися власник прав на раціоналізаторську пропозицію?
20. При визначенні суми відшкодування передбачених законом збитків у справах про контрафакцію торговельних марок суди повинні брати до уваги кілька факторів, включаючи?
21. Які символи можуть мати правову охорону за законодавством про торговельні марки?
22. Які санкції повинні застосовуватися до злочинів, що пов'язані з порушеннями прав на торговельні марки?
23. Угода ТРІПС прямо визнає п'ять положень, на підставі яких може бути видана примусова ліцензія. Назвіть їх?
24. Що є «порушенням прав» на запатентований винахід?
25. Для того, щоб певні відомості вважалися комерційною таємницею і підлягали правовій охороні, вони повинні відповідати наступним вимогам?
26. У судовій процедурі вирішення спорів важливе значення мають докази. Розрізняють три форми доказів. Назвіть їх?
27. Зміст предмету доказування у справах про порушення прав інтелектуальної власності складає сукупність фактів, що підлягають встановленню, до яких відносяться?
28. Процесуальне законодавство містить ряд вимог, при дотриманні яких фактичні дані, що містяться у висновку експерта, визнаються доказом у справі про порушення прав інтелектуальної власності. Назвіть ці вимоги.
29. Які акти міжнародного законодавства, що регулюють правовий режим топографій інтегральних мікросхем, ви можете назвати?
30. Які елементи механізму захисту прав і законних інтересів авторів і патентовласників ви можете назвати?
31. Чи мають авторські права перекладачі?
32. Дії, обумовлені законодавством України як недобросовісна конкуренція, спричиняють накладення Антимонопольним комітетом України штрафів, а також адміністративну та цивільно-правову відповідальність. До таких дій належать?
33. Власник прав на ОПВ має право вимагати від порушника?
34. Які ви знаєте основні напрями вдосконалення ситуації зі захистом прав інтелектуальної власності?
35. Для настання кримінальної відповідальності за порушення авторських прав, як правило, необхідно чотири основні передумови. Назвіть їх?

36. Спеціальним способом захисту прав ІВ на винахід, корисну модель та промисловий зразок є?

37. КпАП України містить ряд статей, які передбачають адміністративну відповідальність за порушення авторського і суміжних прав (51-2, 164-6, 164-7, 164-9). Назвіть загальний об'єкт даної групи правопорушення, безпосередній об'єкт кожного правопорушення та предмет даної групи правопорушень.

38. Які спори в сфері інтелектуальної власності розглядаються в суді?

39. Чи вважається порушенням відтворення запису передачі ефірного мовлення без згоди право володільця?

40. Чи має країна забезпечувати адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності для того, щоб відповідати нормам міжнародного права?

41. Де в Україні вирішуються спори про відповідальність за невиконання умов авторських договорів?

42. Як ви будете діяти, щоб не дати ввести себе в оману щодо місця походження товару?

43. Чи дозволяється державам Паризького Союзу анулювати патенти?

44. Чи можна в Україні договір про передання права на використання твору укласти в усній формі?

45. Чому тягар доказів про розкриття секретів виробництва покладається на позивача, а не на відповідача як це має місце у справах про порушення патентів?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності та шляхи їх вирішення.

2. Загальна характеристика поняття захисту прав інтелектуальної власності та його відмінність від правової охорони.

3. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення законодавства в сфері інтелектуальної власності.

4. Структура державної системи правової охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні.

5. Передумови та етапи формування системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності у світі.

6. Основні блоки законодавства України стосовно охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

7. Способи захисту права інтелектуальної власності і охоронюваних законом інтересів.
8. Форми захисту інтелектуальної власності: судові і позасудові.
9. Підзаконні нормативно-правові акти, якими забезпечується захист прав на об'єкти інтелектуальної власності.
10. Загальні (теоретико-правові) засади здійснення правосуддя у сфері захисту прав інтелектуальної власності.
11. Судова форма захисту – основна форма забезпечення захисту прав інтелектуальної власності.
12. Підстави та порядок вжиття запобіжних заходів для попередження порушень прав інтелектуальної власності та для збереження доказів такого порушення.
13. Предмет спору про порушення авторських та суміжних прав.
14. Юрисдикційна форма захисту авторських і суміжних прав.
15. Види порушень авторських і суміжних прав.
16. Неюрисдикційна форма захисту авторських і суміжних прав.
17. Адміністративна відповідальність за порушення авторських і суміжних прав.
18. Кримінальна відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав.
19. Цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності.
20. Національна та міжнародна система захисту прав інтелектуальної власності.
21. Спеціальні способи захисту прав інтелектуальної власності в мережі «Інтернет».
22. Фонограми, аудіовізуальні товари, комп'ютерні програми як об'єкти піратства.
23. Міжнародні стандарти захисту від контрафакції і піратства.
24. Основні форми захисту прав інтелектуальної власності від контрафакції і піратства.
25. Цивільно-правова відповідальність за контрафакцію і піратство в Україні.
26. Адміністративна відповідальність за контрафакцію і піратство в Україні.
27. Адміністративні процедури щодо захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні.
28. Способи захисту прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, раціоналізаторську пропозицію та їх характеристика.

29. Судова практика в справах про захист прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок та раціоналізаторську пропозицію.

30. Міжнародні стандарти щодо захисту прав на винаходи, що передбачені Угодою ТРІПС.

31. Кримінально-правові засоби захисту прав на винаходи в Україні.

32. Адміністративна відповідальність за порушення прав на винаходи.

33. Поняття та форми захисту права на комерційне найменування.

34. Способи захисту права на комерційне найменування та їх характеристика.

35. Кримінальна відповідальність за порушення права на комерційне найменування та її характеристика.

36. Цивільно-правові засоби охорони торговельних марок.

37. Способи захисту прав на торговельну марку та їх характеристика.

38. Кримінально-правові засоби захисту торговельних марок.

39. Кримінально-правові засоби захисту комерційної таємниці.

40. Цивільно- та господарсько-правові засоби захисту комерційної таємниці.

41. Судовий захист права інтелектуальної власності на компонування (топографію) інтегральних мікросхем.

42. Способи захисту прав на компонування інтегральних мікросхем та їх характеристика.

43. Судовий захист права інтелектуальної власності на сорти рослин.

44. Особливості захисту права інтелектуальної власності на породи тварин.

45. Міжнародна співпраця у сфері захисту права інтелектуальної власності на сорти рослин та породи тварин.

46. Судовий захист прав на наукове відкриття.

47. Порушення прав на використання географічного зазначення та способи їх захисту.

48. Захист від недобросовісної конкуренції в сфері інтелектуальної власності.

49. Захист прав інтелектуальної власності в господарському судочинстві.

50. Процедура захисту прав інтелектуальної власності нормами господарського законодавства.

51. Суб'єкти звернення за захистом прав інтелектуальної власності.
52. Характеристика правопорушень у сфері інтелектуальної власності.
53. Докази та доказування як процесуальні засоби встановлення обставин, що виникають з правовідносин інтелектуальної власності.
54. Гармонізація положень чинного законодавства України щодо захисту прав інтелектуальної власності з Європейськими нормами.
55. Підстави для припинення та визнання недійсними права інтелектуальної власності на торговельну марку, що передбачені чинним законодавством України.
56. Захист прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України.
57. Шляхи удосконалення правової охорони та захисту об'єктів промислової власності в Україні.
58. Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами.
59. Порушення прав власника патенту та його захист.
60. Суб'єкти права інтелектуальної власності та їхня класифікація.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – С. 56.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – С. 144.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – С. 11.
5. Митний кодекс України від 13.03.2012р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №44-45, 46-47, 48. – С.552 (зі змінами).
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 р. (БВР), додаток № 51, С.1122 (зі змінами).
7. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №40-41,42. – С. 492 (зі змінами).

8. Господарсько-процесуальний кодекс України від 06.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – С. 56 (зі змінами).

9. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 9-10, №11-12, № 13. – С.88.

10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, №37. – С.446 (зі змінами).

11. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 3-4, С.21 (зі змінами).

12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України, 2011. – №13-14, №15-16, №17. – С.112 (зі змінами).

13. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 1. – С. 64 (зі змінами).

14. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – С. 4 (зі змінами).

15. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – С. 6 (зі змінами).

16. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – С. 218 (зі змінами).

17. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 5.11.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №8. – С. 28 (зі змінами).

18. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16.06.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №32. – С. 267 (зі змінами).

19. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №36. – С.164 (зі змінами).

20. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №24. – С.183 (зі змінами).

21. Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» від 17.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №17. – С.121(зі змінами).
22. Закон України «Про Антимонопольний Комітет України» від 26.11.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №50. – С.472 (зі змінами).
23. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №24. – С.168.
24. Закон України «Про кінематографію» від 13.01.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №22. – С.114 (зі змінами).
25. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №36. – С.276 (зі змінами).
26. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №9. – С.56 (зі змінами).
27. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №36. – С.266 (зі змінами).
28. Закон України «Про племінну справу у тваринництві» від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 2. – С.7 (зі змінами).
29. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 2. – С.7 (зі змінами).
30. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – С.32 (зі змінами).
31. Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №22. – С.86 (зі змінами).
32. Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №32. – С.206 (зі змінами).
33. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2013 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №27. – С.282.
34. Закон України «Про судовий збір» від 8.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №14. – С.87 (зі змінами).

35. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №15. – С.128 (зі змінами).

36. Декрет КМУ «Про державне мито» від 21.01.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №13. – С.113 (зі змінами).

37. Закон України «Про народні художні промисли» від 21.06.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №41. – С.199 (зі змінами).

38. Закон України «Про захист прав споживачів» від 15 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – С. 379 (зі змінами).

39. Закон України «Про рекламу» від 3.07.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – С. 181(зі змінами).

40. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (підписана у Стокгольмі 14.07.1967 та змінена 02.10.1979, набула чинності для України – 26.04.1970 р.).

41. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. (набуття чинності для України – 15.03.2008).

42. Протокол про вступ України до Світової організації торгівлі від 05.02.2008 р. (Ратифікований ЗУ №250-6 від 10.04.2008).

43. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. (зі змінами) – набуття чинності для України з 25.12.1991 р.

44. Всесвітня конвенція про авторське право від 06.09.1952 р. (приєднання на підставі: Постанова ВРУ від 23.12.1993 №3794-12, набуття чинності для України з 17.01.1994р.).

45. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів Паризький Акт від 24.07.1971 (зі змінами), приєднання України до неї здійснено на підставі Закону №189/95-ВР від 31.05.1995.

46. Конвенція про охорону інтересів виробника фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29.10.1971 р. (приєднання України до неї здійснено на підставі ЗУ №738-14 від 15.06.1999 р.)

47. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961, переглянута в м. Женева 10.11.1972, 23.10.1978, 19.03.1991 та приєднання України до неї на підставі ЗУ №209/95-ВР від 02.06.1995, ЗУ №60-5 від 02.08.2006.

48. Договір про закони щодо товарних знаків від 17.10.1994 р. (приєднання України до договору здійснено відповідно до ЗУ №380/95-ВР від 13.10.1995, який набрав чинності з 01.08.1996 р.).

49. Парижская конвенция об охране промышленной собственности от 20.03.1883 г. (дата набрання чинності для України – 25.12.91) // Интеллектуальная собственность: нормативно-правовые акты // <http://www.rada.gov.ua>.

50. Договір про патентне право від 01.06.2000р. (Україна приєдналася до договору на підставі ЗУ № 245-4 від 22.11.2002, який набрав чинності з 30.06.2003 р.).

51. Страсбурська угода про Міжнародну патентну класифікацію (1971 р.) // <http://www.rada.gov.ua>.

52. Гаазький Акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, прийнятий 28.11.1960 у Гаазі (Україна приєдналася до угоди на підставі ЗУ №2992-3 від 17.01.2002 р.).

53. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури (28 квітня 1977 р.) // <http://www.rada.gov.ua>.

54. Закон України «Про ратифікацію Угоди про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень» від 21 вересня 2000 р. № 1971-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 45. – С. 79.

55. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків прийнятий у Мадриді 28.06.1989 р. (Україна приєдналася до угоди на підставі ЗУ №1763-3 від 01.06.2000, який набрав чинності з 29.12.2000 р.).

56. Мадридська угода про санкції за неправдиві та неправильні позначення походження виробів від 14 квітня 1891 р. (Україна не підписала) // <http://www.rada.gov.ua>.

57. Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження товарів та їх міжнародну реєстрацію від 1 жовтня 1958 р. (Україна не підписала) // <http://www.rada.gov.ua>.

58. Договір ВОІВ про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 р. – прийнятий 20.12.1996 р. у Женеві (Україна приєдналася до договору на підставі ЗУ №2732-3 від 20.09.2001 р.).

59. Сінгапурський договір про право товарних знаків від 20.12.1996р. (Україна приєдналася до договору на підставі ЗУ №1263-6 від 15.04.2009р.).

60. Марракеська угода про заснування Світової організації торгівлі від 15.04.1994 р. (набуття чинності для України – 15.03.2008р.).

61. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами (УПС) від 14.06.1994 (Україна приєдналася до угоди на підставі ЗУ №237/94-ВР від 10.11.1994, яка набрала чинності 1.03.1998 р.).

62. Директива 2004/48 ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29. 04.2004 про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності.

63. Регламент Ради (ЄС) №1383/2003 від 22.07.2003 щодо застосування митних дій стосовно товарів з підозрою на порушення певних прав інтелектуальної власності та заходів, що мають вживатися стосовно товарів, які порушують такі права.

64. Найробський договір про охорону Олімпійського символу 26.09.1981 р. (Україна приєдналася до договору на підставі Указу Президента України № 192/98 від 13.03.1998 р.).

65. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності» від 8.04.2011 №436/2011, із змінами і доповненнями, внесеними Указом Президента України від 25.04.2013 р. №240/2013 р.

66. Постанова КМУ «Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань» №450 (450-2009-п) від 02.04.2009.

67. Постанова КМУ «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27.12.2001 р. № 1756 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №957 (957-2011-п) від 14.09.2011 р.

68. Постанова КМУ «Про затвердження правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 4.11.1997р. № 1209 (зі змінами).

69. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України №12 від 17.10.2012 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності».

70. Андрощук Г., Крайнев П., Кавасс И. Право интеллектуальной собственности: торговые аспекты. – К.: ІнЮре, 2000. – 162 с.

71. Бромберг Г.В. Интеллектуальная собственность. Основной курс: Учеб. пособие. – М.: Приориздат, 2004. – 464 с.

72. Галянтич М. К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту. – К.: Акад. правових наук України, НДІ приватного права та підприємництва, 2000. – 256 с.
73. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учеб. пособие. – М.: Юристъ, 2004. – 28 с.
74. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: ЦНЛ, 2006. – 278 с.
75. Доліненко Л.О., Доліненко В.О., Сарновська С.О. Цивільне право України: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2006. – 56 с.
76. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навчальний посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 511 с.
77. Интеллектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Науково-практичне вид.: У 4-х томах / За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: ІнЮре, 1999.
78. Макода В. Є. Правова охорона промислових зразків в Україні. – К.: УАБ, 2000. – 172 с.
79. Мельник О.М. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні: цивільно-правовий аспект. – Ірпінь, 2001. – 15 с.
80. Мельник О.М. Проблеми охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності в Україні. – Харків, 2002. – 62 с.
81. Минков А. Международная охрана интеллектуальной собственности. – СПб.: Питер, 2001. – 719 с.
82. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В. М. Коссака. – К.: Істина, 2004. – 976 с.
83. Основи інтелектуальної власності – Всесвітня Організація Інтелектуальної власності. – К.: ІнЮре, 1999. – 578 с.
84. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні / Заг. ред. О.А. Підпригора, О.Д. Святоцький – К.: Ін Юре, 2000. – 261 с.
85. Охорона інтелектуальної власності в Україні // С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.О. Зайчук та ін. – К.: Форум, 2002. – 19 с.
86. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. пособие / Под ред. С.А. Смирнова. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 52 с.
87. Петров В.Л., Святоцкий О.Д. Охрана промышленной собственности в Украине. – К.: ІнЮре, 1999. – 428 с.
88. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України. – К.: Юрінком-Інтер, 1998. – 400 с.
89. Підпригора О.А., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. – 2-ге вид. – К.: Ін Юре, 2004. – 670 с.

90. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю.М. Капіци; Кол. авт.: Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, В.П. Воробйов та ін. – К.: ВД «Слово», 2006. – 1104 с.

91. Харитонов Є.О., Дрішдюк А.І., Капітенко О.М. та ін. Цивільне право України (в запитаннях та відповідях): Навч. посіб. 3-тє вид., переробл. та допов. – Харків: Одисей, 2005. – 576 с.

92. Харитонов Є.О., Саниахметова Н.О. Цивільне право України: Підручник. – К.: Істина, 2005. – 776 с.

93. Цивільне право України: Академ. курс: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко – К.: ІнЮре, 2005.

94. Цивільне право України: Підручник: У 2 т.-Т. 1 / В.І. Борисова, Л. М. Баранова, І.В. Жилінкова та ін. / За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 480 с.

95. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О.В. Дзера, Д.В. Боброва, А.С. Довгерг та ін. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 1. – 760 с.

96. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. коментар: У 2 т / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 820 с.

97. Цивільний Кодекс України: Наук.-практ. коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К.: Істина, 2004. – 928 с.

98. Цивільний Кодекс України: Наук.-практ. коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко – К.: ІнЮре, 2004. – Ч. 1. – 692 с.

99. Ярема А.Г., Карабань В.Я., Кривенко В.В., Романь В.Г. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України. – К.: АСК, 2004.–Т.2: «Право інтелектуальної власності. Зобов'язальне право». – 624 с.

100. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право (2-е вид., стереотип.) / В.М.Антонов. – К.:КНТ, 2006. – 520 с.

101. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права: Навчальний посібник/С.В.Бондаренко. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с.

102. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю: Навчальний підручник. – К.: Держ. Ін-т інтел. власн., 2009. – 312 с.

103. Господарське судочинство в Україні. Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності / Вищий господарський суд України / Д.М. Притика (відп. ред.), В.С.Москаленко (упоряд.) – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2004.–904 с.
104. Шишка Р.Б. Охорона прав інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект / Національний університет внутрішніх справ. – Х.: Вид-во нац. ун-ту внутрішніх справ, 2002. – 368 с.
105. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування // Матеріали парламентських слухань у ВРУ 21.03.2007 р. – К., 2007. – 324 с.
106. Захист прав інтелектуальної власності: Законодавче регулювання та правозастосування (узагальнення судової практики). – К.: Парламентське видавництво, 2007. – 340 с.
107. О.В.Ієвіня, В.П.Мироненко, Н.В.Павловська, С.А.Пилипенко, Право інтелектуальної власності. – К.: КНТ, 2007. – 261 с.
108. Захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні (текст): посібник / Укладачі: к.філол.н., ст. викладач Швець Г.О., проф., к.т.н. Солошенко П.В., к.юр.н. Петренко С.А. – Маріуполь: Вид-во «Рента», 2011. – 172 с.
109. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування: монографія / кол. авторів Добязко В.С., Міндул А.В., Орлюк О.П., Тверезенко О.О., Штефан О.О., та ін.; за заг.ред. д.ю.н. О.П.Орлюк. – К.: ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2009. – 242 с.
110. Інтелектуальна власність в Україні: зб. законодав. і нормат. актів (офіц. текст) / Упоряд. Ю.В.Паливода. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2012. – 568 с. – (Інформаційне законодавство України).
111. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Є., Дробязко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. – К.: «К.І.С.», 2007. – 448 с.
112. Інтелектуальна власність в Україні: погляд з 21 ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської конференції, 29-30 вересня 2011р. / за заг. ред. А.І.Кузьмінського, О.П.Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011.–175 с.
113. Інтелектуальна власність в Україні: погляд з 21 ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської конференції,

26-27 вересня 2012р. / за заг. ред. А.І.Кузьмінського, О.П.Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. – 140 с.

114. Коваль І.Ф. Захист прав інтелектуальної власності: учеб. посіб. / І.Ф.Коваль: под. общ. ред. Е.П.Орлюк. – К.: «Лазурит-Полиграф», 2010. – 300 с.

115. Правове забезпечення інтелектуальної власності в Україні в контексті Європейської інтеграції: концептуальні засади: монографія / за науковою редакцією О.П.Орлюк: кол.авторів: В.С.Дробязко, А.В.Міндрул, О.О.Тверезенко, Л.І.Роботягова, О.О.Штефан та ін. – К.: Лазурит-Полиграф, 2010. – 464 с.

116. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В.Баулін, В.І.Борисов, С.Б.Гавриш, В.Я.Тация. – Вид. третє переробл. та доповн. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2007. – 1184с.

117. Право інтелектуальної власності у схемах та визначеннях: навч. посіб. / О.Г.Бондар, Т.О.Коломоєць, І.В.Болокан та ін. – Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2012. – 448 с.

118. Бошицький Ю.Л., Воронін Я.Г. Правова охорона винаходів і корисних моделей в Україні: Проблеми теорії та практики: Монографія / Ю.Л.Бошицький, Я.Г.Воронін. – К.: Вид. Європейського університету, 2010. – 342 с.

119. Аврамова О.Є., Васильєва Н.Г., Перевалова Л.В. Правові засади інтелектуальної власності в Україні: Навч. посіб. / О.Є.Аврамова, Н.Г.Васильєва, Л.В.Перевалова. – Х: НТУ «ХП», 2011. – 136 с.

120. Аврамова О.Є., Васильєва Н.Г., Перевалова Л.Г. Правові засади інтелектуальної власності в Україні: Навч. посіб. / О.Є.Аврамова, Н.Г.Васильєва, Л.В.Перевалова. – Х: НТУ «ХП», 2012. – 76 с.

121. Швець Г.О. Захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні: навч. посіб. / Г.О.Швець, П.В.Солошенко, С.А.Петренко. – Маріуполь: Вид-во «ПДТУ», 2012. – 215 с.

122. Інтелектуальна власність. Рекомендації для бізнесу. – К.: Асоціація «Бізнес проти контрафакції і піратства», 2011. – 17 с.

123. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 412 с.

124. Мунтіян В. Захист прав інтелектуального потенціалу – стратегія розвитку України // Інтелектуальна власність. – 2004. – №4. – С.11–15.

125. Новації у захисті прав інтелектуальної власності на ІТ ринку України // Інтелектуальна власність. – 2007. – №5. – С.66–67.

126. Пахаренко-Андерсон А. Захист українських споживачів від контрафактної та піратської продукції // Інтелектуальна власність. – 2007. – №5. – С.40–42.
127. Петренко І. Щодо порушення прав на комерційну таємницю // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – №4. – С.18–25.
128. Романадзе Л. Європейський досвід застосування деяких способів захисту прав на торговельні марки // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – №1. – С.29–41.
129. Юсукаєв В.Б. Інтелектуальна власність / В.Б.Юсукаєв – Ч.1. – 2009. – 124 с., та Ч.2 – Суми: Видавництво СумДУ, 2010. – 141 с.
130. Волос О.В. Захист прав інтелектуальної власності в галузі фармацевтики (текст) / О.В.Волос // Наше право. – 2010. – №4. – С.95–97.
131. Горгула О. Визнання підвідомчості у справах із захисту інтелектуальної власності (текст) / О.Горгула // Правовий тиждень. – 2009. – №20. – С.12.
132. Дробязко В.С. Актуальні проблеми захисту прав об'єктів інтелектуальної власності (текст) / В.С.Дробязко. – К.: Лазурит–Поліграф, 2007. – 128 с.
133. Ляшенко О.А. Проблеми щодо захисту прав інтелектуальної власності в Україні / О.А.Ляшенко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2008. – №1, – С.107–110.
134. Захист прав інтелектуальної власності в господарському судочинстві / Вищий господарський суд України: за заг. ред. В.С.Москаленка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 384 с.
135. Захист прав інтелектуальної власності: досвід США. – 3б. документів, матеріалів, статей / За ред. О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 368 с.
136. Штефан О. Деякі цивільно-правові та цивільно-процесуальні аспекти вчення про інтерес (текст) / О.Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – №5(55). – С.30–43.
137. Штефан О. Охорона і захист авторських прав: теоретичний аспект (текст) / О.Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – 4(54). – С.3–17.
138. Ястремська О.О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / О.О.Ястремська. – Х: Вид. ХНЕУ, 2013. – 124 с.
139. Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання сфери інтелектуальної власності: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-

конференції (17–18 квітня 2012р.) / за заг. ред. А.І.Кузьмінського, О.П.Орлюк-Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2013. – 136 с.

140. Дорошенко О.Ф. Судова експертиза у цивільних справах щодо об'єктів інтелектуальної власності: Мнографія. – К.: ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2008. – 206 с.

141. Теоретико-прикладні проблеми кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності: монографія / за наук. ред. д.ю.н. О.П.Орлюк: кол. авторів: С.Ю.Бурлаков, А.В.Міндрул, Л.І.Роботягова, О.О.Тверезенко, О.О.Штефан та ін. – К.: НДІ ІВ НАПрНУ, Лазурит-Поліграф, 2011. – 326 с.

142. Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: Збірник наукових праць та матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції / За заг. ред. А.І.Кузьмінського, О.П.Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2013. – 157 с.

143. Законодавство України. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

144. World Intellectual Property Organization (WIPO). – <http://www.wipo.int/portal/index.html.en>.

145. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. – <http://www.nbuv.gov.ua>

146. Національна парламентська бібліотека України. – <http://www.nplu.kiev.ua>

147. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. – <http://dnsgb.kiev.ua>

148. Пошукова система наукових публікацій – www.scholar.ru

149. Державна служба інтелектуальної власності – www.sdip.gov.ua

150. Державне підприємство «Українське агентство з авторських та суміжних прав» – www.uacst.kiev.ua

151. Державний інститут інтелектуальної власності – www.iip.ukrpatent.org

152. Державний центр інноватики та патентно-інформаційних послуг – www.ip-centr.kiev.ua

153. Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (Укрпатент) – www.ukrpatent.org

154. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. – <http://www.mon.gov.ua>

155. Офіційний сайт КМУ. – <http://www.kmu.gov.ua>

156. Азбука авторського права. – М.: ЮНЕСКО, 1982.

157. Антимонов Б.С., Флейшиц Е.А. Авторское право. – М.: Госюриздат, 1957. – 279 с.
158. Асфандиаров Б.М., Казанцев В.И. Право интеллектуальной собственности: Учеб.-метод. пособие. – М.: Экзамен, 2008. – 158 с.
159. Вишневецкий Л.М., Иванов Б.И., Левин Л.Г. Формула приоритета. Возникновение и развитие авторского права. – Л.: Наука, 1990. – 20 с.
160. Гражданское право: В 4 т. – Т. 2.-е изд., перераб. и доп. / Под ред. Е.А. Суханова. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 496 с.
161. Демченко Т.С. Охорона товарних знаків (порівняльно-правовий аналіз): Моногр.– К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2004. – 184 с.
162. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. – М.: Статут, 2004. – 415 с.
163. Интеллектуальна власність в Україні: проблеми теорії та практики: Зб. наукових статей / Заг. ред. Ю.С. Шемшученко, Ю.Л. Бошицький. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 424 с.
164. Идрис К. Интеллектуальная собственность – мощный инструмент экономического роста. – М.: Всемирная организация интеллектуальной собственности, 2005. – 450 с.
165. Иоффе О.С. Гражданское право: Изб.тр. – М.: Статут, 2000. – 777 с.
166. Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права).– М.: НОРМА, 2001. – 480 с.
167. Кашинцева О.Ю. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні / Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2000. – 20 с.
168. Кохановська О.В. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин: Моногр. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2001. – 212 с.
169. Крайнев П. Интеллектуальна економіка. Управління промисловою власністю. – К.: ІнЮре, 2004. – 448 с.
170. Лапач В.А. Система объектов гражданских прав: Теория и судебная практика. – СПб.: Юрид. центр, 2002. – 544 с.
171. Линет О. Приобретение и продажа авторских прав на литературные произведения. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 215 с.
172. Липчик Д. Авторское право и смежные права. – М.: Ладомир; Изд-во ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.

173. Мэггс П.Б., Сергеев А.П. Интеллектуальная собственность. – М.: Юрист, 2000. – 400 с.
174. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті. – К.: Школа, 2004. – 144 с.
175. Пиленко А.А. Право изобретателя. – М.: Статут, 2001. – 688 с.
176. Победоносцев К.П. Курс гражданского права: Вещные права. – М.: Статут, 2002. – Ч 1. – 800 с.
177. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. – М.: Статут, 2001. – 54 с.
178. Попова И.В. Авторское право и смежные права / Под. ред. В.Ф. Чигира – Минск: Амалфея, 1999. – 448 с.
179. Право собственности в Украине / Под ред. Я.Н. Шевченко. – К.: Блиц-Информ, 1996. – 20 с.
180. Промислова власність в Україні (проблеми правової охорони): Зб. наук. ст. / За ред. Ю. С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. – 548 с.
181. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. – 2-е изд. – М.: Проспект, 2001. – 752 с.
182. Сергеев А.П., Толстой Ю.К. Гражданское право. – 2-е изд. – М.: «ПБО-ЮЛ Л.В. Рожников», 2000. – Т.2. – 624 с.
183. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю: Моногр. – К.: К.І.С., 2005. – 448 с.
184. Нестуля Т.В. Правові засади захисту від недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Практика застосування органами Антимонопольного комітету України законодавства про захист від недобросовісної конкуренції: Навчальний посібник / Т.В.Несуля. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2007. – 164 с.
185. Мельниченко Ю.С. Цивільно-правова охорона права на географічне зазначення в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец: 12.00.03 / Ю.С.Мельниченко. – Харків, 2011. – 20 с.
186. Гуменний Р.В. Проблемні питання правової охорони та захисту географічних зазначень / Р.В. Гуменний // Універ. наук. записки, 2009, №3(31). – С.105–108.
187. Валле В. Парадокси права інтелектуальної власності / В.Валле.–К.: Освіта України, 2010. – 448 с.

188. Головкова О.М. Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / О.М.Головкова. – Ірпінь, 2009. – 22 с.

189. Капіца Ю.М. Захист прав інтелектуальної власності в Європейському Союзі // Матеріали конференції «Актуальні питання охорони прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі в контексті Європейської інтеграції». – К.: Фенікс, 2010. – 424 с.

190. Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць №22. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2011 – 640 с.

191. Кіріленко Ф.О. Адміністративно-правовий захист права інтелектуальної власності правоохоронними органами України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. / Ф.О.Кіріленко: Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2011. – 16 с.

192. Прядко Д. Комерційна таємниця під охороною / Д.Прядко // Юридичний журнал. – 2004. – №3. – С.34–37.

193. Топалова Л.Д. Правовий режим комерційної таємниці: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.04 / Топалова Людмила Дмитрівна; Донецьк. Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 34 с.

194. Гетманцев Д.О. До питання про правовий режим комерційної таємниці за законодавством України / Д.О. Гетманцев // Адвокат. – 2008. – №5 (92). – С.14–15.

195. Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції М.Харків, 15-16 листопада 2012 р. / редкол: С.М.Прилипко, Ю.Є.Атамонова, К.В.Єфремова. – Х.: НДІ ПЗІР, 2012. – 372 с.

196. Валле, Віра. Парадокси права інтелектуальної власності: [монографія] / Віра Валле. – К.: Освіта України, 2010. – 439 с.

«Інтелектуальна власність в інноваційній сфері»

Навчальний курс «Інтелектуальна власність в інноваційній сфері» входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності 8.18010011 «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Включення дисципліни до навчального плану зумовлена тим, що ринкові перетворення в економіці, освіті та інших сферах діяльності в Україні потребують інноваційного підходу, оскільки Україна належить до технологічно відсталих країн. Основною ознакою таких змін має стати пріоритет розвитку творчої активності і самостійності, самодостатності і цілеспрямованості особистості, що дасть можливість сформувати і реалізувати її інтелектуальний та естетичний потенціал, розвинути здібності, адаптуватися до неминучих економічних і техніко-технологічних змін та впливати на ці зміни.

Для опанування курсом «Інтелектуальна власність в інноваційній сфері» навчальним планом передбачено 90 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно з навчальним планом студентам заочної форми відводиться 6 аудиторних годин, з яких 4 години лекційні заняття, 2 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку», «Сучасні організаційні форми реалізації інновацій. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності». На практичних заняттях розглядаються теми «Інноваційна політика фірми. Система управління інноваційними процесами». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Мета вивчення курсу – формування системи знань з управління інноваційною діяльністю, визначення стратегії і тактики інноваційного забезпечення суб'єктів господарювання.

Завданнями курсу є: *розглянути зародження та розвиток теоретичних основ інновацій в економічній теорії; дослідити сутність, особливості та критерії інноваційних об'єктів, їх співвідношення з об'єктами права інтелектуальної власності; проаналізувати принципи регулювання інноваційної політики, методи та систему державного регулювання інноваційної діяльності; дослідити стан законодавства України про інноваційну діяльність; опанувати стратегію і тактику інноваційного забезпечення підприємства; з'ясувати природу та правові форми технологічних парків, особливості спеціального режиму їх інноваційної діяльності;*

використати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, написання наукових повідомлень, рефератів).

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати сутність і методологічні основи інноваційного менеджменту, принципи управління ризиками при управлінні інноваціями, прибутком, інвестиціями і активами, вміти застосовувати інструменти антикризового управління грошовими потоками, що направлені на інноваційну діяльність, володіти методикою вивчення вартості капіталу та опанування способів оптимізації структури інновацій. Для цього у процесі вивчення курсу треба опанувати теоретичними засадами здійснення інноваційної діяльності, розглянути чинне законодавство, що регламентує її, виявити та вивчити практичні особливості управління інноваційними процесами та підвищення їх ефективності. Методичні вказівки містять стислий зміст курсу, найважливіші теоретичні положення, контрольні запитання для самоконтролю знань і практичні завдання, що дадуть змогу перевірити на практиці отриманні знання з курсу.

Засвоєння студентами курсу «Інтелектуальна власність в інноваційній сфері» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Інновації: становлення та сучасні тенденції розвитку

Еволюція інноваційної теорії. Роль інновацій в еволюції економічної системи. Вплив інноваційних процесів на розвиток виробництва. Науково-технічні індикатори Південної Кореї. Інноваційні процеси і командно-адміністративна система управління економікою. Особливості інноваційних процесів в умовах ринкової економіки. Тенденції інноваційної активності в Україні.

Тема 2. Сутнісна характеристика інноваційних процесів

Поняття нововведення, інновації, інноваційного процесу. Сфера інноваційної діяльності. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Моделі інноваційного процесу. Класифікація інновацій. Функції інновацій. Поняття інноваційного циклу. Фази життєвого циклу інновацій. Інноваційний ланцюг.

Тема 3. Особливості створення інновацій та формування попиту на них

Попит як один з чинників формування інновацій. Напрями аналізу попиту. Закон попиту. Табличне, графічне та аналітичне зображення попиту. Засоби ідентифікації продукції. Три групи нового товару. Інноваційна продукція. Система планування та організація створення нового товару (роботи, послуги). Етапи планування. Генерація ідей. Особливості чинників попиту на нововведення. Внутрішні чинники попиту. Зовнішні чинники попиту. Види попиту. Вплив чинників на зміну попиту на нову продукцію.

Тема 4. Інноваційна політика фірми

Змістовна характеристика інноваційної політики. Місце інноваційної політики фірми в загальній стратегії розвитку. Складові елементи інноваційної політики фірми. Чинники впливу на формування інноваційної політики фірми. Зв'язок інноваційної стратегії фірми з загальною стратегією розвитку. Принципи її формування та упровадження. Стратегічний план фірми, його розділи. Елементи стратегічного вибору: генеральна мета, основні цілі, стратегії, завдання і програми. Види інноваційних стратегій та їх співвідношення.

Тема 5. Система управління інноваційними процесами

Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами інноваційної діяльності. Функції управління інноваційною діяльністю. Організація управління інноваційною діяльністю. Сутність оперативного менеджменту інноваційної діяльності та її контролю. Проблеми та завдання оперативного менеджменту на всіх стадіях життєвого циклу інновацій. Інформаційна база та її ефективне використання. Роль організаційних структур в управлінні інноваційними процесами. Особливості організаційних структур управління інноваційною діяльністю.

Тема 6. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій

Класифікаційна схема наукового забезпечення інновацій. Форми організації наукової. Інноваційне підприємство як суб'єкт господарювання. Види підприємств, які беруть участь в інноваційних процесах. Специфіка венчурного бізнесу. Інноваційні підприємства в Україні. Формування та функціонування нових організаційних

структур: науково-технологічні парки, науково-промислові консорціуми, технополіси, фірми-«інкубатори», стратегічні альянси.

Тема 7. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності

Особливості економічної політики щодо інновацій. Державна інноваційна політика України. Науковість продукції як мета економічної політики держави. Інструменти державної підтримки інноваційної діяльності. Регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні фірми. Прямі та опосередковані методи стимулювання інноваційної діяльності. Система регулювання інноваційної діяльності. Форми і методи її організації.

Тема 8. Фінансування інноваційних процесів

Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Види фінансування інноваційних процесів. Внутрішні та зовнішні джерела фінансування. Переваги та недоліки венчурного фінансування. Лізингове фінансування та його особливості. Інноваційний проект як об'єкт фінансування.

Тема 9. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності фірми

Принципи оцінювання економічної ефективності інноваційних проектів. Об'єкт вимірювання ефективності. Два види ефекту: мікроекономічний та макроекономічний підхід. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів. Економічне оцінювання соціальних результатів інноваційної діяльності.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Інноваційна політика фірми. Система управління інноваційними процесами

1. Сутність інноваційної політики підприємства.
2. Інноваційна стратегія підприємства та особливості її формування.
3. Методичні основи вибору інноваційної стратегії
  - А. SWOT-аналіз.
  - Б. GAP-аналіз.
  - В. Стратегічна модель Портера.
  - Г. Матриця Бостонської консультативної групи.
  - Д. Матриця «Мак-Кінсі Дженерал Електрик».

4. Види інноваційних стратегій підприємства та їх співвідношення.

5. Завдання планування та види планів в інноваційній діяльності.

6. Функції управління. Принципи управління інноваційними процесами.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1

Фірма має такі особливості: 1) контроль у фірмі належить робітникам; 2) робітники мають право на участь у прийнятті критичних рішень, призначень і відкликання керівників; 3) об'єктом присвоєння виступає не прибуток, а чиста продукція; 4) керівник фірми або обирається з робітників, або запрошується як найманий менеджер. Дайте відповідь на питання:

- а) Як називаються фірми подібного типу?
- б) Чи можна їх вважати підприємницькими фірмами?

Завдання 2

Який технологічний принцип використовується в процесі адаптації до зміни організаційно-технічних умов, пов'язаних з переходом на випуск інноваційної продукції? Чи можлива така адаптація?

Завдання 3

У порівняльній характеристиці інноваційних підприємств сказано, що підприємство «А» за своїми показниками одне з перших, а підприємство «Б» монополіст. Яке підприємство має вищі показники?

Завдання 4

За американською статистикою, лише 5 з 10 нових компаній успішно проходять весь цикл і демонструють реальні результати. Інші 5 зазнають краху.

Що лежить в основі успішного здійснення процесу створення нового бізнесу?

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Інноваційні теорії та їх застосування в сучасній інноваційній діяльності.
2. Інновація як джерело сучасного економічного зростання.
3. Поняття продуктових та процесних інновацій.
4. Причини нерівномірності інноваційної активності в умовах ринкової економіки.
5. Система кодування інновацій.
6. Розподіл інновацій за типом новизни для ринку
7. Специфіка вивчення попиту на інновації в Україні.
8. Сутність поняття «інноваційний потенціал».
9. Структурний аналіз попиту на інновації.
10. Державна інноваційно-інвестиційна політика в Україні.
11. Формування науково-технічної політики на підприємстві.
12. Напрями вибору інноваційної політики підприємства.
13. Планування інноваційної діяльності.
14. Поняття «кластеру» в інноваціях.
15. Вибір оптимального режиму роботи в науковій організації.
16. Методи проектування організаційних структур інноваційних організацій.
17. Венчурні інноваційні організації.
18. Лідерство в інноваційних організаціях.
19. Функціонування технопарків у Європі.
20. Особливості інтеграції науки та виробництва в Україні.
21. Особливості міжнародного фінансування інновацій.
22. Специфіка систем фінансування інновацій в Україні.
23. Роль грантів у фінансуванні інноваційної діяльності.
24. Поняття «власник» і «розробник» інноваційної продукції.
25. Специфіка ефективності інновацій у венчурних організаціях.
26. Поняття «період окупності» в інноваційній діяльності.
27. Абсолютна й порівняльна ефективність інновацій.
28. Поняття «інтегрального» ефекту.
29. Діяльність технопарків в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Інноваційні теорії економічного розвитку.
2. Теорія «довгих хвиль» М. Кондратьєва.
3. Роль інновацій в еволюції економічної системи.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

4. Особливості інноваційних процесів в умовах ринкової економіки.
5. Тенденції інноваційної активності в Україні.
6. Основні етапи та стадії інноваційного процесу.
7. Система класифікації інновацій.
8. Фази життєвого циклу інновацій.
9. Закон попиту і пропозиції
10. Види попиту
11. Змістовна характеристика інноваційної політики.
12. Інноваційні стратегії.
13. Інноваційне підприємство як суб'єкт господарювання.
14. Організаційні форми інтеграції науки та виробництва.
15. Інновації як об'єкт державної політики.
16. Державна інноваційна політика України.
17. Інструменти державної підтримки інноваційної діяльності.
18. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій.
19. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів.
20. Економічне оцінювання соціальних результатів інноваційної діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.
2. Послання Президента України до Верховної Ради України «Україна: поступ у XXI сторіччя. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 рр.» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276a/2000>
3. Указ Президента України «Про стратегію економічного та соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
5. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
8. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
9. Закон України «Про спеціальну економічну зону «Яворів» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/402-14>
10. Закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортполіс «Трускавець» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/514-14>
11. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
12. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
13. Закон України «Про державні цільові програми» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
14. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>.
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепцію Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008 – 2012 рр.» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/381-2007-р>.
16. Положення про Міністерство освіти і науки України. Затв. Указом Президента України від 25 квітня 2013 року № 240/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/240/2013>
17. Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. Затв. Указом Президента України від 8 квітня 2011 р. № 437/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/437/2011>
18. Положення про державне агентство з інвестицій та розвитку. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2010 р

№ 356/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/356-2010-p>

19. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 рр. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-p>

20. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

21. Атаманова Ю. Теоретичні проблеми становлення інноваційного права України / Ю. Атаманова. – Х.: Факт, 2006.

22. Нежиборець В. Принципи та механізми реалізації державної політики в інноваційній сфері // Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку / О. Орлюк, О. Бутнік-Сіверський, Н. Мироненко та ін. – К.: ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2010.

23. Захарченко В. Інноваційний менеджмент. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15350325/ekonomika/innovatsiyuy_menedzhment_-_zaharchenko_vi

24. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Ходаківського Є.І. – Житомир: ЖНАУ, 2009. – 324 с.

25. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України. – 2005. – №8.

26. Федулова Л, Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України / Л. Федулова, М. Пашута // Економіка України. – 2005. – №4.

27. Бочаров А. Шмелев Ю. Государственная инновационная политика – формирование инновационной системы // А. Бочаров, Ю. Шмелев.// Национальные инновационные системы: Формирование. Развитие / Темат. інформ.-аналіт добірка. – 2005. – Вип. 5.

28. Нежиборець В., Орлюк О., Ревуцький С. Правове забезпечення національної інноваційної системи в Україні: питання теорії і практики / В. Нежиборець, О. Орлюк, С. Ревуцький. – К.: ПП «ЧЕХ», 2005.

29. Микитюк П., Сенів Б. Інноваційна діяльність / П. Микитюк, Б. Сенів. – К.: Центр учбової літератури, 2009.

30. Антипов І. Інноваційний розвиток національної економіки в контексті створення інноваційних інфраструктур в освітній галузі / І. Антипов // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – 2010. – Вип. 148. – С. 1 – 8.

31. Майорова В. Інвестиційна діяльність: підруч. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
32. Інноваційний менеджмент: конспект лекцій [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://library.if.ua/book/4/512.html>.
33. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Ходаківського Є.І. – Житомир: ЖНАУ, 2009. – 324 с.
34. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2012. – 427 с.
35. Портер М. «Конкуренція». – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2005. – 608 с.
36. Каленюк І., Сакун О. Розвиток технопарків в Україні: історія та проблеми становлення / І. Каленюк, О. Сакун // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – №2 (10). – С. 9 – 15.
37. Дорошко О. Технопарки як засіб стимулювання інноваційної діяльності / О. Дорошко // Ефективна економіка [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?option=1&iid=507>.
38. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / Під ред. проф. О. Волкова, проф. М. Денисенка. – К.: Професіонал, 2004. – 960 с.
39. Васильєв, О.В. Конспект лекцій «Економіка і організація інноваційної діяльності». – Х.: ХНАМГ, 2010. – 100 с.
40. Теоретичні та практичні передумови переходу світової економіки на інноваційну модель розвитку // Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку / О. Орлюк, О. Бутнік-Сіверський, Н. Мироненко та ін. – К.: ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2010.
41. Туган-Барановский М. Периодические промышленные кризисы. Избранное. – М. – 1997.
42. Кондратьев Н. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. – М.: Экономика, 2002.
43. Микитюк П. Інноваційна діяльність: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
44. Інноваційний розвиток України: політико-правові аспекти / За ред. В. Горбатенка: Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво Юридична думка», 2006. – 248 с.
45. Савченко А. Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005.

46. Сакайя Т. Стоимость, создаваемая знаниями, история будущего // Новая индустриальная война на западе: антология / под ред. В. Иноземцева. М.: Academia, 1999.
47. Портер М. Международная конкуренция. – М. – 1993.
48. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. СПб.: «Питер», 2000.
49. М.А. Йохна, В.В. Стадник. Економіка і організація інноваційної діяльності. Навч. посібник. К., 2005 р.
50. Гительман Л.Д. Преобразующий менеджмент. М.: Дело, 1999.
51. Торкатюк В.І., Шутенко А.Л., Соболева Г.Г. Інноваційна політика науково-технічного розвитку міста. Харків: ХДАМГ, 2003.
52. Инновационный процесс в странах развитого капитализма (методы, формы, механизм) / Под ред. Н.Е. Рудаковой. М.: Изд-во МГУ, 1991.
53. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент. Уч. пособие для ВУЗов. М.: «Юнити-Дано», 2000.

«Інформаційне право»

Процеси і зміни, пов'язані з формуванням інформаційного суспільства, безумовно, кардинально підвищують суспільне значення і роль інформаційних відносин та інформаційної діяльності, що, в свою чергу, зумовлює істотне збільшення обсягів правового регулювання в цій сфері. Саме це стало однією з головних причин визнання існування галузі інформаційного права в багатьох країнах світу, зокрема і в Україні. Інформаційне право України - фундаментальна навчальна дисципліна в умовах сьогодення галузей права, вивчення якої є важливою складовою з підготовки фахівців у галузі інтелектуальної власності у вищих навчальних закладах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини щодо інформації, які виникають у сфері здійснення інформаційної діяльності, створення інформаційних продуктів та надання інформаційних послуг. Концепція навчального курсу ґрунтується на науковій доктрині, згідно з якою виокремлюється як система права міжгалузевий комплексний інститут у традиційних галузях публічного права: конституційного, адміністративного, цивільного, трудового, та кримінального.

Метою курсу є досягнення всебічного глибокого розуміння студентами природи і сутності інформаційно-правових відносин, підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих фахівців

у сфері інтелектуальної власності через отримання ними необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навиків правозахисту й правозастосування, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правовідомості для забезпечення прав і свобод особи у інформаційно-правовій сфері. Основні завдання вивчення дисципліни «Інформаційне право» визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки фахівців вказаного напрямку. Наголос робиться на здобутті магістрантами знань та вмій, необхідних у їх майбутній практичній діяльності за фахом, а також наданні можливості зорієнтуватися у масиві інформаційного законодавства у разі виникнення відповідної потреби, набуття досвіду роботи з відповідними юридичними документами, формування правової культури у сфері інформаційної діяльності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент магістратури згідно з вимогами освітньо-професійної програми повинен знати:

- понятійний апарат, основні терміни та їх дефініції;
- особливості інформаційного права як нової комплексної галузі права;

- основні принципи правового регулювання інформаційних відносин в Україні та загальні засади державної інформаційної політики;

- інформаційні правовідносини як відносини особливого роду, особливості поведінки суб'єктів інформаційних правовідносин, права обов'язки і відповідальність осіб - учасників інформаційних правовідносин;

- основні види інформаційної діяльності та загальні засади їх правового регулювання.

вміти:

- орієнтуватися у системі нормативно-правових актів, що регулюють інформаційні відносини в Україні, правильно визначати нормативно-правові акти і положення, що підлягають застосуванню у конкретній ситуації;

- аргументувати власну точку зору щодо прийнятого за конкретним завданням рішення;

- застосовувати на практиці здобуті теоретичні правові знання.

Для опанування курсу «Інформаційне право» навчальним планом передбачено 72 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми навчання відводиться 6 аудиторних годин, з яких 4 години лекційні заняття, 2 години практичних занять. На

лекційний розгляд виносяться теми: «Правове регулювання інформаційних відносин в сфері персональних даних і таємниці приватного життя»; «Правове регулювання відносин в сфері рекламної діяльності». На практичних заняттях розглядається тема «Правове регулювання інформаційних відносин в сфері персональних даних і таємниці приватного життя». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Теми і питання практичних занять складені з розрахунком на більш глибоке, детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використовувати не лише основну літературу, яка складається з підручників та базових нормативно-правових актів, але й спеціальну, а саме науково-практичні коментарі Цивільного, Адміністративного, Кримінального кодексів України, практику загальних та адміністративних судів, законодавчі акти у сфері інтелектуальної власності, інформаційне законодавство, спеціальні дослідження проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях. По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому має відповісти на усі питання, що передбачені у змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань. Засвоєння студентами курсу «Інформаційне право» контролюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання та організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття та категорії інформаційного права

Інформація як категорія інформаційного права. Загальні та юридичні властивості інформації. Розвиток технологій оброблення інформації і їх вплив на інформаційні процеси. Основні риси сучасного інформаційного суспільства та програмні нормативно-правові акти щодо його формування.

Тема 2. Інформаційне право та право на інформацію

Предмет, метод, поняття, система та джерела інформаційного права. Класифікація інформації в українському законодавстві.

Поняття та структура інформаційних правовідносин. Інформаційний простір та суверенітет.

Тема 3. Доступ до інформації, поняття та правове регулювання

Поняття доступу громадян до інформації. Міжнародно-правові гарантії та реалізація права громадян на доступ до інформації.

Національне законодавство, що гарантує право громадян на доступ до інформації.

Тема 4. Правове регулювання інформаційних відносин в сфері персональних даних і таємниці приватного життя

Право на таємницю приватного життя в умовах становлення в Україні інформаційного суспільства. Інформація щодо захисту персональних даних та порядок реєстрації цих баз. Особливості обробки персональних даних в системах відео спостереження Європи та України.

Тема 5. Правове регулювання відносин в сфері рекламної діяльності

Загальні вимоги до реклами. Особливості рекламування окремих видів товару. Контроль за дотриманням законодавства про рекламу.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Правове регулювання інформаційних відносин в сфері персональних даних і таємниці приватного життя

1. Право на таємницю приватного життя в умовах становлення в Україні інформаційного суспільства.

2. Інформація щодо захисту персональних даних та порядок реєстрації цих баз даних.

3. Особливості обробки персональних даних в системах відеоспостереження Європи та України.

Завдання для обов'язкового виконання.

1. Назвіть важливий елемент механізму забезпечення права людини на конфіденційність приватного життя?

2. Назвіть ключові проблеми дотримання прав і свобод людини у сфері захисту персональних даних.

3. Механізм та умови обмеження інформаційних прав і свобод людини визначаються низкою законодавчих актів, зокрема?

4. База персональних даних це?

5. Які існують категорії персональних даних?

6. Підтвердженням реєстрації баз персональних даних є?

7. Базовим європейським стандартом, який регламентує питання обробки персональних даних в системах відео спостереження є?

8. Відповідальність за ухилення від державної реєстрації бази персональних даних передбачена?

9. Назвіть основні документи у сфері персональних даних?

10. Заява про реєстрацію бази даних має містити?

11. Метою обробки персональних даних є забезпечення реалізації?

12. Контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних здійснює?

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

Варіант 1.

1. Визначте законодавчі терміни:

- інформація;
- правовий режим доступу до інформації;
- інформаційний ресурс;
- документ;
- джерела інформації;
- інформаційна безпека;
- захист інформації.

2. Види інформації по законодавству України.

3. Назвіть засоби доступу громадян до інформації, які передбачені законодавством України.

4. Складіть інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів або надання письмової чи усної інформації.

Варіант 2.

1. Визначте законодавчі терміни:

- інформація з обмеженим доступом;
- доступ до інформації в мережі Інтернет;
- інформаційний запит;
- обов'язковий примірник документів;
- професійна таємниця;
- конфіденційна інформація;
- свобода інформації.

2. Правовий захист інформації про особу.

3. Контроль за дотриманням законодавства про рекламу.

4. Чи можуть статистичні документи містити інформацію з обмеженим доступом?

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

Варіант 3.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - публічна інформація;
  - податкова інформація;
  - реалізація права на інформацію;
  - комерційна таємниця;
  - інформаційна правосуб'єктність.
2. Конституційне право на інформацію та його гарантії.
3. Що є предметом регулювання інформаційного права?
4. Назвіть міжнародно-правові акти, які стосуються реалізації права громадян на доступ до Інформації?

Варіант 4.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - інформаційна діяльність;
  - правовий режим доступу до інформації;
  - інформаційний ресурс;
  - зовнішня і внутрішня реклама;
  - джерела інформації;
  - екологічна інформація;
  - інформаційна безпека держави.
2. Суб'єкти інформаційних правовідносин: поняття, види, права та обов'язки.
3. Захист конфіденційної інформації про особу.
4. Відстрочка задоволення запиту допускається у разі?

Варіант 5.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - види інформації за режимом доступу;
  - вільний доступ до правової інформації;
  - розпорядники та запитувачі інформації;
  - інформаційний фонд;
  - інформаційні агентства;
  - недобросовісна реклама;
  - інформаційне суспільство.
2. Інформаційне законодавство України: поняття та система.
3. Критерії визначення якості захисту персональних даних.
4. Які ви знаєте підстави відмови громадянам у доступі до інформації?

Варіант 6.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - інформація;
  - пасивний доступ до публічної інформації;
  - форми доступу;
  - документ;
  - предмет інформаційного запиту;
  - напрями інформаційної діяльності;
  - захист інформації.
2. Реклама на транспорті.
3. Галузеве законодавство України в інформаційно-правовій сфері.
4. Який порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо порушення права громадян на доступ до інформації?

Варіант 7.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - документована інформація;
  - інформація як правова категорія;
  - інформаційний простір;
  - архівний документ;
  - джерела інформації;
  - інформаційні ресурси.
2. Поняття та види інформації про особу.
3. Право на конфіденційність приватного життя.
4. Рекламодавцям реклами цінних паперів при замовленні її виробництва та розповсюдження забороняється?

Варіант 8.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - банківська таємниця;
  - нотаріальна таємниця;
  - таємниця сповіді;
  - режим професійної таємниці;
  - інформаційний ресурс;
  - інформаційна безпека.
2. Генезис формування інформаційних правовідносин.
3. Захист персональних даних.
4. У чому особливість реклами як виду інформаційної діяльності?

Варіант 9.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - реклама лікарських засобів;
  - реклама послуг;
  - обмінний фонд бібліотек;
  - особливо цінні документи;
  - таємниця нарадчої кімнати;
  - реєстр.
2. Визначте поняття інформаційне право.
3. Активне і пасивне право на інформацію.
4. У яких випадках справляється плата за послуги щодо надання інформації?

Варіант 10.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - мова інформації;
  - конфіденційна інформація про особу;
  - інформація з відкритих джерел;
  - електронний документ;
  - автоматизовані бази даних;
  - інформаційні агентства;
2. Право на захист інформації особистого характеру.
3. Зарубіжний досвід реалізації права на інформацію.
4. Що має бути зазначено у запиті відповідно до Закону України «Про інформацію»?

Варіант 11.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - інформаційна система;
  - адвокатська таємниця;
  - інформаційний ресурс;
  - документ;
  - носії інформації;
  - інформаційне законодавство;
  - захист інформації.
2. Правовий режим банківської таємниці.
3. Проблема правового регулювання прихованої реклами в мас-медіа.
4. У чому полягає основний зміст Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства?

Варіант 12.

1. Визначте законодавчі терміни:
  - номерний ресурс;
  - інформаційна послуга;
  - принципи свободи інформації;
  - документ;
  - джерела інформації;
  - інформаційна безпека;
  - захист інформації.
2. Юридичні особливості та властивості інформації.
3. Обробка персональних даних в системах відеоспостереження країн Європейського Союзу.
4. Назвіть критерії правомірного втручання в особисте життя людини?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Роль інформації в житті особистості, суспільства, держави.
2. Інформаційне суспільство: поняття, стадії становлення, характерні ознаки.
3. Державна політика у галузі формування інформаційного суспільства.
4. Поняття інформації та її юридично значимі особливості.
5. Види інформації.
6. Модель інформаційної сфери.
7. Поняття інформаційного права.
8. Предмет інформаційного права.
9. Методи інформаційного права.
10. Принципи інформаційного права.
11. Система інформаційного права. Місце інформаційного права в системі права.
12. Інформаційні права та свободи: поняття та зміст.
13. Правові основи інформаційних прав та свобод особи та громадянина.
14. Правовий режим доступу до інформації: поняття та зміст.
15. Процедура реалізації права на доступ до інформації.
16. Публічна інформація: поняття та загальна характеристика.
17. Суб'єкти відносин у сфері обігу публічної інформації.
18. Підстави відмови та відстрочки надання інформації.
19. Порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації.

20. Підстави відповідальності за порушення законодавства про інформацію.
21. Конституційне право на інформацію.
22. Закон України «Про інформацію» від 2.11.1991р. (загальна характеристика).
23. Повноваження Антимонопольного комітету України щодо контролю за дотриманням законодавства про рекламу.
24. Екологічна інформація: поняття, перелік відомостей, джерела.
25. ЗУ «Про захист персональних даних» від 1.06. 2010р. (загальна характеристика).
27. ЗУ «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003р. (загальна характеристика).
26. Сформулюйте основні положення Окінавської Хартії глобального інформаційного суспільства.
27. Об'єкти та суб'єкти інформаційних відносин.
28. Загальні та юридичні властивості інформації.
29. Новітні технології обміну інформацією в Інтернеті.
30. Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення.
31. Дотримання приватного життя фізичних осіб службовими особами.
32. Рекламна діяльність у зарубіжних країнах .
33. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9.01.2007р. (загальна характеристика).
34. Критерії правомірного втручання в особисте життя людини.
35. Аудіовізуальні ЗМІ.
36. Європейська модель розвитку інформації .
37. Проблема правового регулювання прихованої реклами в мас-медіа.
38. Правове регулювання відносин в галузі виробництва та поширення реклами як різновиду масової інформації.
39. Поняття та призначення соціальної реклами.
40. Прихована та недобросовісна реклама.
41. Реклама на телебаченні та радіо.
42. Зовнішня реклама. Внутрішня реклама. Реклама на транспорті.
43. Особливості реклами окремих товарів та послуг.
44. Контроль за дотриманням законодавства України про рекламу.
45. Інформація з обмеженим доступом: загальна характеристика.

46. Конфіденційна інформація: поняття та її правовий режим.
47. Службова інформація: поняття та її правовий режим.
48. Поняття державної таємниці. Види інформації, що може становити державну таємницю
49. Державний експерт з питань державної таємниці.
50. Правове регулювання охорони державної таємниці.
51. Форми допуску до державної таємниці.
52. Підстави відмови у допуску до державної таємниці.
53. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних.
54. Конфіденційна інформація про фізичну особу .
55. Механізм реалізації захисту персональних даних в Україні при використанні систем відеоспостереження.
56. Європейський досвід обробки персональних даних в системах відеоспостереження.
57. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних.
58. Правові основи роботи з персональними даними.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. «ARTICLE19», Всесвітня компанія за вільне вираження думки має численні публікації щодо свободи інформації на своєму веб-сайті: <http://www.article19.org>.
2. «The American Civil Liberties Union» надає онлайн-путівник щодо користування Законом США про свободу інформації: <http://www.aclu.org/library/foia.html>.
3. «The Campaign for Freedom of Information» має ресурси щодо свободи інформації у Великій Британії та Індії: <http://www.cfoi.org.uk>.
4. «The Commonwealth Human Rights Initiative» бореться за право на інформацію в Британській Співдружності, переважно в Азії та Африці. Актуальну інформацію можна знайти тут: <http://www.humanrightsinitiative.org/programs/ai/rti/rti.htm>.
5. «The Open Democracy Advice Centre» – це неурядова організація, яка надає поради громадськості щодо свободи інформації в Південній Африці: <http://www.opendemocracy.org.za>.
6. «Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення» затверджене ПКМУ від 25.05. 2011 №616.
7. «Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення» затверджене ПКМУ від 25.05. 2011 №616.

8. «Типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних» затверджений Наказом Мініюсту від 30.12.2011 №3659/5.

9. «Типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних» затверджений Наказом Мініюсту від 30.12.2011 №3659/5.

10. <http://www.freedominfo.org/index.htm> містить регулярні новини й оновлення з питань свободи інформації.

11. www.press.org.ua – портал українських газет.

12. www.gia.com.ua – портал українських газет.

13. www.zerkalo-nedeli.com – сайт міжнародного суспільно-політичного щотижневика -Дзеркало Тижня.

14. Баранов О. Інститути інформаційного права //Правова інформатика. – 2006. – №3 (11). – С. 37-43.

15. Бачило И.Л. Информационное правовая отрасль права Российской Федерации (методология, теория, практика) // Государство и право. – 2008. – № 3. – С. 85-92.

16. Бесклубий І. Поняття банківської таємниці// Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 4. – С. 16-19.

17. Виноградова Г.В. Інформаційне право України: стан, проблеми перспективи. – К.: МАУП. – 2006. – 144 с.

18. Виноградова Г.В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні. – К.: «Юстиніан», 2006, – 176 с.

19. Войниканис Е., Якушев М. Информация. Собственность. Интернет. М.: «Волтерс Клувер». – 2004. – 164 с.

20. Всеукраїнський Фонд «Інформаційне СуспільствоУкраїни».

21. Галамба М. Інформаційна безпека України: поняття, сутність та загрози // Юридический журнал. – 2006. - № 11. – С. 49-51.

22. Гетманцев Д. До питання про інформаційне право як самостійну галузь права // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 3. – С.88-91.

23. Городов О.А. Основы информационного права России. – Спб.: Издательство Юридический центр «Пресс», – 2003. – 305 с.

24. Гуз А.М. Історія захисту інформації з обмеженим доступом в Україні та провідних країнах світу: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 260с.

25. Гуцалюк М. Інформаційна безпека у сучасному суспільстві / Право України. – 2005. – № 7. – С. 71-73.

26. Демква М. Проблеми доступу до публічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lawyer.org.ua

27. Демкова М. Проблеми доступу до публічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua>.
28. Держслужба зв'язку та інформатизації України. Новини галузі, програми, проекти, законодавчі документи.
29. Дмитриев Ю.А., Улыбина Т.С. Проблемы и перспективы развития законодательного регулирования государственной тайны в России // Государство и право. – 2008. – № 2. – С. 78-79.
30. Довідковий розділ системи GLIN [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.glin.gov/helpTopic.action?topic=aboutGlin>.
31. Закон України “Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних” від 6.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 46. – Ст.542.
32. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6. – Ст.30.
33. Закон України «Про відеоспостереження» від 5.07.2012 року № 5175-VI.
34. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005р. // Голос України. – 2006. - № 4 від 14.01.2006р.
35. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992р. з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради. – 1993р. - № 1. – Ст.1.
36. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003р. // ВВР. – 2003. - № 36. – Ст.275.
37. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI (Закон №2297).
38. Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
39. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст.192.
40. Закон України «Про інформацію» від 2.10.1992 р. в ред. від 13 січня 2011 р. // ВВР. – 2011. – № 32. – Ст.313.
41. Закон України «Про Концепцію національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 27-28. – Ст.181.
42. Закон України «Про обов'язковий примірник документів» від 4. 04.1999 р. // ВВРУ. – 1999. — № 22-23. – Ст.199.

43. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних» від 6.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 46. – Ст.542.

44. Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996р. з наступними змінами і доповненнями // ВВР. – 1996. – № 39. – Ст.181.

45. Закони про свободу інформації: <http://home.online.no/~wkeim/foil.htm>.

46. ЗУ «Про державну статистику» (в редакції закону №1922 – III від 18.07.2010р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

47. ЗУ «Про державну таємницю» від 21.01.1994р. з наступними змінами і доповненнями // ВВР. – 1994. - № 16. – Ст.93.

48. ЗУ «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

49. ЗУ «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. з наступними змінами і доповненнями // ВВР.-1993.- № 33. – Ст.345.

50. ЗУ «Про організацію формування та обігу кредитних історій» від 28.06.2005р. // ВВР. – 2005. – №32. – Ст.421.

51. ЗУ «Про телебачення та радіомовлення» від 21 грудня 1993 р. (зі змінами і доповненнями) // ВВР. – 1998. - № 38. – Ст.45.

52. ЗУ «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 5.07.1994р. з наступними змінами і доповненнями //ВВР. – 1994. – №31. – Ст.286.

53. ЗУ «Про національну програму інформатизації» від 4.02.1998р. з наступними змінами і доповненнями //Відомості Верховної Ради. – 1998. – 27-28.Ст.181.

54. ЗУ «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 9 січня 2007р. // ВВР України. – 2007. – № 12. – Ст.102.

55. ЗУ «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997р.з наступними змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 49. – Ст.299.

56. ЗУ «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011р. // ВВРУ. – 2011. – №38. – Ст.385.

57. Информационное право: учебник для магистров / И.Л.Бачило. – 3-е изд., перероб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 564 с.

58. Информационное право: учебник для магистров / И.М.Расолов.-2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 144 с.
59. Информационное право: учебник для магистров / И.М.Расолов.-2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 144 с.
60. Изотова Л. Доступ до інформації, як запорука якості життя // Право України - 2007. – №10. – С.32-35.
61. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики: Монографія / Р.А.Калюжний, В.О.Шамрай, В. Д.Павловський, М.В.Гуцалюк, М.Я.Швець, В.С. Цимбалюк, Ю.В.Яцишин, А.С.Ластовецький / За ред. Р.А. Калюжного, В.О. Шамрая. – Київ: АДПС, 2012. – 296 с.
62. Інформаційне законодавство України: концептуальні основи формування // Право України. – 2001. – № 7. – С. 88-91.
63. Інформаційне право: стан та перспектива розвитку в Україні (з «круглого столу») // Право України. – 2004. – № 5. – С.169-171.
64. Інформаційний лист ДПА України від 29.10.2003р. № 8973 / 6 /15-3416 «Про рекламну інформацію на візитних картках».
65. Калюжний Р., Новицька Н. організаційно-правові питання становлення інформаційного суспільства // Правова інформатика. – 2006. – №3 (11). – С.17-22.
66. Касперський І.П., Марущак А.І. Суспільна значимість як підстава поширення інформації з обмеженим доступом // Право України. – 2006. – № 4. – С. 107-110.
67. Князев С. Комерційна таємниця України: особливості організаційно-правового впровадження // Юридичний журнал. – 2006. – № 6. – С.67-75.
68. Конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» ратифікована Законом України від 6 липня 1999 р. // Орхусская конвенция: руководство по осуществлению. – Нью-Йорк и Женева, – 2000.
69. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Страсбург, 28.01.1981 р.)// Офіційний вісник України. – 2010. – № 58. – Ст. 1994.
70. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

71. Концепция развития информационного законодательства в Российской Федерации // Государство и право. – 2005. – № 7. – С. 47-61.
72. Кормич Б. Класифікація видів інформаційної безпеки // Митна справа. – 2004. – № 5. – С. 39-44.
73. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи /Б.А.Кормич. – К.: Кондор, 2010. – 384 с.
74. Кормич Б.А. Інформаційне право. – Підручник. – Харків: БУРУН і К, 2011. – 334 с.
75. Костецька Т.А. Інформаційне право України: навч. посіб. / Тетяна Анатоліївна Костецька. – К.: - Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2009. – 170 с.
76. Кохановська О.В. Інформаційне законодавство України: структура, конституційні основи та дискусійні положення ЗУ «Про інформацію» // Бюлетень Міністерства юстиції України № 5 (43) / 2005. – С. 72-82.
77. Красноступ Г. Організаційно-правові аспекти необхідності реформування сучасного інформаційного законодавства //Право України. – 2005. – № 9. – С. 81-83.
78. Красноступ Г. Проблема визначення об'єкта та предмета інформаційного права//Право України. – 2007. –№ 5. – С. 125-127.
79. Лебеда Н.Н., Федосеева Н.Н. Право граждан на информацию: становление и развитие // Государство и право. – 2006. – №5. – С. 98-105.
80. Лист Держслужби від 06.12.2011 р. № 09/1312-11; 29.02.2012р. №10/635-12;16.03.2012, № 137 «Щодо доступу до персональних даних третіх осіб»; 20.08.2012 №10/3905-12.
81. Лист Держслужби від 06.12.2011 р. №09/1312-11; 29.02.2012 р .№10/635-12; 16.03.12, № 137 «Щодо доступу до персональних даних третіх осіб».
82. Лист Мінюсту від 08.11.2011 №17304 та 05.01.2012 № 18633-0-33-11/6.1.
83. Лист Мінюсту від 08.11.2011 №17304 та від 13. 05.01.2012 № 18633-0-33-11/6.1.
84. Ліпкан В. Інформаційні права і свободи людини і громадянина / В. Ліпкан, Ю. Максименко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9 (189). – С. 64–68.
85. Ліпкан В. Інформаційні права і свободи людини і громадянина / В. Ліпкан, Ю. Максименко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 9 (189). – С. 64-68.

86. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції. – К.: КНТ, – 2006. – 270 с.

87. Ломакін Д.В. Доступ к информации: сравнительно-правовой анализ на примере России и Канады [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.medialaw.ru>.

88. Маліновська І. Правові засоби охорони баз даних: сучасний стан та шляхи удосконалення // Право України. – 2010. – № 7. – С. 196-204.

89. Марущак А.І. Інформаційне право України: Підручник. – К.: Дакор, 2011. – 456 с.

90. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації. – К.: КНТ, – 2007. – 532 с.

91. Марущак А.І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом: Курс лекцій. – К.: КНТ, 2007. – 208 с.

92. Марущак А.І. Правомірні засоби доступу громадян до інформації: науково-практичний посібник. – Біла Церква: Вид-во «Буква». – 2006. – 432с.

93. Марущак А.І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності. – К.: Видавничий дім «Скіф», 2008. – 344с.

94. Марценюк О.Є. Етапи розвитку інформаційного законодавства: міжнародний та національний аспект // Право України. – 2007. – № 7. – С. 120-124.

95. Матвієнко П. Аналіз сучасного етапу розвитку законодавства про комерційну таємницю в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 12. – С. 85-88.

96. Медіна, Р. Всесвітня мережа юридичної інформації: сприяння громадянської освіти і принципам верховенства права [Електронний ресурс] / Р. Медіна, Дж. Хайд, Г. Родрігес-Ферранд // Режим доступу: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/trans-Medina.pdf>.

97. Медіна, Р. Всесвітня мережа юридичної інформації: сприяння громадянської освіти і принципам верховенства права [Електронний ресурс] / Р. Медіна, Дж. Хайд, Г. Родрігес-Ферранд // Режим доступу: <http://www.ifla.org/IV/ifla/papers/trans-Medina.pdf>.

98. Наказ Міністерства юстиції 08.07.2011 №1824/5 «Про затвердження форм заяв про реєстрацію бази персональних даних та про внесення змін до відомостей Державного реєстру баз персональних даних і порядку їх подання».

99. Наказ Міністерства юстиції 08.07.2011 №1824/5 «Про затвердження форм заяв про реєстрацію бази персональних даних та

про внесення змін до відомостей Державного реєстру баз персональних даних і порядку їх подання».

100. Наказ Мініюсту 22.06.2012 №947/5 «Про затвердження Порядку здійснення Державною службою України з питань захисту персональних даних державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних».

101. Наказ Мініюсту 22.06.2012 №947/5 «Про затвердження Порядку здійснення Державною службою України з питань захисту персональних даних державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних».

102. Носик Ю. Міжнародно-правова охорона комерційної таємниці // Право України. – 2004. – № 11. – С.131-135.

103. Носик Ю. Договір про нерозголошення інформації // Право України. – 2010. – № 3. – С. 153-161.

104. О праве на информацию (Теоретический семинар в Институте Государства и права РАН) // Государство и право. – 2009. – №11. – С.109-114.

105. Олійник О. Захист інформації в умовах інформаційного суспільства // Право України. – 2005. – № 10. – С.100-103.

106. Організаційно-правові основи захисту інформації з обмеженим доступом / За заг. ред. проф. В.С.Сідака К. – К.:Вид-во Європ. Ун-ту, 2006. – 232 с.

107. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992р. // ВВР. – 1993. – № 4. – Ст.19.

108. Панова І.В. Інформаційне право: теоретичні засади формування становлення та утвердження в системі права України // Митна справа. – 2011. – № 4 (76). – Частина 2. – С.340-345.

109. Пилипенко Ю.С. Общие теоретические аспекты института тайны // Государство и право. – 2009. – № 7. – С. 19-24.

110. Положення про Державну службу України з питань захисту персональних даних, затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 390/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст.1160.

111. Положення про порядок надання екологічної інформації затверджено Наказом Мінприроди України від 18.12. 2003 р. //Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 27742/ 2004.

112. Порядок складання та подання запитів на отримання публічної інформації, розпорядником якої є Головне управління державної служби України, затв. Наказом Головного управління

державної служби України від 21 червня 2011 р. № 148 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 55. – Ст.223.

113. Постанова КМУ «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави» від 27.11.1998 р. № 1893.

114. Постанова КМУ від 4 січня 2002 р. № 2 «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» // Офіційний Вісник України. – 2002. – № 2 – Ст.57.

115. Постанова КМУ від 9.08.1993р. № 11 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційну таємницю».

116. Потапенко В. Окремі аспекти реклами в Інтернеті // Юридичний журнал – 2003. – № 3. – С. 30-31.

117. Про затвердження плану заходів з впровадження Ініціативи-Партнерство-Відкритий Уряд:Розпорядження КМУ від 18 липня 2012 р. №514-р.

118. Про затвердження Порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів передачі інформації:Постанова КМУ від 21.05.2012 №463.

119. Про затвердження Порядку інформаційного обміну між митними та іншими державними органами за допомогою електронних засобів передачі інформації:Постанова КМУ від 21.05.2012 №463.

а. Програма «Доступ до інформації» сприяє свободі інформації в Болгарії: <http://www.aip-bg.org>.

120. Резнікова В. Право людини на інформацію про стан здоров'я // Право України. – 2004. – № 9. – С. 36-39.

121. Ресурси щодо законів про свободу інформації: <http://www.foi.net>.

122. Ресурси щодо законів про свободу інформації: <http://home/online/no/wkeim/foil/h.htm>.

123. Ресурси щодо законів про свободу інформації: <http://www.foi.net>.

124. Рішення Конституційного Суду України №5-зп від 30.10.1997р (справа К.Г. Устименко) у справі щодо офіційного тлумачення статей 3,23,31,47,48 ЗУ «Про інформацію» та статті 12 ЗУ «Про прокуратуру»//Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 4310/1997.

125. Роз'яснення Державної служби з питань захисту персональних даних: Лист Держслужби від 05.01.2012 г. № 09/46-12 та 02.04.2012 г. №10/1106-12.

126. Роз'яснення Державної служби з питань захисту персональних даних: Лист Держслужби від 05.01.2012 г. № 09/46-12 та 02.04.2012 г. №10/1106-12.
127. Роз'яснення Міністерства юстиції від 21.12.2011.
128. Синеокий, О.В. Інформаційне право України: [навч. посібник] / О.В.Синеокий. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – 100с.
129. Солодка О.М. Окремі аспекти правового змісту поняття «інформаційна безпека» // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 89-94.
130. Сопілко І.М. Щодо вдосконалення системи захисту персональних даних в процесі їх обробки / І.М. Сопілко // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 939–945 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13_cimpio.pdf.
131. Соснін О. Передумови формування в Україні інформаційного права // Право України. – 2005. – № 11. – С.99-100.
132. Співак Н. Типові помилки у сфері захисту персональних даних /Співак Н.[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.arteka.ua/article/116863>.
133. Стоєцький О. Характеристика інформаційної безпеки як складової інформаційної сфери України // Підприємництво, господарство і право.–2009. – № 12.– С. 72-75.
134. Тарасенко Р.Б. Інформаційне право: Навчально-методичний посібник /МВС України, Луган. Держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2010. – 512 с.
135. Ткаченко В.В. Законодавче забезпечення розбудови інформаційного суспільства в Україні:сутність принципів інформаційного права та інформаційного законодавства на шляху їх розвитку // Правова інформатика. – 2013. – №2. – С.31-38.
136. Ткаченко В.В. Законодавче забезпечення розбудови інформаційного суспільства в Україні:сутність принципів інформаційного права та інформаційного законодавства на шляху їх розвитку//Правова інформатика. – 2013. – №2. – С.31-38.
137. Топорнин Б. Н. Информационное право – путь в будущее // <http://www.infolaw.ru>.
138. Традиции и новеллы в информационном праве. М.: Волтерс Клувер, 2004. – 176 с.
139. Трофимов О.И. Некоторые аспекты правового регулирования оборота баз данных // Государство и право. – 2008. – №10. – С. 60-68.

140. Тунік А. Захист персональних даних:аналіз вітчизняного законодавства // Право України. – 2011. – № 8. – С.97-100.
141. Фурса С. Правова основа інформатизації суспільства // Право України. – 2000. – № 4. – С. 96-97.
142. Хахановський В. Структура та завдання навчальної дисципліни «Інформаційне право» // Правова інформатика. – 2006. – № 3. – С. 52-56.
143. Цивільний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст.492.
144. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики). Монографія. – К. «Освіта України», 2010 – 388 с.
145. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства: монографія. – К.: «Освіта України», 2011. – 426 с.
146. Чаннов С.Є. Информационное право: Пособие для сдачи экзаменов. – М.: Юрайт – Издат. – 2006. – 144с.
147. Череповський К. П. Інкорпорація інформаційного законодавства України: автореф. дис. канд. юрид. наук / К. П. Череповський; наук. кер. В. А. Ліпкан; Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – 19 с.
148. Чубарук Т. Проблеми законодавчого забезпечення інформаційної безпеки в Україні // Право України. – 2007. – № 9. – С.67-69.
149. Шаповал А. Правові проблеми банківської таємниці // Право України. – 2007. – № 2. – С. 102-105.
150. Шатковская І. Лікарська таємниця, як об'єкт правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 12. – С. 109-111.
151. Яременко О. Офіційна державна інформація в Україні: поняття та право на доступ // Підприємство, господарство і право. – 2005. – № 8. – С. 89-92.
152. Яременко О. Правове регулювання доступу до офіційної правової інформації в Україні // Правова інформатика. – 2006. – № 1. – С.10-14.

«Маркетинг інтелектуальної власності»

Навчальний курс «Маркетинг інтелектуальної власності» входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності 8.18010011 «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Включення дисципліни до навчального плану зумовлена тим, що в сучасній економіці

інтелектуальний капітал виходить на передній план, оскільки він один із основних факторів, що визначають конкурентоздатність економічних систем сьогодення, а в результаті багатство і економічну силу нації. Як товар інтелектуальна власність розглядається як нематеріальний актив, що використовується в будь-яких господарських операціях. А будь-який товар, якщо є мета отримання прибутку, слід просувати на ринок. Саме для цього й існує наука маркетинг.

Специфіка маркетингових досліджень при комерційному використанні об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) проявляється у різних підходах до створення та збуту ОПІВ і традиційних товарів. Якщо виробництво товарів з самого початку орієнтоване на ринок, то необхідність продажу ОПІВ не настільки очевидна. Спочатку ОПІВ створюють не для продажу, а для використання у власному виробництві, тобто вони тісно пов'язані з інноваційним товаром. І тільки пізніше, коли це буде вигідно, їх можуть продати за ліцензійною угодою. Тому вивчення такої дисципліни, як маркетинг інтелектуальної власності є дуже важливими для підготовки спеціалістів в галузі інтелектуальної власності.

Мета вивчення курсу полягає у формуванні системи знань з маркетингу інтелектуальної власності. При цьому за основу взяті основні стадії класичного маркетингу наповнені новим змістом, з урахуванням специфіки об'єктів права інтелектуальної власності.

Для опанування курсом «Маркетинг інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 72 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми відводиться 6 аудиторних годин, з яких 4 години лекційні заняття, 2 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Поняття маркетингу», «Особливості маркетингу інтелектуальної власності». На практичних заняттях розглядається тема «Способи комерціалізації інтелектуальної власності. Економічна оцінка інноваційних рішень». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Завданнями курсу є: з'ясувати поняття та суть маркетингу, основні функції, види та концепції маркетингу; розкрити сутність, етапи та методи маркетингових досліджень; проаналізувати особливості маркетингу інтелектуальної власності; виділити та розкрити основні методи прогнозування технологій; дослідити застосування елементів інвестиційного аналізу для оцінки економічної

ефективності; з'ясувати основні закономірності визначення ціни ліцензій, фактори, що впливають на ціноутворення; опанувати стратегію і тактику цінової політики.

Опрацьовуючи курс, магістри повинні мати ґрунтовні і різнобічні знання і певний досвід їх застосування та продукування нових знань для розв'язання проблемних професійних завдань в галузі маркетингу інтелектуальної власності. Студент повинен знати основи маркетингу інтелектуальної власності, маркетингове забезпечення конкурентоздатності технологій та інноваційних виробів, методи маркетингових досліджень. Крім цього, студент повинен уміти: збирати та аналізувати маркетингову інформацію; досліджувати цільові ринки інноваційних продуктів; проводити економічну оцінку інноваційних рішень; прогнозувати розвиток нових технологій; укладати ліцензійні договори, за якими передаються майнові права інтелектуальної власності; розраховувати оптимальний рівень цін.

Засвоєння студентами курсу «Маркетинг інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття маркетингу

Теорії визначення маркетингу. Модель та принципи маркетингу. Функції маркетингу. Види маркетингу. Концепції маркетингу. Розвиток маркетингу в Україні. Життєвий цикл нового товару

Тема 2. Маркетингові дослідження

Етапи та методи маркетингових досліджень. Аналіз конкуренції. Джерела маркетингової інформації. Методика пошуку та збору інформації. Особливості пошуку інформації. Оформлення звіту про результати пошуку інформації. Сегментування ринку. Вибір цільових сегментів. Позиціонування товару на ринку

Тема 3. Особливості маркетингу інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність як об'єкт маркетингу. Особливості маркетингу інноваційних товарів. Технологічний аудит. Необхідність і завдання прогнозування. Основні методи прогнозування технологій.

Тема 4. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.

Економічна оцінка інноваційних рішень

Способи комерціалізації. Зміст ефективності інновацій. Чиста дійсна вартість. Період окупності. Внутрішня норма віддачі. Індекс прибутковості. Середній дохід на чистий капітал. Вартісна оцінка виробництва інноваційного продукту.

Тема 5. Маркетинг в ліцензійній торгівлі. Міжнародна торгівля ліцензіями

Маркетингові стратегії. Кон'юнктура ринку ліцензій. Пошук і вибір ліцензіара. Види ліцензійних договорів. Основні закономірності визначення ціни ліцензій. Фактори, що впливають на ціноутворення. Особливості міжнародної торгівлі ліцензіями. Торгівельна марка в міжнародному маркетингу.

Тема 6. Цінова політика. Структура ціни продукції

Цілі маркетингової та цінової політики. Оптимальний рівень цін. Визначення ціни з урахуванням конкуренції. Ціна на товар. Складові ціни. Оптові та роздрібні ціни. Цілі ціноутворення. Класифікація цін.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Способи комерціалізації інтелектуальної власності.

Економічна оцінка інноваційних рішень (2 год.)

1. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.
2. Зміст ефективності інновацій.
3. Застосування елементів інвестиційного аналізу для оцінки економічної ефективності:
  - А. Чиста дійсна вартість;
  - Б. Період окупності;
  - В. Внутрішня норма віддачі;
  - Г. Індекс прибутковості;
  - Д. Середній дохід на чистий капітал.
4. Вартісна оцінка виробництва інноваційного продукту.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Основні теорії визначення походження та суті маркетингу.
2. Принципи маркетингу.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

3. Основні функції та види маркетингу.
4. Прогнозування ринку.
5. Сегментація ринку за групами споживачів.
6. Аналіз конкуренції.
7. Методи ринкових досліджень.
8. Фактори, що впливають на ціноутворення.
9. Поняття попиту і пропозиції.
10. Взаємозалежність попиту і пропозиції.
11. Основні методи прогнозування технологій.
12. Основні закономірності визначення ціни ліцензій. Фактори, що впливають на ціноутворення.
13. Особливості міжнародної торгівлі ліцензіями.
14. Торгівельна марка в міжнародному маркетингу.
15. Методика пошуку та збору інформації.
16. Особливості пошуку інформації в залежності від задачі науково-інформаційних досліджень.
17. Оформлення звіту про результати пошуку інформації.
18. Визначення цілей маркетингової та цінової політики.
19. Методика розрахунку оптимального рівня цін.
20. Визначення ціни з урахуванням конкуренції.
21. Ціна на товар та її суть.
22. Складові ціни.
23. Поняття оптових та роздрібних цін.
24. Цілі ціноутворення.
25. Класифікація цін.
26. Аналіз умов конкуренції на ринку та тенденції його розвитку.
27. Показники технічного рівня і якості промислової продукції, методи їх визначення.
28. Технології маркетингу інформації.
29. Ринок продуктів науково-інформаційної діяльності.
30. Види науково-інформаційних досліджень та їх характеристика.
31. Методика пошуку та збору інформації.
32. Особливості пошуку інформації в залежності від задачі науково-інформаційних досліджень.
33. Технології передачі інформації.
34. Патентно-кон'юнктурні дослідження в маркетингу.
35. Задачі науково-інформаційних досліджень на етапах життєвого циклу об'єкта права інтелектуальної власності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Функції ринку.
2. Поняття маркетингу.
3. Класичні складові маркетингу.
4. Функції маркетингу.
5. Основні концепції маркетингу.
6. Маркетингові дослідження.
7. Сегментація ринку.
8. Аналіз конкуренції.
9. Методика пошуку та збору інформації.
10. Маркетингові комунікації
11. Інтелектуальна власність як об'єкт маркетингу.
12. Особливості маркетингу інноваційних товарів.
13. Технологічний аудит.
14. Основні методи прогнозування технологій.
15. Зміст ефективності інновацій.
16. Маркетингові стратегії.
17. Кон'юнктура ринку ліцензій.
18. Основні закономірності визначення ціни ліцензій.
19. Фактори, що впливають на ціноутворення.
20. Особливості міжнародної торгівлі ліцензіями.
21. Торгівельна марка в міжнародному маркетингу.
22. Ціна на товар. Складові ціни.
23. Оптові та роздрібні ціни.
24. Цілі ціноутворення.
25. Класифікація цін.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Власенко Я. Карпенко С. Основи сучасного маркетингу. – К.: Видавництво «Фірма ІНКОС», 2011. – 328 с.
2. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. – 4-те вид. доп. – Київ: Лібра, 2006. –720 с.
3. Павленко А,Ф., Вовчак А,В. Маркетингові стратегії фірми. Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 245 с.
4. Щербак В.Г. Маркетингова політика розподілу: Навч. Посіб. – К.: ЦУЛ, 2004. – 176 с.

5. Фатхундинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Маркетинг, 2002. – 892 с.
6. Мельник Т. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин та зовнішнього сектору України // Економіст. – 2006. – №11. – С. 53
7. Економіка підприємства: Підручник. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. С.М. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2007. – 368 с.
8. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. В.М. Тарасовича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
9. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М. Цибульова: монографія. – К.: «К.І.С.», 2005. – 448 с.
10. Соловьев Б. Управление маркетингом, 2007. – 383 с.
11. Войчак А.В. Маркетинговый менеджмент: Підручник. К.:КНЕУ, 1998. 268 с.
12. В.Н. Парсяк, Г.К.Рогов. Маркетинговые исследования. 2-е доработанное издание. – К.: «Наукова думка», 2000. – 172 с.
13. Гилберт А. Черчилль. Маркетинговые исследования. – Спб.: Издательство «Питер», 2000. – 752 с.
14. Голубков Е.П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика. – 2-е издание, переработанное и дополненное. – М.: Издательство «Финпресс», 2000. – 464 с.
15. Голубков Е.П. Основы маркетинга. – М.: Издательство «Финпресс», 1999. – 656 с.
16. Котлер, Филип, Армстронг. Основы маркетинга: Пер. с англ. – 2-е европ. изд. – К.;М.;Спб.:»Вильямс», 1998. – 1056 с.
17. Панкрухин А.П. Маркетинг. – М.: Институт международного права и экономики им. А.С. Грибоедова, 1999. – 398 с.
18. Старостіна А.О. Маркетингові дослідження. – К.;М.; Спб.: Видавничий дім «Вільямс», 1998. – 262 с.
19. Близнюк С.В. Маркетинг в Україні: Проблеми становлення та розвитку // МАУП. – 2-ге вид. – К.: Політехніка, 2004. – 400 с.
20. Корінець В.Л. Цінова політика підприємств: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 257 с.
21. Глоссарий маркетинговых терминов. – Харків: НУА, 2004. – 240 с.
22. Гірченко Т.Д. Маркетинг. – К.: Фірма «Інкос»: Центр навчальної літератури, 2007. – 254 с.

23. Кардаш В.Я. Товарна інноваційна політика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. – 266 с.
24. Карпенко Н. В. Маркетинг. – Х.: Студцентр, 2004. – 208 с.
25. Карпов В.А. Прогнозування кон'юнктури ринку. Навч. посіб. / В.А. Карпов, В.Р. Кучеренко. – К.: «Знання», 2001. – 215 с.
26. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004. – 523 с.
27. Петруненок А.А. Организация разработки нового товара. Учебно-методическое пособие. – М.: Монолит, 2002 – 288 с.
28. Інтелектуальна власність та її захист: Нормативно-правове регулювання. (3-є вид., перероб. та доп.) / Роїна О.М. – К.: КНТ, 2006. – 480 с.
29. Інтелектуальна власність в Україні: правові заходи та практика Т.4 / За заг. ред. О.Д. Святоцького: (кол. авторів). – К.: Видавничий ДІМ «Ін Юре», 1999.
30. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.А.Підпригори, О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім ін Юре”, 2007. – 696 с.
31. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні: Навчальний посібник. – К.: Інститут інтелектуальної власності, 2006-2008.
32. Судариков С. А. Право интеллектуальной собственности: учеб. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 368 с.
33. Афанасьєва К. О. Авторське право: Практ. Посіб. – К.: Атіка, 2006. – 224 с.
34. Интеллектуальная собственность. Актуальные проблемы теории и практики: Сб. научных трудов. Т. 1. / Под ред. В. Н. Лопатина. М.: Изд-во Юрайт. – 2008. – 312 с.
35. Цибульов П. Маркетинг інтелектуальної власності. – К., 2004. – 184 с.
36. Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань // Економіка України. – 2004. №4.
37. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / За заг. ред. А.П.Гальчинського, С.В. Львовчкіна, В.П.Семеновенка. – К., 2004.
38. Святоцький О. Місце і роль інтелектуальної діяльності в економічному і соціальному розвитку країни // Інтелектуальний капітал. – 2004. – №3.
39. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія практика та їх значення для України. – К., 2003.

40. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. – М., 2000.
41. Чухно А. Интеллектуальный капитал: сутність, форми і закономірності розвитку // Економіка України. – 2002. – № 11.
42. Капелюшников Р. Экономическая теория прав собственности (методология, основные понятия, круг проблем). – М., 1990.
43. Рибалка В.О., Лазня І.В. Теорія власності. – К., 2000.
44. Бутнік-Сіверської О.Б. Економіка інтелектуальної власності. – К., 2003.
45. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – К., 1999.
46. Крайнев П.П. Сучасні підходи до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності та нематеріальних активів // Проблеми науки. – 2001. – №10.
47. Методические рекомендации по определению рыночной стоимости интеллектуальной собственности. – М., 2002.
48. Боденхаузен Г. Коментар до Паризької конвенції з охорони промислової власності / упорядник Г.О. Андрощук. – К., 1999.
49. Демченко Т.С. Охрана товарных знаков (торгівельно-правовий аналіз). – К., 2004.
50. Каляшин В.О. Промышленная собственность. – М., 2000.
51. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність. – К., 2006.
52. Михеев В.Н. Права собственности в экономической структуре общества // Проблемы современной экономики. – 2002. – № 1.
53. Прудон П.Ж. Что такое собственность? Или исследования о принципе и власти. – М., 1998.
54. Опейко В. Інтелектуальний капітал: методологічні аспекти // Інтелектуальна власність. – 2003. – №6.
55. Щербак В.Г. Маркетингова політика розподілу: Навч. Посіб. – К.: ЦУЛ, 2004. – 176 с.
56. Мельник Т. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин та зовнішнього сектору України // Економіст. – 2006. – №11. – С. 53
57. Економіка підприємства: Підручник. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. / За ред. С.М. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2007. – 368 с.
58. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. В.М. Тарасовича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
59. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М. Цибульова: монографія. – К.: «К.І.С.», 2005. – 448 с.
60. Войчак А.В. Маркетинговий менеджмент: Підручник. – К.: КНЕУ, 1998. – 268 с.

«Методика викладання курсу «Інтелектуальна власність»

У сучасних умовах реформування системи освіти України особливої актуальності набула проблема ефективної підготовки майбутніх фахівців, адже стан і якість вищої освіти визначаються як один із стратегічних напрямів розвитку країни. Вимоги до системи освіти і динаміка ринку праці диктують нові формати їхньої взаємодії та потребують якіснішої підготовки кадрового та наукового потенціалу держави.

Необхідність формування та забезпечення інноваційного розвитку національної економічної системи сьогодні є безальтернативним шляхом. Тому доцільність формування та реалізації системної, послідовної політики інноваційного розвитку, спрямованої на активізацію інноваційних процесів, забезпечення технологічного розвитку та оновлення національної економіки вже ніким не ставиться під сумнів.

Високорозвинені держави світу переконливо демонструють наскільки важливою є система вищої освіти у всіх напрямках трансформаційних змін, у тому числі економічних, соціальних, технічних та інших процесах інноваційного розвитку. Самі ці зміни несуть людині свободу, умови для самореалізації та самовдосконалення, матеріальні блага, задоволення зростаючих потреб, соціальний захист тощо. У цьому процесі особливої актуальності та визначального значення набувають методика, методи, технології та техніки викладання дисциплін у вищих навчальних закладах.

Викладання права інтелектуальної власності (надалі – ІВ) є досить непростим завданням. Як навчальний предмет дана галузь права не має аналогів. Для ґрунтовного розуміння права ІВ необхідно розумітися в багатьох економічних питаннях і зокрема в передумовах, політичних поглядах і панівних теоріях, що зумовили виникнення цієї галузі права. Крім того, самих по собі теоретичних знань недостатньо для викладання права ІВ - істотне значення мають практичні навички, і їх передача в рамках освітнього процесу являє собою складне завдання.

По-перше, право ІВ охоплює декілька сфер регулювання. Предмет правового регулювання права ІВ включає в себе не тільки патенти, авторське право, товарні знаки і комерційну таємницю, але й недобросовісну конкуренцію, право на публічне використання тощо. Більше того, право ІВ взаємодіє з багатьма іншими галузями права, зокрема, з антимонопольним правом, з цивільним правом загалом і

деякими його інститутами, зокрема (майнове, договірне та деліктне право).

По-друге, право ІВ знаходиться в постійному розвитку. Періодично виникають нові види прав ІВ, при цьому права, що стали традиційними, постійно видозмінюються з урахуванням технологічних нововведень. Технології відкривають нові горизонти перед правом ІВ, що, в свою чергу, зобов'язує викладачів йти в ногу з часом і поповнювати свій багаж знань. Мова йде не тільки про придбання теоретичних знань, а й про розробку нових методичних посібників, нових курсів, засвоєння нових методів навчання тощо.

По-третє, право ІВ ХХІ-го століття значно відрізняється від права ІВ попередніх століть. Сьогодні внаслідок глобалізаційних тенденцій, масового розповсюдження Інтернету та зростання обсягів міжнародної торгівлі кожному фахівцю необхідно розбиратися в правових режимах ІВ, що діють в різних країнах, не кажучи вже про міжнародні зобов'язання і договори, прийнятих урядом окремої країни. Ці обов'язкові знання охоплюють не тільки міжнародні аспекти аналізованої галузі, але і її місцеві аспекти, які як і раніше варіюються залежно від конкретної країни. Крім того, викладачам права ІВ необхідно знати структуру міждержавних правових режимів і регіональних договорів, прикладом яких є ЄС: його регламенти і директиви надбудовують додатковий рівень складності.

Отже, викладання права ІВ – непросте заняття як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються. Воно вимагає поєднання теоретичних концепцій з практичними знаннями й навичками. А методика викладання права ІВ – це системне поєднання загальнодидактичних методів, прийомів і засобів навчання, які застосовуються для організації навчального процесу.

Метою вивчення дисципліни є надання магістрантам магістратури цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактику підготовки кадрів вищої кваліфікації, розкриття концепції, основи теорії, методики і методології викладання дисциплін у системі ВНЗ України.

Завданнями курсу передбачено наступне:

1. формування теоретичних уявлень про методику викладання ІВ у ВНЗ як навчальної дисципліни, її мету, завдання; ознайомлення з поняттями, категоріями, методами, технологіями; з'ясування її місця в системі наук;
2. висвітлення особливостей методів викладання у ВНЗ;

3. ознайомлення зі структурою і змістом навчального процесу у ВНЗ;
4. оволодіння педагогічними формами освітньої взаємодії зі магістрантами, творчим підходом щодо застосовування знань і способів освітньої діяльності під час вивчення навчальної дисципліни;
5. опанування навиками планування, організації та проведення різноманітних видів аудиторних і позааудиторних занять;
6. набуття базового досвіду ведення науково-методичної роботи, дослідно-експериментальних форм викладацької діяльності;
7. ознайомлення з передовим досвідом викладачів ВНЗ України, апробування найбільш ефективних прийомів і методів навчання, що застосовуються в системі викладання навчальної дисципліни.

Навчальною програмою передбачено 108 годин, які передбачають проведення лекційних (4 год.) й семінарських (2 год.) занять, яких розглядаються теоретичні та практичні питання викладання, здійснення інших організаційно-правових форми активізації діяльності учасників навчального процесу (контрольна робота, модульний контроль, самостійна робота), а також виконання конкретних індивідуальних завдань з відповідних тем навчальної дисципліни.

Після засвоєння матеріалу навчальної дисципліни магістранти повинні оволодіти знаннями та вміннями, які безпосередньо пов'язані з ефективним розв'язанням актуальних проблем викладацької діяльності. Попереднє оволодіння науковими фактами, педагогічними концепціями, ідеями дозволить магістрантам не тільки пояснити існуючі в цій сфері проблеми, але й спрогнозувати їхній подальший розвиток, ужити необхідних заходів щодо попередження небажаних наслідків.

Магістранти мають володіти знаннями про:

- критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі;
- між предметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами;
- сучасні інтерактивні методи навчання студентів;
- форми організації навчання студентів;
- норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів, повідомлення їм та отримання від них зворотного зв'язку;
- специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі;

- особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищого навчального закладу;

- психологічні особистісні якості та характеристики викладача ВНЗ, професійні вимоги до нього.

Магістранти повинні вміти:

- аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення - найсучаснішого педагогічного досвіду;

- застосування методів, прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо);

- планування структури, змісту, процесу організації лекції, практично-семінарського заняття;

- укладати лекційні тексти за передбачуваною схемою, планом;

- творчо проводити семінарські та практичні заняття;

- добирати оптимальні форми та методи викладацької діяльності;

- застосовувати сучасні освітні технології;

- забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача у ВНЗ;

- здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.

Навчальна програма розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки магістра.

Навчальна дисципліна «Методика викладання курсу «Інтелектуальна власність» вивчається упродовж одного семестру, після чого студенти складають диференційований залік. Робота студентів оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 – бальною шкалою.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Система вищої освіти в Україні, тенденції та перспективи розвитку

Вища освіта в Україні. Освітньо-професійна програма вузівської підготовки. Освітньо-кваліфікаційна характеристика. Типи вищих навчальних закладів, їх характеристика. Освітньо-кваліфікаційні рівні: бакалавр – спеціаліст – магістр. Особливості університетської освіти. Форми навчання у вищих навчальних закладах та їх загальна характеристика.

Система, основні тенденції та перспективи розвитку вищої освіти в розвинених країнах світу у XXI столітті. Інтеграція вищої освіти.

Нормативна частина змісту вищої юридичної освіти. Ліцензування, атестація та акредитація вищих навчальних закладів як засіб підвищення якості вищої освіти. Нормативно-правова база організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Державний стандарт освіти, його складові, функції, роль у стандартизації вищої освіти та розвитку автономізації вищих навчальних закладів.

Структурно-логічна схема та навчальний план підготовки фахівців. Методика розробки навчального плану на основі державного стандарту освіти. Педагогічне навантаження викладача.

Болонська декларація 19 червня 1999 р. Цілі Болонського процесу. Юридична освіта в Україні і Болонський процес.

Тема 2. Лекція як основна форма навчання у вищому навчальному закладі

Дидактична мета лекції. Основні функції лекції: інформаційна, орієнтовна, пояснююча, переконувальна, підсумкова.

Основні етапи лекції: вступна частина, викладення, висновки.

Проблема єдності навчальних і виховних завдань у лекційному курсі. Завдання, переваги і недоліки лекційного викладу навчального матеріалу.

Загальнодидактичні вимоги до побудови лекційного курсу. Вимоги до структури лекційного курсу. Види лекції (вступна, тематична, оглядова, заключна): організація та характеристика.

Лектор та аудиторія. Імідж лектора, його складові. Зворотний зв'язок з аудиторією. Роль опорного конспекту, візуального та комп'ютерного супроводження лекцій в активізації навчального процесу.

Тема 3. Методика проведення семінарських, практичних, лабораторних занять

Практичні, семінарські та лабораторні заняття як форма аудиторної роботи студента. Їх підготовка та методичне забезпечення.

Визначення цілей, методів, засобів проведення занять у контексті майбутньої професії навчасних. Формування теоретичних питань та індивідуальних завдань для отримання практичних навичок, розвитку аналітичного мислення, ораторських здібностей, вміння аргументувати свої судження, вести наукову полеміку. Розробка сценарію заняття.

Роль та дії викладача під час проведення практичних, семінарських та лабораторних занять.

Роль роздаткового матеріалу, візуального супроводження та оснащення при проведенні семінарських, практичних, лабораторних занять.

Тема 4. Інноваційні освітні методики та технології активізації навчання та психолого-педагогічні умови їх забезпечення

Історія виникнення, сутність та значення інтерактивного навчання. Поняття і класифікація методів інтерактивного навчання (МІН). Системний і комплексний підхід до використання МІН. Тренінг-методи, робота в малих групах.

Особливість викладання конкретних ситуацій. Олімпіади: поняття і особливості як методи навчання. Оцінювання студентів у роботі за кейс-технологією. *Технологія розробки та проведення ділових ігор*. Ділові ігри як форма проведення занять, їх мета та призначення, класифікація. Структура та процес ділової гри. Особливості розробки методичного забезпечення для проведення ділової гри.

Дистанційні технології навчання. Історія виникнення та розвитку, мета та завдання, загальна характеристика, інформаційно-технічна база. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Вимоги до навчально-методичного забезпечення дистанційного навчання.

Психологічні засоби, методи, прийоми підвищення ефективності професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, семінару, практикуму.

Тема 5. Самостійна, індивідуальна робота студентів та діагностика їх знань

Самостійна робота студентів (СРС), її сутність та значення, форми та види, обсяг. Методичні підходи до розробки рекомендації із самостійної роботи студентів (денної/заочної/екстернатної форм навчання), складання професійно орієнтованих завдань/задач.

Планування самостійної та індивідуальної роботи, нормування часу на виконання завдань, складання календарного план-графіка. Контроль самостійної та індивідуальної роботи студентів, його значення та форми.

Форми та методи поточної та підсумкової оцінки діяльності студентів, рівня засвоєння ними змісту програми дисципліни. Форми

і методи діагностики знань (опитування, колоквиум, контрольні роботи, заліки та іспити), їх характеристика.

Модульно-рейтингова система оцінки знань.

Особливості проведення заліків та іспитів. Комплексні екзаменаційні білети та методика їх розробки.

Тест як форма перевірки рівня засвоєння магістрантами навчального матеріалу. Види тестів та методика їх розробки. Переваги та недоліки тестування. Методика комп'ютерного контролю знань.

Діагностика та її критерії.

Фахові випробування за ступенями освіти. Підходи до розробки методичного забезпечення для підготовки та проведення фахових випробувань. Критерії діагностики знань.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Система вищої освіти в Україні, її організаційні та методичні основи, психологічні аспекти навчання

1. Система вищої освіти в Україні, тенденції та перспективи розвитку.
2. Психологічні основи навчання та педагогічна майстерність викладача.
3. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.
4. Лекція як форма навчання у вищому навчальному закладі.
5. Методика проведення семінарських, практичних, лабораторних занять.
6. Самостійна робота студентів.
7. Інтерактивні методи навчання.
8. Діагностика знань студентів.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

Варіант 1

1. Аудиторні заняття. Організаційні форми навчання.
2. Види і форми контролю знань.
3. Види індивідуальних занять.
4. Вимоги до проведення практичних занять.
5. Вимоги до проведення семінарських занять.
6. Вимоги до сучасної лекції.

Практичне завдання: Розробити структуру і зміст вступної лекції з права ІВ для студентів міжфаку.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

Варіант 2

1. Виховна робота викладача.
2. Індивідуальна робота студентів.
3. Індивідуальна та самостійна робота студентів.
4. Інновації в гуманітарній освіті.
5. Інформаційні технології навчання.
6. Інформаційно-методичне забезпечення технологій.

Практичне завдання: Розробити структуру і зміст семінарського заняття з права ІВ (тема за вибором магістранта).

Варіант 3

1. Керівництво самостійною роботою студентів.
2. Комплексні системи оцінювання знань.
3. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.
4. Критерії підготовки студентів до практичних і семінарських занять.
5. Методи використання комп'ютерних технологій.
6. Методи і засоби навчання у вищій школі.

Практичне завдання: Розробити структуру і зміст лекції-бесіди з права ІВ (тема за вибором магістранта).

Варіант 4

1. Методи контролю і самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи контролю та оцінювання знань.
3. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
4. Методи проведення практичних і семінарських занять.
5. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
6. Методика викладання як навчальна дисципліна.

Практичне завдання: Розробити структуру і зміст ділової гри по права ІВ (тема за вибором магістранта).

Варіант 5

1. Методика проведення занять з використанням інформаційних технологій.
2. Методика проведення лекцій.
3. Методика проведення практичних занять.
4. Модель сучасного фахівця.

5. Можливості Інтернет-ресурсів при вивченні фахових дисциплін.

6. Навчальна робота викладача.

Практичне завдання: Розробити план організації роботи студентів в командах з права ІВ (тема за вибором магістранта).

Варіант 6

1. Науково-дослідна діяльність викладача.
2. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.
3. Нетрадиційні методи навчання.
4. Нетрадиційні форми лекції.
5. Організація лекційної форми навчання.
6. Організація навчального процесу у сучасному вузі.

Практичне завдання: Охарактеризуйте зміст консультативної роботи викладача – керівника курсової, дипломної, магістерської роботи.

Варіант 7

1. Організація самостійної роботи студентів.
2. Освітні технології.
3. Основні складові лекції.
4. Особливості університетської освіти.
5. Педагогічна діагностика навчальної діяльності студентів.
6. Підготовка практичних занять.

Практичне завдання: Здійснити аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю “Магістр інтелектуальної власності».

Варіант 8

1. План лекції.
2. Поняття методу навчання.
3. Практичні заняття.
4. Проблеми оцінки знань в умовах кредитно-модульної системи.
5. Проблеми підготовки сучасного фахівця.
6. Професійні якості сучасного фахівця.

Практичне завдання: Охарактеризуйте структуру і зміст навчальної програми з курсу «Інтелектуальна власність» .

Варіант 9

1. Рейтинговий контроль знань.
2. Самостійна робота студентів.
3. Принципи добору матеріалу до лекції.
4. Семінарські заняття як форма розвитку продуктивного мислення студентів.
5. Способи активізації і стимулювання уваги студентів під час лекції.
6. Стандартизований контроль знань.

Практичне завдання: Дайте загальну характеристику поза аудиторних занять за напрямом підготовки «Магістр інтелектуальної власності», викладання яких забезпечується кафедрою (за вашим вибором).

Варіант 10

1. Сучасні класифікації методів навчання.
2. Сучасні освітні технології в процесі навчання.
3. Технічні засоби навчання, їх види та різновиди.
4. Типи семінарських занять.
5. Традиційні методи навчання.
6. Традиційні форми лекції.

Практичне завдання: Розробіть програму свого професійного саморозвитку.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (за вибором)

1. Методика викладання як шлях до розвитку економічного мислення студентів.
2. Закономірності та принципи процесу навчання у вищому навчальному закладі.
3. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.
4. Способи досягнення цілей навчання.
5. Інформування як застарілий підхід у навчанні.
6. Співвідношення методів навчання у вищій школі з методами науки.
7. Ідеалізація, абстракція та формалізація наукових знань і процес навчання.
8. Психолого-педагогічні аспекти успішності самостійної роботи студентів.
9. Використання новітніх технічних засобів навчання.

10. Порівняльна характеристика традиційного і модульного навчання

11. Групові технології в навчальному процесі.
12. Ігрові технології навчання.
13. Емоційність мови у викладацькій майстерності
14. Особливості психології ораторської праці.
15. Гуманізація навчання як основа педагогічного спілкування.
16. Монолог і діалог в педагогічному спілкуванні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Методологічні аспекти організації сучасної вищої освіти.
2. Особливості розвитку магістрантської молоді, врахування їх у навчально-виховному процесі вищої школи.
3. Особливості адаптації студентів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
4. Організаційно-педагогічні основи діяльності вищого навчального закладу за Законом України «Про вищу освіту».
5. Психологічні аспекти навчального процесу у закладах вищої освіти.
6. Формування у студентів внутрішньої мотивації навчання.
7. Підходи до організації навчального процесу у вищій школі, його структура.
8. Принципи навчання у вищій школі.
9. Формування у студентів розумових дій, спеціальних і загальних навчальних умінь.
10. Особливості, моделі, структура змісту вищої освіти.
11. Підходи до відбору змісту навчального курсу у вищій школі.
12. Особливості побудови навчальних планів та програм.
13. Шляхи формування позитивного ставлення студентів до навчальної інформації.
14. Сучасні технології навчання у вищій школі.
15. Педагогіка співробітництва та особистісно-орієнтована педагогіка у вищій школі.
16. Лекція – одна з провідних форм навчання у вищій школі. Види лекцій (класична, інтерактивна), їх структура, вимоги до проведення лекційних занять у порівнянні поглядів відомих учених-педагогів.
17. Семінарське, практичне, лабораторне заняття.
18. Педагогічне консультування, майстер-класи.
19. Проектна форма навчання.
20. Методи навчання.

21. Використання інтерактивних форм і методів навчання, їх різновиди (практикум, тренінги, мистецько-ігрові форми навчання, методи наративу: розповіді, описи, автобіографічні, життєві історії, майстер-класи, педагогічне консультування).

22. Освітні інноваційні технології в системі вищої школи України.

23. Поняття «освітня інновація».

24. Сутність та особливості розвивального навчання студентів.

25. Застосування активних методів навчання у вищій школі.

26. Методи формування мислительних дій студентів у єдності з іншими методами навчання.

27. Розвиток критичного та творчого мислення студентів.

28. Слабкі та сильні сторони лекцій у вищій школі, вимоги та рекомендації щодо її проведення.

29. Структура лекції, її типи, критерії оцінки її ефективності.

30. Семінарські та практичні заняття у вищій школі, умови ефективності їх проведення.

31. Типи семінарських та практичних занять, критерії аналізу їхньої організації.

32. Особливості та умови ефективної організації самостійної роботи студентів.

33. Система контролю в навчальному процесі вищої школи.

34. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.

35. Культура вербального і невербального спілкування викладача вищої школи.

36. Основні функції та принципи організації моніторингу якості знань, умінь, навичок.

37. Види і форми організації перевірки студентів (індивідуальна, групова, фронтальна перевірка, самоконтроль, рейтингова система).

38. Форми контролю якості знань, умінь, навичок студентів (усна співбесіда, письмове, фронтальне опитування, стандартизований контроль; письмова перевірка, експрес-контроль, лабораторно-практичний контроль, тестова перевірка, колоквиуми, контрольні роботи, заліки, курсові та дипломні роботи, семестрові та державні іспити).

39. Кредитно-модульна система оцінювання студентів у вищій школі.

40. Навчання студентів у закладах вищої школи.

41. Особливості педагогічних конфліктів у вищому закладі, шляхи їх розв'язання.

42. Умови та шляхи формування магістрантської команди, спільноти.
43. Особливості, методи та прийоми виховного впливу викладача вищої школи на поведінку, діяльність студентів.
44. Застосування методів науково-педагогічного дослідження у вищій школі.
45. Особливості інновацій у розвитку вищої освіти у розвинутих зарубіжних країнах.
46. Досвід діяльності перших вищих навчальних закладів в Україні.
47. Форми організації навчання у вищому навчальному закладі.
48. Впровадження сучасних технологій навчання на заняттях у вищій школі.
49. Сучасні проблеми, шляхи і засоби виховання магістрантської молоді.
50. Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання.
51. Характеристики сучасних педагогічних технологій.
52. Класифікація педагогічних технологій.
53. Професійний розвиток викладача вищої школи України.
54. Роль викладача вищої школи в нормальній якісній підготовці майбутніх фахівців певної спеціальності.
55. Гуманістична спрямованість особистості викладача.
56. Сутність, специфіка, структурні компоненти педагогічної діяльності викладача вищої школи.
57. Структурні компоненти педагогічної діяльності викладача: система взаємопов'язаних знань та вмінь: спеціальних, педагогічних, психологічних, методичних; конструктивна, організаційно-мобілізуєча, комунікативно-розвиваюча, інформаційно-орієнтувальна, дослідницька, гностична діяльність.
58. Функції викладача. Права та обов'язки викладача.
59. Принципи, форми організації моніторингу якості освіти.
60. Види і форми перевірки знань студентів вищої школи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авдеєнко А. П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів / А. П. Авдеєнко, Л. В. Дементій, О. Є. Поляков // Проблеми освіти. – К. – 2001. – Вип. 24. – С. 108-111.

2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів. – К.: «Либідь», 1998. – 558 с.
3. Барбашова І. А. Дидактика: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І. А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228 с.
4. Богдан Й. Плагіат як явище наукового буття / Й. Богдан // Юридичний вісник України. – 28 червня – 4 липня 2008 року. – № 26. – С. 12.
5. Болонская декларация. Совместная декларация министров образования Европы Болонья, 19 июня 1999 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bologna.ntf.ru/DswMedia/bolognadeclaration1999>
6. Болонський процес у фактах і документах / Упоряд. М. Ф. Степко, Я. Л. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. – К.: Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. – 52 с.
7. Болонський процес: Нормативно-правові документи / Уклад. З.І. Тимошенко. – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2004. – 101 с.
8. Болотова Е. Л. Возникновение прав интеллектуальной собственности в деятельности педагогического работника и обучающихся и механизмы их регулирования / Е. Л. Болотова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forum-ip.ru/it1.aspx?s=859&p=35911>
9. Василюк А., Пахоцінський Р., Яковець Н. Сучасні освітні системи: Навч. посіб. – Ніжин: НДПУ, 2002. – 139 с.
10. Ващенко Л. М., Жебровський Е. М. Школа зарубіжжя: шляхи реформ. – К., 1999. – 185 с.
11. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури // С. С. Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
12. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: навч. посіб. / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної л-ри, 2005. – 398 с.
13. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навч. посібник / О. Б. Голік. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж». – 2010. – 242 с.
14. Гончаров С. М. Науково-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу / С. М. Гончаров. – Рівне: НУВГП, 2005. – 266 с.

15. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Управління школою. – 2004. – № 4. – С. 2-14.
16. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К.: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003. – 200 с.
17. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III, зі змінами від 19 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.osvita.org.ua/pravo/law_05/part_14.html
18. Ковтун І. Лекція і лектор. Чи потрібні вони у сучасному процесі навчання у вищій школі? / І. Ковтун, І. Нікітіна // Новий колегіум. – 2006. – № 2. – С. 39-42.
19. Кремень В. Г. Болонський процес: сближение, а не унификация / В. Г. Кремень // Зеркало недели. – 2003. – 13-19 декабря.
20. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
21. Лозниця В. Форми організації навчання у вищій школі / В. Лозниця // Психологія і педагогіка. – К., 2000. – С.280-298.
22. Марігодов В. Системний підхід до підготовки проблемної лекції / В. Марігодов // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – К., 2007. – Вип. 46. – С. 10-17.
23. Методика викладання у вищій школі. Метод конкретних ситуацій («кейс-стаді»): Опорний конспект лекції для студентів рівня підготовки «Магістр» усіх спеціальностей та слухачів школи вищої педагогічної майстерності. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 33 с.
24. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / За ред. О. І. Сидоренка / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні». – 2003. – 144 с.
25. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. – К.: ЧП, 2007. – 211 с.
26. Наказ МОН України «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» № 943 від 16 жовтня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/.../mon_48.doc
27. Національна доктрина розвитку освіти // Центр Разумкова. Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4. – С. 36-41.
28. Нерсесян А. С. «Правовий сегмент» у системі підготовки фахівців з інтелектуальної власності / А. С. Нерсесян // Проблеми

підготовки фахівців з питань інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичної та інноваційної діяльності в Україні: Збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К. – 2010. – С. 178-181.

29. Нікітчина С. О. Проблеми інтелектуальної власності в контексті науково-педагогічної діяльності / С. О. Нікітчина // Проблеми підготовки фахівців з питань інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичної та інноваційної діяльності в Україні: Збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К. – 2010. – С. 182-188.

30. Нікітчина С. Особливості запровадження знань із питань інтелектуальної власності у вищих навчальних закладах (із досвіду роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди») / С. Нікітчина // Гуманітарний вісник. – 2012. – №26. – С. 190-194.

31. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / В. Л. Ортинський; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

32. Петров Э. Г. Подготовка и чтение лекций / Э. Г. Петров // Самосовершенствование преподавателя. – Новая Каховка, 2002. – С. 68-98.

33. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18 жовтня 2001 р. № 992/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – С. 121.

34. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України: Кол. монографія. – К.: НАУКМА, 1997. – 290 с.

35. Фіцула М. М. Лекція, методика її підготовки і проведення / М. М. Фіцула // Педагогіка вищої школи. – К., 2006. – С. 117-127.

36. Цехмістрова Г. С. Методологічне обґрунтування проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах / Г. С. Цехмістрова // Проблеми освіти: Вип. 24. – К., 2001. – С.14-25.

37. Чужикова В. В. Методика викладання права. – К.: КНЕУ, 2010. – 428 с.

38. Шевчук Т. О. Актуальні питання проведення проблемних лекцій / Т. О. Шевчук // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія. – Ялта, 2004. – Вип. 6. Ч.2. – С. 224 -229.

39. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників: Навч. посіб. / Г. Х. Яворська. – К.: Знання, 2004. – 335 с.

«Методологія та методи наукових досліджень»

У сучасних умовах підготовки магістрів необхідно звернути увагу на вивчення програмного курсу «Методологія та методика наукових досліджень», де особливу увагу приділено розкриттю таких питань, як типологія наукових знань, форми накової діяльності, загальні методи наукових досліджень, поняття і значення юридичної методології, методи і принципи юридичних наук, організація наукового дослідження, інформаційна база наукових досліджень, види навчально-дослідницьких робіт вищій школі тощо.

Мета курсу – поглибити знання магістрів щодо методів і принципів наукових досліджень. Вести майбутнього магістра в коло проблематики методів наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності. Дати чітке уявлення про розрізнення методології права від методології філософії. «Методологія та методи наукових досліджень» повинна допомогти магістранту свідомо рухатися від джерел до наукових знань, розуміти роль і функції правничих знань у суспільстві.

Завданням курсу є опанування таких пізнавальних, дидактичних та виховних принципів:

- закріпити та поглибити у магістрів здобуті ними знання про методи і принципи наукових досліджень;
- навчити студентів працювати з джерелами та спеціальною літературою. Привити їм уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- виробити наукове бачення світових методологічних явищ, тенденцій в правничій науці минулого та сучасного, належну увагу приділити методологічному трактуванню фактів, явищ, процесів, які належать до інтелектуальної власності з позицій цивілізаційного та комплексного підходу, принципів системного підходу, системного аналізу, спеціально-наукових, дисциплінарних та міждисциплінарних методів дослідження;
- закріпити і отримати нові знання з логіки процесу наукового дослідження, їх стадійності та типології методів наукового дослідження;
- розвивати вміння вдумливо, науково-евристично і критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію про методологію та методику наукових досліджень, самостійно трактувати її, дотримуючись вищеназваних наукових принципів.

У процесі опанування курсу магістри засвоюють передбачені програмою методологічні знання і на цій основі набувають необхідних

навиків орієнтування у вітчизняній та зарубіжній літературі, присвяченій методології та методиці наукових досліджень.

Опановуючи курс, магістри повинні мати ґрунтовні і різнобічні методологічні знання і певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань. Магістр повинен мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, володіти методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, бути спроможним до творчої науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності. Тематика лекцій враховує вивчення найбільш важливих етапів наукових досліджень. Робота на семінарах та самостійне опрацювання навчального матеріалу мають на меті поглибити знання студентів з отриманого лекційного курсу.

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 54 години. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 6 годин: 4 години – лекційні заняття, 2 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми: «Наука як вид діяльності», «Загальні методи наукових досліджень», «Методологія, методи і принципи та зміст юридичних наук». На семінарському занятті розглядається тема «Наука як вид діяльності» та «Загальні методи наукових досліджень». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Теми і питання семінарських занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу, для чого обов'язковим є використання не тільки навчальної літератури, а й додаткової спеціальної літератури та законодавчих актів. Кожен студент повинен підготувати один реферат по запропонованій тематиці.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Наука як вид діяльності

Наука як форма свідомості. Законодавство України про наукову діяльність. Поняття: міф, релігія, наука. Функції науки: пізнавальна, прагматична, культуротворча. Визначення науки в законі України про наукову та науково-технічну діяльність.

Типологія наукових знань. Види досліджень. Форми наукової діяльності. Якість науковця, наукова етика. Організація роботи науковця. Планування роботи. Робочий день науковця. Робоче місце науковця. Організація матеріалів дослідження.

Тема 2. Загальні методи наукових досліджень

Основні групи загальних методів. Незалежно від галузі знань розрізняють: емпіричні методи дослідження; методи емпіричного та теоретичного рівнів дослідження; методи теоретичного дослідження.

Логічні закони та правила. Правила аргументації.

Тема 3. Методологія, методи і принципи та зміст юридичних наук

Поняття і значення юридичної методології. Методологія за визначенням юридичної енциклопедії, філософського словника. Предмет методології права та її основні функції.

Методи і принципи юридичних наук. Зміст юридичних наук. Теорія, поняття, категорія, дефініція, термін. Загальні терміни, спеціальні юридичні терміни, спеціальні неюридичні терміни.

Співвідношення юридичних наук із юридичними дисциплінами.

Тема 4. Організація наукового дослідження

Сутність та основні етапи організації досліджень. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота та її основні вимоги.

Конкретизація проблеми дослідження. Основи методики планування наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Основні принципи визначення системи. Системний підхід та його особливі функції.

Тема 5. Інформаційна база наукових досліджень

Сутність поняття «інформація». Концепції інформації. Її роль у наукових дослідженнях. Основою будь якого дослідження є інформація. Поняття інформація трактується по-різному. В загальному потоці інформації розрізняють наукову інформацію.

Типи наукових документів, їхнє використання. Залежно від виготовлення розрізняють первинні і вторинні документи. Друкований документ – друкована продукція, що зазнала редакційно видавничого опрацювання.

Інформаційне забезпечення наукового процесу. Пошук, збір, опрацювання інформації.

Тема 6. Основні види наукових досліджень

Наукова публікація: поняття, функції види. Умовно з-поміж усього розмаїття публікацій можна виокремити два типи: науково-

дослідна продукція та навчально-дослідницькі роботи. Науково-дослідна продукція поділяється на: монографії, наукові статті, тези та доповіді, підручники, навчальні посібники.

Види навчально-дослідницьких робіт у вищій школі.

Тема 7. Магістерська робота: сутність, підготовка та захист

Загальні положення про написання та захист магістерської роботи (наказ ректора ЧНУ ім. Б. Хмельницького від 28.11.2007 р. № 975-д). Загальні положення. Тематика випускних робіт. Наукове керівництво. Рецензування. Студент – виконавець випускної роботи. Захист і оцінювання.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Наука як вид діяльності. Загальні методи наукових досліджень (2 години)

1. Наука як форма свідомості. Законодавство України про наукову діяльність.
2. Типологія наукових знань.
3. Форми наукової діяльності.
4. Якості науковця, наукова етика.
5. Організація роботи науковця.
6. Основні групи загальних методів.
7. Логічні закони та правила.
8. Правила аргументації.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Наука як форма свідомості.
2. Функції науки.
3. Загальні методи наукових досліджень.
4. Правила аргументації.
5. Юридична методологія.
6. Методи і принципи юридичних наук.
7. Концепції «інформації».
8. Типи наукових документів.
9. Основні види наукових досліджень.
10. Логічні закони.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях.
2. Концепції поняття «інформація».
3. Типологія наукових знань.
4. Магістерська робота.
5. Форми наукової діяльності.
6. Дипломна робота.
7. Якості науковця. Наукова етика.
8. Кваліфікаційна робота.
9. Організація роботи науковця.
10. Курсова робота.
11. Емпіричні методи дослідження.
12. Реферат.
13. Методи емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.
14. Загальна характеристика видів навчально-дослідницьких робіт у вищій школі.
15. Методи теоретичного дослідження.
16. Навчальні посібники.
17. Логічні закони та правила: закон тотожності.
18. Підручники.
19. Логічні закони та правила: закон протиріччя.
20. Тези та доповіді.
21. Логічні закони та правила: закон виключення третього.
22. Наукові статті.
23. Логічні закони та правила: закон достатньої підстави.
24. Монографія.
25. Правила аргументації.
26. Основні види наукових публікацій.
27. Поняття «методологія юридичної науки» у науковій літературі.
28. Функції наукових публікацій.
29. Функції методології права.
30. Поняття «наукова публікація».
31. Принципи юридичного пізнання.
32. Пошук, збір, опрацювання інформації.
33. Методи юридичного пізнання.
34. Інформаційне забезпечення науково-дослідного процесу.
35. Загальні юридичні терміни.
36. Науково-популярні видання.
37. Спеціальні юридичні терміни.

38. Наукові видання.
39. Співвідношення юридичних наук з юридичними дисциплінами.
40. Офіційні видання.
41. Сутність та основні етапи наукових досліджень.
42. Друковані документи.
43. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження.
44. Типи наукових документів.
45. Типи наукових документів.
46. Конкретизація проблеми дослідження.
47. Основи методики планування наукових досліджень.
48. Роль інформації у наукових дослідженнях.
49. Наука як форма свідомості. Законодавство про наукову діяльність.
50. Підготовка та захист магістерської роботи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аверьянов А.Н. Методология, мировоззрение и факторы повышения научной деятельности // Методологические проблемы современной науки. – М.: Норма, 1979.
2. Агацци Э. Человек как предмет философии // Вопросы философии. – 1989. – № 2.
3. Адлер Г. Методология в сфере теории и практики // НЛП в действии. – СПб.: Питер, 2001.
4. Андреев И.П. Проблемы логики и методологии познания. – М.: Наука, 1972.
5. Аристотель. Метафизика // Сочинения в 4 томах. – М.: Наука, 1976.
6. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. – М., 1973.
7. Васильев А.М. Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. – М., 1976.
8. Горский Д.П. Проблемы общей методологии наук и диалектической логики. – М., 1966.
9. Грязин И.Б. Текст права (методологический анализ теорий). – М., 1979.
10. Гусарев С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. – Киев, 2005.
11. Денисов Ю.А. Абстрактное и конкретное в советском правоведении. Л. 1987.

12. Дудар С. Методологічні засади системного підходу у сучасній теорії права // Про українське право. Часопис кафедри теорії та історії держави і права. Число IV / За ред. проф. І. Безклубого. – К., 2009.
13. Жеребкин В.Е. Логический анализ понятия права. – К., 1976.
14. Жоль К.К. Методы научного познания и логика (для юристов). Учебное пособие. – К., 2001.
15. Ильин В.В., Калинин А.Т. Природа науки. – М., 1985.
16. Казимирчук В. П. Право и методы его изучения. М., 1965.
17. Казимирчук В.П. Основы теории права: учебное пособие. – Харьков, 1998.
18. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. – М., 2000.
19. Кассирер Э. Избранное. – М., 1988.
20. Кельман М.С. Розуміння методології правознавства в юридичній літературі // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності – №2. – 2009.
21. Керимов Д.А. Методология права. – М., 2000.
22. Керимов Д.А. Философские основания политико-правовых исследований // Правоведение. – 1964. – №4.
23. Керимов Д.А. Философские основания политико-правовых исследований. – М., 1980.
24. Кириллова Н.Н. Гносеологический анализ личностных характеристик человека-творца. – Л., 1981.
25. Ковлер А.И. Антропология права. – М., 2002.
26. Козлов В.А. Проблемы предмета и методологии права. – М., 1989.
27. Козловський А.А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. – Чернівці, 1999.
28. Козюбра Н. И. Понятие и структура методологии юридической науки // Методологические проблемы юридической науки. – К., 1990.
29. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник. – К., 2003.
30. Лукич Р. Методология права. – М., 1981.
31. Майданов А.С. Процесс научного творчества. – М., 1983.
32. Машков А., Дубов Г. Перші кроки становлення методології права у вітчизняній юридичній науці // Про українське право. Часопис кафедри теорії та історії держави і права. Число IV / За ред. проф. І. Безклубого. – К., 2009.
33. Методология историко-правовых исследований. – М., 1980.
34. Налимов В.В. Логика принятия гипотез в развитии научного познания // Наука в социальных, гносеологических и ценностных аспектах. – М., 1980.

35. Пископпель А.А. Методологические проблемы науки. – М., 1997.
36. Пископпель А.А. Методология и философия в современной интеллектуальной культуре. – М., 1973.
37. Пілюшенко В.Л. та ін. Наукове дослідження: Організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 2004.
38. Ракитов А.И. К вопросу о структуре исторического исследования // Философские проблемы исторической науки. – М., 1969.
39. Самощенко И.С., В.М. Сырых К методологии советского правоведения // Советское государство и право – М., 1973. – № 6.
40. Семенов Е.В. Огонь и пепел науки. – Новосибирск, 1990.
41. Сырых В.М. Метод правовой науки (основные элементы, структура). – М., 1980.
42. Сырых В.Н. Методология современного правоведения. – М., 1978.
43. Тарасов Н.Н. Метод и методологический подход в правоведении (попытка проблемного анализа) // Правоведение. – 2001. – № 1.
44. Теоретическое и эмпирическое в современном научном познании. – М., 1984.
45. Тиунова Л.Б. О системном подходе к праву // Советское государство и право. – 1986. – №10.
46. Трубачев О.Н. Беседы о методологии научного труда // Русская словестность. – 1993. – № 1.
47. Трубачев О.Н. Образованный ученый // Русская словестность. – 1993. – № 2.
48. Фон Вригт Г.Х. Логико-философские исследования. – М., 1986.
49. Фуко М. Археология знания. – К., 2003.
50. Хайдеггер М. Введение в правоведение в сфере частного права. – М., 1998.
51. Черданцев А.Ф. Понятие и функции юридической науки. – М., [б.г.].
52. Чупин П.П. Философские основы методологии и логики научного познания. – Свердловськ, 1975.
53. Шви́рев В.С. Наука и её статус. – М., 1999.
54. Шейко В.М., Кушнаренко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2002.
55. Явич Л.С. К вопросу о методологии юридической науки // Советское государство и право. – 1963. – №5.

«Міжнародне законодавство у сфері інтелектуальної власності»

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Міжнародне законодавство у сфері інтелектуальної власності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки наряду для магістрів 8.18010011 «Інтелектуальна власність» спеціальності 24192.2 «Професіонал з інтелектуальної власності».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини, що врегульовуються при створенні, застосуванні, реалізації, захисту прав інтелектуальної власності на міжнародному рівні.

Створення в Україні сучасної державної системи правової охорони інтелектуальної власності, її удосконалення і розвиток неможливі без міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності. Міжнародне співробітництво суттєво впливає на соціально-економічний розвиток нашої держави, зокрема на зовнішню торгівлю, підприємництво, інноваційну та інвестиційну політику, формування науково-технічного потенціалу суспільства.

У складі колишнього Союзу Україна не мала можливості самостійно здійснювати заходи з розвитку міжнародного співробітництва в сфері інтелектуальної власності. У той же час Україна як член Організації Об'єднаних Націй (ООН) є однією з держав-засновниць Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). ВОІВ була заснована в 1967 р., а у 1969 р. отримала статус однієї із 16 спеціалізованих організацій ООН.

Сьогодні участь України в міжнародному співробітництві у сфері інтелектуальної власності реалізується переважно в таких формах:

активна співпраця з ВОІВ, включаючи конкретну участь в роботі її керівних органів, постійних комітетів та робочих груп;

участь в Союзах, Договорах, Угодах, Конвенціях, адміністративні функції яких здійснює ВОІВ;

співробітництво з регіональними Міжнародними організаціями (зокрема Європейською патентною організацією, Євразійською патентною організацією, Міждержавною радою з питань охорони промислової власності країн СНД);

двостороннє міжурядове співробітництво й співробітництво на рівні відповідних відомств іноземних країн;

співробітництво з неурядовими й громадськими організаціями, діяльність яких пов'язана зі сферою інтелектуальної власності щодо захисту прав інтелектуальної власності, Міжнародною федерацією фонографічної промисловості, Міжнародною асоціацією власників товарних знаків та іншими;

участь в організації та проведенні міжнародних семінарів, конференцій, симпозіумів з питань інтелектуальної власності.

У результаті вивчення дисципліни «Міжнародне законодавство у сфері інтелектуальної власності» студент повинен знати: міжнародне законодавство щодо інтелектуальної власності, захист секретів виробництва, а також уміти оцінювати об'єкти нематеріальної власності та застосовувати знання на практиці.

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 108 год. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 6 год.: 4 год. – лекційні заняття і 2 год. – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться такі теми: «Вступ. Поняття міжнародного законодавства у сфері інтелектуальної власності», «Міжнародні джерела регулювання авторських прав». На семінарському занятті розглядається тема «Міжнародні джерела регулювання авторських прав». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Україна та Всесвітня організація інтелектуальної власності

Вступ. Основи створення ВОІВ. Повноваження та напрямки діяльності ВОІВ. Україна у системі ВОІВ. Міжнародні договори укладені у рамках ВОІВ.

Тема 2. Міжнародно- правове визнання охорони авторських прав

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Всесвітня конвенція про авторське права. Договір ВОІВ про авторське права. Дослідження норм Угоди «Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» з питань авторських прав. Угода про співробітництво у сфері авторського права і суміжних прав країн СНД.

Тема 3. Міжнародно-правове визнання охорони суміжних прав

Історія розвитку охорони суміжних прав. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. Принцип національного режиму. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм. Договір ВОІВ про виконання і фонограми (ДВФ – не працює, не має 30 учасн.). Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники. Стандарти Угоди ТРІПС щодо наявності, обсягу та використання суміжних прав.

Тема 4. Міжнародні джерела охорони промислової власності

Паризька конвенція про охорону промислової власності. Договір про патентне право. Стандарти угоди ТРІПС щодо патентів і про промислові зразки. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури. Договір про патентну кооперацію.

Тема 5. Міжнародно-правова охорона засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів. Найробський договір про охорону олімпійського символу. Договори, що стосуються товарних знаків. Стандарти ТРІПС щодо використання прав на товарні знаки. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.

Тема 6. Міжнародні джерела правової охорони нетрадиційних результатів інтелектуальної власності

Вашінгтонський договір про інтелектуальну власність на інтегральні схеми. Правова охорона сортів рослин. (ТРІПС). Міжнародні джерела правової охорони комерційної таємниці. Стандарти ТРІПС щодо наявності, обсягу та використання прав на закриту інформацію. Паризька конвенція про охорону промислової власності.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Міжнародно-правове визнання охорони авторських прав

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Всесвітня конвенція про авторське права. Договір ВОІВ про авторське права. Дослідження норм Угоди «Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» з питань авторських прав. Угода про співробітництво у сфері авторського права і суміжних прав країн СНД.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Особливості охорони промислової власності в ЄС.
2. Характеристика європейського права.
3. Міжнародна охорона авторського права.
4. Міжнародна охорона суміжних прав.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

5. Міжнародне законодавство охорони інтегральних мікросхем.
6. Міжнародне законодавство охорони індивідуалізації товарів і послуг.
7. Стандарти TRIPS у системі міжнародного законодавства з охорони інтелектуальної власності.
8. Промислові зразки як об'єкт правової охорони у міжнародному законодавстві.
9. Загальна характеристика міжнародних угод з охорони інтелектуальної власності. (Україна є учасником).
10. Міжнародна охорона нетрадиційних результатів інтелектуальної власності. (на прикладі комерційної таємниці).
11. Судова практика із захисту прав інтелектуальної власності.
12. ВОІВ як організаційний центр охорони і захисту інтелектуальної власності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Характеристика первинних суб'єктів права інтелектуальної власності.
2. Характеристика вторинних суб'єктів права інтелектуальної власності.
3. Випадки вільного користування об'єктів права інтелектуальної власності.
4. Структура і функції Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
5. Основні положення та принципи Бернської конвенції.
6. Основні положення та принципи Паризької конвенції.
7. Принцип дуалізму права інтелектуальної власності.
8. Законодавче регулювання правовідносин у сфері авторського і суміжних прав.
9. Термін дії авторських і суміжних прав.
10. Функції організацій колективного управління майновими правами суб'єктів авторського і суміжних прав.
11. Законодавче регулювання правовідносин у сфері промислової власності.
12. У чому полягає відмінність між винаходом і корисною моделлю?
13. Об'єкти винаходу (корисної моделі).
14. Які об'єкти не можуть бути визнані винаходом (корисною моделлю)?
15. Критерії охороноздатності винаходу (корисної моделі).

16. Правова охорона винаходу (корисної моделі).
17. Поняття дати пріоритету.
18. Вимога єдності винаходу.
19. Дії з використання об'єкта винаходу, що не порушують права власника патенту.
20. Поняття і об'єкти промислового зразка.
21. Критерії охороноздатності промислового зразка.
22. Які об'єкти не можуть отримати правову охорону в якості промислового зразка?
23. У чому полягає відмінність між знаком для товарів і послуг та комерційним найменуванням?
24. Термін дії прав на фірмове найменування.
25. Принципи створення фірмового найменування.
26. Функції та види торгової марки.
27. Підходи до класифікації торгових марок.
28. Правова охорона торгової марки.
29. Критерії охороноздатності торгової марки.
30. Поняття бренду та етапи його формування.
31. У чому полягає відмінність між простим і кваліфікованим зазначенням походження товарів.
32. Правова охорона зазначення походження товарів.
33. Відмінності між географічним зазначенням походження товару та місцем походження товару.
34. Спільні риси між географічним зазначенням походження товару та місцем походження товару.
35. Законодавче регулювання правовідносин у сфері нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності.
36. Поняття інтегральної мікросхеми і топографії інтегральної мікросхеми.
37. Критерії охороноздатності топографії інтегральної мікросхеми.
38. Особливості правової охорони топографії інтегральної мікросхеми.
39. Дії, які не визнаються порушенням прав на зареєстровані топографії інтегральних мікросхем.
40. Поняття й ознаки сорту рослин.
41. Критерії охороноздатності сорту рослин.
42. Особливості правової охорони сорту рослин.
43. Поняття, об'єкти та суб'єкти наукового відкриття.

44. Критерії охороноздатності наукового відкриття.
45. Майнові та немайнові права на наукове відкриття.
46. Положення, що не відповідають вимогам, які висуваються до відкриттів.
47. Порядок закріплення прав на наукове відкриття.
48. Які види інформації не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.
49. Критерії охороноздатності комерційної таємниці.
50. Способи закріплення таємності інформації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. [Електронний ресурс]. Доступ з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_051
2. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права / С. В. Бондаренко. – К. : ІВП, 2008. – 288 с.
3. Брюсельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники. [Електронний ресурс]. Доступ із <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-250>
4. Віденська угода про заснування міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків для товарів. [Електронний ресурс]. Доступ із <http://base.ukrpatent.org/vienna6/>
5. Внешнеэкономическая деятельность. - М.: ВНИИПИ, 1997. - 114 с.
6. Всесвітня конвенція про авторське право. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770
7. Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_132
8. Договір ВОІВ про виконання і фонограми. [Електронний ресурс]. Доступ із [// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
9. Дроб'язко В. С. Актуальні проблеми захисту прав об'єктів інтелектуальної власності / В. С. Дроб'язко. – К. : ННІВ, 2007. – 128 с.
10. Дроб'язко В. С. Право інтелектуальної власності / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
11. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм. [Електронний ресурс]. Доступ із [// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

12. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук. практ. вид.: у 4-хт./ За заг. ред. О.Д. Святоцького. – Т.2: Авторське право і суміжні права /С.О.Довгий, В.С. Дроб'язка. – К. : ВидавничийДім Ін Юре, 1999. – 640 с.

13. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. За ред. О. Д. Святоцького. – У 4 т. – К.: Вид. дім, Ін Юре, 1999. – Т. 1. – 500 с.

14. Калятин О.В. Интеллектуальная собственность (исключительные права). Учебник для вузов / М.: «НОРМА», 2000. – 80 с.

15. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності. [Електронний ресурс]. Доступ з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_169

16. Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їхньої міжнародної реєстрації. Право інтелектуальної власності. За ред.. О. П. Орлюк. – К. : Ін Юре, 2007. – 697 с.

17. Локарнська угода про заснування міжнародної класифікації промислових зразків. [Електронний режим]. Доступ із http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_b07

18. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_134

19. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин. Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_856

20. Найробський договір про охорону олімпійського символу. [Електронний ресурс]. Доступ із <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-995>

21. Ніщцька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків. [Електронний ресурс]. Доступ із [// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

22. Паризька конвенція про охорону промислової власності. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123

23. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. [Електронний ресурс]. Доступ із [// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

24. Список міжнародно-правових документів у галузі інтелектуальної власності. [Електронний ресурс]. Доступ із <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

25. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію. [Електронний ресурс]. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/999_001

26. Угода «Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності». Електронний ресурс. Доступ із http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018

27. Фейгельсон В. М. Интеллектуальная собственность и Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / П. М. Цибульов. – К.: ЗАТ «Інститут Інтелектуальної власності і права», 2002. – 104 с.

«Набуття права інтелектуальної власності»

Сучасні досягнення цивілізації є результатом творчої діяльності людства протягом історичного розвитку суспільства. Запорукою стабільного поступального розвитку економічних відносин будь-якої країни є високий рівень науки і техніки, який зумовлений значною мірою рівнем правового регулювання відносин інтелектуальної власності. Важливість останніх для України не можна переоцінити. Гарантії розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є невід’ємним атрибутом стабільного розвитку кожної цивілізованої країни.

Правильне уявлення про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є важливою теоретичною передумовою для вивчення усього курсу і кожного з його правових інститутів.

Грунтовне вивчення підстав та умов набуття майнових прав інтелектуальної власності потрібно фахівцю з інтелектуальної власності незалежно від сфери його майбутньої професійної діяльності. Передумови розвитку цієї сфери інтелектуальної власності, стан сучасних відносин, міжнародні норми та перспективи вдосконалення законодавства щодо набуття прав інтелектуальної власності в Україні необхідно засвоїти майбутнім фахівцям.

Однією з важливих умов успішного розвитку економіки держави є передусім визнання за власниками комплексу особистих немайнових та майнових прав на результати інтелектуальної діяльності з метою подальшого надійного забезпечення правового захисту цих прав. Тому вивчення основних тем курсу «Набуття прав інтелектуальної

власності» є важливими для підготовки спеціалістів в галузі інтелектуальної власності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Набуття прав інтелектуальної власності» є формування у студентів системи цілісних знань і уявлень з питань процедури і специфіки набуття прав інтелектуальної власності.

Завданням курсу є опанування таких тем курсу як поняття та правове регулювання набуття прав інтелектуальної власності; система органів управління процесами набуття прав інтелектуальної власності; набуття прав інтелектуальної власності: національні і міжнародні процедури; набуття прав інтелектуальної власності на результати технічної творчості; набуття прав інтелектуальної власності на результати духовної творчості.

Для опанування курсом «Набуття прав інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 108 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають іспит.

Згідно з навчальним планом, студентам заочної форми відводиться 10 аудиторних годин, з яких 6 години лекційні заняття, 4 години – практичні заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Правове регулювання процесів набуття прав інтелектуальної власності»; «Стадії набуття права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності»; «Правила складання заявок». На практичних заняттях розглядаються теми «Правила подання та розгляду заявок»; «Експертизи». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Теми і питання практичних занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використання не лише основної літератури, яка складається з підручників та базових нормативно-правових актів, але й спеціальної літератури, а саме науково-практичних коментарів Цивільного та Господарського кодексів України, практики загальних і господарських судів, спеціальних досліджень проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях у юридичних виданнях.

По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому відповісти на усі питання, що виникають зі змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань.

Опанувавши курс, студент повинен знати: чинне законодавство; базову термінологію договірного права; розвитку законодавства

набуття прав інтелектуальної власності; практику застосування законодавства з набуття прав інтелектуальної власності; правові норми окремих субінститутів набуття прав інтелектуальної власності; міжнародні стандарти в галузі права інтелектуальної власності; напрямки вдосконалення правового регулювання набуття прав інтелектуальної власності.

Студент повинен уміти: тлумачити чинне законодавство; вірно застосовувати норми договірного права; надавати юридичні консультації у сфері набуття прав інтелектуальної власності; складати позовні заяви до суду з питань спорів щодо набуття прав інтелектуальної власності; складати проекти відповідних процесуальних і процедурних документів; оскаржувати рішення державних органів і посадових осіб з питань набуття прав інтелектуальної власності.

Засвоєння студентами курсу «Набуття прав інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складанню вдома конспекту завдань, які задавались, організації дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Правове регулювання процесів набуття прав інтелектуальної власності

Поняття і специфіка курсу і його зв'язок із іншими навчальними курсами. Загальна характеристика відносин, що виникають у процесі набуття прав інтелектуальної власності. Загальна характеристика об'єктів права інтелектуальної власності. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання права інтелектуальної власності. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання процесів набуття прав інтелектуальної власності

Тема 2. Система державних органів управління процесами набуття права інтелектуальної власності

Система державних органів управління процесами набуття права інтелектуальної власності. Центральні органи влади загальної компетенції. Органи державної влади спеціальної компетенції щодо

управління процесами набуття права інтелектуальної власності. Інші органи, що здійснюють управляти процесами набуття права інтелектуальної власності

Тема 3. Процедури набуття права інтелектуальної власності

Управління процесом вибору процедур набуття права інтелектуальної власності. Характеристика регіональних процедур набуття права інтелектуальної власності. Принципи вибору процедур набуття права інтелектуальної власності. Національні процедури набуття права інтелектуальної власності держав, у яких витребовується охорона. Міжнародні процедури набуття права інтелектуальної власності. Переваги та недоліки процедур набуття права інтелектуальної власності.

Тема 4. Стадії набуття права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності

Загальна характеристика стадій набуття права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності. Вимоги до матеріалів заявок, встановлені інструкціями до міжнародних та регіональних процедур набуття права інтелектуальної власності. Вимоги до матеріалів заявок, встановлені національними процедурами набуття права інтелектуальної власності іноземних держав.

Тема 5. Правила складання заявок

Правила складання заявки на винахід на корисну модель. Правила складання заявки на промисловий зразок. Правила складання заявки на сорт рослин. Правила складання заявки на компоновання (топографію) інтегральної мікросхеми. Правила складання заявки на видачу свідоцтва на торговельну марку (знак для товарів і послуг) та заявки на реєстрацію географічного зазначення.

Тема 6. Правила подання та розгляду заявок

Правила подання та розгляду заявки на винахід. Правила подання та розгляду заявки на корисну модель. Правила подання та розгляду заявки на промисловий зразок. Правила подання та розгляду на сорт рослин. Правила подання та розгляду заявки на компоновання (топографію) інтегральної мікросхеми. Правила складання заявки на видачу свідоцтва на торговельну марку (знак для товарів і послуг) Правила складання заявки на реєстрацію географічного зазначення. Процедура подачі заявки на раціоналізаторську пропозицію.

Тема 7. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки

Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на винахід, корисну модель. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на промисловий зразок. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на пристрій. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на спосіб. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на речовини. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на штам мікроорганізмів . Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на знак для товарів і послуг. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на сорт рослин. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на топографії інтегральних мікросхем.

Тема 8. Експертизи

Формальна експертиза заявки на винахід. Експертиза заявки на локальну новизну. Експертиза заявки на відповідність умовам патентоздатності. Процедура подачі заявки на корисну модель. Попередній розгляд заявки на промисловий зразок. Експертиза заявки на промисловий зразок. Розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг за формальними ознаками. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг по суті позначення. Визначення придатності сорту рослин для поширення в Україні. Видача племінних свідоцтв. Експертиза заявки на реєстрацію топографії інтегральних мікросхем Попередній розгляд заявки на реєстрацію кваліфікованого позначення походження товару. Експертиза заявки на реєстрацію кваліфікованого позначення походження товару.

Тема 9. Документи, що необхідні для встановлення дати подання заявок

Документи, що необхідні для встановлення дати подання заявок , пов'язаних із набуттям прав інтелектуальної власності на об'єкти права промислової власності. Види висновків і рішень за заявками щодо набуття прав інтелектуальної власності. Порядок ведення діловодства за заявками щодо набуття прав інтелектуальної власності.. Порядок сплати зборів за дії, пов'язані із охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності

Тема 10. Виникнення права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права

Особливості виникнення права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права . Розміри і порядок сплати зборів за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір. Склад документів заявок щодо реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір

Правила подання та розгляду заявок щодо державної реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Правила подання та розгляду заявок

1. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на винахід.
2. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на корисну модель.
3. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на промисловий зразок.
4. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на пристрій.
5. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на спосіб.
6. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на речовину.
7. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на штам мікроорганізмів.
8. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на знак для товарів і послуг.
9. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на сорт рослин.
10. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на топографії інтегральних мікросхем.

Завдання

1. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на винахід. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на корисну модель.

2. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на промисловий зразок.

3. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на пристрій.

4. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на спосіб.

5. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на речовини.

6. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на штамп мікроорганізмів .

7. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на знак для товарів і послуг.

8. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на сорт рослин.

9. Допоможіть автору, який звернувся до Вас за допомогою, підготувати до подання в установу заявку і документи, що додаються до заявки на топографії інтегральних мікросхем.

Семінарське заняття № 2.

Тема: Експертизи

1. Формальна експертиза заявки на винахід.
2. Експертиза заявки на локальну новизну заявки на винахід.
3. Експертиза заявки на відповідність умовам патентоздатності.
4. Попередній розгляд заявки на промисловий зразок.
Експертиза заявки на промисловий зразок.
5. Розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію.
6. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг за формальними ознаками. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг по суті позначення. Визначення придатності сорту рослин для поширення в Україні.
7. Видача племінних свідоцтв.
8. Експертиза заявки на реєстрацію топографії інтегральних мікросхем
Попередній розгляд заявки на реєстрацію кваліфікованого

позначення походження товару. Експертиза заявки на реєстрацію кваліфікованого позначення походження товару.

Завдання для обов'язкового виконання

1. В чому полягає суть формальної експертизи заявки на винахід?
2. Поясніть зміст експертизи заявки на локальну новизну.
3. Охарактеризуйте експертизу заявки на відповідність умовам патентоздатності.
4. В чому полягає суть попереднього розгляду заявки на промисловий зразок?
5. Поясніть зміст експертизи заявки на промисловий зразок.
6. Охарактеризуйте розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію.
7. Охарактеризуйте експертизу заявки на знак для товарів і послуг за формальними ознаками.
8. Охарактеризуйте експертизу заявки на знак для товарів і послуг по суті позначення.
9. В чому полягає суть визначення придатності сорту рослин для поширення в Україні?
10. В якому порядку здійснюється видача племінних свідоцтв?
11. Охарактеризуйте експертизу заявки на реєстрацію топографії інтегральних мікросхем?
12. Поясніть зміст попереднього розгляду заявки на реєстрацію кваліфікованого позначення походження товару.
13. В чому полягає суть експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого позначення походження товару?

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Виникнення права інтелектуальної власності на корисну модель.
2. Виникнення права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг.
3. Виникнення права інтелектуальної власності на комп'ютерні програми.
4. Виникнення права інтелектуальної власності на промисловий зразок.
5. Виникнення права інтелектуальної власності літературні та художні твори.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

6. Виникнення права інтелектуальної власності на топографії інтегральних мікросхем.
7. Виникнення права інтелектуальної власності на наукові відкриття.
8. Виникнення права інтелектуальної власності на компіляції даних (бази даних).
9. Виникнення права інтелектуальної власності на фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення.
10. Виникнення права інтелектуальної власності на сорт рослин.
11. Виникнення права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.
12. Виникнення права інтелектуальної власності на позначення походження товару.
13. Виникнення права інтелектуальної власності на винахід.
14. Виникнення права інтелектуальної власності на комерційні (фірмові) найменування.
15. Виникнення права інтелектуальної власності на комерційні таємниці.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і загальна характеристика об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання права інтелектуальної власності.
3. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання процесів набуття прав інтелектуальної власності.
4. Виникнення права інтелектуальної власності на компіляції даних (бази даних).
5. Система державних органів управління процесами набуття права інтелектуальної власності.
6. Виникнення права інтелектуальної власності на комерційні таємниці Управління процесом вибору процедур набуття права інтелектуальної власності.
7. Характеристика регіональних процедур набуття права інтелектуальної власності.
8. Принципи вибору процедур набуття права інтелектуальної власності.
9. Національні процедури набуття права інтелектуальної власності держав, у яких витребується охорона.

10. Міжнародні процедури набуття права інтелектуальної власності.
11. Поняття і загальна характеристика об'єктів патентного права.
12. Вимоги до матеріалів заявок, встановлені інструкціями до міжнародних та регіональних процедур набуття права інтелектуальної власності.
13. Вимоги до матеріалів заявок, встановлені національними процедурами набуття права інтелектуальної власності іноземних держав.
14. Загальна характеристика стадій набуття права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності.
15. Правила складання заявки на винахід.
16. Правила складання заявки на корисну модель.
17. Правила складання заявки на промисловий зразок.
18. Правила складання заявки на сорт рослин.
19. Правила складання заявки на компонування (топографію) інтегральної мікросхеми.
20. Правила складання заявки на видачу свідоцтва на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
21. Правила складання заявки на реєстрацію географічного зазначення.
22. Правила подання та розгляду заявки на винахід.
23. Правила подання та розгляду заявки на корисну модель.
24. Правила подання та розгляду заявки на промисловий зразок.
25. Правила подання та розгляду на сорт рослин.
26. Виникнення права інтелектуальної власності на комерційні (фірмові) найменування.
27. Правила подання та розгляду заявки на компонування (топографію) інтегральної мікросхеми.
28. Правила подання заявки на видачу свідоцтва на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
29. Правила подання заявки на реєстрацію географічного зазначення.
30. Процедура подачі заявки на раціоналізаторські пропозиції.
31. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на корисну модель.
32. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на промисловий зразок.

33. Виникнення права інтелектуальної власності на комп'ютерні програми.
34. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на пристрій.
35. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на спосіб.
36. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на речовини.
37. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на штам мікроорганізмів.
38. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на знак для товарів і послуг.
39. Виникнення права інтелектуальної власності літературні та художні твори.
40. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на сорт рослин.
41. Зміст заявки і документи, що додаються до заявки на топографії інтегральних мікросхем.
42. Формальна експертиза заявки на винахід.
43. Експертиза заявки на локальну новизну.
44. Експертиза заявки на відповідність умовам патентоздатності.
45. Виникнення права інтелектуальної власності заявки на пристрій.
46. Процедура подачі заявки на корисну модель.
47. Попередній розгляд заявки на промисловий зразок.
48. Експертиза заявки на промисловий зразок.
49. Розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію.
50. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг за формальними ознаками.
51. Виникнення права інтелектуальної власності на наукові відкриття.
52. Експертиза заявки на знак для товарів і послуг по суті зазначення.
53. Визначення придатності сорту рослин для поширення в Україні.
54. Видача племінних свідоцтв.
55. Виникнення права інтелектуальної власності на фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення.
56. Експертиза заявки на реєстрацію топографії інтегральних мікросхем
57. Попередній розгляд заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару.

58. Виникнення права інтелектуальної власності на виконання
59. Експертиза заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару.
60. Документи, що необхідні для встановлення дати подання заявок , пов'язаних із набуттям прав інтелектуальної власності на об'єкти права промислової власності.
61. Види висновків і рішень за заявками щодо набуття прав інтелектуальної власності.
62. Порядок ведення діловодства за заявками щодо набуття прав інтелектуальної власності.
63. Порядок сплати зборів за дії, пов'язані із охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності.
64. Поняття і загальна характеристика об'єктів авторського права
65. Особливості виникнення права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права.
66. Розміри і порядок сплати зборів за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір.
67. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір.
68. Склад документів заявок щодо реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір.
69. Правила подання та розгляду заявок щодо державної реєстрації авторського права і договорів, що стосуються права автора на твір
70. Виникнення права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг.
71. Виникнення права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.
72. Виникнення права інтелектуальної власності на позначення походження товару.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амангельды А. Авторский договор как основание возникновения обязательств // А. Амангельды // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 3. – 2009.
2. Афанасьєва К. Договірні відносини у сфері діяльності організацій мовлення // К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 3. – 2011.

3. Батова В. Аналіз вимог міжнародних договорів України у сфері наукового та науково-технічного співробітництва щодо забезпечення прав інтелектуальної власності в процесі здійснення зазначеної діяльності // В. Батова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4. – 2011.
4. Боровський О. Тиск на українські компакт-диски // Україна молода. – 2001. – С. 3.
5. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. – № 49 – 50.
6. Грищенко А. Особливості договору застави майнових авторських прав // А. Грищенко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2. – 2011.
7. Гуменчук О., Бережний І., П. Калениченко Шоу повинно триматися. Чому українська музіндустрія чекає нового парламенту // Дзеркало тижня. – 2007. – № 39. – С. 4.
8. Дмитришин В. С. Набуття та передача авторських прав на комп'ютерні програми // В. С. Дмитришин: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 р. // НАН України Ін-т. держави і права імені В.М. Корецького. – К., 2008 р. – 21 с.
9. Дмитришин В. Співвідношення договорів розпорядження майном та договорів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності / В. Дмитришин // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4. – 2010.
10. Дмитришин В.С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Навч. посібник. – К.: «Інст. інтел. власн. і права», 2008. – 248 с.
11. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 2. – С. 76.
12. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
13. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 2004.
14. Зайцева-Калаур І. Форма авторського договору, що укладається організаціями ЗМІ в процесі їхньої діяльності // І. Зайцева-Калаур // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2011.
15. Іваницька Н. Державна реєстрація ліцензійного договору на використання торговельної марки // Н. Іваницька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2010.

16. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Науково-практичне видання: У 4 т. // За заг. ред. О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999.

17. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Науково-практичне видання: У 4 т. // За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999.

18. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук.-практ. вид.: У 4-х т. // Академія правових наук України; Державне патентне відомство України // О.Д. Святоцький (ред), В.О. Жаров (ред.) – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”. – 2003. – 656 с.

19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2004 р. № 05 – 3/31 «Щодо застосування господарськими судами законодавства у розгляді справ, пов’язаних із захистом права на об’єкти інтелектуальної власності» // Юридичний вісник України. – 2004. – 9 лютого.

20. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2002 р. № 01 – 8/31 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність» // Вісник господарського судочинства. – 2002. – № 2 .

21. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 8 жовтня 2003 р. № 01 – 8/1199 «Про нормативно-правові акти, що регулюють питання, пов’язані з охороною прав на об’єкти інтелектуальної власності» // Вісник господарського судочинства. – 2004 р. – № 1.

22. Капіца Ю. Договір франчайзингу в праві України та європейського союзу / Ю. Капіца // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4 – 2006.

23. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Особливості права інтелектуальної власності на об’єкт, створений у зв’язку з виконанням трудового договору // Інтелектуальна власність: погляд з ХХІ століття [Текст]: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук. – практ. конф.; Черкаси, (29 – 30 верес. 2011 р.) // Нац. акад. правових наук України, НДІ інтелектуальної власності, М – во освіти і науки. – Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 40 – 47.

24. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Суб’єктний склад правовідносин інтелектуальної власності на об’єкт, створений у зв’язку з виконанням трудового договору // Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання сфери інтелектуальної власності. Збірник наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-

практичної інтернет-конференції (17–18 квітня 2011 р.) // За аг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. – С. 57 – 61.

25. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

26. Конституція України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

27. Кохановська О. Спеціальні цивільно-правові способи захисту інформаційних прав: теоретичні та практичні // О. Кохановська // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 4. – С. 79.

28. Крижанівський В. Деякі питання аудіовізуального ринку в Україні // Інтелектуальна власність.– 1999.– № 6. – С.56 – 57.

29. Кузьменко О., М. Бахтін «Сучасні мас-медіа: питання про музику» // Goban – KlasT. Mediai komunikowaniemasowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewiziji i Internetu [Tekst] / Tomasz Goban–Klas. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2006.

30. Кульбашна О.А. Умови визнання об'єктів інтелектуальної власності «службовими» // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наук. праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 – 27 вересня 2012 р. // За аг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. – С. 35-43.

31. Кульбашна О.А. Юридичний склад правовідносин інтелектуальної власності на службовий об'єкт // Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку [Текст] // Актуальные вопросы интеллектуальной собственности и инновационного развития: материалы міжнар. наук.–практ. конф., м. Харків, 15-16 листоп. 2012 р. // Нац. акад. прав. наук. України, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку, НДІ інтелектуальної власності; редкол.: С. М. Прилипка, Ю. Є. Атаманова, К. В. Єфремова. – Х.: НДІ ПЗІР, 2012 р.

32. Кульбашна О.А. Правовідносини інтелектуальної власності зі створення службових об'єктів // Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави: Збірник наукових праць II-ї міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – С.337-342.

33. Лебедева М. Проблеми захисту авторських та суміжних прав у мережі Інтернет // Донецький державний університет управління // Збірник тез доповідей підсумкової науково-практичної конференції

V Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі «Інтелектуальна власність». 2013. – С. 4.

34. Лиман Н. В. Досвід європейських держав у встановленні відповідальності за незаконне використання фонограм та відеограм у мережі Інтернет. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=285>.

35. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського та суміжних прав: погляди на проблему // Право України. – 2003. – № 4. – С. 72 – 75.

36. Методичні рекомендації про порядок складання, подачі і розгляду заяви на раціоналізаторську пропозицію. Наказ Державного патентного відомства України № 131 від 27 серпня 1995 р.

37. Михайленко К. Захист авторських прав в мережі Інтернет // Управління інтелектуальною власністю: зб. студ. наук. праць. – Донецьк: Дон ДУУ, 2012. – 282 с.

38. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 2. – С. 71-75.

39. Мірошник Н. Дискдолари. Чи дадуть їх заробити українцям? // Україна молода. – 2000. – С. 2.

40. Москалюк Н. Особливості ліцензійних договорів на використання винаходів у сфері генетичної інженерії // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4. – 2010.

41. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України // за ред. проф. Коссака В.М. – Київ, 2004.

42. Науково–практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 –х т. За ред. О.В. Дзери. Н.С. Кузнецової В.В. Луця. – К. Юрінком Інтер, 2006.

43. Панченко М.І. Цивільне право України. – К., 2006.

44. Петрова І. Аналіз тіньового ринку об'єктів інтелектуальної власності в Україні // Харківський національний університет внутрішніх справ. – 2007. – № 1. – С. 7.

45. Пилипенко С.А. Цивільне право України. Тестові завдання: навчальний посібник. – К., 2007.

46. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник // За заг.ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 2004.

47. Притика Д. Діяльність спеціалізованих колегій – основа створення патентного суду в Україні // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 5. – С. 45.

48. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. в редакції Закону від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43. – Ст. 214.

49. Про Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2001 р. № 294 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

50. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів Закон України від 23 вересня 1997 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

51. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2002 р. № 01 – 8/31 // Вісник господарського судочинства. – 2002. – № 2.

52. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності. Рекомендації Вищого господарського суду України від 10 червня 2004 р. № 04 – 5/1107 // Юридичний вісник України. – 2004 р. – 27 липня.

53. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17 жовтня 2012 року // Вісник Вищого господарського суду України. – 2012 р. – № 12. – С. 39.

54. Про засоби боротьби з піратством: Рекомендація № К (88) 2 Ради Європи від 18 січня 1988 року, схвалена на засіданні Комітету Міністрів Ради Європи. // – Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2-х книгах // За ред. А. С. Довгерта. – Книга 1: Нормативні акти і документи. Європейська інтеграція України // Уклад. Р. В. Дроб'язко. – К: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2001. – 520 с.

55. Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності: Наказ Міністерства освіти і науки № 247 від 22 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua

56. Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення з матеріалами заявки на сорт та відомостями, що занесені до Державного реєстру прав власників сортів рослин: Наказ Державної служби з охорони прав на сорти рослин № 142 від 29 травня 2003 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.rada.gov.ua

57. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (рояліті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 72. – С. 19.

58. Про затвердження Положення про атестаційну комісію Державного департаменту інтелектуальної власності: Наказ Державного департаменту інтелектуальної власності № 101 від 08.09.2006 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

59. Про затвердження Положення про породовипробування у тваринництві. Наказ міністерства аграрної політики України № 388 від 03.11.2003 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

60. Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Постанова Кабінету Міністрів України № 545 від 10 серпня 1994 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

61. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Постанова Кабінету Міністрів України № 1716 від 23 грудня 2004 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

62. Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель 364/6652 від 15 квітня 2002 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

63. Про затвердження Правил розгляду заявки на промисловий зразок: Наказ Міністерства освіти і науки № 313/660129 від березня 2002 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

64. Про затвердження Правил складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг. Наказ Держпатенту України № 116 від 28 липня 1995 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

65. Про затвердження Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель. Наказ Міністерства освіти і науки № 22 від 22 січня 2001 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

66. Про затвердження Правил складання та подання заявки на промисловий зразок. Наказ Міністерства освіти і науки № 110 від 18 лютого 2002 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

67. Про затвердження Правил складання та подання заявки на сорт рослин. Наказ Міністерства аграрної політики України від 26

квітня 2007 р. № 287 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

68. Про затвердження Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та / або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару: Наказ Міністерства освіти і науки № 598 від 17 серпня 2001р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

69. Про затвердження Правил складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми: Наказ Міністерства освіти і науки № 260 від 18 квітня 2002 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

70. Про затвердження Тимчасового положення про мінімальні ставки гонорару та авторської винагороди за фільми, що створюються за державним замовленням на кіностудіях України. Постанова Кабінету Міністрів України № 1252 від 26 вересня 2001 р. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

71. Про інформаційні агентства: Закон України від 28 лютого 1995 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

72. Про інформацію. Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992.– № 48. – Ст. 650.

73. Про нормативно–правові акти, що регулюють питання, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 8 жовтня 2003 р. № 01– 8/1199 // Вісник господарського судочинства. – 2004 р. – № 1.

74. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 р. із наступними змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 1999. – № 22 – 23. – Ст. 199 р.

75. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – 14 лютого.

76. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.

77. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994.– № 7.– Ст.36.

78. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994.– № 7. – Ст.34.

79. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України в редакції закону від 17 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 23. – Ст.163.

80. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 листопада 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998.– № 8. – Ст. 28.

81. Про племінну справу в тваринництві: Закон України від 15 грудня 1993 р. в редакції від 21 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000.– № 6 – 7. – Ст. 37.

82. Про Порядок виплати авторської винагороди за передачу виключних майнових прав на фільм і його використання, що створюється за державним замовленням Наказ Міністерства культури і мистецтв України № 203 від 03 квітня 2002 р.

83. Про порядок голографічного захисту документів і товарів: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2001 р. № 171 // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.

84. Про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2001 р. № 412 // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.

85. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок та прав на раціоналізаторську пропозицію. Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 14.02.2007 р. № 01 – 8/78 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

86. Про приєднання України до договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: Закон України від 20 вересня 2001 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.

87. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 року із наступними змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 1996. – № 39. – С. 199.

88. Про розмір відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року із наступними змінами й доповненнями // Офіційний вісник України. – 2000. – № 27. – С. 73.

89. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 10 липня 2003 р.

90. Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні. Указ Президента України 18 вересня 1992 р. № 479/92 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

91. Проскурня К. Захист авторського права в мережі Інтернет // Українська академія банківської справи Національного банку України. – 2012. – С. 5.

92. Рекомендації Вищого господарського суду України від 10 червня 2004 р. № 04 – 5/1107 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» // Юридичний вісник України. – 2004. – 27 липня.

93. Романюк О.І., Долганова Ю.С. Проблеми правової охорони виробників фонограм в Україні // Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Тугана – Барановського – 2009. – № 3. – С. 4.

94. Рудник Т. Деякі проблеми питання захисту авторського права в Україні // Т. Рудник // Юридичний вісник. – 2009. – № 1. – С. 74 – 77.

95. Рудченко І. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта інтелектуальної власності // І. Рудченко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2 – 2007.

96. Рязанова Н. Актуальні аспекти зарубіжного досвіду регулювання прав на службові об'єкти інтелектуальної власності // Н. Рязанова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 6. – 2010.

97. Рязанова Н. Юридичні гарантії майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної // Н. Рязанова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 5 – 2010.

98. Савельєва І. Охорона фонограм // Інтелектуальна власність. – 1999. – № 6. – С. 31 – 6.

99. Сирота Д. Вдосконалення законодавства України про суміжні права до рівня основних універсальних міжнародних договорів про суміжні права // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 2. – С. 46- 47.

100. Солощук М., Капінос М., Лерантович Е. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (тема 8) // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 10. – С. 53.

101. Тверезенко О. Договір застави майнових прав інтелектуальної власності: загальні положення // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2. – 2010.
102. Тверезенко О. Загальні засади договірних відносин у сфері науково-технічної діяльності за законодавством України // О. Тверезенко, А. Міндрул // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2009.
103. Тимченко Г. Поняття способів захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів // Сучасні проблеми юридичної науки і правозастосовчої практики: Тези доп. та наук. повідом. учасників наук. конф. молодих учених (м. Харків, 20 – 21 грудня 2001 року) // За ред. М.І. Панова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2001. – С. 72-74.
104. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав від 24 вересня 1993 року. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
105. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС) // Інтелектуальна власність. – 1999. – № 5, 6, 7. – С. 186 – 224.
106. Федорченко Л. Закордон нам допоможе благополучно вмерти для світового ринку // “Україна молода”. – 2000. – № 52. – С. 6.
107. Фучеджі В., Ганеліна К. Правові аспекти охорони і захисту авторських прав // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 3. – С. 92 – 96.
108. Халецький Ю. Стан оптової і роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів та фонограм в Україні // Інтелектуальна власність. – 1999. – № 6. – С. 60- 62.
109. Хлебніков С., Нікін О. Застосування статті 51–2 Кодексу України про адміністративні правопорушення під час публічного виконання творів в публічних місцях // Інтелектуальна власність. – 2012. – № 1. – С. 24- 27.
110. Цивільне право України. Академічний курс. За ред. Шевченко Я.М. в 2-х томах. – К., 2004.
111. Цивільне право України. Академічний курс. Т.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатеевої та В.Л. Яроцького. – К., Юрінком Інтер, 2004.
112. Цивільне право України. Навчальний посібник // Авт. кол. Ю.В. Білоус, С.В. Лозинська та ін.; За ред. Р.О. Стефанчука. – К. – 2004.
113. Цивільне право України. Підручник. У 2 – х кн. // за ред. Дзери О.В. Кузнецової Н.С. – К. 2005. – Кн. перша.
114. Цивільне право України: у 2 т. // І. В. Спасибо-Фатеева, В. Л. Яроцький; за заг. ред. В. І. Борисова. – К.: Юрінком Інтер. – Т. 1. – 2004. – 480 с.
115. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.rada.gov.ua

116. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. – № 45 – 46, 47 – 48.
117. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року із змінами та доповненнями // *ВВР. України*. – 2004. – № 40 – 41. – Ст. 492.
118. Цимбалюк В. *Основи інформаційного права України* // Цимбалюк В., Гавловський В., Брижко В. – К.: Знання, 2009. – 414 с.
119. Чеботарьов В. Піратство у сфері авторського права і суміжних прав // В. Чеботарьов, В. Троїцька. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i299>.
120. Чейлях Л. Міжнародна охорона прав інтелектуальної власності: досвід для України. *Управління інтелектуальною власністю: зб. студ. наук. праць*. – Донецьк: Дон ДУУ, 2012. – 282 с.
121. Черевко Г.В. *Інтелектуальна власність: навч. посіб.* – К.: Знання, 2008. – 412 с.
122. Штефан О. Цивільно–правові способи захисту авторського права та суміжних прав // *Інтелектуальна власність*. – 2010. – № 4. – С. 15 – 18.
123. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права // О. Штефан // *Теорія і практика інтелектуальної власності*. – 2009. – № 6. – С. 3 – 13.
124. Штефан О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України // *Інтелектуальна власність*. – 2009. – № 11. – С. 52.
125. Штефан О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві // *Інтелектуальна власність*. – 2005. – № 1. – С. 43 – 46.
126. Щодо застосування господарськими судами законодавства у розгляді справ, пов'язаних із захистом права на об'єкти інтелектуальної власності. *Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2004 р. № 05 – 3/31* // *Юридичний вісник України*. – 2004. – 9 лютого.
127. Яковлева. Н. *Правова охорона та захист прав інтелектуальної власності: вітчизняний та світовий досвід [Текст]:* // Н. Яковлева // *Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково–практичної конференції, 29 – 30 вересня 2011 р.* // За заг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. Чабаненко Ю.А., 2011. – 175 с.

«Основи договірної права»

Сучасні досягнення цивілізації є результатом творчої діяльності людства протягом історичного розвитку суспільства. В Україні постало завдання ефективного розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Не випадково саме головною продуктивною силою в наш час виступають інтелект, знання і творчий потенціал, які мають стати визначальними факторами розвитку українського суспільства. З метою ефективного розпорядження майновими правами інтелектуальної власності потрібно оволодіти основними засадами договірної права України.

Правильне уявлення про договір є важливою теоретичною передумовою для опанування усієї програми підготовки фахівця з інтелектуальної власності.

Грунтовне вивчення основ договірної права потрібно фахівцю незалежно від сфери його майбутньої професійної діяльності. Стан сучасних договірних відносин, міжнародні норми та перспективи вдосконалення механізму договірної регулювання цивільно-правових відносин в Україні необхідно засвоїти майбутнім професіоналам у сфері інтелектуальної власності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи договірної права» є формування у студентів системи цілісних знань і уявлень з питань укладання, змісту, умов дійсності, виконання, припинення, розірвання договору та відповідальності у випадку його невиконання.

Завдання курсу є вивчення поняття договірної права України, загальних засад про правочини, загальної характеристики цивільного договору, динаміки договірних правовідносин, загальної характеристики змісту договорів щодо переходу права власності, виконання робіт, надання послуг, розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, виконання і припинення договорів.

Для опанування курсом «Основи договірної права» навчальним планом передбачено 108 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми відводиться 8 аудиторних годин, з яких 4 години лекційні заняття, 4 години – практичні заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Поняття договірної права України»; «Правочини. Представництво». На практичних заняттях розглядаються теми «Поняття та правова характеристика договору»; «Динаміка договірної правовідносини». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Теми і питання практичних занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використовувати не лише основної літератури, яка складається з підручників та базових нормативно-правових актів, але й спеціальної літератури, а саме науково-практичних коментарів Цивільного та Господарського кодексів України, практики загальних і господарських судів, спеціальних досліджень проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях у юридичних виданнях.

По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому відповісти на усі питання, що виникають зі змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань.

Опанувавши курс, студент повинен знати: чинне законодавство; базову термінологію договірного права; практику застосування законодавства інституту договірного права; правові норми окремих договорів; норми щодо представництва; порядок укладання, зміни і припинення договорів. Студент повинен уміти: тлумачити чинне законодавство; вірно застосовувати норми договірного права; складати проекти договорів; моделювати динаміку окремих видів договорів.

Засвоєння студентами курсу «Основи договірного права» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складанню вдома конспекту завдань, які задавались, організації дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття договірного права України

Проблема визначення місця договірного права в системі права. Сучасне договірне право та його місце в системі права. Предмет договірного права. Методи договірного права: диспозитивний та імперативний. Чинники, що обумовлюють сутність методу договірного права.

Основні засади (принципи) договірного права: свобода договору, свобода підприємницької діяльності, неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини,; регулювання

договірних відносин за домовленістю між їх учасниками; справедливість, добросовісність та розумність .

Загальні положення про договірне законодавство. Конституція України як джерело договірного законодавства. Цивільний кодекс України – основне джерело договірного законодавства. Співвідношення з Господарським кодексом. Закони та інші нормативні акти в системі договірного законодавства. Договір як джерело договірного права. Звичаї як джерело договірного права. Міжнародні договори України в системі договірного законодавства. Норми договірного права іноземних держав у системі договірного законодавства.

Тема 2. Правочини

Загальні положення про правочини. Поняття правочину, його місце в системі юридичних фактів. Види правочинів. Зміст правочину. Здатність учасників цивільних відносин вчиняти правочини. Воля і волевиявлення. Мотив та підстава (кауза) правочину, їх правове значення. Форма правочину. Нотаріальне посвідчення та державна реєстрація правочинів.

Поняття представництва. Підстави виникнення та види представництва. Склад правовідносин представництва. Передоручення. Представництво за довіреністю. Представництво з перевищенням повноважень. Інші форми встановлення й реалізації цивільних прав і обов'язків через інших осіб.

Тема 3. Поняття та правова характеристика договору

Поняття укладення договору. Порядок укладення договору. Стадії укладення договору. Поняття оферти, публічної оферти і акцепту. Особливості укладення договору на торгах. Переддоговірні спори і порядок їх врегулювання. Поняття зміни, припинення договору. Підстави для виникнення у сторони договору права вимоги його зміни і розірвання. Наслідки зміни і розірвання договору.

Тема 4. Динаміка договірних правовідносин

Поняття та види договірних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення договірних правовідносин (юридичні факти та їх види). Здійснення договірних прав та виконання обов'язків, захист договірних прав та інтересів судом, нотаріусом. Строки у договірному праві: їх види та значення. Строки позовної давності. Порядок укладення договору. Стадії укладення договору.

Поняття оферти, публічної оферти і акцепту. Особливості укладення договору на торгах. Переддоговірні спори і порядок їх врегулювання. Поняття зміни, припинення договору. Підстави для виникнення у сторони договору права вимоги його зміни і розірвання. Наслідки зміни і розірвання договору.

Тема 5. Класифікація договорів

Поняття, принципи класифікації цивільних договорів. Класифікація договорів за їх окремими властивостями. Одноступенева класифікація договорів. Багатоступенева класифікація договорів. Класифікація договорів за ЦК України.

Тема 6. Договори про передачу майна у власність і користування

Загальні положення про купівлю-продаж. Поняття і загальна характеристика договору дарування. Поняття і загальна характеристика договору ренти. Поняття і загальна характеристика договору довічного утримання (догляду). Поняття і загальна характеристика договору позики.

Поняття і загальна характеристика договору найму (оренди). Поняття і загальна характеристика договору прокату. Поняття і загальна характеристика договору оренди земельної ділянки. Поняття і загальна характеристика договору лізингу. Поняття і загальна характеристика договору позички.

Тема 7. Договори, направлені на виконання робіт і надання послуг

Поняття і загальна характеристика договору підряду. Поняття і загальна характеристика договору побутового підряду. Поняття і загальна характеристика договору будівельного підряду. Поняття і загальна характеристика договору підряду на проектні та пошукові роботи. Поняття і загальна характеристика договору зовнішньоекономічні підрядні операції з давальницькою сировиною. Поняття і загальна характеристика договору виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Поняття і загальна характеристика договору доручення. Поняття і загальна характеристика договору комісії. Поняття і загальна характеристика договору управління майном.

Тема 8. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Об'єктивні і суб'єктивні істотні умови договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Правила визначення змісту істотних умов договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Правила визначення предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Відповідальність сторін, строк дії договору та умови його припинення як істотні умови предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Поняття та правова характеристика договору

1. Поняття договору.
2. Види договорів.
3. Зміст і тлумачення договору.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1.

Визначте предмет договору ренти ст.731 Цивільного кодексу України.

Завдання 2.

Визначте предмет договору доручення ст. 1000 Цивільного кодексу України.

Завдання 3.

Визначте момент укладення договору довічного утримання, прокату, поставки.

Завдання 4.

Визначте зміст договору позики із вказівкою на істотні, додаткові, випадкові умови.

Завдання 5.

Визначте зміст договору роздрібною купівлі-продажу із вказівкою на істотні, додаткові, випадкові умови.

Семінарське заняття №2

Тема: Динаміка договірних правовідношення

1. Поняття та види договірних правовідносин.
2. Підстави виникнення, зміни та припинення договірних правовідносин (юридичні факти та їх види).
3. Здійснення договірних прав та виконання обов'язків.
4. Підстави і наслідки зміни і розірвання договору.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1.

Випишіть із ЦК норми (статті), які закріплюють правила у відповідності з якими порушення простої письмової форми, правочину тягне його недійсність.

Завдання 2.

Випишіть із ЦК норми (статті), які закріплюють правила у відповідності з якими порушення нотаріальної форми, правочину тягне його недійсність.

Завдання 3.

Наведіть приклади договорів публічної оферти.

Завдання 4.

Яким має бути акцепт, якщо законом передбачена нотаріально посвідчена форма договору.

Завдання 5.

Опишіть у загальних рисах стадії укладення договору.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

Варіант 1.

Завдання:

1. Випишіть із ЦК норми (статті), які закріплюють правила у відповідності з якими порушення простої письмової форми, правочину тягне його недійсність.
2. Наведіть приклади договорів публічної оферти.
3. Визначте момент укладення договору довічного утримання, прокату, поставки.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

4. Визначте зміст договору позики із вказівкою на істотні, додаткові, випадкові умови.

5. Визначте предмет договору ренти ст.731 Цивільного кодексу України.

Задача 1. Староста групи одного з ПТУ за згодою учнів групи на зароблені під час групової практики гроші придбав лотерейні квитки, які зберігалися у нього. На один із лотерейних квитків випав виграш. Староста відмовився поділити його з іншими одногрупниками, мотивуючи тим, що такий договір не передбачений законодавством.

Задача 2. О. придбав у меблевому салоні спальний гарнітур “Глорія”, сплативши за нього 12 500 грн. Через місяць він звернувся до салону з вимогою про те, що він хоче повернути гарнітур назад і одержати його вартість, оскільки, як виявилось, гарнітур не може повністю поміститися в його спальні. Салон відмовив у задоволенні вимоги О. і останній звернувся з позовом до суду про визнання договору купівлі-продажу гарнітура недійсним як такого, що укладений під впливом помилки. У судовому засіданні О. пояснив, що він думав, що вказаний гарнітур поміститься в його спальні. Однак насправді виявилось, що ліжко займає більшу частину спальні і не залишається проходу, двері шафи через недостатність простору не можна повністю відчинити, антресоль взагалі не поміщається на шафі через низьку висоту стелі. Проаналізуйте ситуацію.

Задача 3. Адвокат, прямуючи з Києва у справі свого клієнта до Львова, звернувся в касу залізничного вокзалу, щоб придбати квиток. Касир відповіла, що на цей потяг, а також як і на всі потяги, що вирушають в найближчі 10 днів, місць немає у зв’язку з періодом масових літніх відпусток. Прагнучи встигнути на процес, адвокат придбав квиток на літак, щоб вилетіти до Львова наступним ранком, проте виліт літака був затриманий через несприятливі метеорологічні умови. В результаті адвокат прибув до Львова з великим спізненням, не зміг бути присутнім на процесі, унаслідок чого, за умовами договору з клієнтом, він втрачав право на винагороду у розмірі 7500грн. Чи має право адвокат вимагати відшкодування шкоди від транспортних організацій?

Варіант 2.

Завдання:

1. Випишіть із ЦК норми (статті), які закріплюють правила у відповідності з якими порушення нотаріальної форми, правочину тягне його недійсність.
2. Яким має бути акцепт, якщо законом передбачена нотаріально посвідчена форма договору.
3. Опишіть у загальних рисах стадії укладення договору.
4. Визначте зміст договору роздрібної купівлі-продажу із вказівкою на істотні, додаткові, випадкові умови.
5. Визначте предмет договору доручення ст. 1000 Цивільного кодексу України.

Задача 1. Жукова стверджувала, що прийшовши на роботу 10 жовтня, здала своє пальто в гардероб інституту, і ,як часто раніше це робила, не взяла номерок, бо добре особисто знала гардеробницю. Проте після роботи вона пальто не отримала, бо воно зникло. Представник інституту в суді пояснив, що інститут не повинен відшкодовувати збитки позивачці, бо вона не може пред'явити номерок на підтвердження здачі пальто в гардероб. Жукова наполягала на своїх вимогах і стверджувала, що співробітники можуть підтвердити, що вона пальто здавала на зберігання в гардероб.

Яке рішення винесе суд? Чи мав місце в даному випадку факт укладення правочину?

Задача 2. Гр-ка. А. та її колишній чоловік звернулися до нотаріуса з проханням посвідчити досягнуту між ними домовленість, згідно з якою батько не зобов'язаний утримувати своїх неповнолітніх дітей і водночас відмовляється від права на частку в спільно нажитому майні подружжя. Колишня дружина зобов'язувалась не одружуватись повторно до досягнення дітьми повноліття. Нотаріус відмовився посвідчити даний правочин, мотивуючи тим, що він може бути визнаний недейсним. Дайте аналіз ситуації.

Задача 3. Петренко продав Вітренку комп'ютер за 990 гривень. Через тиждень після цього він звернувся до суду з позовом про визнання правочину недейсним, стверджуючи, що був змушений до продажу. З'ясувалося, що Вітренко давно просив продати комп'ютер, але Петренко відмовлявся, бо він і самому йому був потрібен по роботі. Вітренко якимось чином довідався про сімейну таємницю і став погрожувати її розголошенням, тому Петренко змушений був продати комп'ютер.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття договірної права України.
  2. Джерела договірної права України.
  3. Проблема визначення місця договірної права в системі права.
  4. Сучасне договірне право та його місце в системі права.
  5. Предмет договірної права.
  6. Методи договірної права: диспозитивний та імперативний.
- Чинники, що обумовлюють сутність методу договірної права.
7. Основні засади (принципи) договірної права.
  8. Загальні положення про договірне законодавство.
  9. Співвідношення з Господарським кодексом.
  10. Закони та інші нормативні акти в системі договірної законодавства.
  11. Договір як джерело договірної права.
  12. Звичай як джерело договірної права.
  13. Міжнародні договори України в системі договірної законодавства.
  14. Норми договірної права іноземних держав у системі договірної законодавства.
  15. Загальні положення про правочини.
  16. Поняття і ознаки правочину, його місце в системі юридичних фактів.
  17. Види правочинів.
  18. Зміст правочину.
  19. Здатність учасників цивільних відносин вчиняти правочини.
  20. Воля і волевиявлення. Мотив та підстава (кауза) правочину, їх правове значення.
  21. Форма правочину. Нотаріальне посвідчення та державна реєстрація правочинів.
  22. Тлумачення змісту правочину.
  23. Відмова від правочину.
  24. Недійсність правочинів.
  25. Правові наслідки недійсності правочину.
  26. Окремі види недійсних правочинів.
  27. Правочини з дефектами суб'єктного складу.
  28. Правочини з дефектами волі.
  29. Правочини з дефектами форми.
  30. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.

31. Поняття представництва.
32. Підстави виникнення та види представництва.
33. Склад правовідносин представництва.
34. Передоручення.
35. Представництво за довіреністю.
36. Представництво з перевищенням повноважень.
37. Інші форми встановлення й реалізації цивільних прав і обов'язків через інших осіб.
38. Поняття цивільно-правового договору та його юридичні ознаки.
  39. Зміст і тлумачення договору.
  40. Порядок і способи укладення договору.
  41. Правові наслідки порушення порядку його укладення.
  42. Особливості укладення окремих видів договорів.
  43. Форма договору.
  44. Поняття та склад суб'єктів договірної правовідносини.
  45. Динаміка суб'єктного складу договору.
  46. Поняття та види договірних правовідносин.
  47. Підстави виникнення, зміни та припинення договірних правовідносин (юридичні факти та їх види).
    48. Здійснення договірних прав та виконання обов'язків.
    49. Захист договірних прав та інтересів судом, нотаріусом.
    50. Строки у договірному праві: їх види та значення. Строки позовної давності.
      51. Поняття укладення договору.
      52. Порядок укладення договору.
      53. Стадії укладення договору.
      54. Поняття оферти, публічної оферти і акцепту.
      55. Особливості укладення договору на торгах.
      56. Переддоговірні спори і порядок їх врегулювання.
      57. Поняття зміни, припинення договору.
      58. Підстави для виникнення у сторони договору права вимоги його зміни і розірвання.
        59. Наслідки зміни і розірвання договору.
        60. Поняття, принципи класифікації цивільних договорів.
        61. Класифікація договорів за їх окремими властивостями.
        62. Одноступенева класифікація договорів.
        63. Багатоступенева класифікація договорів.
        64. Класифікація договорів за ЦК України.

65. Загальна характеристика договорів про передачу майна у власність і користування.
66. Загальні положення про купівлю-продаж.
67. Поняття і загальна характеристика договору дарування.
68. Поняття і загальна характеристика договору ренти.
69. Поняття і загальна характеристика договору довічного утримання (догляду).
70. Поняття і загальна характеристика договору позики.
71. Поняття і загальна характеристика договору найму (оренди).
72. Поняття і загальна характеристика договору прокату.
73. Поняття і загальна характеристика договору оренди земельної ділянки.
74. Поняття і загальна характеристика договору лізингу.
75. Поняття і загальна характеристика договору позички.
76. Поняття і загальна характеристика договору підряду.
77. Поняття і загальна характеристика договору побутового підряду.
78. Поняття і загальна характеристика договору будівельного підряду.
79. Поняття і загальна характеристика договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
80. Поняття і загальна характеристика договору зовнішньоекономічні підрядні операції з давальницькою сировиною.
81. Поняття і загальна характеристика договору виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
82. Поняття і загальна характеристика договору доручення.
83. Поняття і загальна характеристика договору комісії.
84. Поняття і загальна характеристика договору управління майном.
85. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності. Орлюк О.П., Андрощук Г.О. – К.: Видавництво: ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2010. – 156 с.
2. Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. – К.: Юрінком Інтер, 2005.

3. Борисова В.І. Загальні положення договору купівлі-продажу за новим Цивільним кодексом України // Юридичний радник. – 2005. – № 1. – С. 50-54.
4. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право: Общие положения. – М.: Статут, 1997. – 682 с.
5. Грушицький І. Договір купівлі-продажу в умовах формування ринкових відносин // Вісник Львівського Університету. Серія юридична. – 2000. – Випуск 35. – 551 с.
6. Договірне право України. Загальна частина: навч. посібн. / Т. Боднар, О. Дзера, Н. Кузнєцова та ін.; за ред. О. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.
7. Європейська Соціальна Хартія. Страсбург, 03.05.1996, [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
8. Загальна декларація прав людини. Документ ООН, схвалений 10.12.1948, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
9. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 24.
10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 22.
11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 14.
12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 46-47.
13. Закон України «Про прокуратуру» від 20 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 51.
14. Зумбулидзе Р.-М. 3. Обычное право как источник гражданского права // Обычай в праве: Сборник. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – С. 8 – 196.
15. Канашевский В. А. Международный торговый обычай и его место в правовой системе Российской Федерации // Журнал российского права. – 2003. – № 8. – С. 127.
16. Конвенція про правову допомогу та правові відносини в цивільних, договірних та кримінальних справах. Міжнародна угода

від 22.01.1993, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

17. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р// Відомості Верховної Ради, 1996. – № 30.

18. Красько І.Е. Смешанный договор. Условия действительности и недействительности // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1998. – № 5. – С.30-32

19. Порошков А. И. Обычай в гражданском обороте // Обычай в праве: Сборник. – С. 197-380).

20. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01.11.1996 р. //Відомості Верховного Суду. – 1996. – № 6.

21. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 р. // Відомості Верховного Суду. – 2001. – № 4.

22. Сібільов М. Цивільно-правовий договір в механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері приватного права // Юридический вестник. – 2002. – №3. – С. 105-109.

23. Спасибо-Фатєєва І.В Юридична природа односторонніх правочинів // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 4 – С.38-43.

24. Цивільне право України: Підручник: у 2-х кн. /О.В. Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1.

25. Цивільне право України: Підручник: У 2-х томах / За ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Т.1. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». 2004.

26. Цивільний кодекс України [Текст]: (станом на 16 січня 2003 р. № 435-IV) офіц. текст / Відомості Верховної Ради України. – К.: Парламент. вид-во, 2003. – №40. – 356 с.

27. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. – №40-41.

28. Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua>

29. Президент України – <http://www.president.gov.ua>

30. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>

31. Конституційний Суд України – <http://www.ccu.gov.ua>

32. Верховний Суд України – <http://www.scourt.gov.ua>

33. Вищий господарський суд України – <http://www.arbitr.gov.ua>

34. Уповноважений з прав людини – <http://www.ombudsman.kiev.ua>
35. Юридична газета – <http://www.yur-gazeta.com>
36. Юридичний радник – <http://www.yurradnik.com.ua>
37. Юридичний журнал «Юстиніан» – <http://www.justinian.com.ua>
38. Правознавець. Підручники, монографії, повнотекстові журнали «Право України» і «Юридичний вісник України» – <http://www.pravoznavec.com.ua>
39. Повнотекстова бібліотека. Підручники, монографії – <http://www.inl.com.ua/books/inde.html>
40. Інтернетвидання «Юриспруденція» Книги, статті, судова практика – <http://www.lawyer.org.ua>
41. Бібліотека юриста. Навчальна і довідкова юридична література – <http://www.lawbook.by.ru>
42. Економіко-правова бібліотека. Підручники, монографії, коментарі – <http://vuzlib.net>
43. Бібліотека он-лайн – <http://library.biz.ua>
44. Бібліотека он-лайн – <http://readbookz.com>

«Основи евристики»

Предмет дисципліни «Основи евристики» передбачає ознайомлення студентів з теорією творчого мислення та оволодіння методологією формування нового знання в сучасній науці.

Методика викладання дисципліни «Основи евристики» передбачає ознайомлення з історією формування евристики як науки.

Основними завданнями викладання дисципліни «Основи евристики» є: ознайомити студентів з основами евристики як науки про особливості творчого мислення; на понятійному рівні розкрити студентам основні значення терміну «евристика»; показати особливості побудови евристичних моделей, спрямованих на пошук, на розв'язання задач, на формування нового знання.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:

а) на понятійному рівні – об'єкт та предмет евристики; основні поняття, які виокремлюють специфіку творчого мислення; історію формування евристики; засоби створення «нового» знання в різних сферах пізнавальної діяльності людей;

б) на фундаментальному рівні – різні концепції творчого мислення, які історично сформувалися у філософії та психології;

в) на практично-методологічному рівні – методи і прийоми творчого мислення, функціональну роль логіки, інтуїції, уяви, рефлексії у формуванні нового знання в науці та філософії.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен вміти:

а) на репродуктивному рівні – оперувати евристичною термінологією з метою визначення сфери функціонування творчого мислення;

б) здійснювати самоаналіз власного мислення і виявляти функціональні можливості інтуїції, логіки, уяви у процесі розв'язання певних задач.

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 108 годин. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 8 годин: 4 години – лекційні заняття, 4 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми: «Загальні положення про евристику»; «Основні поняття творчості та винахідництва. Методи евристики».

На семінарському занятті розглядаються теми: «Загальні положення про евристику»; «Основні поняття творчості та винахідництва. Методи евристики».

Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Темі і питання семінарських занять укладені з розрахунком на ґрунтовне та детальне вивчення матеріалу, для чого обов'язковим є використання не тільки навчальної літератури, а й додаткової спеціальної літератури та законодавчих актів. Кожен студент повинен підготувати один реферат по запропонованій тематиці та виконати контрольні завдання.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Загальні положення про евристику

Основні поняття евристики. Історія становлення евристики як науки. Класифікація евристики

Тема 2. Основні поняття творчості та винахідництва.

Основні поняття творчості, продукти творчості. Методи евристики. Методи неспрямованого пошуку. Методи спрямованого пошуку.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Загальні положення про евристику (2 год.)

1. Основні поняття евристики
2. Історія становлення евристики як науки
3. Класифікація евристики .

Семінарське заняття № 2

Тема: Основні поняття творчості та винахідництва. Методи евристики (2 год)

1. Основні поняття творчості, продукти творчості.
2. Методи евристики
3. Методи ненаправленого пошуку
4. Методи направленого пошуку

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Сутність предмету «Основи евристики»
2. Структурні елементи курсу «Основи евристики»
3. Історія становлення евристики як науки
4. Метод мозкового штурму
5. Методи системного аналізу
6. Метод експертних оцінок
7. Методи асоціацій та аналогій
8. Метод фокальних об'єктів
9. Синектичний метод

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Визначення терміну «евристика».
2. Сучасний етап розвитку евристики.
3. Принципові евристичні установки.
4. Метод систематичної евристики..
5. Індуктивні міркування і їх роль в науковому пізнанні.
6. Методи встановлення причинних зв'язків.
7. Евристична аналогія.
8. Дослідження можливої підстави.
9. Логічні зв'язки між схемами правдоподібних міркувань.
10. Поняття імовірності.
11. Оцінка гіпотез.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

12. Рівні засвоєння знань: ідентифікація, репродукція, трансформація.
13. Принципи навчання евристичної діяльності.
14. Роль методів абстрагування, ідеалізації та формалізації.
15. Сутнісні характеристики евристичної аргументації
16. Евристичні стратегії.
17. Евристична стратегія як можливий раціональний спосіб досягнення мети.
18. Організація процесу продуктивного творчого мислення.
19. Алгоритми розв'язання творчих задач.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чим пояснюється необхідність застосування евристичних методів аналізу?
2. На чому ґрунтуються евристичні (логічні) методи аналізу?
3. Як трактується слово «евристика»?
4. Коли і ким були закладені основи евристичних методів?
5. Дайте визначення евристичних методів аналізу.
6. У чому сутність експертних методів?
7. Що таке психологічні методи?
8. Перелічіть методи, які входять у групу методів ненаправленого пошуку.
9. Назвіть методи групи направленого пошуку.
10. Дайте визначення методу мозкового штурму.
11. Поясніть правила організації і проведення мозкового штурму.
12. Які послідовні стадії проходить процес мозкового штурму?
13. Розкрийте зміст п'яти послідовних стадій мозкового штурму.
14. Обґрунтуйте, чому генерація ідей є найважливішим етапом проведення мозкового штурму?
15. Яким чином відбувається пошук можливостей для реалізації висунутих у процесі мозкового штурму ідей?
16. Яку роль виконують експерти у процесі застосування методу експертних оцінок?
17. Які вимоги ставляться до експертів?
18. Яку інформацію отримують у результаті застосування експертних оцінок?
19. Які основні завдання найчастіше вирішуються на практиці на основі отриманої від експертів інформації?
20. Назвіть основні етапи здійснення цільового аналізу, що ґрунтується на результатах експертних оцінок.

21. На які групи поділяються експертні методи?
22. Розкрийте індивідуальні експертні методи.
23. Дайте визначення колективних експертних методів і назвіть їх.
24. Розкрийте сутність методу анкетування (аналітичного експертного оцінювання).
25. У чому полягає сутність методу інтерв'ю?
26. Дайте визначення методу Дельфі.
27. У чому подібність і відмінність конференції ідей від мозкового штурму?
28. Яка мета застосування та аналітичні можливості методів асоціацій та аналогій?
29. Перелічіть методи, які належать до методів асоціацій та аналогій. Дайте їх коротку характеристику.
30. Для чого призначений метод контрольних запитань?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И.Ю. Человеческое знание и его компьютерный образ. – М., Наука, 1992.
2. Альтшуллер Г.С. Творчество как точная наука. – М. : Советское радио, 1979.
3. Анисов А.М. Современная логика. – М.: ИФРАН 2002.
4. Бескова И.А. Как возможно творческое мышление. – М., ИФРАН, 1993.
5. Влияние Интернета на сознание и структуру знания /Отв. Ред.. В.М. Родин. – М., ИФРАН, 2004.
6. Ефимов В. Решатели интеллектуальных задач. – М., 1998.
7. Куцевич В.Л. Основы эвристики. – К.ИИСП. – 2006.
8. Майданов А.Г. Интеллект решает неординарные проблемы. – М., ИФРАН, 1998.
9. Майерс Д. Интуиция. Возможности и опасности. – СПб, Питер, 2010.
10. Многомерность истины /Редкол. А.А.Горелов, М.М.Новоселов. – М.: ИФРАН, 2008.
11. Павлов С.А. Логика с операторами истинности и ложности. – М.: ИФРАН, 2004.
12. Пойа Д. Как решить задачу. – М., 2001.
13. Рузавин Г.И. Методологические проблемы аргументации. – М., ИФРАН, 1993.
14. Шалак В.И. Логический анализ сети Интернет. – М., ИФРАН, 2005.
15. Шалак В.И. О понятия логического исследования. – М., ИФРАН, 2007.

«Патентне законодавство зарубіжних країн»

Навчальна дисципліна «Патентне законодавство зарубіжних країн» є нормативною навчальною дисципліною, яка передбачена навчальним планом підготовки фахівців кваліфікаційного рівня «магістр».

Змістом і метою курсу є вивчення патентного законодавства різних країн та процесу регулювання відносин, пов'язаних із створенням, розпорядженням та використанням об'єктів патентного права.

Дисципліна включає 5 тем, які складено на основі законодавства провідних зарубіжних країн та міжнародно-правових актів з урахуванням основних теоретико-методологічних підходів щодо вивчення інституту авторського права і суміжних прав, вироблених вітчизняною та зарубіжною наукою.

Основним завданням вивчення дисципліни є забезпечення основи формування правового мислення студентів та умінь:

- вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі;
  - проводити аналіз та робити аргументовані висновки;
  - демонструвати знання конституційних положень, цивільного законодавства та законодавства з авторського права і суміжних прав, практику його застосування та знання основних проблем курсу;
- використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, робота з нормативними актами, написання наукових повідомлень, рефератів тощо).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: особливості законодавства зарубіжних країн, окремі міжнародні норми та правила патентування.

вміти: при проведенні контрольних заходів студенти повинні уміти тлумачити чинне законодавство з права інтелектуальної власності; вірно застосовувати його норми; показувати глибокі знання фундаментальних категорій цього інституту, які є базою пізнання та застосування діючого законодавства, вміння самостійно вирішувати практичні завдання, вміння аналізувати конкретні обставини з урахуванням економічних та правових реалій; розпоряджатися майновими правами, зокрема, складати проекти відповідних договорів; ефективно використовувати передбачені законом засоби захисту прав інтелектуальної власності.

Навчальна дисципліна «Патентне законодавство зарубіжних країн» тісно взаємопов'язана з іншими дисциплінами, що викладаються для студентів магістратури.

Дисципліна «Патентне законодавство зарубіжних країн» вивчає загальні положення інтелектуальної власності, історію виникнення, тенденції розвитку, основні інститути права інтелектуальної власності, серед яких важливе місце посідає інститут авторського права і суміжних прав.

Також наявний її тісний взаємозв'язок з навчальною дисципліною «Право промислової власності», яка детально вивчає процедуру державної реєстрації прав на об'єкти промислової власності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 81 години. З них для заочної форми навчання лекційних 2 год., практичних 2 год.

Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. На лекційний розгляд виносяться теми: «Особливості патентного законодавства зарубіжних країн; Джерела національного права у сфері патентування»; На практичних заняттях розглядається тема «Система класифікації винаходів у провідних країнах світу. Патентне законодавство ЄС». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Засвоєння студентами курсу «Патентне законодавство зарубіжних країн» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складання вдома конспекту завдань та організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи та заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Особливості патентного законодавства зарубіжних країн

Виникнення і розвиток патентного права. Патентно-правові системи і джерела патентного права. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності.

Тема 2. Джерела національного права зарубіжних країн у сфері патентування

Національні закони у сфері патентування та їх особливості. Підзаконні акти та їх застосування. Судова практика та прецеденти.

Тема 3. Система класифікації винаходів у провідних країнах світу

Німецька класифікація винаходів. Американська система класифікації. Англійська система класифікації. Японська система класифікації винаходів.

Тема 4. Патентне законодавство Північноамериканського регіону

Особливості патентного законодавства США, види патентів США, Патентне законодавство Канади.

Тема 5. Особливості патентного законодавства Країн Європейського Союзу та СНД

Патентне законодавство країн ЄС. Патентне законодавство Російської федерації патентне законодавство республіки Білорусь, Патентне законодавство Казахстану

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1.

Тема: Система класифікації винаходів у провідних країнах світу. Патентне законодавство ЄС

1. Німецька класифікація винаходів (НКВ).
2. Американська система класифікації винаходів.
3. Англійську систему класифікації винаходів (АКВ)
4. Японська система класифікації винаходів.
5. Особливості патентного законодавства Європейського союзу.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Джерела права інтелектуальної власності У Канаді.
2. Державна система правової охорони інтелектуальної власності у США.
3. Правовий статус патентних повірених у РФ.
4. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).
5. Міжнародна охорона промислової власності.
6. Паризька конвенція про охорону промислової власності.
7. Системи органів державного управління у сфері інтелектуальної власності провідних зарубіжних країн (на прикладі США, ФРН, Великобританії, Росії, Франції, Польщі).
8. Поняття винаходу та умови його придатності для набуття права інтелектуальної власності на нього у Казахстані.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

9. Компонування (топографії) інтегральних мікросхем як об'єкт права інтелектуальної власності.
10. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS).
11. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).
12. Паризька конвенція з охорони промислової власності.
13. Оформлення прав на винахід у Бразилії.
14. Система охорони промислової власності Чилі.
15. Поняття патентного права та його місце в системі права інтелектуальної власності.
16. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту. США.
17. Характеристика ознак компонування ІМС у США.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Виникнення і розвиток патентного права.
2. Патентно-правові системи і джерела патентного права.
3. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності.
4. Національні закони у сфері патентування та їх особливості
5. Підзаконні акти та їх застосування.
6. Судова практика та прецеденти.
7. Німецька класифікація винаходів (НКВ).
8. Американська система класифікації винаходів.
9. Англійську систему класифікації винаходів (АКВ)
10. Японська система класифікації винаходів.
11. Особливості патентного законодавства США.
12. Види патентів США.
13. Патентне законодавство Канади.
14. Патентне законодавство Японії.
15. Патентне законодавство ЄС.
16. Патентне законодавство Російської федерації.
17. Патентне законодавство республіки Білорусь.
18. Патентне законодавство Казахстану.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук Г. Приєднання України до міжнародних договорів з інтелектуальної власності стане кроком на шляху до СОТ: Комент. Фахівця // Світ. – 2001. – Жовт. – С. 37-40.

2. Вайс В. Функціонування міжнародного органу депонування в Німеччині. // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 1. – С. 40–44.
3. Глухівський А. Національне законодавство з охорони прав на сорти рослин у контексті міжнародного законодавства // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 9. – С. 3–8.
4. Комзюк Л. Порівняльний аналіз правового статусу патентних відомств Польщі та України // Право України. – 2002. – № 6. – С. 93–98.
5. Комзюк Л. Правове регулювання статусу патентних повірених у Польщі: досвід для України // Актуальні проблеми правознавства (науковий збірник ЮІ ТАНГ). – Тернопіль. – 2002. – С. 263–266.
6. Конвенция, учреждающая Всемирную организацию интеллектуальной собственности от 14 июля 1967 г.
7. Кононенко Ю., Корновенко С. Вступ до інтелектуальної власності: Навчальний посібник. – Черкаси, видавець Чабаненко Ю., 2010. – 180 с.
8. Кочеткова А. Міжнародний обмін патентною документацією // Інтелектуальна власність, – 2000. – № 7. – С. 20–23.
9. Кочеткова А. Міжнародний обмін патентною документацією // Інтелектуальна власність, – 2000. – № 7. – С. 20–23.
10. Можаровская Н. Европейская интеграция в контексте защиты прав интеллектуальной собственности // Персонал. – 2002. – № 10. – С. 70–74.
11. Парижская конвенция по охране промышленной собственности от 20 марта 1994 г. // Богуславский М.М. Патентные вопросы в международных отношениях. – М., 1962.
12. Пелехович Б. Нормы американского патентного права. – Нью-Йорк, 1962.
13. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посібник для студентів юр. вузів та фак. унів. – К.: Юрінком Інтер, 1998.
14. Фіш М. Врегулювання патентних спорів у судах Великої Британії. // Інтелектуальна власність. - 2002. - № 7-8. - С. 24-27.
15. Google получила патент на простейший поисковый интерфейс [Електронний ресурс]: <http://lenta.ru/news/2009/09/03/google/>
16. <http://mindwork.su/business/registrasiya-ip-v-kazakhstane-s-chego-nachat>
17. <http://www.belgopatent.by/index.php>
18. <http://www.jpo.go.jp/> Японское патентное ведомство
19. http://www.rupto.ru/norm_doc/sod/prikaz/minobrнаука/327/Pritm_zajavok_na_izobretenie.html#1
20. http://www1.fips.ru/wps/wcm/connect/content_ru/ru

«Патентно-технічна інформація та документація»

Науково-технічний розвиток у нашій країні передбачає інтенсивне використання здобутків в усіх галузях людських знань. Провідна роль в отриманні відомостей про нові науково-технічні досягнення належить патентній інформації, що включає відомості про заявлені та реєстровані винаходи, товарні знаки, промислові зразки, корисні моделі. Це унікальний вид інформації, оскільки обов'язково містить і науково-технічні, і кон'юнктурні знання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Патентно-технічна інформація та документація» є: загальні відомості та поняття про патентно-технічну інформацію, як технічну і правову інформацію, що міститься в офіційних періодичних публікаціях відомств власності, які є в усіх країнах, де законодавством передбачена правова охорона об'єктів інтелектуальної власності, а також про патентно-інформаційні ресурси і патентно-інформаційні органи – складові системи науково-технічної інформації, також є найважливіші положення патентно-інформаційної діяльності у галузі вивчення та використання науково-технічних досягнень з об'єктів промислової власності, систем класифікацій таких об'єктів та порядку проведення по таких об'єктах патентних досліджень

Метою вивчення навчальної дисципліни «Патентно-технічна інформація та документація» є: вивчення загальних відомостей про чинне законодавство України в галузі інформації, включаючи міжнародні угоди, про патентно-інформаційні ресурси і патентно-інформаційні органи – складові системи науково-технічної інформації, особливості системи патентної інформації та документації, вивчення найважливіших положень патентно-інформаційної діяльності у галузі охорони, захисту та використання прав на об'єкти промислової власності, вивчення систем класифікацій та порядок проведення патентних досліджень, а також - поглибити знання з теорії та практики користування інформаційними ресурсами.

Основним завдання вивчення дисципліни є забезпечення основи формування умінь студентів: вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі; проводити аналіз та робити аргументовані висновки; оволодіти методикою оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності; демонструвати знання законодавства, практику його застосування та знання основних проблем курсу; використовувати отримані знання на практиці

(вирішення ситуативних задач, написання наукових повідомлень, рефератів).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, магістри повинні знати: законодавчу та нормативну базу патентно-інформаційної діяльності; поняття про патентно-інформаційні ресурси і патентно-інформаційні органи – складові системи науково-технічної інформації; найважливіші положення патентно-інформаційної діяльності у галузі охорони, захисту та використання прав на об'єкти промислової власності, системи класифікацій та порядок проведення патентних досліджень; комплексне патентно-інформаційне забезпечення кожної стадії життєвого циклу будь-якої продукції.

Магістри повинні вміти: практично застосовувати чинне законодавство України в галузі інформації, включаючи міжнародні угоди; користуватися патентно-інформаційними ресурсами: патентно-технічною інформацією, документами на сучасних носіях інформації; користуватися автоматизованими базами даних Укрпатенту; виконувати пошук патентної документації провідних країн світу та країн близького зарубіжжя; користуватися міжнародними системами класифікацій та класифікувати будь-який об'єкт промислової власності; виконати будь-який пошук патентної інформації; провести патентні дослідження, практично виконати роботи, передбачені ДСТУ 3575-97 та ДСТУ 3574-97.

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 54 години. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 4 годин: 2 години – лекційне заняття, 2 години – семінарське заняття. На лекційний розгляд виносяться тема: «Поняття та загальна характеристика патентно-технічної інформації та документації».

На семінарському занятті розглядається тема «Поняття та загальна характеристика патентно-технічної інформації та документації. Законодавча та нормативно-правова база патентно-інформаційної діяльності». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Теми і питання семінарських занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу, для чого обов'язковим є використання не тільки навчальної літератури, а й додаткової спеціальної літератури та законодавчих актів. Кожен студент повинен підготувати контрольну роботу із запропонованої тематики.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Загальні поняття про патентно-інформаційну діяльність та джерела інформації

Загальні відомості та поняття про патентно-інформаційні ресурси і патентно-інформаційні органи. Поняття патентної інформації, як сукупність відомостей про результати науково-технічної діяльності, що містяться в описах, які додаються до заявок на винаходи чи до охоронних документів, про правовий статус патентних документів, а також про умови реалізації прав, які витікають з патентних документів.

Електронні адреси національних патентних відомств та міждержавних організацій в галузі ОІВ, які використовують при пошуку баз даних.

Тема 2. Законодавча та нормативна база патентно-інформаційної діяльності

Національна система науково-технічної інформації (НСНТІ) України. Система законодавчих джерел патентно-технічної інформації.

Тема 3. Патентна інформація та її використання

Сутність патентної документації: сукупність первинних і вторинних документів, які містять відомості про суть технічних або технологічних рішень, заявлених для патентування або визнаних патентоспроможними, а також відомості, що мають юридичне значення й визначають права авторів та власників патентів. Патентні фонди України. Державна науково-технічна бібліотека (ДНТБ).

Тема 4. Міжнародні системи класифікацій

Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію. Локарнська угода про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг. Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків.

Тема 5. Патентний пошук. Види патентного пошуку

Тематичний патентний пошук. Іменний патентний пошук. Нумераційний патентний пошук. Пошук документів-аналогів.

Тема 6. Патентні дослідження – основний вид патентно-інформаційної діяльності

Патентно-кон'юнктурні дослідження – дослідження, що проводяться в процесі створення, освоєння та реалізації промислової продукції з метою забезпечення високого технічного рівня і конкурентоспроможності цієї продукції, а також скорочення витрат на створення продукції за рахунок виключення дублювання досліджень та розробок. Патентні дослідження проводяться на основі аналізу джерел патентної інформації з привертанням інших видів науково-технічної та рекламно-економічної інформації, що містять дані про останні науково-технічні досягнення, пов'язані з розробкою промислової продукції, про стан і перспективи розвитку ринку продукції даного виду.

Тема 7. ДСТУ в галузі промислової власності

ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення. ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення. Стандарти розроблені відповідно до чинного законодавства України в галузі промислової власності.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема 1: Поняття та загальна характеристика патентно-технічної інформації та документації. Законодавча та нормативна база патентно-інформаційної діяльності

1. Загальна характеристика патентно-технічної інформації.
2. Електронні бази даних національних патентних відомств.
3. Національна система науково-технічної інформації (НСНТІ) України.
4. Система законодавчих джерел патентно-технічної інформації.

Завдання для обов'язкового виконання

Завдання 1. Класифікувати за МПК:

- Стіл письмовий;
- Стіл комп'ютерний;
- Стіл кухонний;
- Столик роздаточний;
- Стіл круглий обідній.

Завдання 2. Класифікувати за Міжнародною класифікацією промислових зразків:

- Стіл письмовий;
- Стіл комп'ютерний;
- Стіл кухонний;
- Столик роздаточний;
- Стіл круглий обідній.

Завдання 3. Класифікувати за Міжнародною класифікацією товарів і послуг:

- Стіл письмовий;
- Стіл комп'ютерний;
- Стіл кухонний;
- Столик роздаточний;
- Стіл круглий обідній.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Загальна характеристика патентно-технічної інформації.
2. Електронні бази даних національних патентних відомств
3. Державно-правове регулювання у сфері промислової власності.
4. Національна система науково-технічної інформації (НСНТІ) України.
5. Система законодавчих джерел патентно-технічної інформації
6. Міжнародна патентна класифікація. Страсбурзька угода.
7. Міжнародна класифікація промислових зразків. Локарська угода.
8. Міжнародна класифікація товарів і послуг. Ніщцька угода.
9. Міжнародна класифікація зображувальних елементів знаків. Віденська угода.
10. Патентно-інформаційний пошук. Види пошуку.
11. Тематичний пошук об'єктів промислової власності.
12. ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення.
13. ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Загальна характеристика патентно-технічної інформації.
2. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласифікувати наступні об'єкти.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

- А) дизайн салону легкового автомобіля;
  - Б) комп'ютерна гра;
  - В) спосіб одержання дизельного палива з відходів та сміття;
3. Електронні бази даних національних патентних відомств Державно-правове регулювання у сфері промислової власності.
4. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласти наступні об'єкти:
- А) підйомний кран, який працює на турбодвигуні;
  - Б) сплав алюмінію і цинку для авіа- та ракетобудування;
  - В) товари готового одягу;
5. Національна система науково-технічної інформації (НСНТІ) України.
6. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласти наступні об'єкти:
- А) підйомний висотний кран;
  - Б) спосіб зварювання металів;
  - В) товари трикотажного виробництва;
7. Система законодавчих джерел патентно-технічної інформації
8. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласти наступні об'єкти:
- А) машина для переробки фруктів;
  - Б) спосіб добування руди;
  - В) товари меблевого виробництва;
9. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію.
10. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласти наступні об'єкти:
- А) машина для переробки фруктів;
  - Б) комп'ютерний стіл;
  - В) товари меблевого виробництва;
11. Локарнська угода про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків.
12. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закласти наступні об'єкти:
- А) пральна машина;
  - Б) спосіб виробництва ліків;
  - В) послуги юридичні;
13. НІЦЦЬКА УГОДА про Міжнародну класифікацію товарів і послуг.

14. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) машина для виготовлення металевого посуду;
- Б) кухонний стіл; зображувальних елементів;
- В) спосіб лікування захворювань горла;

15. Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків.

16. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) спосіб виробництва трикотажних виробів;
- Б) настільна лампа;
- В) послуги туристичні;

17. Патентно-інформаційний пошук. Види пошуку

18. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) насос відцентровий;
- Б) монітор комп'ютеру;
- В) товари харчування – напої;

19. Тематичний пошук об'єктів промислової власності.

20. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) машина для переробки фруктів;
- Б) комп'ютерний стіл;
- В) товари меблевого виробництва;

21. ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення.

22. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) Автомат для нанесення етикетки на пляшку;
- Б) роздаточний столик;
- В) Інтернет-послуги.

23. ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення

24. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) тістомісильна машина;
- Б) холодильна шафа;
- В) товари – хлібобулочні вироби;

25. Інтернет-ресурси (бази даних) для пошуку

26. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та закластифікувати наступні об'єкти:

- А) обладнання для виробництва сухого молока;

- Б) світильник бра;
- В) медичні послуги;
- 27. Розробка завдання на проведення патентних досліджень;
- 28. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та заклаcифікувати наступні об'єкти:
  - А) спосіб виробництва твердого сиру;
  - Б) автотранспортувач;
  - В) товари - ковбасні вироби;
- 29. Розробка регламенту пошуку інформації;
- 30. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та заклаcифікувати наступні об'єкти:
  - А) копильне обладнання;
  - Б) пакувальний пакет;
  - В) товари кондитерські вироби;
- 31. Пошук і відбір патентної технічної й кон'юнктурно-комерційної інформації.
- 32. Задача: Вибрати згідно об'єктів системи класифікацій та заклаcифікувати наступні об'єкти:
  - А) машина для виготовлення сухого молока;
  - Б) люстра освітлювальна;
  - В) товари молочні продукти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Г. В. Право інтелектуальної власності. – К: Юрінком Інтер, 2004.
2. Добриніна Г.П. Патентна інформація та документація. Патентні дослідження: Конспект лекцій. – К.: Інститут інтелект. Власності і права, 2006 – 120с.
3. Добриніна Г.П., Пархоменко В.Д. Патентна інформація та документація ЗАТ Інститут інтелектуальної власності і права. – К., 2004.
4. ДСТУ 2392-94. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення. – К., 1997; ДСТУ 2392–94.
5. ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення. Чинний від 1998-01-01 К., 1997; ДСТУ 3574-97
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності» від 22.05.2003 р. № 850-IV // <http://www.rada.gov.ua>

7. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. № 7. – Ст. 260 // <http://www.rada.gov.ua>

8. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №12. – Ст.165.

9. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. №7. Ст.32; в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 12 липня.

10. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. – №7. – Ст.36.

11. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст.34.

12. Інформаційно-довідкові системи (ІДС) – Веб-портал Українського інституту промислової власності // <http://www.sdip.gov.ua>.

13. Ковальчук М.І. Патентування в Україні: в запитаннях і відповідях. – Харків, 2003.

14. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141 (зі змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.) // <http://www.rada.gov.ua>

15. Міжнародна патентна класифікація. Українська версія (2013.01). – Веб-портал Українського інституту промислової власності // <http://www.sdip.gov.ua>.

16. О.Д. Левічева Експертиза об'єктів промислової власності. – К: ШВП, 2006.

17. Охорона промислової власності в Україні: Монографія / За ред. О. Д. Святоцького, В. Л. Петрова. – К.: «Ін Юрс», 1999. – 388 с.

18. Підпригора О.А., Підпригора О.О., Право інтелектуальної власності в Україні. – К: Юрінком Інтер, 1998.

19. Положення про Національну систему науково-технічної інформації України від 04. 09. 97, № 248. Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності: Навчальний посібник. – К.: Держ. і-нт. інтел. власн., 2008.

20. Право інтелектуальної власності: підручник / За ред. О.П.Орлюк, О.Д.Святоцького. – К.: Ін Юре, 2007.

21. Проблеми і шляхи збереження національної системи НТІ України в умовах економічної кризи / М. М. Єрмошенко // Інформація і ринок. – № 2. – 1994. – С. 9-18.

22. Концепция развития и принципы построения системы научно-технической информации Украины / Н. Н. Єрмошенко, А. М. Грабченко, В. М. Бирбраев // Інформація і ринок. – № 2. – 1994. – С. 2-8.

23. Спеціалізована БД «Винаходи (корисні моделі) в Україні» – Веб-портал Українського інституту промислової власності // <http://www.sdip.gov.ua>

24. Указ Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» від 27 квітня 2001 р. № 285/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. № 18. – Ст. 783.

25. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. редакція від 24.07.2009 р // <http://www.rada.gov.ua>

26. Юридичний словник-довідник. – К., 2000.

«Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності»

Навчальна дисципліна «Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти» є нормативною навчальною дисципліною, яка передбачена навчальним планом підготовки для студентів спеціальності 8.18010011 «Інтелектуальна власність» напряму підготовки «Специфічні категорії» кваліфікації 2419.2 «Професіонал з інтелектуальної власності»

Змістом і метою курсу є вивчення питань правового регулювання відносин, пов'язаних із створенням, розпорядженням та використанням результатів творчої діяльності людини, розкриття змісту основних нормативних актів з права інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності, розуміння їх ролі у регулюванні суспільних відносин.

Основним завданням вивчення дисципліни є забезпечення основи формування правового мислення студентів та умінь:

- вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі;
- проводити аналіз та робити аргументовані висновки;
- демонструвати знання конституційних положень, цивільного законодавства та законодавства з авторського права і суміжних прав, практику його застосування та знання основних проблем курсу;

використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, робота з нормативними актами, написання наукових повідомлень, рефератів тощо).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: особливості законодавства у сфері охорони прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності, окремі міжнародні норми та правила патентування.

вміти: при проведенні контрольних заходів студенти повинні уміти тлумачити чинне законодавство з права інтелектуальної власності; вірно застосовувати його норми; показувати глибокі знання фундаментальних категорій цього інституту, які є базою пізнання та застосування діючого законодавства, вміння самостійно вирішувати практичні завдання, вміння аналізувати конкретні обставини з урахуванням економічних та правових реалій; розпоряджатися майновими правами, зокрема, складати проекти відповідних договорів; ефективно використовувати передбачені законом засоби захисту прав інтелектуальної власності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години. З них для студентів заочної форми навчання лекційних – 4 год., практичних – 2. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають екзамен. На лекційний розгляд виносяться теми: «Поняття та загальна характеристика нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності; Право на наукове відкриття»; «Право на раціоналізаторську пропозицію; Право на компонування (топографії) інтегральних мікросхем» На практичних заняттях розглядається тема «Право на нові сорти рослин і породи тварин, право на комерційну таємницю». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Засвоєння студентами курсу «Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складання вдома конспекту завдань та організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи та екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття та загальна характеристика нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності

Поняття нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності. Основні підходи до класифікації нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності. Законодавство у сфері охорони нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності

Тема 2. Право на наукове відкриття

Поняття і ознаки наукового відкриття. Суб'єкти права на наукове відкриття. Оформлення прав на наукове відкриття. Права авторів відкриттів.

Тема 3. Право на раціоналізаторську пропозицію

Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції. Оформлення права на раціоналізаторську пропозицію. Зміст та захист прав раціоналізатора.

Тема 4. Право на компонування (топографії) інтегральних мікросхем

Загальні положення про компонування інтегральної мікросхеми. Визначення об'єктів, що охороняються. Суб'єкти права на топографії інтегральних мікросхем. Порядок реєстрації компонування ІМС. Зміст та захист прав на топографії інтегральних мікросхем.

Тема 5. Право на нові сорти рослин і породи тварин

Поняття та ознаки нового сорту рослин. Суб'єкти прав на селекційні досягнення. Зміст прав на нові сорти рослин. Права автора. Право на селекційні досягнення у тваринництві. Захист прав на селекційні досягнення.

Тема 6. Право на комерційну таємницю

Поняття і ознаки комерційної таємниці. Види інформації, що не може становити комерційної таємниці. Суб'єкти права на комерційну таємницю. Зміст права на комерційну таємницю.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1

Тема: Право на нові сорти рослин і породи тварин. Право на комерційну таємницю

1. Поняття та ознаки нового сорту рослин.
2. Суб'єкти прав на селекційні досягнення та зміст прав на нові сорти рослин.
3. Право на селекційні досягнення у тваринництві.
4. Поняття і ознаки комерційної таємниці. Види інформації, що не може становити комерційну таємницю.
5. Суб'єкти права на комерційну таємницю.
6. Зміст права на комерційну таємницю.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу на семінарському занятті, письмової роботи, участі у дискусії.

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії та у вирішенні практичних завдань.

Рекомендована література: вся основна література.

Практичні завдання

(Виконання практичних завдань проводиться в окремому зошиті з посиланням на чинні норми)

Завдання 1.

Підготувати заявку на раціоналізаторську пропозицію.

Завдання 2.

Інженер одного із відділів державного підприємства та старший майстер подали заявку на раціоналізаторську пропозицію. У прийнятті пропозиції було відмовлено на тій підставі, що інженер заводу відповідно до положення про раціоналізаторську діяльність на заводі не може бути автором таких пропозицій. Крім того, за два роки до того тотожний пропозиції винахід був опублікований в журналі «Наука и жизнь». Не погодившись з відмовою, співавтори подали скаргу, де вказали, що раціоналізаторська пропозиція виходить за межі функціональних обов'язків інженера. До подачі заяви вона успішно 4 місяці використовувалась на практиці і дала економію та суттєво покращила умови та безпеку праці. Яке рішення необхідно прийняти по скарзі? Які вимоги щодо раціоналізаторських пропозицій та порядок їх кваліфікації?

Завдання 3.

Громадянин Іващенко, який працює у науково-дослідному відділі АТ «Символ», прочитав в одному з наукових журналів статтю, в якій описувалась нова технологія плавки металів у доменних печах при надвисоких температурах. Після доопрацювання технології Іващенко подав заяву до керівника науково-дослідного відділу товариства про визнання нового економного способу плавки титану раціоналізаторською пропозицією. За результатом її розгляду пропозицію було відхилено на підставі, що Іващенко є працівником науково-дослідного відділу товариства, а розробка рішень по покращанню діяльності підприємства, підвищенню продуктивності праці і зменшення затрат виробництва входить до обов'язків зазначеного структурного підрозділу.

Через півроку Іващенко дізнався, що описаний ним у заявці спосіб покращання плавки почав використовуватись у виробництві. Вважаючи, що АТ «Символ» були порушені його права як раціоналізатора, він звільнився з підприємства і подав позов до суду.

Чи може бути гр. Іващенко визнаний раціоналізатором і у якому порядку? Які права має автор раціоналізаторської пропозиції? Вирішіть справу.

Завдання 4.

Під час приватної поїздки в Румунію Кузьма привіз звідти мішок нового сорту пшениці і став його розводити у колективному сільськогосподарському підприємстві «Сеньків». Урожайність була набагато вище середньої по району. Спільно з агроуніверситетом були проведені випробування, і через 6 років подана заявка на отримання патенту на новий сорт пшениці.

Після проведення випробувань було видано патент на новий сорт пшениці, який вже був широко розповсюджений і вивозився в ряд країн. Румунські вчені заявили позов про визнання патенту недійсним. У позові суд відмовив.

На цьому прикладі з'ясуйте ознаки патентоздатності нових сортів рослин та порядок їх патентування. Яке рішення повинен винести суд?

Завдання 5.

Підготувати проект заявки на патентування об'єкту селекційного досягнення.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.
2. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції.
3. Оформлення прав на раціоналізаторську пропозицію.
4. Зміст та захист прав автора раціоналізаторської пропозиції.
5. Суб'єкти прав на сорт рослин.
6. Оформлення прав на нові сорти рослин.
7. Захист від недобросовісної конкуренції.
8. Зміст та захист прав на новий сорт рослин.
9. Поняття та ознаки нового сорту рослин.
10. Право на селекційні досягнення у галузі тваринництва.
11. Компонування (топографії) інтегральних мікросхем як об'єкт права інтелектуальної власності.
12. Суб'єкти права на конструювання (топографії) інтегральних мікросхем.
13. Порядок оформлення прав на конструювання (топографії) інтегральних мікросхем.
14. Зміст та захист прав на конструювання (топографії) інтегральних мікросхем.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В. Інтелектуальна власність / В. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
2. Жаров, В. О. Право інтелектуальної власності в системі права України : навчальний посібник [Текст]: / В. О. Жаров; навчально-науковий виробничий комплекс «Академія інтелектуальної власності», Український інститут інтелектуальної власності і права К., 2008. – 108 с.
3. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 26 грудня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 3. – Ст. 92.
4. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. № 3322-ХІІ. // Офіційний вісник України. – 1993. – №26. – Ст. 157.
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 1 грудня 1998 р. // Голос України. – 1998. – 22 грудня.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №9. – Ст. 56.

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

7. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №21. – Ст. 218.
8. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 5 листопада 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 8. – Ст. 28.
9. Интеллектуальная собственность. Актуальные проблемы теории и практики: сб. научных трудов. Т.1/ под ред. В.Н. Лопатина. – М.: «Издательство Юрайт», 2008
10. Каміл Ідріс Інтеллектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання. – К.: Укрпатент, 2006. – 372 с.
11. Кожарська І. Право інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності: навчальний посібник / І. Кожарська. – К.: Держ. ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 144 с.
12. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
13. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26.
14. Кузнецов М. Патентознавство та авторське право. – К.: Кондор, 2009. – 446 с.
15. Мікульонок І. Основи інтелектуальної власності. – К., 2008. – 232 с.
16. Право інтелектуальної власності. Науково-практичний коментар до Цивільного Кодексу України. За загальною редакцією Паладія М.В. – К.: Парламентське видавництво, 2006.
17. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
18. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
19. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: галузеві аспекти / Кол. авторів: О. П. Орлюк, О. Д. Святоцький, Т. С. Демченко, В. М. Крижна, О. О. Стефан та інші. – К., 2006. – 416 с.
20. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти авторського права і

суміжних прав: оглядовий лист Вищого господарського суду України від 06.05.2005 N 01-8/784 // www.arbitr.gov.ua

21. Работягова Л. І. Антонюк Н. І. Закріплення права на конфіденційну інформацію і комерційну таємницю: організаційно-правовий аспект // Питання інтелектуальної власності: збірник наукових праць. Випуск 8. – К.: НДІВНАППНУ. – 2010. – 288 с.

22. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации / А. П. Сергеев. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – 752 с.

23. Цивільне право України. Академічний курс, у двох томах. За загальною редакцією Я. Шевченко, – К., 2003

24. Цивільний кодекс України

25. Цивільний Кодекс України. Науково-практичний коментар. У двох частинах. За загальною редакцією Я. Шевченко, К., 2004

26. Черевко Г. Интеллектуальная собственность. – К.: Знання, 2008. – 412 с.

27. <http://portal.rada.gov.ua>

28. <http://www.arbitr.gov.ua>

29. <http://www.ccu.gov.ua>

30. <http://www.cvk.gov.ua>

31. <http://www.justinian.com.ua>

32. <http://www.kmu.gov.ua>

33. <http://www.ombudsman.kiev.ua>

34. <http://www.president.gov.ua>

35. <http://www.scourt.gov.ua>

36. <http://www.yur-gazeta.com>

37. <http://www.yurradnik.com.ua>

«Право інтелектуальної власності Європейського Союзу»

Право інтелектуальної власності Європейського Союзу привертає увагу в різних аспектах. Як новий інститут, що інтенсивно розвивається та втілює кращий досвід держав-членів ЄС у сфері охорони інтелектуальної власності, а також успішні ініціативи з введення регіональних систем захисту прав. Як право, що має суттєве значення при співробітництві установ та організацій України та держав-членів ЄС з проведення наукових досліджень, передачі технологій, а також знання якого необхідно для захисту українських винаходів, інших об'єктів права інтелектуальної власності в Європі.

Метою курсу є сформулювати у магістрів необхідні правові знання щодо права інтелектуальної власності Європейського Союзу. Дати

чітке уявлення про правову природу права інтелектуальної власності Європейського Союзу та його вплив на чинне законодавство України.

Завданням вивчення курсу є забезпечення основи формування правового мислення магістрів та умінь:

- вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі;
- проводити аналіз та робити аргументовані висновки;
- демонструвати знання європейського та національного права в сфері інтелектуальної власності, практику його застосування та знання основних проблем курсу;
- використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, робота з нормативними актами, написання наукових повідомлень, рефератів).

Магістри, вивчаючи дану дисципліну, повинні вміти:

- орієнтуватися в чинному законодавстві України та ЄС у сфері інтелектуальної власності;
- вирішувати практичні завдання даного курсу;
- кваліфіковано проводити аналіз норм права інтелектуальної власності України та ЄС;
- показувати глибокі знання фундаментальних категорій права інтелектуальної власності Європейського Союзу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин. З них для студентів заочної форми навчання лекційних – 4 год. семінарських занять 4 год. На лекційний розгляд виносяться теми: «Інтелектуальна власність у Європейському Співтоваристві», «Патент на винахід Європейському Співтоваристві». Решта програмного матеріалу вивчаються студентами самостійно.

Курс вивчається протягом одного семестру. Кожен магістр повинен підготувати одну контрольну роботу по запропонованій темі, по закінченню курсу магістри складають залік.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Інтелектуальна власність та міжнародне співробітництво

Поняття зміст інтелектуальної власності. Історія виникнення інтелектуальної власності Промислова власність. Авторське право і суміжні права. Сфера недобросовісної конкуренції. Територіальний характер прав інтелектуальної власності. Паралельні права. Міжнародне співробітництво.

Тема 2. Інтелектуальна власність у Європейському Співтоваристві

Твердження про відсутність компетенції ЄС. Національні системи інтелектуальної власності можуть діяти як заходи, еквівалентні кількісним обмеженням. Вичерпання прав на території Співтовариства. Правила конкуренції. Застосування Співтовариством інших інструментів прямого впливу на національні акти у сфері інтелектуальної власності. Зовнішні відносини. Положення, які стосуються інтелектуальної власності, в Договорі, що встановлює Конституцію для Європи.

Тема 3. Патент на винахід в Європейському Союзі

Європейський патент. Договір про патентну співпрацю (РСТ). Патент Співтовариства. Законотворча діяльність Співтовариства в сфері патентного права.

Тема 4. Торговельна марка Європейського Союзу

Мадридська угода 1891 р. Перша ініціатива на рівні Співтовариства (1959-1962 рр.). Друга ініціатива Співтовариства та пропозиції Комісії 1980 р. Бюро з гармонізації внутрішнього ринку. Право торговельної марки Співтовариства. Колективні торговельні марки Співтовариства. Заявка на реєстрацію торговельної марки Співтовариства. Процедура реєстрації. Припинення чинності свідоцтва на марку. Процедура скасування свідоцтва. Процедура оскарження. Правила розв'язання спорів в Бюро. Розв'язання спорів стосовно марок Співтовариства. Специфічні норми міжнародної компетенції у справах про контрафакцію. Відносини між маркою Співтовариства й національним знаком. Виключні заходи у зв'язку з розширенням ЄС. Протокол до Мадридської угоди від 28 червня 1989 р. стосовно міжнародної реєстрації торговельних марок.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Інтелектуальна власність у Європейському Співтоваристві

1. Національні системи інтелектуальної власності як заходи, еквівалентні кількісним обмеженням у сфері інтелектуальної власності.
2. Вичерпання прав інтелектуальної власності на території ЄС.
3. Правила конкуренції.

4. Застосування ЄС інструментів прямого впливу на національні акти у сфері інтелектуальної власності.
5. Зовнішні відносини ЄС у сфері інтелектуальної власності.
6. Положення, які стосуються інтелектуальної власності, в Договорі, що встановлює Конституцію для Європи.

Теми рефератів і повідомлень

1. Позов про контрафакцію інтелектуальної власності на території ЄС.
2. Передача права на об'єкти інтелектуальної власності.
3. Ліцензійні договори.
4. Зловживання домінуючим положенням.
5. Спільна торговельна політика країн ЄС.
6. Конвенції, укладені країнами-членами ЄС які регламентують інтелектуальну власність.
7. Директиви про гармонізацію законодавства у сфері інтелектуальної власності ЄС.
8. Створення єдиних охоронних документів ЄС.
9. Зовнішні повноваження ЄС у сфері інтелектуальної власності.

Семінарське заняття № 2.

Тема: Торговельна марка Європейського Союзу

1. Мадридська угода 1891 р.
2. Бюро з гармонізації внутрішнього ринку ЄС.
3. Право торговельної марки ЄС.
4. Колективні торговельні марки ЄС.
5. Заявка на реєстрацію торговельної марки ЄС.
6. Процедура реєстрації. Припинення чинності свідоцтва на торговельну марку. Процедура скасування свідоцтва на торговельну марку.
7. Специфічні норми міжнародної компетенції у справах про контрафакцію.
8. Відносини між маркою ЄС та національними знаками.
9. Виключні заходи у зв'язку з розширенням ЄС. Протокол до Мадридської угод від 28 червня 1989 р. стосовно міжнародної реєстрації торговельних марок.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ І ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Перша Директива Ради № 89/104/ЄЕС від 21 грудня 1988 про зближення законодавств країн-членів ЄС у питаннях торговельних марок.

2. Регламент щодо торговельної марки ЄС.

3. Визначення права торговельної марки ЄС.

4. Право на торговельну марку.

5. Причини відмови у реєстрації торговельної марки ЄС.

6. Публікація заявки на торгівлю марку ЄС.

7. Процедура скасування свідоцтва на торгівлю марку ЄС.

8. Позов до Апеляційних палат Бюро ЄС.

9. Застосування Брюссельської виконавчої конвенції 1968 р. та Регламенту Ради 44/2001 про судову компетенцію, визнання та виконання рішень у цивільних та господарських справах.

10. Контроль чинності свідоцтва на торгівлю марку ЄС шляхом зустрічного позову.

11. Відносини між торговою маркою ЄС та національною маркою.

12. Відносини між Протоколом і маркою ЄС.

13. Міжнародна реєстрація, в якій зазначається ЄС.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Паризька Конвенція про охорону промислової власності.

2. Бернська Конвенція про охорону літературних творів та творів мистецтва.

3. Акти, прийняті в розвиток Паризької та Бернської Конвенцій.

4. Окремі конвенції, прийняті в межах Паризького та Бернського Союзів.

5. Нормативні акти, які визначають основоположні принципи захисту прав інтелектуальної власності.

6. Конвенції, які встановлюють міжнародну систему реєстрації права інтелектуальної власності.

7. Конвенції про міжнародну систему класифікації.

8. Міжнародні об'єднані відомства з інтелектуальної власності (МОВІВ).

9. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

10. Роль СОТ всевітньої торгової організації.

11. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS).

12. Позов про контрафакцію.

13. Передача права на об'єкти інтелектуальної власності.
14. Ліцензійні договори на об'єкти інтелектуальної власності.
15. Зловживання домінуючим положенням.
16. Спільна торговельна політика ЄС.
17. Конвенції, укладені країнами-членами ЄС у сфері інтелектуальної власності.
18. Директиви про гармонізацію законодавства у сфері інтелектуальної власності ЄС.
19. Створення єдиних охоронних документів ЄС у сфері інтелектуальної власності.
20. Зовнішні повноваження ЄС у сфері інтелектуальної власності.
21. Відмінності в національних процедурах реєстрації об'єктів інтелектуальної власності в країнах ЄС.
22. Міжнародний патентний інститут в Гаазі.
23. Конвенція Ради Європи про уніфікацію деяких положень патентного права.
24. Перша спільна європейська ініціатива: (1958 - 1962).
25. Друга спільна європейська ініціатива: (1968 - 1973).
26. Європейська патентна конвенція.
27. Європейський патент.
28. Європейська патентна організація.
29. Адміністративна Рада.
30. Європейське патентне відомство (ЄПВ).
31. Права за патентом ЄПК.
32. Виключення з патентоспроможних об'єктів.
33. Право на європейський патент та статус винахідника.
34. Термін охорони патенту ЄС.
35. Права, що надаються європейським патентом, і обсяг охорони.
36. Переклад опису до європейського патенту.
37. Європейська заявка на отримання патенту.
38. Розгляд заявки до видачі патенту.
39. Взаємодія з національним законодавством, законодавства ЄС у сфері інтелектуальної власності.
40. Конвенція про патент Співтовариства 1975 р. (КПС).
41. Угода щодо патентів Співтовариства 1989 р.
42. Пропозиція Комісії щодо регламенту Ради стосовно патенту ЄС.
43. Патентне право ЄС.
44. Право на патент ЄС.
45. Права, що надаються патентом ЄС.

46. Позови, розгляд яких буде відноситися до виключної компетенції Суду з патентів ЄС.

47. Юридичний захист біотехнологічних винаходів в ЄС.

48. Патентоспроможність винаходів, створених комп'ютером.

49. Корисні моделі.

50. Обов'язкові ліцензії на патент для виробництва фармацевтичних продуктів, які експортуватимуться у країни, в яких ускладнено охорону здоров'я.

51. Перша Директива Ради № 89/104/ЄЕС від 21 грудня 1988 про зближення законодавств країн-членів ЄС у питаннях торговельних марок.

52. Регламент щодо торговельної марки Співтовариства.

53. Визначення торговельної марки ЄС.

54. Право на торговельну марку ЄС.

55. Причини відмови у реєстрації торговельної марки ЄС.

56. Права, що їх надає торговельна марка ЄС.

57. Вичерпання прав ЄС у сфері інтелектуальної власності.

58. Термін охорон торговельної марки ЄС.

59. Передача прав та ліцензійні договори.

60. Експертиза заявки на торговельну марку ЄС.

61. Експертиза абсолютних причин відмови на торговельну марку ЄС.

62. Публікація заявки на торговельну марку ЄС.

63. Позов до Апеляційних палат Бюро ЄС.

64. Оскарження у Суді першої інстанції та Суді ЄС.

65. Застосування Брюссельської виконавчої конвенції 1968 р. та Регламенту Ради 44/2001 про судову компетенцію, визнання та виконання рішень у цивільних та господарських справах.

66. Контроль чинності свідоцтва на марку ЄС шляхом зустрічного позову.

67. Відносини між маркою ЄС й національною маркою.

68. Відносини між Протоколом і маркою ЄС.

69. Міжнародна реєстрація, в якій зазначається ЄС.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Поняття зміст інтелектуальної власності ЄС.

2. Історія виникнення інтелектуальної власності у ЄС.

3. Промислова власність ЄС.

4. Авторське право і суміжні права у ЄС.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

5. Сфера недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності ЄС.
6. Територіальний характер прав інтелектуальної власності.
7. Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності.
8. Національні системи інтелектуальної власності можуть, еквівалентні кількісним обмеженням.
9. Вичерпання прав на території ЄС.
10. Правила конкуренції ЄС.
11. Застосування Співтовариством інших інструментів прямого впливу на національні акти у сфері інтелектуальної власності.
12. Зовнішні відносин ЄС у сфері інтелектуальної власності.
13. Положення, які стосуються інтелектуальної власності, в Договорі, що встановлює Конституцію для Європи.
14. Європейський патент.
15. Договір про патентну співпрацю (РСТ).
16. Патент Співтовариства.
17. Законотворча діяльність ЄС в сфері патентного права.
18. Мадридська угода 1891 р.
19. Перша ініціатива на рівні Співтовариства (1959-1962 рр.).
20. Друга ініціатива Співтовариства та пропозиції Комісії 1980 р.
21. Бюро з гармонізації внутрішнього ринку ЄС.
22. Право торговельної марки ЄС.
23. Колективні торговельні марки ЄС.
24. Заявка на реєстрацію торговельної марки ЄС.
25. Процедура реєстрації. Припинення чинності свідоцтва на марку. Процедура скасування свідоцтва.
26. Процедура оскарження. Правила розв'язання спорів в Бюро. Розв'язання спорів стосовно торгових марок ЄС.
27. Специфічні норм міжнародної компетенції у справах про контрафакцію.
28. Відносини між маркою ЄС та національними знаками.
29. Виключні заходи у зв'язку з розширенням ЄС. Протокол до Мадридської угод від 28 червня 1989 р. стосовно міжнародної реєстрації торговельних марок.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. ICANN. Единые Правила Рассмотрения Споров о Доменных Именах // <http://www.soi.ru.soi.19192>.
2. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – Ст. 136.
3. Азбука авторского права. – М.: ЮНЕСКО, 1982.
4. Андрощук Г., Крайнев П., Кавасс И. Право интеллектуальной собственности: торговые аспекты. – К.: ІнЮре, 2000. – 162 с.
5. Асфандиаров Б. М., Казанцев В. И. Право интеллектуальной собственности: Учеб.-метод. пособие. – М.: Экзамен, 2003. – 158 с.
6. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений. Подписана 9 сентября 1886 г., дополнена в Париже 4 мая 1896 г., пересмотрена в Берлине 10 ноября 1908 г., дополнена в Берне 20 марта 1914 г., пересмотрена в Риме 2 июня 1928 г., в Брюсселе 26 июня 1948 г., в Стокгольме 14 июля 1967 г. и в Париже 24 июля 1971 г., измененная 28 сентября 1979 г. / Авторское право. Под редакцией В. Ф. Чигира. – Минск: Амалфея, 1999. – С. 167-201.
7. Бромберг Г. В. Интеллектуальная собственность. Основной курс: Учеб. пособие. – М.: Приор-издат, 2004. – 464 с.
8. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури (28 квітня 1977 р.) // <http://www.rada.gov.ua>.
9. Васьковский Е. В. Учебник гражданского права. – М.: Статут, 2003. – 382 с.
10. Вишневецкий Л. М., Иванов Б. И., Левин Л. Г. Формула приоритета. Возникновение и развитие авторского права. – Л.: Наука, 1990. – 203 с.8
11. Всемирная конвенция об авторском праве. Подписана в Женеве 6 сентября 1952 г., пересмотрена в Париже 24 июля 1971 г. / / Авторское право / Под ред. В. Ф. Чигира. – Минск: Амалфея, 1999. – С. 131-167.
12. Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків (6 листопада 1925 р.) // <http://www.rada.gov.ua>.
13. Галянтич М. К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту. – К.: Акад. правових наук України; НДІ приватного права та підприємництва, 2003. – 256 с.
14. Гришаев С. П. Интеллектуальная собственность: Учеб. пособие. – М.: Юристь, 2004. – 208 с.

15. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: ЦНІ, 2006. – 278 с.
16. Демченко Т. С. Охорона товарних знаків (порівняльно-правовий аналіз): Моногр. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2004. – 184 с.
17. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: Прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 р. та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі / Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – Ст. 136–144.
18. Договір про закони з товарних знаків 1994 р. (Договір ратифіковано Законом України від 13 жовтня 1995 р. № 80/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 7. – Ст. 281.) // Збірник нормативних актів з питань промислової власності / За ред. В. Л. Петрова, В. О. Жарова. – К.: Вища шк., 1999. – С. 441-465.
19. Договір про патентну кооперацію (РСТ): Підписано у Вашингтоні 19 червня 1970 р., переглянутий 2 жовтня 1979 р. і 3 лютого 1984 р.
20. Договор Всемирной организации интеллектуальной собственности по исполнению и фонограммам: Принят Дипломатической конференцией 23 декабря 1996 г.; Женева, 2–20 декабря 1996 г. // Авторское право и смежные права / Под ред. В. Ф. Чигира. – Минск: Амалфея, 1999. – С. 290-309.
21. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. – М.: Статут, 2003. – 415 с.
22. Доповідь ВОІВ «Управління доменними іменами й адресами: питання інтелектуальної власності» від 30 квітня 1999 р. <http://wipo2.wipo.int/process1/report/finalreport.html>
23. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 511 с.
24. Идрис К. Интеллектуальная собственность – мощный инструмент экономического роста. – М.: Всемирная орг. интелект. собственности, 2005. – 450 с.
25. Иоффе О. С. Гражданское право: Изб. тр. – М.: Статут, 2000. – 777 с.
26. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук.-практ. вид.: У 4 т. / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – К.: ІнЮре, 1999.

27. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії та практики: Зб. наук. ст. / Заг. ред. Ю. С. Шемшученко, Ю. Л. Бошицький. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. – 424 с.

28. Калятин В. О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). – М.: НОРМА, 2001. – 480 с.

29. Кашинцева О. Ю. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні / Автореф. дис. канд. юрид. наук. – К., 2000. – 20 с.

30. Конвенция об учреждении Всемирной организации интеллектуальной собственности от 14 июля 1967 г. (дата вступления в силу для Украины – 25.12.91) // <http://www.rada.gov.ua>.

31. Кохановська О. В. Правове регулювання у сфері інформаційних відносин: Моногр. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2001. – 212 с.

32. Крайнев П. Інтелектуальна економіка. Управління промисловою власністю. – К.: ІнЮре, 2004. – 448 с.

33. Лапач В. А. Система объектов гражданских прав: Теория и судебная практика. – СПб.: Юрид. центр, 2002. – 544 с.

34. Линет О. Приобретение и продажа авторских прав на литературные произведения. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 215 с.

35. Липщик Д. Авторское право и смежные права. – М.: Ладомир; Изд-во ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.

36. Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їх міжнародну реєстрацію від 31 жовтня 1958 р. // Зб. вибраних міжнародних матеріалів. – К., 1999. – С. 150.

37. Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження товарів та їх міжнародну реєстрацію від 31 жовтня 1958 р. (Україна не підписала) // <http://www.rada.gov.ua>.35

38. Мадридское соглашение о международной регистрации знаков от 14 апреля 1891 г. (дата набрання чинності для України – 25.12.91) // Интеллектуальная собственность: нормативно-правовые акты // <http://www.rada.gov.ua>.

39. Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, які вводять в оману споживачів, зазначень про походження на товарах від 14 липня 1891 р. // Зб. вибраних міжнародних матеріалів. – К., 1999. – С. 150.

40. Мадридська угода про санкції за неправдиві та неправильні позначення походження виробів від 14 квітня 1891 р. (Україна не підписала) // <http://www.rada.gov.ua>.

41. Макода В. Є. Правова охорона промислових зразків в Україні. – К.: УАБ, 2000. – 172 с.
42. Минков А. Международная охрана интеллектуальной собственности. – СПб.: Питер, 2001. – 719 с.
43. Міжнародна конвенція про охорону селекційних досягнень: Прийнята 2 грудня 1961 р., переглянута в Женеві 10 листопада 1972 р. і 23 жовтня 1978 р. // <http://www.rada.gov.ua>.
44. Мэггс П. Б., Сергеев А. П. Интеллектуальная собственность. – М.: Юрист, 2000. – 400 с.
45. Найробський договір про охорону олімпійського символу: Прийнято в Найробі 26 вересня 1981 р.
46. Основи інтелектуальної власності – Всесвітня Організація Інтелектуальної Власності. – К.: ІнЮре, 1999. – 578 с.
47. Охорона інтелектуальної власності в Україні // С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін. – К.: Форум, 2002. – 319 с.
48. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. пособие / Под ред. С. А. Смирнова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 352 с.
49. Парижская конвенция об охране промышленной собственности от 20 марта 1883 г. (дата набрання чинності для України – 25.12.91) // Интеллектуальная собственность: нормативно-правовые акты // <http://www.rada.gov.ua>.
50. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті. – К.: Школа, 2004. – 144 с.
51. Пиленко А. А. Право изобретателя. – М.: Статут, 2001. – 688 с.
52. Підпригора О. А., Святоцький О. Д. Право інтелектуальної власності. – 2-ге вид.– К.: ІнЮре, 2004. – С. 670.
53. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци; Кол. авт.: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. – К.: ВД «Слово», 2006. – 1104 с.
54. Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 р., зміненого 2 жовтня 1979 р.): Закон України від 31 травня 1995 р. № 189/95-ВР.
55. Про участь України у Всесвітній конвенції про авторське право 1952 р.: Постанова Верховної Ради України від 2 грудня 1993 р. № 794-ХІІ / Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. – К.: Юрінком Інтер, 200. – С. 101.
56. Промислова власність в Україні (проблеми правової охорони): Зб. наук. ст. / За ред. Ю. С. Шемшученка, Ю. Л. Бошицького.

– К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. – 548 с.

57. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. – 2-е изд. – М.: Проспект, 2001. – 752 с.

58. Сергеев А. П., Толстой Ю. К. Гражданское право. – 2-е изд. – М.: «ПБОЮЛ Л. В. Ружников», 2000. – Т. 3. – 624 с.

59. Совместная резолюция Генеральной Ассамблеи ВОИС и Ассамблеи Парижского союза о положениях в отношении охраны общеизвестных знаков. Приложение 10. С. 91–99 // В. В. Орлова Общеизвестные товарные знаки в Российской Федерации: современное состояние и перспективы. – М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. – 137 с.

60. Страсбурська угода про Міжнародну патентну класифікацію (1971 р.) // <http://www.rada.gov.ua>.

61. Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності. Документ Всесвітньої торгової організації від 15 квітня 1994 р. / Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – Ст. 159–161.

62. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав. Міжнародний договір від 24 вересня 1993 р. / Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 157–159.

63. Харитонов Є. О., Дрішдюк А. І., Капітенко О. М. та ін. Цивільне право України (в запитаннях та відповідях): Навч. посіб. – 3-тє вид., переробл. та допов. – Харків: Одисей, 2005. – 576 с. 37

64. Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю: Моногр. – К.: К. І. С., 2005. – 448 с.

65. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн. 1. – 736 с.

66. Цивільний кодекс України: Наук.-практ. коментар: У 2 т / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.

67. Шершеневич Г. Ф. Авторское право на литературные произведения. – Казань, 1891. – 313 с.

68. Шиска Р. Б. Охрана права интеллектуальной собственности: авторско-правовой аспект: Моногр. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 368 с.

«Право промислової власності»

Завдання науково технічної політики держави реалізуються державою шляхом застосування конкретних важелів регулювання. Одним із важливих таких важелів є державна політика у сфері права промислової власності. Вона спрямована на регулювання майнових та особистих немайнових відносин, пов'язаних зі створенням та використанням об'єктів промислової власності, на підтримування балансу між усіма учасниками ринку, на стимулювання дослідницьких робіт та сприяння практичному застосуванню їх результатів. Фахівець з інтелектуальної власності, який одержує спеціальність «Професіонал з інтелектуальної власності» має в майбутньому допомагати державі в реалізації такої політики і саме тому, таким фахівцям необхідне ґрунтовне вивчення права промислової власності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Право промислової власності» є: поняття системи, джерел, історії розвитку та змісту правової охорони об'єктів права промислової власності, а також порядку одержання правових документів на результати науково технічної творчості, які можуть бути використані на користь суспільства у будь якій доцільній діяльності людей.

Метою викладання навчальної дисципліни «Право промислової власності» є поглиблення знань у студентів із теорії та практики права промислової власності, як сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини, що складаються у процесі створення, оформлення та використання результатів науково-технічної творчості людини.

Основним завданням вивчення дисципліни є забезпечення основи формування умінь студентів: вільно орієнтуватись в навчальному матеріалі; проводити аналіз та робити аргументовані висновки; оволодіти методикою оформлення прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності; демонструвати знання законодавства, практику його застосування та знання основних проблем курсу; використовувати отримані знання на практиці (вирішення ситуативних задач, написання наукових повідомлень, рефератів).

Магістри повинні знати: Основні джерела законодавства України про промислову власність, основні міжнародні законодавчі акти стосовно промислової власності, знати їх ґрунтовне застосування для розв'язання професійних завдань в галузі захисту об'єктів промислової власності.

Магістри повинні вміти: тлумачити норми права промислової власності; аналізувати юридичні факти у сфері промислової власності; правильно застосовувати приписи законодавства у сфері промислової власності; працювати з інтернет сайтами Державної служби інтелектуальної власності, довідковим апаратом, обласними науково технічними та патентними фондами літератури; складати тексти документів, необхідних для набуття та реєстрації прав на об'єкти промислової власності; працювати з інтернет сайтами Державної служби інтелектуальної власності, довідковим апаратом, обласними науково технічними та патентними фондами літератури.

Згідно з навчальним планом, курс вивчається в обсязі 180 годин. При заочній формі навчання на аудиторні заняття відводиться 14 годин: 8 години – лекційні заняття, 6 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми: «Поняття та загальна характеристика права промислової власності», «Право на винахід, корисну модель», «Право на промисловий зразок», «Охорона прав на торговельні марки (знаки для товарів і послуг)».

На семінарських заняттях розглядається теми «Поняття та загальна характеристика права промислової власності», «Державно правове регулювання у сфері промислової власності», «Право на винахід та на корисну модель». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно. Теми і питання семінарських занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу, для чого обов'язковим є використання не тільки навчальної літератури, а й додаткової спеціальної літератури та законодавчих актів. Кожен студент повинен підготувати дві контрольні роботи по запропонованій тематиці.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття та загальна характеристика права промислової власності

Поняття права промислової власності, його виникнення та розвиток у сучасних умовах. Об'єкти патентного права та їх класифікація. Принципи патентного права. Право інтелектуальної власності на правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту: торговельні марки, комерційні найменування, географічні зазначення. Право промислової власності в об'єктивному розумінні. Право промислової власності в суб'єктивному розумінні. Суб'єкти прав та майнові та немайнові права авторів.

Тема 2. Державно-правове регулювання у сфері промислової власності

Система права промислової власності. Державна служба інтелектуальної власності. ДП «Інститут промислової власності». Система джерел промислової власності: національні джерела; міжнародні джерела. Договори, які встановлюють міжнародну систему охорони. Договори, що запроваджують Міжнародні класифікаційні системи.

Тема 3. Право на винахід, корисну модель

1. Поняття винаходу та умови патентоздатності винаходу та корисної моделі. Об'єкти винаходу та корисної моделі. Порядок оформлення прав на винахід і корисну модель. Право на подачу заявки. Зміст прав на винаходи і корисні моделі. Особисті немайнові та майнові права. Склад та зміст документів заявки на видачу патенту на винахід, корисну модель. Алгоритм складання опису винаходу, корисної моделі. Формула винаходу, корисної моделі та їх структура. Особливості складання формули в залежності від об'єкту винаходу: пристрій, речовина, спосіб. Оформлення заявки на винахід, корисну модель в Україні.

Тема 4. Право на промисловий зразок

Поняття та умови патентоспроможності промислового зразка. Порядок оформлення прав на промисловий зразок. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Право правонаступника. Право першого заявника. Пріоритет. Конвенційний пріоритет. Зміст прав на промислові зразки. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Право правонаступника. Право першого заявника. Пріоритет. Конвенційний пріоритет. Зміст прав на промислові зразки.

Тема 5. Право на комерційне (фірмове) найменування

Фірмові найменування. Правова охорона. Суб'єкти права. Право на подачу заявки. Право роботодавця. Автор та його права. Зміст та захист прав. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Тема 6. Право на географічне зазначення

1. Джерела права на географічні зазначення. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення виникає з дати

державної реєстрації цього права, якщо інше не встановлено законом. Строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Тема 7. Охорона прав на торговельні марки (знаки для товарів і послуг)

Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Міжнародна реєстрація. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Оформлення заявки для одержання свідоцтва. Майнові та особисті немайнові прав власників. Право попереднього користувача на торговельну марку.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Поняття та загальна характеристика права промислової власності

1. Промислова власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави;
2. Поняття права промислової власності, його виникнення та розвиток в сучасних умовах;
3. Об'єкти права промислової власності та їх класифікація;
4. Право промислової власності в об'єктивному розумінні;
5. Право промислової власності в суб'єктивному розумінні;
6. Принципи патентного права.

Семінарське заняття № 2

Тема: Державно правове регулювання у сфері промислової власності

1. Державно правове регулювання у сфері промислової власності. Система права промислової власності.
2. Місце права промислової власності в системі права України.
3. Джерела права промислової власності.
4. ВОІВ. Функції та принципи діяльності.
5. Паризька Конвенція з охорони промислової власності.
6. Міжнародні договори по охороні об'єктів права промислової власності.
7. Міжнародні угоди з країнами СНД.

Семінарські заняття № 3

Тема: Право на винахід та на корисну модель. (2 години)

1. Об'єкти винаходу (корисної моделі).
2. Право подання заявки на винахід.
3. Формула винаходу (корисної моделі).
4. Зміст прав на винаходи (корисні моделі).
5. Захист прав на винаходи (корисні моделі).
6. Скласти формулу винаходу.

Завдання для обов'язкового виконання:

Завдання 1.

Задача: Яким з наведених об'єктів, в принципі, може бути надана охорона як промисловим зразком згідно з законодавством України:

- А) будівля Палацу мистецтв у м Львові;
- Б) зовнішня форма кузова автомобіля «Таврія»;
- В) урна для сміття у вигляді пінгвіна;
- Г) конструкція електроzapальнички;
- Д) спосіб одержання спирту з тирси;
- Е) рідина для виведення плям;
- Є) виконаний у вигляді теремка торговельний кіоск;
- Ж) комп'ютерна програма;
- З) журнал «Наталі»;
- І) настільна лампа, викопана у формі фламінго.

Завдання 2.

Задача: Підготуйте проект заявки на видачу свідоцтва на промисловий зразок.

Завдання 3.

Задача: Підготуйте проект заявки на видачу свідоцтва на торговельну марку.

Завдання 4.

В. працює дизайнером ВАТ «Темп». В., виконуючи свої трудові обов'язки, він розробив оригінальну форму світильника бра. В. вважаючи себе автором промислового зразка, виявив бажання одержати патент на промисловий зразок.

В. звернувся за консультацією до юрисконсульт ВАТ «Темп» з наступними запитаннями:

1) чи має він право на одержання патенту на промисловий зразок (у трудовому договорі жодних застережень стосовно цього немає)?

2) чи має він право па одержання, крім заробітної плати, винагороди за використання створеного ним промислового зразка, а якщо так, то яким чином це має бути врегульовано? Прокоментуйте згідно з законодавством.

Завдання 5.

Задача: О. розробив дизайн меблевого гарнітуру і виявив бажання одержати патент на створений ним промисловий зразок. Гарнітур складається з 5 предметів. О. звернувся за порадою до юриста стосовно того, чи може він подати одну заявку на весь гарнітур, чи йому потрібно подавати окремі заявки на кожен предмет гарнітуру.

Що таке вимога єдності промислового зразка? Яку пораду дали б Ви у даній ситуації? Прокоментуйте згідно законодавства

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Промислова власність та її значення для становлення України як економічно розвинутої держави.

2. Об'єкти права промислової власності та їх класифікація;

3. Право промислової власності в об'єктивному розумінні та в суб'єктивному розумінні.

4. Принципи патентного права.

5. Джерела права промислової власності.

6. ВОІВ. Функції та принципи діяльності.

7. Паризька Конвенція з охорони промислової власності.

8. Міжнародні договори по охороні об'єктів права промислової власності.

9. Міжнародні угоди з країнами СНД.

10. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

11. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель(27.02.2001р.).

12. Об'єкти винаходу (корисної моделі).

13. Склад заявки на винахід.

14. Структура (алгоритм формули винаходу).

15. Структура (алгоритм) опису заявки на винахід.

16. Ознаки заявки щодо пристрою (з конкретними прикладами).

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

17. Ознаки заявки на винахід щодо речовини (з конкретними прикладами).
  18. Ознаки заявки на винахід щодо процесу(з конкретними прикладами).
  19. Формула винаходу (корисної моделі).
  20. Зміст прав на винаходи (корисні моделі).
  21. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту.
- Право першокористувача.
22. Захист прав на винаходи (корисні моделі).
  23. Поняття та об'єкти промислового зразка.
  24. Умови патентоздатності промислового зразка3. Зміст прав на промисловий зразок.
  25. Порядок складання та подання заявки на промисловий зразок.
  26. Географічне зазначення походження товару. Законодавча база.
  27. Комерційне (фірмове) найменування як правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту.
  28. Торговельні марки (знаки для товарів і послуг): поняття, види та значення.
  29. Умови надання правової охорони торговельним маркам.
  30. Суб'єкти прав на торговельні марки.
  31. Оформлення прав на торговельну марку.
  32. Права і обов'язки, що впливають із свідоцтв на торговельні марки.
  33. Види географічних зазначень.
  34. Набуття та зміст права на географічне зазначення.
  35. Фірмове найменування (фірма) як правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту. Зміст та захист права на фірмове найменування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Що таке промисловий зразок та які існують умови надання йому правової охорони в Україні.
2. Що може бути об'єктом промислового зразка.
3. Які існують види промислових зразків.
4. Які умови патентоспроможності промислового зразка.
5. Який існує порядок оформлення та подання заявки на промисловий зразок.
6. Які документи входять до складу заявки на видачу патенту України на промисловий зразок.
11. Що таке товарний знак (Торговельна марка).

12. Які існують види товарних знаків (Торговельних марок).
4. Які умови одержання свідоцтва на торговельну марку.
5. Який існує порядок оформлення та подання заявки на торговельну марку.
6. Які документи входять до складу заявки на видачу патенту України на торговельну марку.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття права промислової власності.
2. Державна система правової охорони промислової власності.
3. Український інститут промислової власності. Головні функції.
4. Право промислової власності в об'єктивному розумінні.
5. Право промислової власності в суб'єктивному розумінні.
6. Поняття та принципи патентного права.
7. Джерела права промислової власності.
8. Міжнародно-правові аспекти охорони промислової власності.
9. Основні нормативні акти, які регулюють відносини у сфері промислової власності в Україні.
10. Об'єкти права промислової власності та їх класифікація.
11. Об'єкти патентного права.
12. Суб'єкти патентного права.
13. Загальна характеристика прав на об'єкти промислової власності.
14. Право промислової власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням службового завдання.
15. Поняття винаходу в системі законодавства України.
16. Патент як форма охорони прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Межі дії патенту.
17. Майнові та немайнові права на винахід (корисну модель).
18. Класифікація винаходу чи корисної моделі по об'єктах.
19. Умови патентоздатності винаходу для набуття права промислової власності на нього.
20. Новизна винаходу (корисної моделі). Втрата новизни. Винятки згідно законодавства.
21. Зміст прав автора та патентовласника на винаходи і корисні моделі.
22. Порядок оформлення прав на винахід і корисну модель.
23. Порядок складання та подання заявки на винахід.
24. Умови патентоздатності корисної моделі.

25. Формула винаходу (корисної моделі). Визначення, характеристика та правила складання.
26. Ознаки пристрою, як об'єкту винаходу чи корисної моделі.
27. Ознаки речовини, як об'єкту винаходу чи корисної моделі.
28. Ознаки способу, як об'єкту винаходу чи корисної моделі.
29. Правила складання формули винаходу на пристрій.
30. Правила складання формули винаходу на спосіб.
31. Правила складання формули винаходу на речовину.
32. Пріоритет та право пріоритету на винахід (корисну модель).
33. Аналіз структури (алгоритм) формули на винахід (корисну модель).
34. Виключне право власника патенту на його використання. Виняткові ситуації.
35. Патентування винаходів в іноземних державах.
36. Поняття та об'єкти промислового зразка.
37. Умови патентоздатності промислового зразка.
38. Пріоритет та право пріоритету на промисловий зразок.
39. Зміст прав на промисловий зразок.
40. Суб'єкти прав на промисловий зразок.
41. Порядок складання та подання заявки на промисловий зразок.
42. Комерційна таємниця. Правове регулювання.
43. Комерційне (фірмове) найменування як правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту.
44. Торговельні марки (знаки для товарів і послуг): поняття та значення.
45. Види торговельних марок.
46. Пріоритет та право пріоритету на торговельну марку.
47. Умови надання правової охорони торговельним маркам.
48. Суб'єкти прав на торговельні марки.
49. Оформлення прав на торговельну марку.
50. Права і обов'язки, що впливають із свідоцтв на торговельні марки.
51. Набуття та зміст права на географічне зазначення.
52. Види географічних зазначень.
53. Роль та основні напрямки діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності у сфері охорони промислової власності.
54. Паризька конвенція з охорони промислової власності.
55. Регулювання порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною промвласності.
56. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків.

57. Патентування винаходів за процедурою Договору про патентну кооперацію (РСТ).

58. Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків.

59. Одержання охорони прав на об'єкти промислової власності в країнах СНД.

60. Захист прав автора та патентовласника на об'єкти промислової власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук Г., Денисюк В. Франчайзинг: особенности, типовые структуры, задачи развития // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1996. – №11.

2. Безух О.В. Співвідношення законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції із законодавством, яке регулює використання інших об'єктів інтелектуальної власності // Вісник господарського судочинства. – 2001. – № 1.

3. Березун І.С. та ін. Юридичні проблеми сьогодення. – К., 2000.

4. Блинников В.И., Григорьев А.Н., Ерёмченко В.И. Комментарий к евразийскому патентному законодательству. – М., 1997.

5. Боденхаузен Г. Комментар до Паризької конвенції з охорони промислової власності. – К: Парламентське видавництво, 1999. – 254 с.

6. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури // Закони України / Інститут законодавства при Верховній Раді України. – К., 1998. Т.14. – С.631-645.

7. Гаршин С.М. Право власності на Україні. // Галицькі контракти. – 2001. – №3.

8. Договір про закони щодо товарних знаків, підписаний в Женеві 27 жовтня 1994 р. // Юридичний вісник України. – 1999. – №5. – С.14.

9. Женевський договір про патентне право від 1 червня 2000 р.

10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності» від 22.05.2003 р. № 850 IV // <http://www.rada.gov.ua>

11. Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 20. – Ст.249 (втратив чинність) // <http://www.rada.gov.ua>

12. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №36. – Ст. 64.

13. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 7. – Ст. 260 // <http://www.rada.gov.ua>

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №10. – Ст.138.

15. Закон України «Про наукову і науково технічну діяльність» від 1 грудня 1998 р. // Голос України. – 1998. – 22 грудня.

16. Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №21. – Ст.296.

17. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково технічної діяльності» від 13 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №12. – Ст.165.

18. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. №7. Ст.32; в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 12 липня.

19. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. №32. Ст.267.

20. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст.36.

21. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст.34.

22. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 5 листопада 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №8. – Ст.28.

23. Закон України «Про топографо геодезичну і картографічну діяльність» від 23 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 5 6. – Ст.46.

24. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ» від 31.05.2007 // <http://www.rada.gov.ua>

25. Закон Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – №29. – Ст.377.

26. Зинов В., Кузьменкова И. Управление интеллектуальной собственностью при коммерциализации разработок // ИС. Промышленная собственность. – 2002. – № 4. – С. 10-12.

27. Интеллектуальна власність: словник довідник / За заг. ред. О.Д.Святоцького. – У 2 х т. – К.: «Ін Юре», 2000.

28. Кашинцева О. Визначення правового статусу громадянина підприємця як суб'єкта права на знак для товарів і послуг // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – №1.

29. Кашинцева О. Особливості захисту права власності на знак для товарів і послуг // Право України. – 2000. – № 6.

30. Кашинцева О. Треті особи як суб'єкти права на знак для товарів і послуг // Право України. – 1999. – №7.

31. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // <http://www.rada.gov.ua>

32. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом Української РСР від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1971. – № 50. – Ст. 375 (з наступ. змінами) // <http://www.rada.gov.ua>

33. Кодекс України про адміністративні правопорушення, прийнятий Верховною Радою Української РСР 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до №51. – Ст.1122 (з наступ. змінами) // <http://www.rada.gov.ua>

34. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності. Підписана у Стокгольмі 14 липня 1967 р. // <http://www.rada.gov.ua>

35. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141 (зі змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.) // <http://www.rada.gov.ua>

36. Крайнев П. Економічна доцільність патентування винаходів за кордоном // Право України. 1999. №5.

37. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // <http://www.rada.gov.ua>

38. Кримінально процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 р. // <http://www.rada.gov.ua>

39. Крыжна В. Знаки для товаров и услуг и лицензии на их использование // Предпринимательство, хозяйство и право. 1999. – №1.
40. Крыжна В. Право патентопользователя в патентном праве Украины // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – №2.
41. Лынный Н.В. Сборник типовых договоров по вопросам охраны интеллектуальной собственности. – М., 2000. – 189 с.
42. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891р підписана Україною 25.12.91р. <http://www.rada.gov.ua>.
43. Макода В. Об'єкти промислового зразка // Вісник Вищого арбітражного суду України – 2000. – №2.
44. Макода В. Оформлення прав на промисловий зразок // Право України. – 2000. – №5.
45. Макода В. Правова охорона промислових зразків: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – К.: КНУ ім.Т.Шевченка, 2001.
46. Макода В. Припинення правової охорони промислового зразка та захист прав на нього // Право України. 2000. – №6.
47. Мельников В.М. Соотношение права на фирменное наименование с правом на товарный знак // Изобретательство. – 2002. – Т. II. № 4. – С. 22-24.
48. Мерзликина Квернадзе Е. Понятие и предмет права интеллектуальной собственности // ИС. Промышленная собственность. – 2002. – № 1. – С. 60.
49. Москаленко В.С. Деякі питання судового захисту права промислової власності // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 1999. – № 1.
50. Належно оформлене позначення товарів і послуг, яке відрізняє один товар від іншого, його індивідуалізує, є правовою підставою для реєстрації товарного знаку. Науково практичний коментар практики арбітражних судів України // Вісник Вищого арбітражного суду України. – 1999. – № 2.
51. Негуляев Г.А. Правоприменительная практика: пути совершенствования // Патенты и лицензии. – 2002. – № 4. – С. 2 10.
52. Осокин А Правовой статус наименований доменов: соотношение наименований доменов и товарных знаков // ИС. Авторское право и смежные права. – 2002. – № 7. – С. 29-36.
53. Паризька конвенція пр охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. // <http://www.rada.gov.ua>
54. Патентная инструкция к ЕАПК // Бюллетень Евразийского патентного ведомства. – 2002. – № 1. – С. 208-248.

55. Передача прав и использование интеллектуальной собственности. – М.: ИНИЦ Роспатента, 2000. – 64 с.

56. Платонов Д.И. Право интеллектуальной собственности. – М., 1999.

57. Положение о пошлинах ЕАПО // Бюллетень Евразийского патентного ведомства. – 2002. – № 1. – С. 248-258.

58. Положення про Державний реєстр деклараційних патентів України на секретні корисні моделі, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 14 листопада 2001 р. № 738 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2124.

59. Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на секретні винаходи, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 14 листопада 2001 р. № 739 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 47. – Ст. 2125.

60. Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 291 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 804.

61. Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 квітня 2001 р. № 290 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 803.

62. Положення про державний реєстр України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2001 р. № 798 // Офіційний вісник України. – 2001. – №52. – Ст. 2402.

63. Положення про Міжвідомчу комісію щодо погодження питань правової охорони знаків для товарів і послуг, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 р. №151 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 790.

64. Положення про порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2001 р. №151 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 940.

65. Порядок передачі права на євразійську заявку или євразійський патент // Бюллетень Евразийского патентного ведомства. – 2002. – № 1. – С. 265-276.

66. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності» від 28 квітня 2001 р. № 412 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 790.
67. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2001 р. № 1601 «Про затвердження положень з питань державної таємниці та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» // Офіційний вісник України. – 2001. – № 51. – Ст. 2190.
68. Пошлины, установленные национальными ведомствами стран участниц Конвенции [ЕАПК] за поддержание евразийских патентов в силе // Бюллетень Евразийского патентного ведомства. – 2002. – № 1. – С. 277.
69. Правила складання і подання заявки на видачу патенту України на винахід і корисну модель від 27.12.94р. №318/528; доповнення затвержені наказом Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2001 р. № 22 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 9. – Ст. 386. <http://www.sdip.gov.ua>
70. Правила складання і подання заявки на видачу патенту України на промисловий зразок від 13.02.95р. №5/571 <http://www.sdip.gov.ua>
71. Правила складання і подання заявки на видачу патенту України на сорт рослин від 13.02.95р. №5/571 <http://www.sdip.gov.ua>
72. Правила складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг від 27.07.95р. №116 <http://www.sdip.gov.ua>
73. Право інтелектуальної власності: підручник / За ред. О.П.Орлюк, О.Д.Святоцького. – К.: Ін Юре, 2007.
74. Право промышленной и интеллектуальной собственности: Сб. научн. трудов. – Новосибирск: Наука, 1992.
75. Правовая охрана интеллектуальной собственности: Уч. пособие / Ред. В.Н.Дементьев. – М., 1995.
76. Прахов Б. Передача технологии в развивающемся мире. Виды коммерческих сделок // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1998. – №1.
77. Прахов Б. Последствия нарушения прав обладателя патента // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. – №6.
78. Симонова Л.Н., Воробьева Е.В., Архипова В.Н. Реформирование процедуры РСТ // Патенты и лицензии. – 2002. – № 4. – С. 40-47.

79. Указ Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» від 27 квітня 2001 р. №285/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. № 18. – Ст. 783.

80. Указ Президента України «Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні» від 18 вересня 1992 р. № 479/92 // Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – Наук. практ. вид.: У 4 х т. / За заг. ред. О.Д.Святоцького.– К.: «Ін Юре», 1999. – Т. 3. – С. 212-215.

81. Халаїм Н. Правове регулювання прав на промислові зразки, створені кількома особами // Право України. – 1999. – №12.

82. Халаїм Н. Судові способи захисту превентивного характеру та захист прав патентоволодільца // Право України. – 2000. – №11.

83. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. редакція від 24.07.2009 р // <http://www.rada.gov.ua>

84. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // <http://www.rada.gov.ua>

85. Юридичний словник довідник. – К., 2000.

«Правові засади зобов'язальних відносин»

Сучасні досягнення цивілізації є результатом творчої діяльності людства протягом історичного розвитку суспільства. В Україні постало завдання ефективного розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Не випадково саме головною продуктивною силою в наш час виступають інтелект, знання і творчий потенціал, які мають стати визначальними факторами розвитку українського суспільства. З метою ефективного користування майновими правами інтелектуальної власності потрібно оволодіти правовими засадами зобов'язальних відносин.

Правильне уявлення про зобов'язання є важливою теоретичною передумовою для опанування усієї програми підготовки фахівця з інтелектуальної власності.

Грунтовне вивчення правових засад зобов'язальних відносин потрібно фахівцю незалежно від сфери його майбутньої професійної діяльності. Стан сучасних зобов'язальних відносин, міжнародні норми та перспективи вдосконалення механізму реалізації цивільних зобов'язань щодо об'єктів інтелектуальної власності в Україні необхідно засвоїти майбутнім професіоналам у сфері інтелектуальної власності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правові засади зобов'язальних відносин» є формування у студентів системи цілісних знань і уявлень з питань виникнення, змісту, видів, виконання, припинення, зобов'язання та цивільно-правової відповідальності у випадку його невиконання.

Завданням курсу є вивчення поняття зобов'язального права України, загальні поняття про зобов'язання, характеристика цивільного сторін зобов'язання, динаміка зобов'язальних правовідносин, загальна характеристика забезпечення виконання зобов'язань, виконання зобов'язань

Для опанування курсом «Правові засади зобов'язальних відносин» навчальним планом передбачено 108 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми відводиться 6 аудиторних годин, з яких 4 години лекційні заняття, 2 години - практичні заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Поняття, предмет, завдання, система і принципи зобов'язального права України»; «Поняття та цивільно-правова характеристика зобов'язального правовідношення». На практичних заняттях розглядаються теми «Забезпечення виконання зобов'язання». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Теми і питання практичних занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використовувати не лише основну літературу, яка складається з підручників та базових нормативно-правових актів, але й спеціальну, а саме науково-практичні коментарі Цивільного та Господарського кодексів України, практику загальних і господарських судів, спеціальні дослідження проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях у юридичних виданнях.

По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому відповісти на усі питання, що виникають зі змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань.

Опанувавши курс, студент повинен знати: чинне законодавство; базову термінологію зобов'язального права; практику застосування законодавства субінститутів зобов'язального права; правові норми окремих зобов'язань; норми щодо забезпечення виконання зобов'язань; норми щодо представництва; порядок укладання, умови належного виконання зобов'язань; норми про відповідальність за

невиконання або неналежне виконання зобов'язання. Студент повинен уміти: тлумачити чинне законодавство; вірно застосовувати норми зобов'язального права; складати проекти договорів; моделювати динаміку окремих видів зобов'язань.

Засвоєння студентами курсу «Правові засади зобов'язальних відносин» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється на практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складанню вдома конспекту завдань, які задавались, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Поняття зобов'язального права України

Проблема визначення місця зобов'язального права в системі права. Сучасне зобов'язальне право та його місце в системі права. Предмет зобов'язального права. Методи зобов'язального права: диспозитивний та імперативний. Чинники, що обумовлюють сутність методу зобов'язального права. Система і принципи зобов'язального права України.

Основні засади (принципи) зобов'язального права: свобода договору, свобода підприємницької діяльності, неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; регулювання зобов'язальних відносин за домовленістю між їх учасниками; справедливість, добросовісність та розумність.

Загальні положення про зобов'язальне законодавство. Конституція України як джерело зобов'язального законодавства. Цивільний кодекс України основне джерело зобов'язального законодавства. Співвідношення з Господарським кодексом. Закони та інші нормативні акти в системі зобов'язального законодавства. Договір як джерело зобов'язального права. Звичаї як джерело зобов'язального права. Міжнародні договори України в системі зобов'язального законодавства. Норми зобов'язального права іноземних держав у системі зобов'язального законодавства.

Тема 2. Поняття та цивільно-правова характеристика зобов'язального правовідношення

Загальні положення про цивільні зобов'язання. Поняття зобов'язання, структура зобов'язального правовідношення, юридичне значення.

Види зобов'язання. Класифікація зобов'язань за підставами їх виникнення, за характером прав і обов'язків сторін, за кількістю осіб на стороні зобов'язального правовідношення

Сторони зобов'язання та їх правосуб'єктність. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення, зміни і припинення зобов'язання. Поняття і класифікація юридичних фактів, їх роль і значення для зобов'язального правовідношення.

Тема 3. Договірні і позадоговірні (деліктні) зобов'язання

Поняття договірних зобов'язань. Класифікація договірних зобов'язань на види. Підстави виникнення. Поняття позадоговірних зобов'язань. Підстави виникнення позадоговірних зобов'язань. Класифікація позадоговірних зобов'язань. Загальна характеристика окремих позадоговірних зобов'язань.

Тема 4. Виконання зобов'язання

Поняття, загальні умови та засади виконання зобов'язання. Принципи виконання зобов'язання. Належне, реальне виконання зобов'язання, співробітництво, обов'язковість договору.

Належне і неналежне виконання зобов'язання. Виконання зобов'язання належній особі. Виконання зобов'язання належною особою. Виконання зобов'язання із множинністю осіб: часткових, солідарних, субсидіарних. Передоручення і переадресація виконання зобов'язання. Предмет (подільний і неподільний) і спосіб (порядок, процедура, послідовність тощо) виконання зобов'язання. Способи виконання: одноразово або частинами; з множинністю осіб на стороні боржника або кредитора; часткових і солідарних зобов'язань; зустрічне виконання; внесенням боргу на депозит нотаріуса.

Місце виконання зобов'язання. Зміна місця виконання зобов'язання.

Строки у зобов'язальному праві: їх види та значення. Дострокове виконання зобов'язання. Наслідки прострочення виконання зобов'язання.

Підтвердження виконання зобов'язання.

Заміна сторін у зобов'язанні. правонаступництво універсальне і сингулярне. Перехід права вимоги (суброгація, її відмінності від регресу). Відступлення права вимоги (цесія) згода на це боржника. Переведення боргу і згода на це кредитора.

Припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням, переведенням відступного, зарахуванням, зарахуванням у разі заміни кредитора; за домовленістю сторін, новація зобов'язання, прощення боргу; поєднанням боржника і кредитора в одній особі, за неможливістю його виконання; смертю фізичної особи; ліквідацією юридичної особи.

Тема 5. Забезпечення виконання зобов'язання

Поняття, види забезпечення виконання зобов'язання. Форма угоди щодо забезпечення виконання зобов'язання. Гарантія. Порука. Неустойка. Завдаток поняття та його відмінності від авансу. Застава. Іпотека. Притримання.

Тема 6. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання

Поняття цивільно-правової відповідальності. Принципи за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання. Поняття шкоди. Майнова шкода. Прямі збитки, упущена вигода. Моральна шкода.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Забезпечення виконання зобов'язання

1. Поняття та види забезпечення виконання зобов'язання.
2. Форма угоди щодо забезпечення виконання зобов'язання.
3. Характеристика окремих видів забезпечення виконання зобов'язання. Гарантія. Порука. Неустойка. Завдаток поняття та його відмінності від авансу. Застава. Іпотека. Притримання.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

Варіант 1

1. Зобов'язальне право в системі права України
2. Зобов'язальні правовідносини з іноземним елементом

Задача 1. Одного літнього вихідного дня громадянин Б, працюючи на дачній ділянці, несподівано почув за своєю спиною

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

людський крик. Обернувшись, він побачив свого сусіда К. з покаліченою рукою. Як виявилось, К зацікавився, що робить у такий пізній час його сусід і підійшов до нього ззаду. Б занесеною мотикою, якою він вибивав каміння, вдарив його в руку. Внаслідок перелому руки, К. 32 дні знаходився на листку непрацездатності.

К. звернувся в суд з позовом до Б про відшкодування йому частини втраченого заробітку, що склало 1320 гривень і 1580 гривень затрачених на лікування.

Проаналізуйте задачу на основі статті 1166 Цивільного кодексу України та вирішіть її.

Задача 2. Громадянин О. йшов вулицею. Несподівано йому на голову впала брила снігу із бурульками з даху 3-х поверхового будинку. О. був госпіталізований з важким пораненням голови, вивихом ключиці. Внаслідок травми він втратив слух на одне вухо.

До департаменту житлово-комунального господарства Львівського міськвиконкому було пред'явлено позов про відшкодування витрат на лікування, оздоровлення (масаж), а також про відшкодування моральної шкоди за втрату слуху і викликані цим незручності.

Юрисконсулт департаменту в судовому засіданні пояснив, що через брак коштів дахи будинків не очищуються, але департамент систематично оголошує по радіо, через пресу про необхідність проявляти обережність і не наближатися близько до будинків, щоб уникнути нещасних випадків. О. проходив надто близько від будинку, сам проявивши грубу необачність.

Вирішіть спір.

Задача 3. Чуб звернулась до суду з позовом до Квача про стягнення 6 тис грн.. В позовній заяві вона зазначала, що раніше уклала з Квачем договір про купівлю в неї автомобіля, в зв'язку з чим передала завдаток в сумі 3 тис. грн. На підтвердження отримання цієї суми Квач видав розписку. Згодом Квач передумав продавати їй автомобіль, проте сплатити 6 тис. грн. відмовився.

Яке рішення винесе суд.

Варіант 2

1. Принципи зобов'язального права
2. Підстави виникнення зобов'язання

Задача 1. Громадянин Я. проходив вулицею, наступив на мокрий листок, що впав з дерева, послизнувся, і, падаючи, штовхнув громадянина Г., який від падіння на тротуар покалічився.

Чи є підстави для покладення на Я. обов'язку відшкодування збитків, викликаних каліцтвом Г.?

Задача 2. Ветерану війни Волкову було надана пільговий кредит на суму 100 тис. грн. При цьому на забезпечення виконання зобов'язання було оформлено договір поруки, за яким племінник позичальника Ткач зобов'язувався погашати заборгованість за позику у випадку невиконання Волковим своїх зобов'язань.

Через три роки ветеран помер. Непогашена частина позики становила 40 тис. грн. Банк звернувся до Ткача з вимогою дострокового погашення частини позики. Проте Ткач відмовився, посилаючись на те, що позику має повертати дочка померлого, яка є підприємцем, має значні доходи. І лише за браком коштів у спадкоємиці готовий прийняти на себе частину боргу.

Через чотири місяці після смерті боржника банк звернувся до суду з позовом до Ткача про стягнення суми боргу. Проте в ході судового слухання з'ясувалося, що відповідач захворів і визнаний недієздатним. Суд відмовився задовольнити позов банку, вважаючи договір поруки припиненим через неможливість його виконання. Проаналізуйте ситуацію, що склалася.

Задача 3. Громадянин Прошкін з сім'єю з 5 чоловік, троє з яких були неповнолітніми, мешкали в приватизованій трикімнатній квартирі в м. Києві. З метою поліпшення житлових умов сім'ї Прошкін узяв в комерційному банку «ТАСК» кредит. В забезпечення кредитного договору банк вимагав від Прошкіна передачі права власності на квартиру по договору купівлі-продажу на користь Кроля, співробітника банку.

Договір купівлі-продажу було посвідчено у нотаріуса, зареєстровано БТІ. При цьому продавець виписався з квартири, але фактично продовжували в ній проживати.

За кілька днів до завершення строку повернення кредиту Прошкін звернувся в банк з проханням прийняти від нього виконання зобов'язання. Проте співробітники банку ухилилися від отримання виконання, пославшись на формальні обставини, і запропонували боржнику прийти через кілька днів, запевнивши, що незважаючи на

закінчення до того часу терміну повернення кредиту, приймуть виконання і проведуть зворотню передачу права власності на квартиру.

Прошкін прийшов знову у запропонованій банком строк, але юрист банку заявив, що у зв'язку із порушенням боржником строку виконання зобов'язання, його попередній титул власника квартири на продане житло поновленню не підлягає.

Громадянин Кроль пред'явив до суду позов про виселення Прошкіним, а останній зустрічний позов про визнання договору купівлі-продажу недійсним, посилаючись на те, що фактично мали місце відносини застави нерухомого майна.

Який з двох позовів буде задоволено і чому?

Варіант 3

1. Зобов'язальне законодавство.
2. Зобов'язальні правові відносини: поняття і види.

Задача 1. У районну лікарню звернулась жінка з проханням надати термінову допомогу її батькові, який перебував у важкому стані і був привезений до лікарні міжміським автобусом.

Завідувач хірургічним відділенням незважаючи на те, що донька протягом 45 хвилин тричі зверталась за допомогою, відмовив, мотивуючи відмову тим, що він зайнятий іншим хворим.

Хворий в автобусі помер. За висновком судово-медичної експертизи, смерть настала внаслідок великої втрати крові. Встановлено, що причиною кровотечі була виразка шлунку. На запитання прокурора про можливість попередження смерті судово-медична експертиза дала відповідь: при своєчасному наданні медичної допомоги життя можна було врятувати.

Проаналізуйте ситуацію. В чому виражається протиправність поведінки?

Дайте визначення протиправності та її видів.

Задача 2. Букіністична книгарня відправила поштою колекціонеру Реусу кілька дорогих і рідкісних книг. При поштовому перевезенні книги намокли через те, що перевезення мішків з поштовими відправленнями здійснювались у відкритому автомобілі. А автомобіль потрапив у зливу. До моменту видачі поштового відправлення паперова упаковка висохла і слідів вологи зверху не було помітно. Реус, який сплатив повну вартість за книги при отриманні бандеролі на пошті, лише вдома виявив, що книги

зіпсовано і направив їх назад книгарні з вимогою повернути сплачену суму і сплатити відсотки за користування нею.

Книгарня відмовилася задовольнити вимогу Реуса, посилаючись на низку обставин:

1. книги, хоча і настовбурчилися від вологи, цілком можна було читати, а отже не можуть вважатись зіпсованими;

2. книгарня не могла ані передбачити, ані відвернути зливу, дію якої слід розглядати як непереборну силу;

3. в тому, що книги змокли, є вина пошти, яка не забезпечила книгам герметичної упаковки і перевозила відправлення не пристосованому для цього автомобілі;

4. вартість книг, щойно надійшла з пошти, була негайно виплачена комітентам, здавши книги на комісію, що виключає як можливість повернення грошей, так і підставу для вимоги виплати відсотків за користування грошима (бо книгарня грошима не користувалася)

Задача 3. Громов, який отримав ордер на вселення в квартиру державного житлового фонду, зіткнувся з протидією з боку РЕУ. Поки ви не підпишете договір найму житлового найму, наполягав начальник РЕУ, – я Вас в квартиру не впускаю!» Не маєте права, гарячував Громов, мені видали ордер, отже, у Вас виникло зобов'язання надати вказану в ньому квартиру!»

Прокоментуйте на основі норм чинного законодавства дії учасників цих відносин.

Варіант 4

1. Суб'єкти й об'єкти зобов'язальних правовідносин.
2. Строки у зобов'язальному праві: їх види та значення.

Задача 1. Громадянин Ш пред'явив позов у суд про стягнення 1476 гривень з СТОВ «Золота Нива». У позові зазначено, що 5 жовтня 2012 року його корова випасалась на конюшині СТОВ. Працівники, зауваживши це, загнали корову у сіносковище, де вона загинула внаслідок гострої тимпанії. Позивач просив стягнути 1476 гривень, що складає вартість корови за ринковими цінами.

Суд, розглянувши справу, прийшов до висновку, що корова загинула з вини її власника і у позові відмовив.

Проаналізуйте справу з точки зору причинного зв'язку і визначте суб'єкта відповідальності.

Задача 2. Громадянка Н. проходила парком. Собака (породи бультер'єр), що належала громадянину М., напала на Н., порвавши на ній пальто та покусавши руки. Пальто ремонту не підлягало, а від одержаних укусів Н. проходила курс лікування. М. відмовився відшкодувати шкоду (в т.ч. моральну на суму 1000 грн.).

Собака була на повідку, несподівано вирвалася з рук господаря, вдержати її ні командою, ні силою не вдалося. Н. наполягала на відшкодуванні незалежно від вини господаря, оскільки такі собаки є джерелом підвищеної небезпеки, їх розведення в деяких країнах взагалі заборонено.

Вирішіть спір.

Визначте підстави, умови та обсяги відповідальності.

Що таке джерело підвищеної небезпеки?

Задача 3. ПАТ звернулося до господарського суду з позовом про стягнення вартості поставленого імпортного металургійного обладнання з ТОВ. Відповідач позову не визнав, зазначивши, що вартість сплатив за його рахунок і на його прохання обслуговуючий його банк. На доказ відповідач надав документи, що свідчили про надходження відповідної суми на банківський рахунок позивача з рахунку банку. Представник банку підтвердив, що оплату було проведено.

Представник позивача у відповідь на прохання суду уточнити підстави своїх вимог пояснив, що він не оспорує факту надходження до нього коштів, але вважає, що відповідно до договору поставки оплату повинно було здійснити ТОВ, оскільки про можливість банком провести таку оплату у договорі нічого не сказано. Яке рішення має винести суд?

Варіант 5

1. Система зобов'язального права.
2. Поняття і загальна характеристика зобов'язальних правовідносин.

Задача 1. Сидорченко прийшов до книгарні і попросив дати йому для перегляду дорогий фотоальбом репродукцій відомих художників. Погортавши видання, він попитав у продавця ціну, попросив загорнути альбом у подарункову упаковку, положив його у кейс і попрямував до виходу. У відповідь на вимогу охоронця та наздогнавшої його продавщиці заплатити гроші за проданий альбом,

Сидорченко заявив. Що в даний момент у нього немає грошей і що якщо магазин бажає їх отримати, то повинен звернутися до суду з вимогою стягнути вартість альбому. Вимогу продавця про повернення фотоальбому він також відмовився виконати, пославшись на те, що з моменту передачі фотоальбому він став його власником, а тому магазин не має на нього жодних прав. Проаналізуйте ситуацію з точки зору виникнення зобов'язань.

Задача 2. При доставці працівників ПАТ «Іскра» автобусом до місця праці відбулося зіткнення автобуса з автомобілем «КАМАЗ».

В результаті аварії два працівники отримали ушкодження і були госпіталізовані.

Одному з них, П., МСЕК було встановлено 60% втрати професійної працездатності, встановлено III групу інвалідності. Із середньомісячного заробітку 1200 грн. йому була призначена пенсія у розмірі 230 грн. 50к.

Потерпілий звернувся з вимогою в суд про відшкодування втраченого заробітку, витрат на лікування та стягнення моральної шкоди 4 000 грн.

Визначте суб'єктів відшкодування і розміри відшкодування, якщо рішенням суду встановлена рівна вина кожного власника джерела підвищеної небезпеки.

Задача 3. З'ясовуючи на перерві стосунки між собою, Швидько, 13 років, та Шматько, 14 років, випадково перевернули монітор комп'ютеру, який розбився і ремонту не підлягає. Визначте суб'єктів відшкодування і розміри відшкодування, якщо рішенням.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття зобов'язального права України.
2. Проблема визначення місця зобов'язального права в системі права.
3. Сучасне зобов'язальне право та його місце в системі права.
4. Предмет зобов'язального права.
5. Методи зобов'язального права: диспозитивний та імперативний.
6. Система зобов'язального права України.
7. Основні засади (принципи) зобов'язального права.
8. Загальні положення про зобов'язальне законодавство.

9. Конституція України як джерело зобов'язального законодавства.
10. Цивільний кодекс України основне джерело зобов'язального законодавства. Співвідношення з Господарським кодексом.
11. Закони та інші нормативні акти в системі зобов'язального законодавства. Договір як джерело зобов'язального права.
12. Звичай як джерело зобов'язального права.
13. Міжнародні договори України в системі зобов'язального законодавства.
14. Поняття та цивільно-правова характеристика зобов'язального правовідношення.
15. Загальні положення про цивільні зобов'язання.
16. Поняття зобов'язання, структура зобов'язального правовідношення, юридичне значення.
17. Види зобов'язання.
18. Класифікація зобов'язань за підставами їх виникнення.
19. Види зобов'язання за характером прав і обов'язків сторін.
20. Види зобов'язання за множинністю осіб на стороні зобов'язального правовідношення.
21. Сторони зобов'язання та їх правосуб'єктність.
22. Зміст зобов'язання.
23. Підстави виникнення, зміни і припинення зобов'язання.
24. Поняття і класифікація юридичних фактів, їх роль і значення для зобов'язального правовідношення.
25. Договірні і позадоговірні (деліктні) зобов'язання.
26. Поняття договірних зобов'язань.
27. Класифікація договірних зобов'язань на види.
28. Підстави виникнення договірних зобов'язань.
29. Поняття позадоговірних зобов'язань.
30. Підстави виникнення позадоговірних зобов'язань.
31. Класифікація позадоговірних зобов'язань.
32. Загальна характеристика окремих позадоговірних зобов'язань.
33. Поняття, загальні умови та засади виконання зобов'язання.
34. Принципи виконання зобов'язання.
35. Виконання зобов'язання належній особі. Виконання зобов'язання належною особою.
36. Реальне виконання зобов'язання.
37. Належне і неналежне виконання зобов'язання.

38. Виконання зобов'язання із множинністю осіб: часткових, солідарних, субсидіарних.
39. Передурочення і пере адресація виконання зобов'язання.
40. Предмет (подільний і неподільний) виконання зобов'язання.
41. Способи виконання зобов'язання з множинністю осіб на стороні боржника або кредитора.
42. Способи виконання часткових і солідарних зобов'язань.
43. Зустрічне виконання зобов'язання.
44. Виконання зобов'язання внесенням боргу на депозит нотаріуса.
45. Місце виконання зобов'язання. Зміна місця виконання зобов'язання.
46. Строки у зобов'язальному праві: їх види та значення.
47. Дострокове виконання зобов'язання.
48. Наслідки прострочення виконання зобов'язання.
49. Підтвердження виконання зобов'язання.
50. Заміна сторін у зобов'язанні.
51. Правонаступництво універсальне і сингулярне.
52. Перехід права вимоги (суброгація, її відмінності від регресу).
53. Відступлення права вимоги (цесія) згода на це боржника.
54. Переведення боргу і згода на це кредитора.
55. Припинення зобов'язання.
56. Забезпечення виконання зобов'язання
57. Види забезпечення виконання зобов'язання.
58. Форма угоди щодо забезпечення виконання зобов'язання.
59. Гарантія.
60. Порука.
61. Неустойка.
62. Завдаток поняття та його відмінності від авансу.
63. Застава.
64. Іпотека.
65. Притримання.
66. Поняття цивільно-правової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання.
67. Принципи цивільно-правової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання.
68. Майнова шкода. Прямі збитки, упущена вигода.
69. Моральна шкода.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності. Орлюк О.П., Андрощук Г.О. – К.: Видавництво: ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2010. – 156 с.
2. Афанасьєва К. Договірні відносини у сфері діяльності організації мовлення / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. – №3 – 2011.
3. Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. – К.: Юрінком Інтер, 2005.
4. Борисова В.І. Загальні положення договору купівлі-продажу за новим Цивільним кодексом України // Юридичний радник. – 2005. – № 1. – С. 50-54.
5. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право: Общие положения. – М.: Статут, 1997. – 682 с.
6. Господарський кодекс України.
7. Грушицький І. Договір купівлі-продажу в умовах формування ринкових відносин // Вісник Львівського Університету. Серія юридична. – 2000. – Випуск 35. – 551 с.
8. Дмитришин В. Співвідношення договорів розпорядження майном та договорів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4. – 2010.
9. Договірне право України. Загальна частина: навч. посібн. / Т. Боднар, О. Дзера, Н. Кузнецова та ін.; за ред. О. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.
10. Європейська Соціальна Хартія. Страсбург, 03.05.1996, [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
11. Загальна декларація прав людини. Документ ООН, схвалений 10.12.1948, [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
12. Зумбулидзе Р.-М. 3. Обычное право как источник гражданского права // Обычай в праве: Сборник. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – С. 8 – 196;
13. Іваницька Н. Державна реєстрація ліцензійного договору на використання торговельної марки / Н. Іваницька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2010.
14. Канашевский В. А. Международный торговый обычай и его место в правовой системе Российской Федерации // Журнал российского права. – 2003. – № 8. – С. 127.

15. Капіца Ю. Договір франчайзингу в праві України та європейського союзу / Ю. Капіца // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4 – 2006.

16. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30.

17. Красько І.Е. Смешанный договор. Условия действительности и недействительности // Предпринимательство, хозяйство и право.– 1998.– № 5. – С.30-32

18. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996р. // Відомості Верховного Суду. – 1996. – № 6.

19. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. // Відомості Верховного Суду. – 2001. – № 4.

20. Сібільов М. Цивільно-правовий договір в механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері приватного права // Юридический вестник. – 2002. – №3. – С. 105-109. – С108.

21. Спасибо-Фатєєва І.В Юридична природа односторонніх правочинів // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2005. – № 4 – С.38-43.

22. Тверезенко О. Договір застави майнових прав інтелектуальної власності: загальні положення // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2 – 2010.

23. Тверезенко О., Міндрул А. Загальні засади договірних відносин у сфері науково-технічної діяльності за законодавством України // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2009.

24. Цивільне право України: Підручник: у 2-х кн. / О.В. Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової.-2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1.

25. Цивільне право України: Підручник: У 2-х томах / За ред. В.І. Борисовою, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Т.1. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004.

26. Цивільний кодекс України [Текст]: (станом на 16 січня 2003 р. № 435-IV) офіц. текст // Відомості Верховної Ради України. – К.: Парламент. вид-во, 2003. – №40. – 356 с.

27. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004р. // Відомості Верховної Ради, 2004. – № 40-41.

28. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права та суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 4. – С. 15-18.

29. Верховна Рада України - <http://.portal.rada.gov.ua/>
30. Президент України - <http://www.president.gov.ua/>
31. Кабінет Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua/>
32. Конституційний Суд України - <http://www.ccu.gov.ua/>
33. Верховний Суд України - <http://www.scourt.gov.ua/>
34. Вищий господарський суд України - <http://www.arbitr.gov.ua/>
35. Уповноважений з прав людини- <http://www.ombudsman.kiev.ua/>
36. Юридична газета - <http://www.yur-gazeta.com/>
37. Юридичний радник - <http://www.yurradnik.com.ua/>
38. Юридичний журнал «Юстиніан» – <http://www.justinian.com.ua/>
39. Правознавець. Підручники, монографії, повнотекстові журнали «Право України» і «Юридичний вісник України» - <http://www.pravoznavec.com.ua/>
40. Повнотекстова бібліотека. Підручники, монографії - <http://www.inl.com.ua/books/inde.html>
41. Інтернетвидання «Юриспруденція» Книги, статті, судова практика - <http://www.lawyer.org.ua/>
42. Бібліотека юриста. Навчальна і довідкова юридична література - <http://www.lawbook.by.ru>
43. Економіко-правова бібліотека. Підручники, монографії, коментарі - <http://vuzlib.net/>
44. Бібліотека он-лайн - <http://library.biz.ua>
45. Бібліотека он-лайн - <http://readbookz.com>

«Розпорядження правами інтелектуальної власності»

Сучасні досягнення цивілізації є результатом творчої діяльності людства протягом історичного розвитку суспільства. Запорукою стабільного поступального розвитку економічних відносин будь-якої країни є високий рівень науки і техніки, який зумовлений значною мірою рівнем правового регулювання відносин інтелектуальної власності. Важливість останніх для України не можна переоцінити. Гарантії розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є невід'ємним атрибутом стабільного розвитку кожної цивілізованої країни.

Правильне уявлення про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є важливою теоретичною передумовою для вивчення усього курсу і кожного з його правових інститутів.

Ґрунтовне вивчення розпорядження майновими правами інтелектуальної власності потрібно фахівцю з інтелектуальної власності незалежно від сфери його майбутньої професійної діяльності. Передумови розвитку галузі розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, стан сучасних відносин, міжнародні норми та перспективи вдосконалення законодавства розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні необхідно засвоїти майбутнім фахівцям.

Однією з важливих умов успішного розвитку економіки держави є передусім визнання за власниками комплексу особистих немайнових та майнових прав на результати інтелектуальної діяльності з метою подальшого надійного забезпечення правового захисту цих прав. Тому вивчення таких тем курсу «Розпорядження правами інтелектуальної власності» є важливими для підготовки спеціалістів в даній галузі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Розпорядження правами інтелектуальної власності» є формування у студентів системи цілісних знань і уявлень з питань процедури і специфіки розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Завданням курсу є опанування таких тем курсу як правове регулювання процесів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; загальна характеристика правовідносин розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; загальна характеристика змісту договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; договори про створення на замовлення і використання об'єкта права

інтелектуальної власності; правила укладання ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності; правила укладання договору комерційної концесії (франчайзингу); правила укладання договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності; договір щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать та інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Для опанування курсом «Розпорядження правами інтелектуальної власності» навчальним планом передбачено 162 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають екзамен.

Згідно з навчальним планом студентам заочної форми відводиться 10 аудиторних годин, з яких 6 години лекційні заняття, 4 години практичні заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Правове регулювання процесів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності»; «Загальна характеристика правовідносин розпорядження майновими правами інтелектуальної власності»; «Загальна характеристика змісту договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності». На практичних заняттях розглядаються теми «Договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності»; «Правила укладання договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Теми і питання практичних занять укладені з розрахунком на більш глибоке детальне вивчення матеріалу. Саме тому потрібно використання не лише основної літератури, яка складається з підручників та базових нормативно-правових актів, але й спеціальної літератури, а саме науково-практичних коментарів Цивільного та Господарського кодексів України, практики загальних і господарських судів, спеціальних досліджень проблемних аспектів у монографіях, наукових публікаціях у юридичних виданнях.

По кожній темі практичних занять студент повинен скласти конспект, у якому відповісти на усі питання, що виникають зі змісту завдання. Безпосередньо на заняттях студент повинен брати участь в обговоренні вирішених іншими студентами завдань, висловлювати свою думку з проблемних питань.

Опанувавши курс, студент повинен знати: чинне законодавство; базову термінологію договірної права; практику застосування

законодавства розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; правові норми окремих субінститутів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; міжнародні стандарти в галузі права інтелектуальної власності; напрямки вдосконалення правового регулювання розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Студент повинен уміти: тлумачити чинне законодавство; вірно застосовувати норми договірного права; надавати юридичні консультації у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; складати позовні заяви до суду з питань спорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; складати проекти відповідних процесуальних і процедурних документів; оскаржувати рішення державних органів і посадових осіб з питань розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Засвоєння студентами курсу «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, складанню вдома конспекту завдань, які задавались, організації дискусій по питаннях теми в аудиторії.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і екзамену.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Правове регулювання процесів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Поняття і специфіка курсу і його зв'язок із іншими навчальними курсами. Загальна характеристика відносин, що виникають у процесі розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Поняття і загальна характеристика об'єктів права інтелектуальної власності. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання права інтелектуальної власності. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання процесів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Система державних органів управління процесами розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Тема 2. Загальна характеристика правовідносин розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Нормативно-правове регулювання відносин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Поняття та загальна характеристика правовідносин розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Загальна характеристика цивільно-правових договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Взаємозв'язок обсягу майнових прав суб'єкта права інтелектуальної власності з предметом договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Тема 3. Загальна характеристика змісту договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Об'єктивні і суб'єктивні істотні умови договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Правила визначення змісту істотних умов договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Правила визначення предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Взаємозв'язок предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності з правами та обов'язками сторін договору. Відповідальність сторін, строк дії договору та умови його припинення як істотні умови предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Тема 4. Договори про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності

Загальна характеристика ,правила укладання договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання і сфера застосування договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Укладення договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Істотні умови договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Сторони договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Форма договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Права та обов'язки сторін за договором про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Відповідальність сторін за договором про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Тема 5. Договори про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності

Загальна характеристика договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання. Сфера застосування про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Укладення договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Істотні умови договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Сторони договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Форма договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Права та обов'язки сторін за договором про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Відповідальність сторін за договором про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Тема 6. Правила укладання ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності

Загальна характеристика ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання. Сфера застосування ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Укладення ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Істотні умови ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Сторони ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Форма ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Права та обов'язки сторін за ліцензійним договором щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності. Відповідальність сторін за ліцензійним договором щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Тема 7. Правила укладання договору комерційної концесії (франчайзингу)

Загальна характеристика договору комерційної концесії. Поняття, зміст договору комерційної концесії (франчайзингу). Джерела правового регулювання, сфера застосування договору комерційної концесії. Укладення договору комерційної концесії. Істотні умови договору комерційної концесії.

Сторони договору комерційної концесії Форма договору комерційної концесії. Права та обов'язки сторін за договором комерційної концесії. Відповідальність сторін за договором комерційної концесії.

Тема 8. Правила укладання договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності

Договір про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності Загальна характеристика договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання. Сфера застосування. Укладення договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Істотні умови договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Сторони договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Форма договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Права та обов'язки сторін за договором про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Відповідальність сторін за договором про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності

Тема 9. Договір щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать

Загальна характеристика договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Джерела правового регулювання. Сфера застосування. Укладення договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Істотні умови договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Сторони договору щодо

управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Форма договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Права та обов'язки сторін за договором щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Відповідальність сторін за договором щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

Тема 10. Інші договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Договір про передачу ноу-хау. Порядок укладання і припинення дії попередніх договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, пов'язаними із об'єктами техніки. Договір про конфіденційність. Договір про оцінку технологій. Опціонний договір. Договір про співробітництво та Протокол про наміри. Державна реєстрація договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема: Договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності

1. Загальна характеристика, правила укладання договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
2. Джерела правового регулювання і сфера застосування договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
3. Істотні умови договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
4. Сторони і форма договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Права та обов'язки сторін за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
6. Відповідальність сторін за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання:

Скласти проект договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документу щодо означеного об'єкту за варіантами, обраними студентом за порядковим номером журналу:

1. Комп'ютерна програма
2. Спосіб
3. Твір образотворчого мистецтва
4. Комерційне найменування
5. Літературний твір
6. Речовина
7. Сорт рослин
8. Промисловий зразок
9. Сценарій фільму
10. Корисна модель

Семінарське заняття № 2.

Тема: Правила укладання договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності

1. Загальна характеристика, правила укладання договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
2. Джерела правового регулювання і сфера застосування договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
3. Істотні умови договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
4. Сторони і форма договору про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Права та обов'язки сторін за договором про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
6. Відповідальність сторін за договором про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання:

Складання тестів, казусів, структурно-логічних схем по темі заняття

Аудиторні завдання:

Юридичний диктант, складання по темі процесуальних документів

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

Варіант 1.

Завдання 1.

Дати загальну теоретичну характеристику договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Завдання 2.

Скласти структурно-порівняльну схему, зазначаючи критерії, які уособлюють спільні і відмінні риси, між договором про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності та договором про надання виключної ліцензії.

Завдання 3.

Скласти проект договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документа щодо комп'ютерної програми.

Варіант 2.

Завдання 1.

Дати загальну теоретичну характеристику договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Завдання 2.

Скласти структурно-порівняльну схему, зазначаючи критерії, які уособлюють спільні і відмінні риси, між договором комерційної концесії та договором про надання виключної ліцензії.

Завдання 3.

Скласти проект договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документа щодо сорту рослин.

Варіант 3.

Завдання 1.

Дати загальну теоретичну характеристику договору комерційної концесії.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

Завдання 2.

Скласти структурно-порівняльну схему, зазначаючи критерії, які уособлюють спільні і відмінні риси, між договором щодо управління майновими правами автора та договорами доручення і надання виключної ліцензії.

Завдання 3.

Скласти проект договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документа щодо комерційного найменування.

Варіант 4.

Завдання 1.

Дати загальну теоретичну характеристику договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності

Завдання 2.

Скласти структурно-порівняльну схему, зазначаючи критерії, які уособлюють спільні і відмінні риси, між договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності та договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Завдання 3.

Скласти проект договору про надання виключної ліцензії з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документа щодо речовини.

Варіант 5

Завдання 1.

Дати загальну теоретичну характеристику авторського договору.

Завдання 2.

Скласти структурно-порівняльну схему, зазначаючи критерії, які уособлюють спільні і відмінні риси, між ліцензійним договором та договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Завдання 3.

Скласти проект договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності з необхідними структурними елементами договору як угоди та реквізитами договору як документа щодо літературного твору.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і специфіка курсу і його зв'язок із іншими навчальними курсами. Загальна характеристика відносин, що виникають у процесі розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

2. Загальна характеристика нормативно-правових актів щодо регулювання процесів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

3. Система державних органів управління процесами розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

4. Нормативно-правове регулювання відносин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5. Поняття та загальна характеристика правовідносин розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

6. Загальна характеристика цивільно-правових договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

7. Взаємозв'язок обсягу майнових прав суб'єкта права інтелектуальної власності з предметом договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

8. Об'єктивні і суб'єктивні істотні умови договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

9. Правила визначення змісту істотних умов договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

10. Правила визначення предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

11. Взаємозв'язок предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності з правами та обов'язками сторін договору.

12. Відповідальність сторін, строк дії договору та умови його припинення як істотні умови предмету договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

13. Загальна характеристика, правила укладання договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

14. Джерела правового регулювання і сфера застосування договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

15. Укладення договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

16. Істотні умови договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

17. Сторони договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

18. Форма договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

19. Права та обов'язки сторін за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

20. Відповідальність сторін за договором про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

21. Правила укладання договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

22. Загальна характеристика договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання. Сфера застосування про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

23. Укладення договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

24. Істотні умови договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

25. Сторони договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

26. Форма договору про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

27. Права та обов'язки сторін за договором про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

28. Відповідальність сторін за договором про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

29. Правила укладання ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

30. Загальна характеристика ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

31. Джерела правового регулювання.

32. Сфера застосування ліцензійного договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності .

33. Укладення ліцензійного договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
34. Істотні умови ліцензійного договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
35. Сторони ліцензійного договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
36. Форма ліцензійного договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
37. Права та обов'язки сторін за ліцензійним договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
38. Відповідальність сторін за ліцензійним договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
39. Загальна характеристика договору комерційної концесії.
40. Поняття, зміст договору комерційної концесії (франчайзингу).
41. Джерела правового регулювання, сфера застосування договору комерційної концесії.
42. Укладення договору комерційної концесії.
43. Істотні умови договору комерційної концесії.
44. Сторони договору комерційної концесії.
45. Форма договору комерційної концесії.
46. Права та обов'язки сторін за договором комерційної концесії.
47. Відповідальність сторін за договором комерційної концесії.
48. Договір про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
49. Загальна характеристика договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. Джерела правового регулювання. Сфера застосування.
50. Укладення договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
51. Істотні умови договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
52. Сторони договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
53. Форма договору про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
54. Права та обов'язки сторін за договором про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.
55. Відповідальність сторін за договором про порядок розподілу прав на службові об'єкти інтелектуальної власності.

56. Договір щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

57. Загальна характеристика договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать. Джерела правового регулювання. Сфера застосування.

58. Укладення договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

59. Істотні умови договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

60. Сторони договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

61. Форма договору щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

62. Права та обов'язки сторін за договором щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

63. Відповідальність сторін за договором щодо управління майновими правами автора або інших суб'єктів авторського права і суміжних прав, яким ці права належать.

64. Інші договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

65. Договір про передачу ноу-хау.

66. Загальна характеристика договору про передачу ноу-хау. Джерела правового регулювання. Сфера застосування про передачу ноу-хау.

67. Укладення договору про передачу ноу-хау.

68. Істотні умови договору про передачу ноу-хау.

69. Сторони договору про передачу ноу-хау.

70. Форма договору про передачу ноу-хау.

71. Права та обов'язки сторін за договором про передачу ноу-хау.

72. Відповідальність сторін за договором про передачу ноу-хау.

73. Порядок укладання і припинення дії попередніх договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності, пов'язаними із об'єктами техніки.

74. Договір про конфіденційність.

75. Загальна характеристика договору про конфіденційність.
Джерела правового регулювання. Сфера застосування.

76. Укладення договору про конфіденційність.

77. Істотні умови договору про конфіденційність.

78. Сторони договору про конфіденційність.

79. Форма договору про конфіденційність.

80. Права та обов'язки сторін за договором про конфіденційність.

81. Відповідальність сторін за договором про конфіденційність.

82. Договір про оцінку технологій.

83. Загальна характеристика договору про оцінку технологій.
Джерела правового регулювання. Сфера застосування.

84. Укладення договору про оцінку технологій.

85. Істотні умови договору про оцінку технологій.

86. Сторони договору про оцінку технологій.

87. Форма договору про оцінку технологій.

88. Права та обов'язки сторін за договором про оцінку технологій.

89. Відповідальність сторін за договором про оцінку технологій.

90. Опціонний договір.

91. Договір про співробітництво та Протокол про наміри.

92. Державна реєстрація договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амангельды А. Авторский договор как основание возникновения обязательств / А. Амангельды // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 3. – 2009.

2. Афанасьєва К. Договірні відносини у сфері діяльності організацій мовлення / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності. – №3 – 2011.

3. Батова В. Аналіз вимог міжнародних договорів України у сфері наукового та науково-технічного співробітництва щодо забезпечення прав інтелектуальної власності в процесі здійснення зазначеної діяльності / В. Батова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4 – 2011.

4. Боровський О. Тиск на українські компакт-диски // Україна молода. – 2001. – С. 3.
5. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. – № 49-50.
6. Грищенко А. Особливості договору застави майнових авторських прав / А. Грищенко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2. – 2010.
7. Гуменчук О., Бережний І., П. Калениченко Шоу повинн триматися. Чому українська музіндустрія чекає нового парламенту // Дзеркало тижня. – 2007. – № 39. – С. 4.
8. Дмитришин В. С. Набуття та передача авторських прав на комп'ютерні програми / В. С. Дмитришин: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 // НАН України Ін - т. держави і права імені В.М.Корецького. – К., 2008. – 21 с.
9. Дмитришин В. Співвідношення договорів розпорядження майном та договорів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності // В. Дмитришин // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4 – 2010.
10. Дмитришин В.С. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Навч. посібник. – К.: «Інст. інтел. власн. і права», 2008. – 248 с.
11. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 2. – С. 76.
12. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності. - К., Юрінком Інтер, 2004.
13. Зайцева-Калаур І. Форма авторського договору, що укладається організаціями ЗМІ в процесі їхньої діяльності / І. Зайцева-Калаур // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2011.
14. Іваницька Н. Державна реєстрація ліцензійного договору на використання торговельної марки / Н. Іваницька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2010.
15. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Науково-практичне видання: У 4 т. // За заг. ред. О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999.
16. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: Наук.-практ. вид.: У 4-х т. // Академія правових наук України; Державне патентне відомство України // О.Д. Святоцький (ред), В.О. Жаров (ред.) – К.: Видавничий Дім «Ін Юре». – 2003. – 656 с.

17. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2004 р. № 05 – 3/31 «Щодо застосування господарськими судами законодавства у розгляді справ, пов'язаних із захистом права на об'єкти інтелектуальної власності» // Юридичний вісник України. – 2004. – 9 лютого.

18. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14 січня 2002 р. № 01-8/31 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність» // Вісник господарського судочинства. – 2002. – № 2.

19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 8 жовтня 2003 р. № 01 - 8/1199 «Про нормативно - правові акти, що регулюють питання, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» // Вісник господарського судочинства. – 2004. – № 1.

20. Капіца Ю. Договір франчайзингу в праві України та європейського союзу // Ю. Капіца // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4 – 2006.

21. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Особливості права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору // Інтелектуальна власність: погляд з XXI століття [Текст]: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф.; Черкаси, (29 – 30 верес. 2011 р.) // Нац. акад. правових наук України, НДІ інтелектуальної власності, М-во освіти і науки. – Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 40 – 47.

22. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Суб'єктний склад правовідносин інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору // Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання сфери інтелектуальної власності. Збірник наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково - практичної інтернет-конференції (17-18 квітня 2011 р.) // За заг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. – С. 57 – 61.

23. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Ст. 30.

24. Кохановська О. Спеціальні цивільно-правові способи захисту інформаційних прав: теоретичні та практичні / О. Кохановська // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 4. – С. 79.

25. Крижанівський В. Деякі питання аудіовізуального ринку в Україні // Інтелектуальна власність. – 1999 р. – № 6. – С. 56-57.

26. Кузьменко О., М. Бахтін «Сучасні мас-медіа: питання про музику» // Goban - KlasT. Mediaikomunikowaniemasowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewiziji i Internetu[Tekst]/ Tomasz Goban-Klas. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2006.

27. Кульбашна О.А. Правовідносини інтелектуальної власності зі створення службових об'єктів // Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави: Збірник наукових праць II-ї міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – С. 337 – 342.

28. Кульбашна О.А. Умови визнання об'єктів інтелектуальної власності «службовими» // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наук. праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26-27 вересня 2012 р. // За заг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. – С. 35 - 43.

29. Кульбашна О.А. Юридичний склад правовідносин інтелектуальної власності на службовий об'єкт // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання інтелектуальної власності та інноваційного розвитку», 15 – 16 листопада 2012 р. – Харків, 2012.

30. Лебедева М. Проблеми захисту авторських та суміжних прав у мережі Інтернет // Донецький державний університет управління / Збірник тез доповідей підсумкової науково-практичної конференції V Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузі «Інтелектуальна власність» – 2013. – С. 4.

31. Лиман Н. В. Досвід європейських держав у встановленні відповідальності за незаконне використання фонограм та відеограм у мережі Інтернет. // [Електроннийресурс]. Режимдоступ:<http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=285>.

32. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського та суміжних прав: погляди на проблему / М. Мельников // Право України. – 2003. – № 4. – С. 72-75.

33. Михайленко К. Захист авторських прав в мережі Інтернет // Управління інтелектуальною власністю: зб. студ. наук. праць. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – 282 с.

34. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 2. – С. 71-75.

35. Мірошник Н. Дискдолари. Чи дадуть їх заробити українцям? // Україна молода. – 2000. – С. 2.
36. Москалюк Н. Особливості ліцензійних договорів на використання винаходів у сфері генетичної інженерії // Н. Москалюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 4. – 2010.
37. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України // за ред. проф. Коссака В.М.. – Київ, 2004.
38. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2-х т. За ред. О.В. Дзери . Н.С. Кузнецової В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – Т.1.
39. Панченко М.І. Цивільне право України. – К., 2006.
40. Петрова І. Аналіз тіньового ринку об'єктів інтелектуальної власності в Україні // Харківський національний університет внутрішніх справ. – 2007. – № 1. – С. 7.
41. Пилипенко С.А. Цивільне право України. Тестові завдання: навчальний посібник. – К., 2007.
42. Право інтелектуальної власності: Академічний курс: Підручник / За заг.ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. – К.: «Ін Юре», 2004.
43. Притика Д. Діяльність спеціалізованих колегій – основа створення патентного суду в Україні / Д. Притика // Інтелектуальна власність. – 2002. – № 5. – С. 45.
44. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. в редакції закону від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 43. – Ст. 214.
45. Про Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2001 р. № 294 // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.
46. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів Закон України від 23 вересня 1997 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.
47. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 17 жовтня 2012 року // Вісник Вищого господарського суду України. – 2012. – № 12. – С. 39.
48. Про засоби боротьби з піратством: Рекомендація № К (88) 2 Ради Європи від 18 січня 1988 року, схвалена на засіданні Комітету Міністрів Ради Європи. // Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2-х книгах / За ред. А. С. Довгерта. – Книга

1: Нормативні акти і документи. Європейська інтеграція України // Уклад. Р. В. Дроб'язко. – К: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 520 с.

49. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 72. – С. 19.

50. Про інформаційні агентства: Закон України від 28 лютого 1995 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.

51. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992 р. – № 48 – Ст. 650.

52. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 року із наступними змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 1999. – № 22 – 23. – С. 199.

53. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – 14 лютого.

54. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.

55. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994 р. – № 7. – Ст. 36.

56. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994 р. – № 7. – Ст. 34.

57. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України в редакції закону від 17 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 23. – Ст. 163.

58. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 листопада 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 8. – Ст. 28.

59. Про племінну справу в тваринництві: Закон України від 15 грудня 1993 р. в редакції від 21 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 6-7. – Ст. 37.

60. Про порядок голографічного захисту документів і товарів: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2001 р. № 171. // [Електронний ресурс]. Режим доступ: <http://www.rada.gov.ua>.

61. Про порядок реєстрації та переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності:

Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2001 р. № 412. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

62. Про приєднання України до договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: Закон України від 20 вересня 2001 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

63. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 року із наступними змінами та доповненнями // Офіційний вісник України. – 1996. – № 39. – С. 199.

64. Про розмір відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року із наступними змінами й доповненнями // Офіційний вісник України. – 2000. – № 27. – С. 73.

65. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 10 липня 2003 р.

66. Проскурня К. Захист авторського права в мережі Інтернет // Українська академія банківської справи Національного банку України. – 2012. – С. 5.

67. Рекомендації Вищого господарського суду України від 10 червня 2004 р. № 04 – 5/1107 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» // Юридичний вісник України. – 2004. – 27 липня.

68. Романюк О.І., Долганова Ю.С. Проблеми правової охорони виробників фонограм в Україні // Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Тугана-Барановського – 2009. – № 3. – С. 4.

69. Рудник Т. Деякі проблеми питання захисту авторського права в Україні / Т. Рудник // Юридичний вісник. – 2009. – № 1. – С. 74-77.

70. Рудченко І. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта інтелектуальної власності / І. Рудченко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2. – 2007.

71. Рязанова Н. Актуальні аспекти зарубіжного досвіду регулювання прав на службові об'єкти інтелектуальної власності / Н. Рязанова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 6 – 2010.

72. Рязанова Н. Юридичні гарантії майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної / Н. Рязанова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 5 – 2010.

73. Савельєва І. Охорона фонограм // Інтелектуальна власність. – 1999.– № 6. – С. 31 – 6.

74. Сирота Д. Вдосконалення законодавства України про суміжні права до рівня основних універсальних міжнародних договорів про суміжні права // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 2. – С. 46-47.

75. Солощук М., Капінос М., Лерантович Е. Розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності (тема 8) // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 10. – С. 53

76. Тверезенко О. Договір застави майнових прав інтелектуальної власності: загальні положення // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 2. – 2010.

77. Тверезенко О., Міндрул А. Загальні засади договірних відносин у сфері науково-технічної діяльності за законодавством України // Теорія і практика інтелектуальної власності. – № 1. – 2009.

78. Тимченко Г. Поняття способів захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів // Сучасні проблеми юридичної науки і правозастосовчої практики: Тези доп. та наук. повідом. учасників наук. конф. молодих учених (м. Харків, 20 - 21 грудня 2001 року) // За ред. М.І. Панова. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2001. – С. 72 - 74.

79. Угода про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав від 24 вересня 1993 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

80. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС) // Інтелектуальна власність. – 1999. – № 5, 6, 7. – С. 186 – 224.

81. Федорченко Л. Закордон нам допоможе благополучно вмерти для світового ринку // «Україна молода». – 2000. – № 52. – С. 6.

82. Фучеджі В., Ганеліна К. Правові аспекти охорони і захисту авторських прав // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 3. – С 92 – 96.

83. Халецький Ю. Стан оптової і роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів та фонограм в Україні // Інтелектуальна власність – 1999. – № 6. – С. 60-62.

84. Хлебніков С., Нікін О. Застосування статті 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення під час публічного

виконання творів в публічних місцях // Інтелектуальна власність. – 2012. – № 1. – С. 24-27.

85. Цивільне право України. Академічний курс. За ред. Шевченко Я.М. в 2-х томах. – Том. 1. Загальна частина. – К., 2004.

86. Цивільне право України. Академічний курс. Т.І.Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої та В.Л.Яроцького. К., Юрінком Інтер, 2004.

87. Цивільне право України. Академічний курс. У 2-х томах. – Т. 1. Загальна частина / Авт. кол. А.Ю. Бабаскін, М.В. Венецька та ін.; За ред. Я.М. Шевченка. – К., 2004.

88. Цивільне право України. Академічний курс. Ч.2 // За ред. Шевченко Я.М. – К.: Інюре, 2004.

89. Цивільне право України. Навчальний посібник // Авт. кол. Ю.В. Білоус, С.В. Лозинська та ін.; За ред. Р.О. Стефанчука. – К., 2004.

90. Цивільне право України. Підручник. У 2-х кн. / За ред. Дзери О.В., Кузнецової Н.С. – К. 2005. – Кн. перша.

91. Цивільне право України: Підручник: у 2-х т. // За заг ред. Борисової В.І., Спасибо-Фатєєвої І.В., Яроцького В.Л. – К. 2004. – Т. 1.

92. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. – № 45 – 46, 47 – 48.

93. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року із змінами та доповненнями // ВВР України. – 2004. – № 40-41. – Ст. 492.

94. Цимбалюк В. Основи інформаційного права України // Цимбалюк В., Гавловський В., Брижко В. – К.: Знання, 2009. – 414 с.

95. Чеботарьов В. Піратство у сфері авторського права і суміжних прав // В. Чеботарьов, В. Троїцька.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i299>

96. Чейлях Л. Міжнародна охорона прав інтелектуальної власності: досвід для України. Управління інтелектуальною власністю: зб. студ. наук. праць. – Донецьк: Дон ДУУ, 2012 р. – 282 с.

97. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права та суміжних прав // Інтелектуальна власність. – 2010 р. – № 4. – С. 15-18.

98. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009 р. – № 6. – С. 3-13.

99. Штефан О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України // Інтелектуальна власність. – 2009. – № 11. – С. 52.

100. Штефан О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві // Інтелектуальна власність. – 2005 р. – № 1. – С. 43-46.

101. Яковлева. Н. Правова охорона та захист прав інтелектуальної власності: вітчизняний та світовий досвід [Текст]: / Н. Яковлева // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 вересня 2011 р. // За заг. ред. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. Чабаненко Ю.А., 2011 р. – 175 с.

«Управління інноваційними проектами»

Навчальний курс «Управління інноваційними проектами» входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності 8.18010011 «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Включення дисципліни до навчального плану зумовлена тим, що в Україні необхідно реалізувати комплекс заходів щодо інноваційного розвитку, що прискорить процес її інтеграції в міжнародний ринок. Інноваційні проекти прямо пов'язані з інтелектуальною власністю, оскільки в їх основі закладені новітні розробки, технічні рішення, наукові винаходи. Реалізація інноваційних проектів, як механізм стимулювання розвитку науки й техніки, наукомістких галузей знань, гарантувало б Україні економічне піднесення та стабільність.

Для опанування курсом «Управління інноваційними проектами» навчальним планом передбачено 54 години. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми відводиться 4 аудиторних години, з яких 2 години лекційні заняття, 2 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Загальна характеристика інноваційних проектів», На практичних заняттях розглядаються теми «Управління ризиками та якістю в проектах». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Метою курсу є формування у студентів системи цілісних знань з питань управління процесами створення, легалізації та реалізації інноваційних проектів.

Завданнями курсу є: ознайомити з термінами, поняттями та категорійним апаратом у сфері управління інноваційними проектами;

викласти сучасні підходи для реалізації елементів системи проектного менеджменту; навчити вирізняти особливості розв'язання завдань управління інноваційними проектами в різних умовах реалії життя; виробити навички організаційно-управлінської діяльності при виконанні процедур проектного менеджменту; сформувати вміння й навички обирати способи та методи управління інноваційним проектом і застосовувати їх на практиці; закріпити знання і вміння із застосування механізмів проектного менеджменту в повсякденному житті.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати сутність і методологічні основи управління інтелектуальною власністю, як відбувається набуття прав інтелектуальної власності з огляду на стратегію й тактику їх правової охорони, та як відбувається управління процесом використання об'єктів права інтелектуальної власності. Студент повинен уміти управляти процесом створення об'єктів права інтелектуальної власності. Для цього у процесі вивчення курсу треба з одного боку враховувати особливості законодавчого, економічного, соціального, політичного поля України, а з іншого – досвід розвинених країн світу.

Засвоєння студентами курсу «Управління інноваційними проектами» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Загальна характеристика інноваційних проектів

Поняття і сутність інноваційних проектів. Види і зміст інноваційних проектів. Сутність і принципи управління інноваційними проектами. Порядок розробки інноваційного проекту. Значення правового регулювання створюваних в інноваційних проектах результатів досліджень і розробок

Тема 2. Методологія підготовки, узгодження і реалізації інноваційного проекту

Планування інноваційного проекту. Розробка бізнес-плану інвестиційного проекту. Оформлення проектної документації.

Управління реалізацією інноваційних проєктів. Контроль і регулювання робіт з проєктів.

Тема 3. Управління ризиками та якістю в проєктах

Сутність і класифікація ризиків проєктів. Причини виникнення та чинники впливу на динаміку ризиків. Основні методи аналізу ризиків. Сутність управління якістю проєктів та способи забезпечення якості проєкту. Методи контролю якості проєкту

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема. Управління ризиками та якістю в проєктах

1. Сутність і класифікація ризиків проєктів.
2. Причини виникнення та чинники впливу на динаміку ризиків.
3. Основні методи аналізу ризиків.
4. Сутність управління якістю проєктів та способи забезпечення якості проєкту.
5. Методи контролю якості проєкту.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Договірне врегулювання відносин щодо створюваних в інноваційних проєктах результатів досліджень і розробок.
2. Необхідність перевірки можливості технічної реалізації.
3. Сутність та значення реалізації інноваційного проєкту.
4. Зміст і результати роботи на стадії підготовки виробництва та ринку.
5. Дослідження інвестиційних можливостей.
6. Розробка бізнес-плану інвестиційного проєкту.
7. Джерела фінансування інвестиційних проєктів.
8. Джерела залученого фінансування, їх особливості.
9. Методології залучення проєктного фінансування, основні інструменти.
10. Основні етапи та особливості роботи з банками в процесі організації проєктного фінансування.
11. Критерії для оцінки економічної ефективності.
12. Основні етапи прийняття інвестиційних рішень всередині фірми.
13. Регламентация процесу прийняття інвестиційних рішень всередині фірми.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

14. Особливості правового регулювання іноземних інвестицій на території України.
15. Значення управління проектами.
16. Типи проектів.
17. Основні закони управління проектами.
18. Поняття життєвого циклу проекту.
19. Основні завдання проекту.
20. Структура і параметри життєвого циклу інвестиційного проекту.
21. Основні учасники інвестиційного проекту.
22. Основні етапи структурування проекту.
23. Критерії оцінки можливості прийняття проекту.
24. Принципи відхилення ідеї формування інвестиційного проекту.
25. Типові елементи концепції інвестиційного проекту.
26. Методи розробки бізнес-ідеї та концепції проекту.
27. Дослідження інвестиційних можливостей.
28. Критерії для оцінки економічної ефективності .
29. Джерела залученого фінансування, їх особливості.
30. Методології залучення проектного фінансування, основні інструменти.
31. Основні етапи та особливості роботи з банками в процесі організації проектного фінансування.
32. Види страхування, що найчастіше застосовуються при реалізації проектів.
33. Роль банків на інвестиційній фазі проекту.
34. Поняття про юридичні гарантії реалізації проекту.
35. Переваги і недоліки типових структур управління проектом.
36. Розподіл функцій між членами проектної команди.
37. Цілі, призначення і завдання контролю за процесом реалізації проекту.
38. Вибір системи показників, що характеризують стан виконання проекту.
39. Технологія оцінювання виконання проекту.
40. Сутність регулювання процесу реалізації проекту.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і сутність інноваційних проектів.
2. Види і зміст інноваційних проектів.
3. Сутність і принципи управління інноваційними проектами.
4. Учасники проекту.

5. Порядок розробки інноваційного проекту.
6. Планування інноваційного проекту.
7. Розробка бізнес-плану інвестиційного проекту.
8. Оформлення проектної документації.
9. Управління реалізацією інноваційних проектів.
10. Контроль і регулювання робіт з проектів.
11. Сутність і класифікація ризиків проектів.
12. Причини виникнення та чинники впливу на динаміку ризиків.
13. Основні методи аналізу ризиків.
14. Сутність управління якістю проектів та способи забезпечення якості проекту.
15. Методи контролю якості проекту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
3. Інструкція з інвентаризації основних засобів нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
4. Інструкція з обліку необоротних активів бюджетних установ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про порядок застосування типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
11. Андросчук Г. Державна інноваційна політика // Інтелектуальна власність. – 2004.-№1. – С.37-40.
12. Афанасьєва К. О. Авторське право: Практ. Посіб. – К.: Атіка, 2006. – 224 с.
13. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права: навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права. 2004. – 260 с.
14. Бутнік-Сіверський О. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект // Інтелектуальний капітал. – 2002. – № 1. – С. 16-27.
15. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2004. – 296 с.
16. Валдайцев С.В. Оценка бизнеса и инновации – М.: Информ. – издат. дом. «Филинь», 2007.
17. Вильский Г., Калинюк Т., Гурченко А. Инновационная деятельность и эффективность использования промышленной интеллектуальной собственности на предприятии // Економіст. – 2007. – №1. – С. 52-55.
18. Возняк Г. В., Кузнєцова А. Я. Розрахунок мінімального значення рентабельності інноваційної продукції // Вісник Української академії банківської справи. - Вип. № I (14). Суми, 2003. С. 87-90.
19. Галиця І. Комерціалізація інтелектуальної власності та прикладних наукових досліджень // Економіка України. – 2001. – №2. – С. 63-66.
20. Герасименко В. Договір у правовідносинах при використанні інтелектуальної (промислової) власності // Інтелектуальна власність. – 2000, № 4. – С. 12-17.
21. Горемькин В. А., Богомолов А. Ю. Бизнес-план: методика разработки 45 реальных образцов бизнес-планов. 3-е изд., доп. и перераб. – М.: Ось-89, 2002. – 264 с.
22. Гринев В. Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000.
23. Гришин І.Я. Національна ідея тотальних інновацій та інформаційна технологія клієнт-сервер // Вісник УАДУ. – 2005. – №2. – С.205-208.

24. Завлин П.Н., Васильев А.В. Оценка эффективности инноваций. – СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 1998. – 216 с.
25. Зинов В.Г., Шамшин С. Сравнение различных методов оценки стоимости интеллектуальной собственности // Интеллектуальна власність. – 2002. – №4. – С. 15-39.
26. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учебное пособие. – М.: Дело, 2003. – 512 с.
27. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін.; Під ред..проф. О.І.Волкова, проф. М.П.Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
28. Ефремов В. С. Стратегическое планирование в бизнес-системах. – М.: Финпресс, 2001.
29. Ильин А. И. Планирование на предприятии: Учебник. 4-е изд., стереотип. – Минск: Новые знания, 2003. – 636 с.
30. Инвестиционное проектирование: Практ. руководство по экон. обоснованию инвестиц. пр. / Под ред. С. С. Тумилина. М.: Финстатинформ, 1995.
31. Инновационный менеджмент: Справ.пособие / под. ред. П.Н.Завлина, А.К.Казанцева, Л.Э.Миндели. – СПб.: Наука, 1997. – 560 с.
32. Инновационный менеджмент: Учеб.пособие / Под ред.. В.М. Аньшина, А.А. Дагаева. – М.: Дело, 2003. – 528 с.
33. Ионцов М. Инновационная сфера: состояние и перспективы // Экономист. – 2004. – №10. – С.17-22.
34. Интеллектуальная собственность. Актуальные проблемы теории и практики: Сб. научных трудов. Т. 1. / Под ред. В. Н. Лопатина. М.: Изд-во Юрайт. – 2008. – 312 с.
35. Использование интеллектуальной собственности в инновационном предпринимательстве / Авт. и сост. аналитического обзора Л.Г. Кравец. – М.: ИНИЦ Роспатента, 2004. – 90 с.
36. Интеллектуальна власність та її захист: Нормативно-правове регулювання. (3-є вид., перероб. та доп.) / Роїна О.М. – К.: КНТ, 2006. – 480 с.
37. Интеллектуальна власність: Навчальний посібник / За ред.. д.т.н. Цибульова П.М. – К.: УкрІНТЕІ, 2006. – 276 с.
38. Интеллектуальна власність в Україні: правові заходи та практика Т.4 / За заг. ред. О.Д. Святоцького: (кол. авторів). – К.: Видавничий ДІМ «Ін Юре», 1999.

39. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні: Навчальний посібник. – К.: Інститут інтелектуальної власності, 2006-2008.
40. Карпенко В.А. Управление интеллектуальной собственностью на предприятии. Экономический Вестник Ростовского государственного университета. – Том 5. – № 4. – Часть 2. – Ростов-на-Дону, 2007.
41. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: Навч. посіб. – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 304 с.
42. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 576 с.
43. Кравченко С. І. Обґрунтування умов фінансування інноваційних рішень // Фінанси України. – 2002. – №2. – С. 124-129.
44. Максимова Н. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу // Інтелектуальна власність. – 2007. – №5. – С. 35-39.
45. Медынский В.Г., Шаршукова Л.Г. Инновационное предпринимательство: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 240 с.
46. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів // За ред. О.Б. Бутніка-Сіверського. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2000. – 348 с.
47. Мокрышев В.В. Принципы формирования портфеля объектов интеллектуальной собственности // Вопросы оборонной техники: сб. стат. Сер. 3. – М.: 1999. – Вып. 3-4 (292 – 293).
48. Морозов Д. С. Проектное финансирование: управление рисками. – М.: Анкил, 1999.
49. Морозов В.В. Управління закупівлями в проектах. Монографія. – У 2-х томах. – К.: УКРІНЕІ, 2000. – Т1. – 196 с.
50. Мякотин Ю.Г., Шукшунов В.Е. Инновационная деятельность: концепции, проблемы, становление, поиск технологий. – М.: Академические чтения, 2004. – 102 с.
51. Новосельцев О.В. Оценка интеллектуальной собственности. Методы расчета цены лицензии / 8-я международная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы интеллектуальной собственности». – К.: УкрЦИПИП, 2004. – С. 92-110.
52. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. Пособие для студентов вузов, обучающ. по экон. спец. и направлениям / Л.С. Барютин, С.В. Валдайцев, А.В. Васильев и др. – М.: Экономика, 2000. – 475 с.

53. Оценка интеллектуальной собственности: Учебное пособие для студ. экон. спец, вузов / С.А. Смирнов, Г.И. Андреев, В.В. Витчинка и др. Под ред. С.А. Смирнова. М.: Финансы и статистика, 2003. – 342с.
54. Пічкур О. Особливості інноваційної діяльності на сучасному етапі // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 1. – С. 34-39.
55. Повчик С. Инновационный менеджмент в рыночной системе хозяйствования // Экономика Украины. – 2005. – №2. – С.34-36.
56. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.П. Орлюк, О.А.Підопригори, О.Д.Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
57. Разу М. Л., Воропаев В. И. Управление программами и проектами. М.: ИНФРА-М, 2000.
58. Судариков С. А. Право интеллектуальной собственности: учеб. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 368 с.
59. Тарасова І.І. Аналіз особливостей управління інтелектуальною власністю підприємства. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан і тенденції розвитку економіки регіонів в контексті євроінтеграційних процесів». – Ялта, 2007. – 348 с.
60. Тренив Н. Н. Стратегическое управление: Учеб. пособие для вузов. – М.: Приор, 2000.
61. Утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України // Матер. наук.-практ. конф. – К.: Вид-во НТУУ «КПІ», 2003. 434 с.
62. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник. 2-е изд. М.: ЗАО «Бизнес-школа»; «Интел-Синтез», 2000. – 624 с.
63. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учеб. для студентов вузов обучающ. по экон. и техн. спец. и направлениям / Р.А. Фатхутдинов. – 2-е изд. – М.: Бизнес-шк.: Интел-Синтез, 2000. – 624 с.
64. Хучек М. Инновации на предприятиях и их внедрение. – М.: Луч, 1992.
65. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности. – К.: Ин-т интел. собств. и права, 2004. – 184 с.
66. Цыбулев П.Н. Оценка интеллектуальной собственности: Учебное пособие – К.: Ин-т интел. собств. и права, 2005. – 196 с.
67. Цибульов П. М., Чебатьєров В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П. М. Цибульова: Монографія, – К., 2005. – 448 с.

68. Чеботарьов В.П. Розбудова інфраструктури комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в Україні / 8-я міжнародная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы охраны интеллектуальной собственности», Алушта, 9 – 16 сентября 2004 г. – К.: Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг, 2004. – С. 9-12.

69. Чеботарьов В., Бутяєва А. Формування ринку інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2003. – №9. – С. 8-10.

70. Чеботарьов В., Цибульов П. Про методику оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності, що не поставлені на бухгалтерський облік // «Інтелектуальна власність». – 2002. – №1. – С. 29-32.

«Управління інтелектуальною власністю»

Навчальний курс «Управління інтелектуальною власністю» входить до циклу дисциплін професійно-орієнтованої підготовки фахівців спеціальності 8.18010011 «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Включення дисципліни до навчального плану зумовлена тим, що управління інтелектуальною власністю є частиною стратегічного менеджменту підприємства, установи, організації і тісно пов'язане з основними напрямками її діяльності. Загальновизнаними умовами, що визначають положення підприємства на ринку, є виробничий, економічний та маркетинговий потенціал підприємства. Виробничий потенціал можна характеризувати як наявність сучасного обладнання, техніки і технологій та їх раціональне використання. Економічний потенціал являє собою низькі витрати виробництва та фінансову стійкість підприємства. Під маркетинговим потенціалом розуміють розвинуту збутову мережу та ефективну службу маркетингу.

Але перераховані умови не відбивають постійних перетворень, які відбуваються на підприємстві, тому до умов, що визначають положення підприємства на ринку слід відносити також інноваційний потенціал і включати його до моделі управління підприємством, яка забезпечує його сталий розвиток. Під інноваційним потенціалом розуміється наявність науково-технічного заділу, кваліфікованих наукових кадрів, здатність до розробки та впровадження інновацій, вільний доступ до сучасної науково-технічної інформації. Інноваційний потенціал непрямо впливає на всі інші потенціали підприємства та характеризує його здатність посилити ринкову

позицію в майбутньому. Для динамічного розвитку підприємства інноваційна діяльність має бути складовою системи управління, а процес змін покладений в основу його функціонування.

Мета вивчення курсу – формування системи знань з управління інтелектуальною власністю, визначення стратегії і тактики управління інтелектуальною власністю.

Для опанування курсом «Управління інтелектуальною власністю» навчальним планом передбачено 90 годин. Курс вивчається протягом одного семестру, після чого студенти складають залік. Згідно навчального плану студентам заочної форми відводиться 6 аудиторних години, з яких 4 години лекційні заняття, 2 години – семінарські заняття. На лекційний розгляд виносяться теми «Предмет, сутність та зміст теорії управління. Поняття та принципи управління інтелектуальною власністю», «Управління процесом створення об'єктів права інтелектуальної власності». На практичних заняттях розглядаються теми «Управління процесом набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності». Решта програмного матеріалу вивчається студентами самостійно.

Завданнями курсу є: з'ясувати поняття та принципи управління інтелектуальною власністю; проаналізувати особливості управління процесом створення об'єктів права інтелектуальної власності; розкрити сутність управління процесом набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності; дослідити управління процесом використання об'єктів права інтелектуальної власності; з'ясувати основні закономірності управління інноваційними проектами; розкрити форми та основні етапи трансферу технологій.

У процесі опрацювання курсу студент повинен знати: поняття та принципи управління інтелектуальною власністю; особливості управління процесом створення об'єктів права інтелектуальної власності; сутність управління процесом набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності; процес використання об'єктів права інтелектуальної власності; основні закономірності управління інноваційними проектами; форми та основні етапи трансферу технологій.

Засвоєння студентами курсу «Управління інтелектуальною власністю» контролюється за допомогою поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється по кожному практичному занятті перевіркою виконання студентом домашнього завдання, організацією дискусій по питаннях теми в аудиторії. Підсумковий контроль здійснюється шляхом виконання студентами контрольної роботи і заліку.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Предмет, сутність та зміст теорії управління. Поняття та принципи управління інтелектуальною власністю

Поняття й сутність теорії управління. Цілі й функції управління. Поняття управління інтелектуальною власністю. Принципи управління інтелектуальною власністю.

Тема 2. Управління процесом створення об'єктів права інтелектуальної власності

Відмінності життєвого циклу об'єкта права інтелектуальної власності від життєвого циклу нового товару. Життєвий цикл нового товару. Життєвий цикл об'єкта права інтелектуальної власності. Особливості маркетингу інноваційних товарів на різних етапах їхнього життєвого циклу. Відбір нових ідей. Етапи відбору нових ідей. Процедура відбору ідей. Технічний аналіз конкурента. Процедура отримання нових ідей із зовнішніх джерел. Генерування ідей. Цілі та передумови генерування нових ідей. Аналіз тенденцій. Методи експертних оцінок.

Тема 3. Управління процесом набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності

Стратегії правової охорони результатів досліджень і розробок. Відпрацювання рішення про необхідність правової охорони. Оцінка доцільності правової охорони. Оцінка доцільності отримання патенту.

Тема 4. Управління процесом використання об'єктів права інтелектуальної власності

Загальні підходи до формування портфелю об'єктів права інтелектуальної власності. Послідовність формування портфелю ОПВ на підприємстві. Запобігання втраті комерційної таємниці. Запобігання передчасному розкриттю винаходів. Моніторинг інноваційної діяльності компаній-конкурентів. Інформаційне забезпечення управління інтелектуальною власністю.

Тема 5. Інтелектуальна власність при управлінні інноваційними проектами

Інтелектуальна власність як основа інноваційного проекту. Правове регулювання створюваних в інноваційних проектах результатів досліджень і розробок. Інтелектуальна власність на різних стадіях управління інноваційним проектом.

Тема 6. Управління трансфером технологій

Об'єкти та суб'єкти трансферу технологій. Форми та основні етапи трансферу технологій. Види договорів про трансфер технологій та передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема. Управління процесом набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності

1. Стратегії правової охорони результатів досліджень і розробок
2. Відпрацювання рішення про необхідність правової охорони
3. Оцінка доцільності правової охорони
4. Оцінка доцільності отримання патенту

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ¹

1. Еволюція науки про управління.
2. Роль інтелектуальної власності в управлінні організацією.
3. Дослідження ефективності управління системою інтелектуальної власності.
4. Поняття та принципи управління інтелектуальною власністю.
5. Система управління інтелектуальною власністю.
6. Загальні підходи до формування портфелю ОПІВ.
7. Послідовність формування портфелю ОПІВ на підприємстві.
8. Технологічний аудит.
9. Пошук та генерування нових ідей.
10. Стратегії правової охорони результатів досліджень і розробок.
11. Шляхи комерціалізації інтелектуальної власності та її механізми.
12. Правове забезпечення комерціалізації інтелектуальної власності.
13. Моніторинг інноваційної діяльності компаній-конкурентів.
14. Інформаційне забезпечення управління інтелектуальною власністю.
15. Фінансовий механізм управління інтелектуальною власністю.
16. Правове регулювання створюваних в інноваційних проєктах результатів досліджень і розробок.
17. Запобігання втраті комерційної таємниці.

---

¹ Варіант обирається студентом за номером у списку студентів журналу академічної групи.

18. Запобігання передчасному розкриттю винаходів.
19. Інтелектуальна власність як основа інноваційного проекту.
20. Інтелектуальна власність на різних стадіях управління інноваційним проектом.
21. Управління процесами створення об'єктів права інтелектуальної власності в наукових організаціях України.
22. Управління інтелектуальною власністю у вищих навчальних закладах України.
23. Система державних органів управління інтелектуальною власністю в Україні.
24. Колективне управління правами суб'єктів авторського права та суміжних прав.
25. Управління інтелектуальною власністю суб'єктів господарювання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття й сутність теорії управління.
2. Цілі й функції управління.
3. Поняття та принципи управління інтелектуальною власністю.
4. Життєвий цикл об'єкта права інтелектуальної власності.
5. Особливості маркетингу інноваційних товарів на різних етапах їхнього життєвого циклу.
6. Етапи відбору нових ідей.
7. Процедура відбору ідей.
8. Технічний аналіз конкурента.
9. Генерування ідей.
10. Аналіз тенденцій.
11. Методи експертних оцінок.
12. Стратегії правової охорони результатів досліджень і розробок.
13. Оцінка доцільності правової охорони.
14. Оцінка доцільності отримання патенту.
15. Запобігання втраті комерційної таємниці.
16. Запобігання передчасному розкриттю винаходів.
17. Інформаційне забезпечення управління інтелектуальною власністю.
18. Об'єкти та суб'єкти трансферу технологій.
19. Форми та основні етапи трансферу технологій.
20. Види договорів про трансфер технологій та передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Зинов В.Г. Менеджмент инноваций: Кадровое обеспечение. М.: Дело, 2005. – 496 с.
2. Інтелектуальна власність та її захист: Нормативно-правове регулювання. (3-є вид., перероб. та доп.) / Роїна О.М. К.: КНТ, 2006. – 480 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. 5-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 448 с.
4. Новак В.О., Макаренко Л.Г., Луцький М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. – 462 с.
5. Менеджмент та маркетинг інновацій: Монографія/ За заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.
6. Організація та управління інноваційною діяльністю: Підручник / За ред. проф. П.Г. Перерви, проф. С.А. Меховича, проф. М.І. Погорелова. – Харків: НТУ «ХП», 2008. – 1025 с.
7. Вильский Г., Калинин Т., Гурченко А. Инновационная деятельность и эффективность использования промышленной интеллектуальной собственности на предприятии // Економіст. – 2007. – №1. – С. 52-55.
8. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зинов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М. Цибульова: Монографія. К.: «К.І.С.», 2005. – 448 с.
9. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності в Україні: Навчальний посібник. – К.: Інститут інтелектуальної власності, 2006-2008.
10. Интеллектуальная собственность. Актуальные проблемы теории и практики: Сб. научных трудов. Т. 1. / Под ред. В. Н. Лопатина. М.: Изд-во Юрайт. – 2008. – 312 с.
11. Галиця І. Комерціалізація інтелектуальної власності та прикладних наукових досліджень // Економіка України. – 2001. – №2. – С. 63-66.
12. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учебное пособие. М.: Дело, 2003. – 512 с.
13. Чеботарьов В., Бутяєва А. Формування ринку інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. – 2003. – №9. – С. 8-10.
14. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности. – К.: Ин-т интел. собств. и права, 2004. – 184 с.

15. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю. – К., 2009. – 312 с.
16. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності/ Навч. посібник. - К.: «Інст. інтел. власн. і права», 2006. – 124 с.
17. Фатхудинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. 5-е изд. - СПб.: Питер, 2007. – 448 с.
18. Инновационный менеджмент: учебник для вузов/ С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др.; Под ред Ильенковой. М.: ЮНИТИ, 2001. – 327 с.
19. Менеджмент та маркетинг інновацій: Монографія/ За ред. д.е.н., проф. С.М. Уляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.
20. Новак В.О., Макаренко Л.Г., Луцький М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. – 462 с.
21. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфери трансферу технологій» від 14.09.2006. №143-V.
22. Международный трансферт технологий: опыт американских корпораций.<http://www.export/by/rus/innov/view.php.cat=transfer&file-doc o.txt>
23. Карпенко В.А. Управление интеллектуальной собственностью на предприятии. Экономический Вестник Ростовского государственного университета. – Том 5. – № 4. – Часть 2. – Ростов-на-Дону, 2007.
24. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін.; Під ред. проф. О.І.Волкова, проф. М.П.Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
25. Ильин А. И. Планирование на предприятии: Учебник. 4-е изд., стереотип. – Минск: Новые знания, 2003. – 636 с.
26. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие / Под ред. В.М. Аньшина, А.А. Дагаева. – М.: Дело, 2003. – 528 с.
27. Использование интеллектуальной собственности в инновационном предпринимательстве / Авт. и сост. аналитического обзора Л.Г. Кравец – М.: ИНИЦ Роспатента, 2004. – 90 с.
28. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: Навч. посіб. – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 304 с.
29. Морозов В.В. Управління закупівлями в проектах. Монографія. У 2-х томах. – К.: УКРІНЕІ, 2000. – Т.1. – 188 с.
30. Хучек М. Инновации на предприятиях и их внедрение. – М.: Луч, 1992.

Рекомендації для написання контрольних робіт

Виконуючи контрольну роботу, магістрант повинен послуговуватися навчально-науковою літературою, кодексами, спеціальними законами та іншими нормативно-правовими актами.

Контрольна робота подається на кафедру за місяць до початку екзаменаційної сесії. Магістрант повинен бути готовим захистити свої рішення задач перед викладачем під час складання заліку (екзамену).

Контрольна робота оформляється на одній стороні аркуша паперу формату А-4. Текст розташовується по вертикалі аркушу з дотриманням полів, зліва 25 мм (місце для зшивання), з правого боку 10 мм, зверху та знизу 15 мм. Сторінки нумеруються з лівого боку верхнього поля. Робота виконується чітким розбірливим почерком).

Оформлення контрольної роботи. Магістрант повинен пам'ятати, що через оформлення контрольної роботи, її зовнішній вигляд, викладач формує першу думку про зміст матеріалу. Тому необхідно опанувати техніку й етику оформлення такої роботи та дотримуватися стандартних вимог, які висуваються до контрольної роботи. Починається робота з титульної сторінки, яка оформлюється згідно зі зразком:

Міністерство освіти і науки України
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут економіки і права
Кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

Контрольна робота з дисципліни
«Захист прав інтелектуальної власності»
на тему: **Форми захисту прав інтелектуальної власності**

Виконав: студент 6 курсу (ІВ)
заочної форми навчання
Інтелектуалов М.М.

Перевірив: доцент кафедри Розумний В.В.

Черкаси – 2014

Методичні вказівки щодо виконання контрольної роботи

Згідно з навчальним планом студенти 7 курсу заочної форми навчання зі спеціальності 8.180100011 «Інтелектуальна власність» виконують контрольну роботу з дисципліни «Інформаційне право». Метою контрольної роботи є вивчення інформаційного законодавства відповідно до навчальної програми дисципліни «Інформаційне право», набуття навичок щодо його застосування, а також є оцінювання рівня засвоєння студентами системи спеціальних знань з дисципліни. Контрольна робота має бути виконана самостійно, державною мовою. Правила вибору варіантів контрольних завдань визначає викладач (за порядковим номером в журналі відвідувань). Варіант завдання вказується на титульній сторінці. Зміна варіантів не допускається. Роботи, що не відповідають призначеним варіантам рецензуванню не підлягають. Обсяг контрольної роботи становить до 20 сторінок машинописного тексту (на одній сторінці білого паперу формату А4 через півтора інтервалу), або 18-24 сторінок учнівського зошиту (чітким і розбірливим почерком). При виконанні роботи необхідно залишити поля: лівий 20 мм., правий 10 мм., верхній 20 мм., нижній – 20 мм. Контрольна робота оформлюється охайно та грамотною літературною мовою.

Контрольна робота має бути виконана за відповідною структурою: титульна сторінка, план (для теоретичних питань), відповіді на поставлені запитання, висновки (для теоретичних питань), список використаних джерел, дату виконання та особистий підпис. Титульна сторінка повинна містити в собі: найменування міністерства, університету, інституту, кафедри, де виконана робота, назву та варіант роботи, відомості про виконавця (прізвище, ім'я та по-батькові, курс шифр групи), відомості про викладача (прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання), місто, рік. Сторінки контрольної роботи повинні бути пронумеровані. При викладенні матеріалу треба робити посилання на нормативно-правові акти та літературні джерела. Виконана та належним чином оформлена робота повинна бути представлена на рецензію в строк, встановлений учбовим планом, але не пізніше ніж за 10 днів до початку відповідної сесії.

Контрольна робота, що не відповідає наведеним вимогам повертається студентові на доопрацювання. Зауваження викладача повинні бути виправлені до початку заліку.

Студенти, які не виконали роботу в встановлений термін, або робота яких не зарахована, до заліку не допускаються.

Контрольна робота складається з наступних завдань: визначення законодавчих термінів, теоретичні питання, складання документів

щодо доступу до інформації або офіційних документів, або вирішення практичного завдання.

При відповіді на перше питання необхідно надати визначення законодавчих термінів у відповідності до законодавства України. При цьому треба зробити посилання на конкретні статті нормативно-правових актів. Треба враховувати, що окремі терміни визначаються різними нормативно-правовими актами. Теоретичні питання потрібно розкрити у вільному викладі на підставі вивчення спеціальної літератури, аналізу законодавства, а також думок вчених-юристів та практиків. В разі цитування та використання інформаційно-методичного матеріалу необхідно посилатися на джерело. Виклад теоретичного питання має бути в обсязі до 15 сторінок.

Для правильного складання інформаційного запиту щодо доступу до офіційних документів або щодо надання письмової чи усної інформації необхідно вивчити норми таких нормативно-правових актів: Закон України «Про інформацію»; Закон України «Про звернення громадян»; Закон України «Про доступ до публічної інформації»; Положення «Про порядок надання екологічної інформації» тощо.

Критерії оцінювання. При оцінюванні знань і умінь студентів використовуються такі якісні показники, як повнота, глибина, логічність, системність, свідомість, узагальненість знань та умінь студентів. На оцінку роботи впливає не тільки правильність, але й чіткість відповіді студента, письмова культура його мови. Підсумкова оцінка за виконання контрольної роботи визначається правильністю виконання кожного контрольного завдання, оформлення роботи і успішність її захисту. За формою переказу матеріалу необхідно керуватися методичними вказівками з написання контрольних робіт для студентів заочної форми навчання. Необхідно мати на увазі, що недотримання перелічених вимог до змісту та оформлення контрольної роботи веде до зниження оцінки. Загальна оцінка контрольної роботи визначається з урахуванням відповідності виконаної роботи в діапазоні (0-40) балів. Повністю відповідає вимогам до структури, обсягу і змісту контрольної роботи-40 балів. Повністю відповідає вимогам до структури, обсягу і змісту контрольної роботи, але є незначні відхилення в оформленні 35 балів. Відповідає вимогам до структури, обсягу і змісту контрольної роботи, але є окремі неточності у посиланнях на джерела, написанні тексту 30 балів. Відповідає вимогам до структури, обсягу і змісту контрольної роботи, але має грубі помилки в огляді літератури, глибині та якості практичного вирішення завдання та висновках-20 балів. Не відповідає вимогам до структури контрольної роботи – 0 балів. Таким чином, максимальна бальна оцінка контрольної роботи може скласти 40 балів. Контрольна робота, оцінена менше, ніж на 20 балів не зараховується.

УДК 378.147.111

ББК 74.480.28

М 54

ISBN

Методичні рекомендації з самостійної роботи для студентів заочної форми навчання за ОКР «Магістр» напряму підготовки «Інтелектуальна власність». Укладачі: В.М. Боковня, В.І. Василенко, В. А. Іващенко, С.В. Корновенко, О.А. Кульбашна, І.М. Лубко, Н.О. Попова, О. М. Тараненко, С. М. Тараненко, С. В. Тростіна – Черкаси: видавництво Ю.А. Чабаненко, 2014. – 358 с.

Відповідальні за випуск: доц. В.А. Іващенко, доц. Н.О. Попова

Підписано до друку 24.06.2014. Формат 60x90/16.

Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 50,2. Наклад 300 прим. Зам. №

Надруковано ПП Чабаненко Ю.А., Видавництво «Ант»,
державне реєстраційне свідоцтво ЧС № 267 від 06.01.2000 р.
18000, м. Черкаси, вул. Остафія Дашкевича, 39,
тел. (0472) 45-99-84; e-mail: office@2uppost.com.